

T.C.
ANAkkALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞLİKLERİ
ANABİLİM DALI

KORUYUCU AİLE HİZMETİ VE TOPLUMSAL FARKİNDALIK:
ANAkkALE İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Sabiha KUŞ

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Mahir GÜMÜŞ

anakkale – 2014

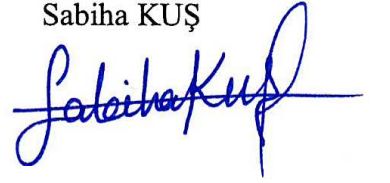
TAAHHAHÜTNAME

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Koruyucu Aile Hizmeti ve Toplumsal Farkındalık: Çanakkale İli Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

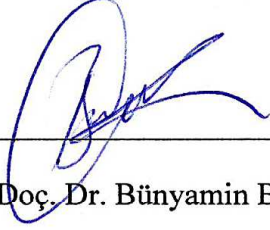
19/03/2014

Sabiha KUŞ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Sabiha KUŞ'a ait KORUYUCU AİLE HİZMETİ VE TOPLUMSAL FARKINDALIK: ÇANAKKALE İLİ ÖRNEĞİ adlı çalışma, jürimiz tarafından Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Üye Doç. Dr. Bünyamin BACAK

Üye Yrd. Doç. Dr. Mahir GÜMÜŞ

(Danışman)

Üye Yrd. Doç. Dr. İsmail ELAGÖZ

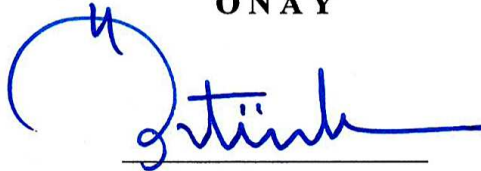
Tez No

:10030799

Tez Savunma Tarihi :

06.02.2014

ONAY

Doç. Dr. İbrahim Hakkı Öztürk

Enstitü Müdürü

20.03.2014

ÖZET

KORUYUCU AİLE HİZMETİ VE TOPLUMSAL FARKINDALIK: ÇANAKKALE İLİ ÖRNEĞİ

Türkiye’de korunmaya muhtaç çocuklar için bir bakım yöntemi olan koruyucu aile yanında bakım modelinin yaygınlaştırılması ve geliştirilip tanıtılması önem taşımaktadır.

Sokakta yaşayan, ağır şartlarda çalışan veya kimsesiz, yardıma/ korunmaya muhtaç çocuklara karşı toplumun bilinçlendirilmesi, duyarlı olması ve bu çocukların topluma tekrar kazandırılması için çalışmalar yapılması gerekmekte bu da ancak toplumsal farkındalık ile mümkün olabilmektedir. Korunmaya muhtaç çocukların bir aile yanında bakımı çocuğun topluma tekrar kazandırılabilmesi için en geçerli yoldur. Bu nedenle çeşitli nedenlerle öz ailesi tarafından bakılamayan çocuklar için oluşturulan koruyucu aile hizmeti açısından toplumsal farkındalık oluşturmak oldukça önemsenmesi gereken bir konudur.

Bu çalışmanın amacı; korunmaya muhtaç çocukların aile sevgisi ile büyümesini ve her türlü gelişimini aile ortamında sağlamasını hedefleyen koruyucu aile hizmetinin, ülkemizdeki yasal boyutu ve uygulamaları çerçevesinde genel bir değerlendirmesinin yapılması ve koruyucu aile hizmetine ilişkin kamuoyunun farkındalığının ve bakış açısının Çanakkale ili örneğinde araştırılmasıdır.

Çanakkale halkının koruyucu aile hizmetine ilişkin farkındalığını ve bakış açısını belirlemek için Çanakkale il merkezinde 10 Temmuz 2013 – 10 Ekim 2013 tarihleri arasında anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, basit tesadüfi örnekleme ile ulaşılan 650 kişinin soru kağıdına/anket formuna verdiği cevaplara göre oluşturulmuştur. Soru kağıdı/anket formu; örneklemin demografik özelliklerini, yaşam standartlarını, aile yapısını, yakın çevresinde korunmaya muhtaç çocukların varlığını, devletin korunmaya muhtaç çocuklara yönelik uygulamalarının yeterliliğini ve koruyucu aile hizmetine ilişkin bakış açısını araştıran sorulardan oluşmaktadır.

Çalışmada örnekleme ilişkin veriler grafik, yüzde ve frekanslar ile betimlenmiştir. Profil betimlemesinin yanı sıra bazı nedensellik ilişkileri de incelenmiştir. Elde edilen verilerin analizinde SPSS (Statistical Package For Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılmıştır. Bazı değişkenler arasında ilişki olup olmadığını ki-kare analizi ile sınanmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Koruyucu aile hizmeti, korunmaya muhtaç çocuk, sosyal hizmet, sosyal güvenlik, sosyal politika.

ABSTRACT

FOSTER FAMILY SERVICES AND SOCIAL AWARENESS: THE EXAMPLE OF THE PROVINCE OF CANAKKALE

Maintenance should be expanded, developed and introduced in addition to foster care for vulnerable children in Turkey.

It needs to be done for community's awareness and to be sensitive to these children reintegrated into society work against the living on the streets, heavy duty or homeless, help / children who need protection but it is only possible via social awareness. A family-based care for children in need of protection of the child is the most valid way to be reintegrated into society. Therefore, to create social awareness is an important issue in terms of foster care services for children who can not be cared for by their own families for various reasons.

The purpose of this study is to investigated the viewpoints of the foster family services and public awareness and to be done an overall assessment fort he applications and legal aspects in our country and foster family service aims to provide of vulnerable families of children with the love of growth and development of any type of family environment in the example of the province of Canakkale.

As well as the current foster family service evaluation in Canakkale province, the Canakkale people's foster care service perspective to determine, the foster family service survey was administered to Canakkale people between the dates 10 July, 2013 - 10 October, 2013. The resulting findings was created based on the responses which are accessed by a simple random sample of 650 persons in the survey form. The survey used in the research was composed of questions that investigated against the view of foster family services, the presence of the children that need of protection in the nearby vicinity, the information about wife and child if the person is married, the living standards, family structure, the adequacy of the state's children who need protection applications and the demographic characteristics of the sample.

Data for the study sample chart was depicted with frequency and percentage and chart. It was also investigated profile descriptions as well as some of the causalities. Analysis of the data obtained in this study was taken form by using SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 software. Chi-Square test was used to determine whether there is a dependency between variables in the study.

KEY WORDS: Foster family services, child in need of protection, social services, social security, social policy.

ÖNSÖZ

“Koruyucu Aile Hizmeti ve Toplumsal Farkındalık: Çanakkale İli Örneği” adlı çalışmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mahir Gümüş’e; lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca fikirlerini, ilgilerini ve desteklerini esirgemeyen çok değerli hocalarım Doç. Dr. Bünyamin Bacak’a, Yrd. Doç. Dr. İsmail Elagöz’e, Yrd. Doç. Dr. Ali Şahin Örnek’e, Doç. Dr. Suat Uğur’a, Yrd. Doç. Dr. Yusuf Yiğit’e, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kara’ya, Öğretim Görevlisi Özgür Topkaya’ya, Araştırma Görevlisi Canan Öykü Dönmez Kara’ya, Araştırma Görevlisi Ebru Kanyılmaz Polat’a, Araştırma Görevlisi Tanju Çolakoğlu’na teşekkürlerimi sunarım.

Çanakkale Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü’ne ve Sosyal Hizmet Uzmanı Celal Karacık’a araştırmama verdikleri katkıdan ve çalışmama gösterdikleri ilgiden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Anket çalışmamı yapmamı sağlayan tüm dostlarıma ve tüm aileme gösterdikleri fedakarlık ve sabırdan, yardım ve desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim ve öğrenim hayatım boyunca bana maddi ve manevi destek sağlayan ve her zaman yanımda olan Canım Babam Ali Kuş’a, Canım Annem Gülşen Kuş’a ve Canım Ablam Burcu Kuş’a araştırmamın her aşamasında bana yardımcı oldukları, bana her türlü desteği gösterdikleri ve her zaman sabırlı oldukları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sabiha KUŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLO VE GRAFİKLER LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. Sosyal Politikanın Tanımı	3
2. Sosyal Politikanın Temel Amaçları	4
3. Sosyal Politikanın Tarihçesi	5
3.1. Dünya’da Sosyal Politika	5
3.2. Türkiye’de Sosyal Politika	7
4. Sosyal Politikanın Araçları	10
4.1. Kamu Müdahalesi	10
4.2. Sivil Toplum Kuruluşları	11
4.3. Sosyal Güvenlik	12
4.3.1. Sosyal Güvenliğin Fonksiyonları	12
4.3.2. Sosyal Güvenliğin Araçları	13
4.3.2.1. Sosyal Sigorta	13
4.3.2.2. Sosyal Yardım	15

4.3.2.3. Sosyal Hizmet	16
5. Türkiye’de Çocukların Korunmasına Yönelik Sosyal Politika Anlayışı	18
6. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	20
6.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Tarihsel Gelişimi	21
6.2. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Görevleri	24
6.2.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Aile Yapısına İlişkin Görevleri	25
6.2.2. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Çocuklara İlişkin Görevleri	25
6.2.3. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Kadınlara İlişkin Görevleri	26
6.2.4. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Engellilere ve Yaşlılara İlişkin Görevleri	27
6.2.5. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Şehit Yakınlarına ve Gazilere İlişkin Görevleri	27
6.2.6. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Diğer Görevleri	27
7. Aile, Çocuk ve Korunmaya Muhtaç Çocuk Kavramları	28
7.1. Aile ve Çocuk Kavramları	28
7.2. Korunmaya Muhtaç Çocuk Kavramı ve Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Alınan Tedbirler	30
7.2.1. Korunmaya Muhtaç Çocuk Kavramı	31
7.2.2. Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Alınan Önlemler	34
7.2.2.1. Öz Aile Yanında Bakım	34
7.2.2.2. Kurum Bakımı	35
7.2.2.3. Evlat Edinme	36
7.2.2.4. Koruyucu Aile	37

BÖLÜM II

TÜRKİYE’ DE KORUYUCU AİLE HİZMETİ

1. Koruyucu Aile Hizmetinin Gelişimi	40
2. Koruyucu Aile Hizmetinin Amacı	43
3. Koruyucu Aile Modelleri	44
3.1. Akraba veya Yakın Çevre Koruyucu Aile Modeli	44
3.2. Geçici Koruyucu Aile Modeli	45
3.3. Süreli Koruyucu Aile Modeli	46
3.4. Uzmanlaşmış Koruyucu Aile Modeli.....	47
4. Koruyucu Aile Hizmetinden Yararlanacak Çocuğun Tespiti ve Yerleştirilmesi	48
5. Koruyucu Ailenin Tespiti ve Koruyucu Aile Olabilmenin Şartları	53
6. Koruyucu Aile Eğitimleri	57
7. Koruyucu Ailenin Görev ve Yükümlülükleri	58
8. Koruyucu Aile Hizmetinin Taraflarının İzlenmesi	61
9. Koruyucu Aileye Yapılacak Ödemeler	65
10. Koruyucu Aile Hizmetinin Sonlandırılması ve Koruyucu Aile Statüsünün İptali	70
11. Türkiye’de Koruyucu Aile Hizmetinin Genel Görünümü	73
12. Çanakkale İlindeki Mevcut Koruyucu Aile Hizmetinin Genel Görünümü.....	77
12.1. Çanakkale İlindeki Koruyucu Ailelerin Özellikleri	78
12.2. Çanakkale İlindeki Koruyucu Aile Yanına Yerleştirilen Çocukların Özellikleri	80
13. Korunmaya Muhtaç Çocuk ve Toplumsal Farkındalık	83

BÖLÜM III

ÇANAKKALE İLİ ÖRNEĞİNDE KORUYUCU AİLE HİZMETİNİN FARKINDALIĞINA İLİŞKİN BİR ALAN ARAŞTIRMASI

1. Araştırmanın Amacı.....	88
2. Araştırmanın Kapsamı.....	89
3. Araştırmanın Yöntemi.....	89
4. Örneklem Grubuna İlişkin Bulgular	90
4.1. Tanıtıcı Bulgular	90
4.1.1. Cinsiyet.....	90
4.1.2. Medeni Durum	91
4.1.3. Yaş.....	91
4.1.4. Eğitim Düzeyi	93
4.1.5. Meslek	94
4.1.6. Gelir Durumu	96
4.1.7. Aile Büyüklüğü	97
4.1.8. Çocuk Sahibi Olma	98
4.1.9. İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi	104
4.1.10. Konut Mülkiyeti.....	105
4.1.11. Gazete Okuma Alışkanlığı	106
4.1.12. Yurt İçi ve Yurt Dışı Seyahat	107
4.1.13. Televizyon İzleme.....	108
4.1.14. Eş İle Yemeğe Çıkma.....	108
4.2. Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuk Varlığına İlişkin Bulgular	109
4.2.1. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk	109
4.2.2. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk	112

4.2.3. Anne ve/veya Babasının Engelli Olması Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk.....	114
4.2.4. Anne ve/veya Babasının Hastalığı Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk.....	116
4.2.5. Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk	117
4.2.6. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk.....	117
4.2.7. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk.....	120
4.3. Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Sorumluluklarını Yerine Getirebilme Algısına İlişkin Bulgular	122
4.3.1. Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı ..	123
4.3.2. Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliği Algısı.....	127
4.3.3. Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı ..	128
4.4. Koruyucu Aile Hizmetine İlişkin Bulgular.....	130
4.4.1. Korunmaya Muhtaç Bir Çocuğa Başka Bir Ailenin Bakması	130
4.4.2. Koruyucu Aileye Mali Devlet Desteği Verilmesi.....	131
4.4.3. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi.....	131
4.4.4. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Kaynağı.....	151
4.4.5. Koruyucu Aile Olma İsteği.....	151
4.4.6. Koruyucu Aile Olmayı İstememe Nedenleri	172
4.4.7. Koruyucu Ailesi Olunacak Çocuğun Cinsiyeti.....	173
4.4.8. Koruyucu Ailesi Olunacak Çocuğun Yaşı.....	174
4.4.9. Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygınlığı	175
4.4.10. Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygın Olmama Nedenleri	175
SONUÇ.....	177
KAYNAKÇA.....	188
EK.....	199

TABLO VE GRAFİKLER LİSTESİ

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Koruyucu Ailelere Yapılacak Ödemeler (2014 Yılı'nın Birinci Yarısı).....	66
Tablo 2.2. 2014 Yılı Ocak Ayı İtibariyle Tüm İllerdeki Koruyucu Aile Sayısı ve Koruyucu Aile Yanındaki Çocuk Sayısı.....	75
Tablo 2.2. 2014 Yılı Ocak Ayı İtibariyle Tüm İllerdeki Koruyucu Aile Sayısı ve Koruyucu Aile Yanındaki Çocuk Sayısı (Devam)	76
Tablo 2.3. Çanakkale İlindeki Mevcut Koruyucu Ailelerin Tanıtıcı Özellikleri.....	77
Tablo 2.4. Çanakkale İlindeki Mevcut Koruyucu Ailelerin Medeni Durum, Eğitim, Meslek ve Gelirlerine İlişkin Özellikleri.....	78
Tablo 2.5. Çanakkale İlindeki Mevcut Koruyucu Ailelerin Koruyucu Aile Olma Süresi, Koruyucu Ailelik Özellikleri.....	79
Tablo 2.6. Çanakkale İlindeki Koruyucu Aile Yanına Yerleştirilen Çocukların Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumuna İlişkin Özellikleri.....	80
Tablo 2.7. Çanakkale İlindeki Koruyucu Aile Yanına Yerleştirilen Çocukların Bazı Özel Durumları.....	81
Tablo 2.8. Çanakkale İlindeki Koruyucu Aile Yanına Yerleştirilen Çocukların Öz Aile Durumları.....	82
Tablo 3.1. Medeni Durum ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	98
Tablo 3.2. Medeni Durum ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	99
Tablo 3.3. Yaş ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	99
Tablo 3.4. Yaş ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	100
Tablo 3.5. Eğitim Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	100
Tablo 3.6. Eğitim Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	101
Tablo 3.7. Gelir Durumu ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	102

Tablo 3.8. Gelir Durumu ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	103
Tablo 3.9. İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	104
Tablo 3.10. İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.	105
Tablo 3.11. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	110
Tablo 3.12. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	111
Tablo 3.13. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	111
Tablo 3.14. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	112
Tablo 3.15. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	113
Tablo 3.16. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	114
Tablo 3.17. Anne ve/veya Babanın Engelli Olması Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	115
Tablo 3.18. Anne ve/veya Babanın Engelli Olması Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	116
Tablo 3.19. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	118
Tablo 3.20. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	118
Tablo 3.21. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	119
Tablo 3.22. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	120
Tablo 3.23. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	121
Tablo 3.24. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	121

Tablo 3.25. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	124
Tablo 3.26. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	124
Tablo 3.27. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	125
Tablo 3.28. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	126
Tablo 3.29. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	126
Tablo 3.30. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	127
Tablo 3.31. Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk ile Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	129
Tablo 3.32. Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk ile Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	130
Tablo 3.33. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Cinsiyet Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	132
Tablo 3.34. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	133
Tablo 3.35. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	134
Tablo 3.36. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Eğitim Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	134
Tablo 3.37. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Eğitim Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	135
Tablo 3.38. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Meslek Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	136

Tablo 3.39. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Meslek Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	137
Tablo 3.39. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Meslek Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı (Devam)	138
Tablo 3.40. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	139
Tablo 3.41. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	140
Tablo 3.42. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	140
Tablo 3.43. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	141
Tablo 3.44. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Yurt İçi Seyahat Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	142
Tablo 3.45. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Yurt İçi Seyahat Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	142
Tablo 3.46. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Yurt Dışı Seyahat Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	143
Tablo 3.47. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Konut Mülkiyeti Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	143
Tablo 3.48. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Konut Mülkiyeti Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	144
Tablo 3.49. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Gazete Okuma Alışkanlığı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	144
Tablo 3.50. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Gazete Okuma Alışkanlığı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	145
Tablo 3.51. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	145
Tablo 3.52. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	146
Tablo 3.53. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	147
	147

Tablo 3.54. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	
Tablo 3.55. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	148
Tablo 3.56. Devletin Yardıma Ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	148
Tablo 3.57. Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliği Algısı ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	148
Tablo 3.58. Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	149
Tablo 3.59. Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	150
Tablo 3.60. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygınlığı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	150
Tablo 3.61. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Cinsiyet Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	152
Tablo 3.62. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Cinsiyet Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	153
Tablo 3.63. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	153
Tablo 3.64. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	154
Tablo 3.65. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yaş Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	154
Tablo 3.66. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yaş Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	155
Tablo 3.67. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Eğitim Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	156
Tablo 3.68. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Eğitim Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	157
Tablo 3.69. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	158

Tablo 3.70. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yurt İçi Seyahat Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	158
Tablo 3.71. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yurt İçi Seyahat Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	159
Tablo 3.72. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yurt Dışı Seyahat Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	159
Tablo 3.73. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Konut Mülkiyeti Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	160
Tablo 3.74. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Çocuk Sayısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	160
Tablo 3.75. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Çocuk Sayısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	161
Tablo 3.76. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	161
Tablo 3.77. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	162
Tablo 3.78. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	163
Tablo 3.79. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	163
Tablo 3.80. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	164
Tablo 3.81. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	164
Tablo 3.82. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	165
Tablo 3.83. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	165
Tablo 3.84. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	166
Tablo 3.85. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	166
Tablo 3.86. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	167

Tablo 3.87. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliği Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi....	167
Tablo 3.88. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliği Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	168
Tablo 3.89. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	168
Tablo 3.90. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	169
Tablo 3.91. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Korunmaya Muhtaç Bir Çocuğa Başka Bir Ailenin Bakması Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	169
Tablo 3.92. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Korunmaya Muhtaç Bir Çocuğa Başka Bir Ailenin Bakması Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	170
Tablo 3.93. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Koruyucu Aileye Mali Devlet Desteği Verilmesi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	170
Tablo 3.94. Koruyucu Aile Olma İsteği ile İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi.....	171
Tablo 3.95. Koruyucu Aile Olma İsteği ile İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı.....	172

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 3.1. Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Frekans Dağılımı.....	91
Grafik 3.2. Örneklem Grubunun Medeni Durumlarına Göre Frekans Dağılımı.....	91
Grafik 3.3. Örneklem Grubunun Yaş Kümelerine Göre Frekans Dağılımı.....	92
Grafik 3.4. Eşlerin Yaşlarına Göre Frekans Dağılımı.....	92
Grafik 3.5. Örneklem Grubunun Eğitim Düzeyine Göre Frekans Dağılımı.....	93
Grafik 3.6. Eşlerin Eğitim Düzeyine Göre Frekans Dağılımı.....	93
Grafik 3.7. Örneklem Grubunun Mesleklerine Göre Frekans Dağılımı.....	94
Grafik 3.8. Eşlerin Mesleklerine Göre Frekans Dağılımı.....	95
Grafik 3.9. Örneklem Grubunun Gelir Durumuna Göre Frekans Dağılımı.....	96
Grafik 3.10. Eşlerin Gelirlerine Göre Frekans Dağılımı.....	96
Grafik 3.11. Örneklem Grubunun Aile Büyüklüğüne Göre Frekans Dağılımı.....	97
Grafik 3.12. Örneklem Grubunun Aile Üyeleri Dışındakilere Göre Frekans Dağılımı....	97
Grafik 3.13. Örneklem Grubunun Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Frekans Dağılımı.....	98
Grafik 3.14. Sahip Olunan Çocuk Sayısına İlişkin Frekans Dağılımı.....	103
Grafik 3.15. Örneklem Grubunun İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesine Göre Frekans Dağılımı.....	104
Grafik 3.16. Örneklem Grubunun Konut Mülkiyetine İlişkin Frekans Dağılımı.....	106
Grafik 3.17. Örneklem Grubunun Gazete Okuma Alışkanlığına İlişkin Frekans Dağılımı.....	106
Grafik 3.18. Örneklem Grubunun Yurt İçi Seyahate İlişkin Frekans Dağılımı.....	107
Grafik 3.19. Örneklem Grubunun Yurt Dışı Seyahate İlişkin Frekans Dağılımı.....	107
Grafik 3.20. Örneklem Grubunun Televizyon İzleme Durumuna İlişkin Frekans Dağılımı.....	108
Grafik 3.21. Örneklem Grubunun Eşleri İle Yemeğe Çıkma Durumuna İlişkin Frekans Dağılımı.....	109

Grafik 3.22. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocukların Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı.....	110
Grafik 3.23. Maddi Veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı.....	113
Grafik 3.24. Anne ve/veya Babası Engelli Olması Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocukların Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı.....	115
Grafik 3.25. Anne ve/veya Babası Hastalığı Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı.....	116
Grafik 3.26. Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı.....	117
Grafik 3.27. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı...	117
Grafik 3.28. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı.....	120
Grafik 3.29. Örneklem Grubunun Yakın Çevresinde Korunmaya Muhtaç Çocuk Varlığının Örneklem Grubunda Dağılımı.....	122
Grafik 3.30. Devletin Yardıma Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısına İlişkin Frekans Dağılımı.....	123
Grafik 3.31. Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliğine İlişkin Frekans Dağılımı.....	128
Grafik 3.32. Örneklem Grubunun Yetiştirme Yurtlarında Çocuklara Sağlıklı Bakım Durumuna Göre Frekans Dağılımı.....	128
Grafik 3.33. Korunmaya Muhtaç Bir Çocuğa Başka Bir Ailenin Bakma Durumuna İlişkin Frekans Dağılımı.....	131
Grafik 3.34. Koruyucu Aileye Mali Devlet Desteği Verilmesine İlişkin Frekans Dağılımı	131
Grafik 3.35. Örneklem Grubunun Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyine İlişkin Frekans Dağılımı.....	132
Grafik 3.36. Örneklem Grubunun Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Kaynağı....	151
Grafik 3.37. Örneklem Grubunun Koruyucu Aile Olma İsteğine İlişkin Frekans Dağılımı.	151
Grafik 3.38. Örneklem Grubunun Koruyucu Aile Olmak İstememe Nedenlerine İlişkin Frekans Dağılımı.....	173
Grafik 3.39. Koruyucu Ailesi Olunacak Çocuğun Cinsiyetine İlişkin Frekans Dağılımı...	173
Grafik 3.40. Koruyucu Ailesi Olunacak Çocuğun Yaşına İlişkin Frekans Dağılımı.....	174

Grafik 3.41. Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygınlığına İlişkin Frekans Dağılımı.....	175
Grafik 3.42. Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygın Olmama Nedenlerine İlişkin Frekans Dağılımı.....	176

GİRİŞ

Koruyucu aile hizmeti, korunmaya muhtaç çocuklar için oluşturulan bir bakım yöntemidir. Koruyucu aile hizmeti, dünyada korunmaya muhtaç çocuklar için kullanılan en yaygın yöntem olmasına karşın ülkemizde henüz istenilen düzeyde yaygınlaşamamıştır. Bu açıdan Türkiye’de korunmaya muhtaç çocuklar için bir bakım yöntemi olan koruyucu aile yanında bakım modelinin yaygınlaştırılması ve geliştirilip tanıtılması önem taşımaktadır. Koruyucu aile hizmetinin yaygınlaştırılmasına yönelik çözüm arayışlarında, kamuoyunun koruyucu aile hizmetine ve korunmaya muhtaç çocukların varlığına ilişkin farkındalığının ve bilgi düzeyinin önem taşıdığı düşüncesi, çalışmanın hareket noktasını oluşturmuştur.

Bu bağlamda çalışmanın amacı; korunmaya muhtaç çocukların aile sevgisi ile büyümesini ve her türlü gelişimini aile ortamında sağlamasını hedefleyen koruyucu aile hizmetinin, ülkemizdeki yasal boyutu ve uygulamaları çerçevesinde genel bir değerlendirmesinin yapılması ve koruyucu aile hizmetine ilişkin kamuoyunun farkındalığının ve bakış açısının Çanakkale ili örneğinde araştırılmasıdır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde kavramsal çerçeve içerisinde; sosyal politikanın tanımı, temel amaçları, tarihçesi, Aile ve Sosyal Politika Bakanlığı’nın tarihsel gelişimi, görev, yetki ve sorumlulukları, koruyucu aile hizmetinin gerçekleşmesini sağlayan aile, çocuk ve korunmaya muhtaç çocuk kavramları ve korunmaya muhtaç çocuklar için oluşturulan bakım yöntemleri ele alınmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde; Türkiye’de koruyucu aile hizmetinin genel görünümüne yer verilerek hukuki boyutuyla koruyucu aile hizmetinin tanımı, amacı, gelişimi ve modelleri açıklanmaktadır. Ayrıca Çanakkale Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Koruyucu Aile Birimi’nden alınan bilgiler doğrultusunda Çanakkale ilindeki mevcut koruyucu ailelerin ve koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların tanıtıcı özellikleri ile çocukların öz aileleri ile olan ilişkileri incelenmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünü oluşturan alan araştırması kapsamında Çanakkale ilindeki mevcut koruyucu ailelere de uygulamada karşılaşılan sorunlara, koruyucu aile olmalarında etkili olan faktörlere, koruyucu aile hizmetinin toplumla paylaşılmasında hangi özelliklerin ele alınması gerekliliğine ilişkin bir takım soruların yöneltilmesi düşünülmüştür. Ancak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın vermiş olduğu karar ile Çanakkale ilindeki mevcut koruyucu aileler ile görüşme yapılamamıştır. Çanakkale Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Koruyucu

Aile Birimi'nden koruyucu ailelerin ve koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların sadece tanıtıcı özellikleri hakkında bilgi alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise; koruyucu aile hizmetine ilişkin kamuoyu farkındalığının ve bakış açısının Çanakkale ili örneğinde incelendiği bir alan araştırmasına yer verilmiştir. Alan araştırması, Çanakkale il merkezinde 10 Temmuz 2013 – 10 Ekim 2013 tarihleri arasında yapılan anket çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, basit tesadüfi örnekleme ile ulaşılan 650 kişinin soru kağıdına/ anket formuna verdiği cevaplara göre oluşturulmuştur. Soru kağıdı/ anket formu; örneklemin demografik özelliklerini, yaşam standartlarını, aile yapısını, yakın çevresinde korunmaya muhtaç çocukların varlığını, devletin korunmaya muhtaç çocuklara yönelik uygulamalarının yeterliliğini ve koruyucu aile hizmetine ilişkin bakış açısını araştıran sorulardan oluşmaktadır. Örnekleme ilişkin veriler grafik, yüzde ve frekanslar ile betimlenmiştir. Profil betimlemesinin yanı sıra bazı nedensellik ilişkileri de incelenmiştir.

BÖLÜM I

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sosyal politika, toplumda ekonomik yönden güçsüz olan kesimleri ve özel olarak korunma gereksinimi olan risk gruplarını konu edinen bir bilim dalıdır. Bu risk grupları arasında korunmaya muhtaç çocuklarda yer almaktadır. Bu nedenle sosyal politika uygulamalarıyla çocukların aile ortamında güven içinde yaşamalarını sağlayacak yapısal hizmetlerin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan bu bölümde; sosyal politikanın tanımı, temel amaçları, tarihçesi, Aile ve Sosyal Politika Bakanlığı'nın tarihsel gelişimi, görev, yetki ve sorumlulukları, koruyucu aile hizmetinin gerçekleşmesini sağlayan aile, çocuk ve korunmaya muhtaç çocuk kavramları ve korunmaya muhtaç çocuklar için oluşturulan bakım yöntemleri ele alınmıştır.

1. Sosyal Politikanın Tanımı

Sosyal politika, devlet tarafından yürütülen¹ ve sosyal olayların nedenlerinin araştırılmasını sağlayan, toplumdaki risk gruplarının gereksinimlerini belirleyen bir bilim dalıdır. Toplumdaki ekonomik olayların meydana getirdiği sosyal sorunlar, sosyal politikanın temel konusunu oluşturmaktadır. Sosyal politika, toplumdaki bireylerin aralarındaki ilişkileri bütün olarak incelemekte ve toplumdaki ekonomik sorunların yol açtığı insanlar arasındaki sosyal sorunları konu edinmektedir.² Sosyal politikanın devlet denetiminde yürütülmesi ve kar amacı gütmeyen politikalardan oluşması gerekmektedir.³

Endüstrileşen toplumlarda ekonomik ve siyasal açıdan ortaya çıkan eşitsizlikleri belirlemek, sorunları ortadan kaldırmak dar anlamda sosyal politikanın amacını oluşturmuştur. Dar anlamda sosyal politika, devletin sadece bir kesime yönelik sınırlı faaliyetlerini kapsamaktadır. Sosyal politika 18. yüzyıl sonunda doğmuştur ve oldukça dar anlamda kalmıştır.⁴ Bu kavram ilk olarak işçilerin sosyal sorunlarına çözüm bulmak ve işçilerin haklarını korumak için Almanya'da kullanılmıştır.⁵ İş kazası ve hastalık sigortası,

¹ Ömer Zühtü Altan, *Sosyal Politika Dersleri*, 2. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2006, s. 9.

² Sami Güven, *Sosyal Politikanın Temelleri*, 3. Baskı, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 2001, s. 11.

³ Kenan Ören, *Sosyal Politika*, 1. Baskı, Pelikan Yayınları, Ankara t. y., s. 32.

⁴ Cahit Talas, *Toplumsal Politika*, 1. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1990, s. 31.

⁵ Meryem Koray, *Sosyal Politika*, 3. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2008, s. 33.

yaşlılık ve işsizlik gibi konularda sağlanan güvenceler yetersiz olsa da işçi haklarının savunulduğu ilk konulardır.

Tarihsel süreç içinde sosyal sorunların artması, sosyal politikanın kapsamının genişlemesine neden olmuştur. Böylece geniş anlamda sosyal politika; ekonomide yaşanan olumsuzlukların toplum üzerindeki etkilerini ve toplumdaki korunmaya muhtaç durumda olan bireyleri kapsamaktadır.⁶ Toplumdaki tüm bireylerin temel hak ve özgürlüğe sahip olmasını, toplumsal eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasını sağlayan sosyal politika, bu şekilde kapsam olarak genişlemektedir.⁷

2. Sosyal Politikanın Temel Amaçları

Toplumsal düzenin sağlıklı bir şekilde oluşturulması için sosyal politikanın bazı amaçlarının geliştirilmesi ve bu amaçların toplumun bütününe uygulanması gerekmektedir.⁸ Bu bağlamda sosyal politikanın en temel amacı, sosyal ve ekonomik anlamda toplumun bütününe kapsayacak şekilde gelişmesi ve iyileştirilmesi şeklinde ifade edilebilmektedir.

Toplumsal refahın bütünü kapsaması ve refah seviyesinin yüksek düzeyde olması sosyal politikanın en önemli amaçlarından biridir. Bu amaç gerçekleştirildiğinde ise toplumun bütün kesimleri arasında eşitlik sağlanacağı, adaletsizlikler ortadan kalkacağı için sosyal barış da sağlanmış olmaktadır. Sosyal barışın sağlanması durumunda ise sosyal sorunların ortaya çıkması engellenmektedir. Gelir dağılımında meydana gelen eşitsizlikler sonucu ortaya çıkan sosyal adaletsizlik, ancak sosyal politikanın düzenli uygulanması ile giderilebilmektedir. Bu nedenle sosyal adalet de sosyal politikanın en önemli amaçlarından biridir.

Sosyal politikanın en önemli amaçlarından olan sosyal barış ve sosyal adaletin sağlanmasına paralel olarak sosyal refahın da etkin bir şekilde sağlanması söz konusudur. Sosyal refahı gerçekleştirmek için sosyal hizmet çalışmalarını toplumun tüm kesimine yaymak ve toplumdaki bireylerin eşit haklara sahip olması için politikalar geliştirmek gerekmektedir. Böylece sosyal politika temel amaçlarına ulaşmış olacaktır.⁹

⁶ Sami Güven, *Sosyal Politikanın Temelleri*, s. 15.

⁷ Meryem Koray, *Sosyal Politika*, s. 35.

⁸ Sami Güven, *Sosyal Politikanın Temelleri*, s. 24.

⁹ Eyüp Bedir ve diğerleri, *Sosyal Politika*, 1. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2012, s. 11.

3. Sosyal Politikanın Tarihçesi

Ekonomik ve toplumsal gelişmeler ile ve sosyal politika olgusunun birlikte değişime uğradığı, sosyal politikanın kapsamı ile toplumsal gelişmeler arasında yakın ilişkiler kurulabileceği ifade edilebilir. Bu çerçevede sosyal politikanın tarihsel gelişimi incelendiğinde, sanayi devriminin dönüm noktası olarak nitelendirildiği ve toplumsal yapı analizlerinde de önemli roller atfedildiği görülmektedir. Türkiye açısından sosyal politikanın gelişimi değerlendirildiğinde ise Cumhuriyet'in ilanı önemli bir etkidir.

3.1. Dünya'da Sosyal Politika

10. yüzyılda kapalı aile ekonomisi ekonomik yaşama hakim iken, 15. yüzyılda coğrafi keşifler ve ticaretin gelişmesi ile para ve piyasa ekonomisine geçilmiştir. Evde yaşayan aile üyeleri ve akrabaların yardımları ile yapılan üretim ve tüketim faaliyetleri ekonomik değişimler ile yerini esnafların üretimine bırakmıştır. Aynı meslek sahiplerinin işyerlerinin aynı alanda bulunması sonucu esnafların kendi meslek grupları arasında örgütlenmelerine sebep olmuştur. Bu örgütler korporasyon olarak adlandırılmış ve üyelerinin sosyal haklarını koruyucu önlemler almışlardır. Bu dönemdeki sosyal sorunlar, yoksulluk ve güvenlik gibi kişisel sorunlardan oluştuğu için sosyal politika da kişisel düzeyde kalmıştır. Bu dönemde sosyal politikanın konusunu ağırlıklı olarak yoksulluk oluşturduğu için düzenlemeler de bu yönde gelişmiştir. Nitekim 1601 yılında İngiltere' de Yoksul Yasası çıkarılmış ve bu yasa çocuk, yaşlı ve hastalara yardım yapılmasını amaçlamıştır. 1782 yılında ise Gilbert Kanunu ile yoksul olan herkese yardım yapılması ve hiçbir şekilde ayırım yapılmaması gerektiği belirtilmiştir. Bu dönemde kilise ve manastırlar sosyal sorunlarla ilgilenen kurumlar olmuştur.

İngiltere'de ortaya çıkan Sanayi Devrimi ile sosyal politikanın temelini oluşturan sosyal sorunlar, sınıflar arası çatışmalar ve toplumsal değişimi beraberinde getirmiştir. 18. yüzyılın ikinci yarısının sonlarına doğru ortaya çıkan Sanayi Devrimi¹⁰ ile birlikte imalathanelerin yerini fabrikalar almaya başlamıştır.¹¹ Sanayi Devrimi de sosyal politikanın faaliyet alanının genişlemesine neden olmuştur. Fabrikaların ortaya çıkardığı yeni çalışma alanları sanayi işçiliği kavramını ortaya çıkarmıştır. Fabrikalarda düşük

¹⁰ Cahit Talas, *Sosyal Politika*, 3. Baskı, (y.y.), Ankara 1967, s. 117.

¹¹ Derya Alımanoğlu Yemişçi, *İşletmelerin Sorumluluğu: Sosyal Politika ve Sosyal Sorumluluk Kavramları Işığında Bir Değerlendirme*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2010, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s. 30.

ücretle ve uzun süre çalışan işçiler çalışma yaşamının getirdiği sosyal sorunlara maruz kalmışlardır. Ücretlerin düşmesi ve ailede bir kişinin çalışması aile gelirlerinin düşmesine neden olmuştur.¹² Ayrıca ailelerdeki kadın ve çocuklar geçimlerini sağlayabilmek için çalışma yaşamına girmek zorunda kalmışlar, işverenler de düşük ücretle çalıştıkları için kadın ve çocukları işçi olarak tercih etmiştir. Bu nedenlerle kadınlar ve çocuklar kötü koşullarda çalışma yaşamında yer almıştır.¹³ Bu dönemde kötü çalışma koşullarını önleyebilecek bir yasal düzenleme olmadığı için sosyal sorunlar artmış ve sosyal politikanın eksikliğini ortaya çıkarmıştır.¹⁴ Dini kurumların ve meslek örgütlerinin kişiler üzerinde etkisi azaldığı için loncalar önemini kaybetmiş ve devletin sosyal sorunlara müdahalesi olmamıştır. Bu nedenle işçiler haklarını korumak, çalışma koşullarını iyileştirmek için bir araya gelerek sendikaları ve yardım sandıklarını kurmuşlardır. Aydınların kadın ve çocuk işçileri koruma amaçlı düşüncelerinin de etkisi ile dönemin liberal düzeninin yerini sosyal demokrasi anlayışı almıştır.¹⁵

İşçilerin ağır çalışma koşullarından korunması amacı ile Avrupa Devletleri tarafından ilk sosyal politika uygulamaları fabrikalarda çalışan işçilere yönelik olmuştur. 19. yüzyılın ilk yarısında İngiltere’de, 19. yüzyılın ikinci yarısında ise Fransa, Almanya ve İsviçre gibi Avrupa ülkelerinde izlenmeye başlanan sosyal politika uygulamaları çocuk ve kadın işçilerin ağır çalışma koşullarından korunmalarına yönelik olmuştur.¹⁶

İngiltere’de ilk sosyal politika önlemi 1802 yılında çocuk işçilerin çalışma sürelerini 12 saat olarak belirleyen ve gece çalışmalarını yasaklayan yasa ile tekstil sanayisinde görülmüştür. 1824 yılında İngiltere’de işçilerin haklarının yasalar önünde korunması ve işçi sendikalarının yasal duruma gelmeleri amacı ile Sendikalar Yasası çıkarılmıştır. 1833 yılında İngiltere’de devlete bağlı iş teftişi örgütü oluşturulmuş ve iş müfettişliği kurumu resmi hale getirilmiştir. 1874 tarihli bir yasa ile çalışmaya alınma yaşı düzenlenerek çalışmaya alınma yaşı öncelikle 10 yaşa daha sonra ise 14 yaşa çıkarılmıştır. İngiltere’de 1937 ve 1948 tarihli Fabrikalar Hakkındaki Yasalar ile çocuk işçilerin 18

¹² Aysen Tokol, *Sosyal Politika*, 1. Baskı, Dora Yayınları, Bursa 2011, s.11.

¹³ Cahit Talas, *Toplumsal Politika*, 5. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1997, s.72.

¹⁴ Petek Özsoy, *Avrupa Birliği Sosyal Politikasının Oluşumu ve Türkiye*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Muğla Üniversitesi, Muğla, s. 7.

¹⁵ Derya Alımanoğlu Yemişçi, *İşletmelerin Sorumluluğu ...*, s. 31.

¹⁶ Ömer Zühtü Altan, *Sosyal Politika*, 5. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2011, s. 56.

yaşından küçük olanlarının sağlık denetimi ile çalışmaya uygun olma durumlarının kontrolü yasalar ile zorunlu hale getirilmiştir.¹⁷

Almanya’da 1880’li yıllarda; kaza, hastalık, yaşlılık ve sakatlık gibi durumlarda uygulanmak üzere sosyal güvenlik düzenlemelerinin hayata geçirilmesi ile sosyal politika da ilk kez literatürdeki yerini almıştır.¹⁸

Fransa’da 16 yaşından küçük çocukların tehlikeli işlerde çalışmasını yasaklayan, çalışma koşullarını düzenleyen ilk yasa 1841 yılında çıkarılmıştır. 1874 tarihli yasa ile Fransa’da çocukların ve kadınların çalışma yaşamındaki durumları düzenlenerek 12 yaşından küçük çocukların fabrikalarda çalıştırılmaları ve çocukların 12 saatten fazla çalışmaları yasaklanmıştır.¹⁹ Fransa’da ise 1898 tarihinde çıkarılan yasa ile toplumsal güvenliği amaçlayan iş kazalarına yönelik önlemler alınmıştır.²⁰

Amerika Birleşik Devletleri’nde 1929 Ekonomik Krizi’ne kadar liberal düşünce anlayışı sosyal güvenlik sisteminin oluşmasına engel olmuştur ancak 1935 yılında Amerika Birleşik Devletleri Sosyal Güvenlik Yasası ile sistemleşmiştir.²¹

İngiltere, Fransa, Almanya ve İsviçre gibi Avrupa ülkelerinin sanayileşme süreçlerini tamamlaması ile birlikte bu ülkeler sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecine girmişler ve sosyal sorunlar da yine sanayi toplumunda olduğu gibi ekonomik değişimler nedeni ile farklı boyutlar kazanmıştır. Bilgi toplumuna geçilmesi ile de sanayi devriminden sonra oluşan sanayi işçilerine olan gereksinim yerini bilgi işçilerine bırakmıştır.²²

3.2. Türkiye’de Sosyal Politika

Türkiye’de sosyal politika, farklı dönemlerde oluşturulan yasal düzenlemeler ile belirli bir düzen içinde değil bazı dönemlerde etkisi fazla bazı dönemlerde etkisi olmadan gelişme göstermiştir. Avrupa ülkelerinde sosyal politikanın ortaya çıkışı ve gelişimi

¹⁷ Sami Güven, *Sosyal Politikanın Temelleri*, 4. Baskı, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 2009, s. 86.

¹⁸ Petek Özsoy, *Avrupa Birliği ...*, s.11.

¹⁹ Sami Güven, *Sosyal Politikanın Temelleri*, s. 87.

²⁰ Petek Özsoy, *Avrupa Birliği ...*, s.11.

²¹ Suat Uğur, *Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri*, 1. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2011, s. 59-60.

²² Derya Alımanoğlu Yemişçi, *İşletmelerin Sorumluluğu ...*, s. 32.

sanayileşme ve sınıf çatışmalarına dayalı iken Türkiye’de durum bu şekilde olmamıştır. Türkiye’de sosyal politika daha çok işçi, işveren ve devlet arasında gelişme göstermiştir ve devlet odaklı bir sosyal politika olduğu için siyasi duruma göre şekillenmiştir.²³

Osmanlı İmparatorluğu döneminde yani Cumhuriyet öncesi dönemde ekonomik ve siyasi yapı olarak sosyal politikanın gelişimine uygun koşullar olmadığı için sosyal politika gelişme gösterememiştir. Çalışma yaşamında çok az olsa loncaların etkisi ile bazı sosyal politika girişimleri olmuştur.²⁴ Bu dönemde sanayi faaliyetleri küçük ölçekli birimlerde yapılmıştır. 13. yüzyıldan 1727 yılına kadar Ahi Birlikleri tarafından yapılan sanayi üretiminin kontrolü ve çalışma ilişkilerine ait düzenlemelerin yapılması görevi loncalara bırakılmıştır. Loncaların dağılmasına neden olan 1838 yılında Avrupa ülkeleri ile yapılan ticaret anlaşmaları Osmanlı’nın da sanayisinin çöküşüne de neden olmuştur. Sosyal politika alanında Cumhuriyet öncesi dönemde yaşanan bazı gelişmeler şunlardır:²⁵

-1863 yılında Mevadd-ı Madeniyeye Dair Nizamnamesi maden ocakları ile ilgili çıkarılmıştır.

-1865 yılında maden işçilerinin çalışma koşullarını düzenleyen Dilaver Paşa Nizamnamesi çıkarılmıştır.

-1869 yılında çıkarılan Meaddin Nizamnamesi ile iş sağlığı ve güvenliği önlemleri alınmış ve işçilerin iş kazası sonucu ölmesi durumunda para yardımı alması sağlanmıştır.

-1871 yılında ilk işçi birliği Ameleperver Cemiyeti kurulmuştur.

-1877 yılında ilk medeni kanun olan Mecelle’nin bir bölümünde iş ilişkilerini de kapsamına alarak yürürlüğe girmiştir.

-1908 yılında Tatil-i Eşgal Kanunu toplu iş ilişkilerine ait ilk düzenleme olmuştur.

-1909 yılında kamu çalışanları dışında kalan işçilerin örgütlenme hakkını düzenleyen Cemiyetler Kanunu çıkarılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarına sanayileşme çok fazla gelişme göstermediği için işçi sınıfı ve sorunları da henüz oluşmamıştır. Bu nedenle devlet, işçi sınıfına müdahale

²³ Meryem Koray, *Sosyal Politika*, s. 101.

²⁴ Cahit Talas, *Türkiye’nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi*, 1. Baskı, Bilgi Yayınları, Ankara 1992, s.37.

²⁵ Aysen Tokol, *Sosyal Politika*, s.26-27, Ömer Zühtü Altan, *Sosyal Politika Dersleri*, s.63.

etmemiştir.²⁶ Bu yıllarda işçi sınıfını oluşturan gelişme devletçi kalkınma politikası olmuştur. İlk kapsamlı iş kanunu ise 1936 yılında 3008 sayılı İş Kanunudur. Bu kanun, sanayileşme döneminde Avrupa ülkelerinin aksine Türkiye’de kadın ve çocukların haklarını koruyan bir politika izlenmesini sağlamıştır. Bu çalışmalar, işçilerin haklarını koruma odaklı olduğu için dar anlamda sosyal politika çalışmalarını oluşturmuş, geniş anlamda sosyal politikaya ilişkin gelişmeler sınırlı kalmıştır. Çok partili dönemde yapılan bazı yasal düzenlemeler işçi sınıfının dışında kalan kesimler için söz konusu olmuştur. Daha sonra yapılan işçilerin haklarını koruma odaklı ve işçi sınıfının dışında kalan kesimi kapsamına alan yasal düzenlemeler şunlardır:

-1945 yılında İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası Hakkında Kanun’un yürürlüğe girmiştir.

-1946 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumu ve Çalışma Bakanlığı kurulmuştur.

-1947 yılında 5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun kabul edilmiştir.

-1950’lerin başında sigorta kapsamındaki işçilere yönelik emeklilik düzenlemesi yapılmıştır ve mamullük sigortası uygulamalarına başlanmıştır.

-1950 yılında iş mahkemeleri kurulmuştur.

-1952’de 5953 sayılı Kanun’la Basın çalışanlarına ilişkin çalışma koşulları düzenlenmiştir.

-1954 yılında 6379 sayılı Kanun’la gemi adamlarına ilişkin çalışma koşulları düzenlenmiştir.

-1954 yılında 6301 sayılı Kanun ile işyerlerinin öğle dinlenmesi için kapatılması kabul edilmiştir.

-1957 yılında Yaşlılık Sigortası Kanunu çıkarılmıştır.

-1957 yılında 2828 sayılı Kanun’la Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

-Aynı yıl, 6972 sayılı kanunla korunmaya muhtaç çocukların bakım evlerinde ya da koruyucu aile yanında bakımlarının sağlanmasına karar verilmiştir.

²⁶ Meryem Koray, *Sosyal Politika*, s. 101.

27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi sonucunda çıkarılan 1961 Anayasası sosyal politika anlamında çok önemli gelişmelere neden olmuştur. Türkiye’de 1961 Anayasası ile sosyal devlet anlayışı benimsenmiş ve sosyal politika alanında toplumun her kesimini korumayı amaçlayan yasal düzenlemeler yapılmıştır.

12 Eylül 1980 darbesi ile sosyal haklara sınırlandırmalar getirilmiştir. Bu dönemde oluşturulan 1982 Anayasası da devletin gücünü arttırıp, toplumu denetim altında tutmayı amaçlamıştır. Bu yıllarda petrol krizinin de etkileri ile hem siyasi hem de ekonomik anlamda yaşanan istikrarsızlık sosyal sorunları artmıştır. 1980’li yılların başlarında Sendikalaşmaya karşı katı bir politika izlenirken, yoksul kesimlerin sosyal sorunları ön plana çıkmaya başlamıştır.²⁷

4. Sosyal Politikanın Araçları

Devletin sosyo-ekonomik hayata müdahalesi, sanayileşme sonucu ortaya çıkan sosyal sorunlar, toplumsal çatışmalar ve toplumdaki gelir dengesizliklerinden dolayı olmuştur. Sosyal politika biliminin ve araçlarının ortaya çıkışı da bu tür müdahalelerin yöntemlerini oluşturmak amacı ile olmuştur.²⁸ Sosyal politika araçları, devletin müdahaleleri sonucu oluşan kamu müdahalesi araçları ve devlete yardım niteliği taşıyan sivil toplum müdahalesi ve sosyal güvenlik olarak gelişmiştir.

4.1. Kamu Müdahalesi

Sosyal devlet anlayışından yola çıkılarak toplumda fırsat eşitliğinin sağlanması, sosyal güvenlik hakkının geliştirilmesi, toplumsal refahın yaygınlaştırılması, ekonomik ve sosyal düzenin korunması gibi konularda sosyal politika uygulama alanı bulmakta ve devlet desteği almaktadır.²⁹ Sanayileşmenin ortaya çıkardığı ekonomik durumdaki gelişmelerden kaynaklanan her türlü sosyal soruna karşı oluşturulan çözümler, kamu karışımının çerçevesini meydana getirmektedir. Günümüzde devlet, sosyal sorunları çözmek için, çalışma yaşamına yasal düzenlemeler aracılığı ile etkin bir biçimde müdahale etmektedir. Sosyal sorunları çözmek, sosyal sınıflar arasındaki farkı ekonomik ve sosyal yönden dengede tutmak, sosyal adalet ve sosyal barışı sağlamak adına yasal düzenlemeler

²⁷ Seyran Gürsoy, Sosyal Politikada Dönüşüm ve Sosyal Yardımlar: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu Örneği, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2011, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli, s. 21-27.

²⁸ Eyüp Bedir ve diğerleri, *Sosyal Politika*, s. 16.

²⁹ Ali Çubuk, *Sosyal Politika ve Sosyal Güvenlik*, 1. Baskı, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara 1986, s.16.

yapmakta ve uygulamaktadır. Bu amaçla, toplumu oluşturan bütün bireylere eğitim, sağlık, konut, çevre, kentleşme, korunmaya muhtaç gruplara özel bakım gibi konularda düzenleme yapmak durumundadır. Bu konular sosyal politikaya yapılan geniş anlamda kamu müdahalesidir.³⁰

Sosyal politika uygulamalarının sistemli olması ve uygulama alanı bulabilmesi için yasal çerçevede olması gerekmektedir. Bu nedenle her türlü sosyal politika uygulamaları devletin yaptığı hukuki düzenlemelere dayanmaktadır. Kamu müdahalesi bu yönüyle sosyal politikanın en önemli araçlarından biri olmaktadır.³¹ Devletin hukuki düzenlemeleri, oluşturduğu kurumları, işçi-işveren-devlet ilişkisinden dolayı sosyal politikanın temelinde yer almaktadır.³²

4.2. Sivil Toplum Kuruluşları

Sendikalar, kooperatifler, dernek ve vakıflar sosyal politikaya katkılarından dolayı sosyal politikanın araçlarından sayılan önemli sivil toplum kuruluşlarıdır. İşçiler tarafından çalışma hayatında eşitliği sağlamak için oluşturulan işçi birlikleri, ilk sendikalaşma hareketleri olarak görülmektedir.³³ Çalışma hayatında eşitliği sağlama, sosyal adalet ve sosyal refah aracı olarak sendikalar, sosyal politika açısından oldukça önemli bir yere sahip olan sivil toplum kuruluşlarıdır. Sendikal hareketlerin çalışma hayatında eşitliği sağlama, işçilerin haklarını savunmaları, işçilerin özgürce düşüncelerini ifade etmelerinde söz sahibi olmaları gibi birçok etken sendikaları sosyal politikanın en önemli araçlarından biri konumuna getirmiştir.

Kooperatifler, vakıf ve dernekler kar amacı gütmeyen, gönüllü olarak hayatını sürdüren ve yardım amaçlı oluşturulan sosyal politika araçlarındandır. Burada amaç, sosyal adalet ve sosyal dengeyi oluşturmak için kooperatiflerde olduğu gibi küçük işçiliklerin bile karşılığını alabilmek, vakıflarda olduğu gibi özellikle korunması gereken risk gruplarını koruyabilmek ve derneklerde olduğu gibi toplumun yararına olacak şekilde

³⁰ Derya Alımanoğlu Yemişçi, *İşletmelerin Sorumluluğu ...*, s. 35.

³¹ Ömer Zühtü Altan, *Sosyal Politika Dersleri*, s.10.

³² Aysen Tokol, *Sosyal Politika*, s.37.

³³ Eyüp Bedir ve diğerleri, *Sosyal Politika*, s. 19.

yardımlaşmayı sağlamaktır.³⁴ Genel olarak bu tür sosyal politika araçları, gelir dağılımını düzenlemek ve sosyal eşitliği sağlamak için çalışan bir yapıya sahiptirler.³⁵

4.3. Sosyal Güvenlik

Toplumu oluşturan bireylerin, sosyal adaletin sağlanabilmesi için yaşam standartlarının dengeli olması gerekmektedir. Sosyal eşitlik ve sosyal barış ancak toplumun bütününe kapsadığında anlam kazanmış olmaktadır. Sadece çalışma hayatında bireylerin iş kazası veya meslek hastalığı gibi haklarını korumak, koşullarını dengelemek yeterli olmamaktadır. Toplumdaki risk gruplarının da yaşam standartlarının oluşturulması için ayrı ayrı hastalık, yaşlılık, malullük, işsizlik ve hatta ölüm gibi toplumsal risk faktörlerine karşı da politikaların oluşturulması gerekmektedir. Oluşturulan bu politikalar, sosyal politikanın hedeflerini gerçekleştirmede bir araç rolü oynarken sosyal güvenliğin de temelini oluşturmaktadır.

Sosyal güvenlik, toplumu oluşturan bireylerin ayırım gözetmeksizin toplumsal risk faktörlerine ve sosyal tehlikelere karşı güvence altına alındığı sistemdir.³⁶ Temel amacı dayanışma olan sosyal güvenlik, çalışan bireylerin ve ailelerin gelirlerini güvence altına alarak yoksulluğu önlemekte ve toplumsal refahı sağlamaktadır.³⁷

Sosyal güvenliğin geniş bir ağı olan sosyal koruma, bir ülkenin tüm vatandaşlarını kapsamaktadır. Sosyal koruma, sosyal sigorta sistemine dahil olan aktif nüfus ile çalışamayacak durumda olup sosyal yardım ve hizmet bekleyen nüfustan oluşan geniş bir çevreye kapsamlı bir sosyal güvenlik ağı oluşturmaktadır.³⁸ Bu nedenle sosyal güvenliğin araçları, aynı zamanda sosyal korumanın da araçlarını oluşturmaktadır.

4.3.1. Sosyal Güvenliğin Fonksiyonları

Sosyal güvenlik sisteminin, toplumsal risklerden ve sosyal tehlikelerden toplumu oluşturan bireylerin olumsuz etkilenmesini engellemek amacıyla uyguladığı çeşitli fonksiyonları bulunmaktadır.

³⁴ Eyüp Bedir ve diğerleri, *Sosyal Politika*, s. 20.

³⁵ H. Sami Güven, *Sosyal Politikanın Temelleri*, s. 142.

³⁶ Müjdat Şakar, *İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 5. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2013, s. 168.

³⁷ Abdülkadir Şenkal, *Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika*, 3. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul 2011, s. 298.

³⁸ Ersin Kaya, *Yoksullukla Mücadelede Avrupa'nın ve Türkiye'nin Sosyal Yardım Modeli*, 1. Baskı, SYDGM Yayınları, Ankara 2009, s. 25.

Bu fonksiyonlardan tasarruf fonksiyonu, bireylerin çalışır durumdayken ödediği primlerin gelecekte ortaya çıkabilecek risklere karşı aldığı önlemleri ifade etmektedir. Diğer bir sosyal güvenlik sistemi fonksiyonu ise sigorta fonksiyonudur. Bu fonksiyon, prim ödeyerek kendini güvende hissedenden bireylerin durumunu ifade etmektedir. Gelirin yeniden dağılımı fonksiyonu ise, toplum içindeki para transferini vurgulamaktadır. Son olarak nesiller arası dayanışma fonksiyonu ise hayatta olan bireylerin gelecek kuşağa hazırladığı sosyal güvencedir.³⁹

4.3.2. Sosyal Güvenliğin Araçları

Sosyal güvenliğin fonksiyonları, sosyal güvenliğin araçları ile uygulama bulmaktadır. Bu araçlar; sosyal sigorta, sosyal yardım ve sosyal hizmet olarak bilinmektedir.

4.3.2.1. Sosyal Sigorta

Ekonomik ve sosyal riskleri önlemek için geliştirilen önerilerin toplamına sosyal sigorta denilmektedir.⁴⁰ Toplumsal güvenliğin sağlanabilmesi için, öncelikle bireylerin güvencelerinin olması gerekmektedir. Sosyal sigorta, bir işte ücret karşılığı çalışanların kazançlarının bir bölümü kesilerek yapılan sigortadır. Sosyal sigortada amaç, çalışanların sağlığını, geleceğini güvence altına almaktır. Bireysel bir olgu olarak sosyal güvenliğin içinde yer alsa da genel olarak düşünüldüğünde toplumsal güvenceyi sağlamaktadır ve prim yatırma esasına dayalıdır.

Sosyal sigorta, işçiden, işverenden belli oranlarda alınan primler ile devletin genel bütçeden yaptığı yardımlar ile finansmanını oluşturur.⁴¹ Bu durum da sosyal sigortanın primli sosyal güvenlik sistemi olmasını sağlamaktadır.

Bir başka açıdan sosyal sigortanın amacı, iş kazası, meslek hastalığı, analık, hastalık, malullük, yaşlılık, işsizlik gibi sosyal risklere karşı çalışan herkesin eşit olarak⁴² korunması ve yaşam standartlarının belirli bir seviyede tutulmasını sağlamaktır.⁴³

³⁹ Suat Uğur, *Sivil Toplum ...*, s. 67.

⁴⁰ Sekizinci Kalkınma Planı, *Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel İhtisas Komisyon Raporu*, Yayın No: DPT:2593 – ÖİK:605, Ankara 2001, s. 51.

⁴¹ İsmail Mansur Özdemir, *Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Sosyal Devlet ve Sosyal Hizmetler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008, Selçuk Üniversitesi, Konya, s. 92-93.

⁴² Suat Uğur, *Sivil Toplum ...*, s. 24.

Sosyal sigorta, toplumun sadece çalışanlarını kapsamına alan en yaygın sosyal güvenlik yöntemlerinden biridir. Sosyal sigorta sistemi ilk olarak 17. yüzyılda Fransa’da görülmüştür. Colbert tarafından çıkarılmış olan 23 Eylül 1673 tarihli bir nizamname de denizcilerin maaşlarından, hastalandıkları zaman tedavi olabilmelerini sağlamak amacı ile bir miktar aidat kesilerek oluşturulmuş bir sistem olarak görülmüştür.⁴⁴

Sosyal sigorta sisteminin temel özellikleri arasında katılım zorunluluğu yer almaktadır. Katılım zorunluluğu, herhangi bir işe alınıp hizmet sözleşmesi yapan çalışanların sosyal sigorta sisteminde yer almasıdır.

Sosyal sigorta, kurumsal özerklik ilkesini benimsemektedir. İdari ve mali yönden bağımsız bir statüye sahip olan bir kurum tarafından, işverenlerden alınan primler çalışanlara ödenmek üzere bir fonda toplanmaktadır.

Gelirin yeniden dağılımı da sosyal sigorta sistemini oluşturan bir başka özelliktir. Geliri yüksek olan sigortalı çalışanlardan alınan prim, geliri daha düşük olan sigortalı çalışanlardan alınan primden daha yüksektir. Alınan primler çalışanlar arasında ihtiyaçları olduğu zamanlarda yeniden ihtiyaç sahiplerine geri verilmektedir. Böylece hem yatay gelir dağılımı hem de dikey gelir dağılımı sağlanmış olmaktadır.⁴⁵

Kendi kendine yardım ilkesi, çalışanlar arasındaki dayanışmayı anlatan sosyal sigortanın özelliğidir. Çalışanlar eşit ücret almış olsalar dahi sosyal risklere karşı kendi aralarında birbirlerine de yardım etmektedirler. Bu durum sosyal sigortanın kendi kendine yardım ilkesini oluşturmaktadır.

Sosyal sigortanın bir diğer özelliği ise sigortalı kapsamıdır. Çalışan ve prim ödeyerek sigortalı olan bireyin ailesi de çalışan sigortalı gibi sigorta kapsamından yararlanabilmektedir.⁴⁶

⁴³ Deniz Gürel, Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Politika Üzerindeki Etkisi: İstanbul Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, s. 12.

⁴⁴ Faruk Taşçı, 1980 Sonrası Türkiye’de Sosyal Yardımların Analizi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, s. 27.

⁴⁵ Faruk Taşçı, 1980 Sonrası Türkiye’de..., s.30.

⁴⁶ Faruk Taşçı, 1980 Sonrası Türkiye’de..., s.32.

4.3.2.2. Sosyal Yardım

Sosyal yardım, muhtaç olan bireylere karşılıksız olarak yapılan primsiz sosyal güvenlik sistemi programıdır.⁴⁷ Sosyal yardım, temel ihtiyaçlarını karşılamayan yoksullara yöneliktir.⁴⁸ Ancak sosyal yardım, ihtiyaç sahiplerinin durumları belli bir standarda ulaşıncaya kadar verilmekte, sürekli olarak verilmemektedir.

Sosyal yardımın amacı, toplumdaki bireylerin öncelikle insan olarak yaşayabilecekleri bir çevre oluşturmaktır. Her bireyin, kendi kendine yaşayabilecek durumda olması, geliştirilen hizmetlerden eşit olarak yararlanabilmesi, temel ihtiyaçlara sahip olabilmesi sosyal yardımın amaçları arasındadır.⁴⁹ Ancak sosyal yardımda asıl amaç, yardım alan insanların en kısa süre içinde kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek duruma gelmesi, çalışabilmesi ve ekonomik kazanç sağlaması için çabalamak ve bireyleri topluma tekrar kazandırabilmek için politikalar oluşturup uygulamaktır.⁵⁰

Sosyal yardımın en belirgin özelliği ise, muhtaç durumda olanlara yapılacak olan gelirin ve muhtaç olma koşullarının yasalarca belirlenmiş olmasıdır.⁵¹ Sosyal yardım, sosyal güvenlik hizmetlerinin uygulanmasında yararlanılan primli sistemin tamamlayıcısıdır. Sosyal yardım alanların, sosyal güvenlik sistemine doğrudan bir katkısı yoktur ve ihtiyaçları karşılıksız olarak karşılanmaktadır. Sosyal yardımlar, ayni veya nakdi olarak karşılanmakta ve ihtiyaç durumuna göre farklı düzeyde ve şekillerdedir.

Sosyal yardımın olumlu yönleri olabileceği gibi bazı olumsuz yönleri de vardır. Sosyal yardımın olumlu yönleri şu şekilde değerlendirilmektedir. Devlet tarafından kurulan sosyal güvenlik sisteminin sosyal yardım ve sosyal hizmeti içeren primsiz sisteminin yanında, sosyal sigortaları kapsamına alan ve daha fazla önem verilen primli sistemi de bulunmaktadır. Genel olarak sosyal sigortalar gelişirken, sosyal yardım ve hizmetler de bu gelişimi takip ederek modern sosyal güvenlik sistemini sağlamaktadırlar. Bu durum sosyal

⁴⁷ Hande Hacımahmutoğlu, *Türkiye'deki Sosyal Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi*, 1. Baskı, DPT Yayınları, Ankara 2009, s. 23.

⁴⁸ Sadık Güneş, *Sosyal Yardım Algısı ve Yoksulluk Kültürü*, 1. Baskı, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2010, s. 28.

⁴⁹ Ali Seyyar, *Değişen Dünyada ve Türkiye'de Sosyal Politikalar*, 1. Baskı, Değişim Yayınları, İstanbul 2006, s. 185.

⁵⁰ Nüket Saracel, *Sosyal Yardım ve Hizmet Kuruluşlarının Sosyal Politikası ve Türkiye Yardım Sevenler Derneği Uygulaması*, 1. Baskı, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon 1997, s. 15.

⁵¹ H. Sami Güven, *Sosyal Politikanın Temelleri*, s. 147.

yardımanın boşlukları tamamlayıcı olduğunu göstermektedir. Yardımlar, ihtiyaç türüne, önemine ve muhtaçlık durumuna göre bireysel olarak ayarlanabildiği için sosyal yardımın tasarruf sağlama özelliği de vardır. Muhtaç durumda olan insanlar, sosyal yardımlar sayesinde kısa süreli de olsa muhtaç durumdan kurtuldukları için ruh sağlıkları düzelebilmektedir. Geçimini sağlamak için yasa dışı yollara başvurabilecek muhtaç kişilere sosyal yardım sağlamak onların suça yönelmelerini engeller.⁵²

Sosyal yardımın olumsuz yönleri de şu şekilde değerlendirilmektedir. Muhtaç durumda olan insanlar muhtaçlık tespiti ve sosyal yardım alabilmek için ilgili makamlara başvuru yapmaktadırlar. Bu durum yoksulluklarını ortaya çıkardığı için küçük düşürücü olabilmektedir. Muhtaç durumda olmadıkları halde yardım almak isteyen bazı kişilerin yardım talebinde bulunmaları ve hatta bazen farklı kurumlara başvuruda bulunup kurumları yanıltmaları sosyal yardım sistemini istismara açık duruma getirebilmektedir. Muhtaç durumda olan insanlar, yardımlardan dolayı muhtaçlıktan kurtulmak için çaba harcamayıp bu durumu alışkanlık haline getirebilmektedirler.⁵³

4.3.2.3. Sosyal Hizmet

Sosyal hizmet, insanların ve toplumun içinde bulunduğu kötü koşulları iyileştirmeyi amaçlayan ve bu amaçla insanlara yardım anlayışını benimseyen faaliyetler alanıdır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi; sosyal hizmet, insanın korunması ve toplumu oluşturan insanların kendilerini geliştirebilmesi için uygulanır.⁵⁴ Bu uygulamalar sosyal hizmetin amacını ortaya koymaktadır. Sosyal hizmetin amacı; toplumları sosyalleştirmek, insan ile toplum arasındaki etkileşimi güçlendirmek, bireysel gelişim ve değişen koşullara uyum sağlama konularında insanlara destek olmak, korunma ve bakıma ihtiyaç duyan insanlara yardımcı olmak, sosyal engelleri ortadan kaldırmaktır.⁵⁵

Toplumda meydana gelen sosyal sorunlara yönelik çözümler toplumsal düzeydedir ve bu çözümler için toplumsal kaynaklar kullanılmaktadır. Güncel sosyal, siyasal ve

⁵² Sadık Güneş, *Sosyal Yardım ...*, s. 46-48.

⁵³ Sadık Güneş, *Sosyal Yardım ...*, s. 46-48.

⁵⁴ İsmail Mansur Özdemir, *Küreselleşme Sürecinde ...*, s. 147.

⁵⁵ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, *Sosyal Hizmetler Rehber Kitapçığı*, 1. Baskı, Ankara 2011, s. 7.

ekonomik koşullar, sosyal hizmet müdahalelerinin temelini oluşturan sosyal politikaların kökenidir.⁵⁶

Türkiye’ de sosyal hizmet çok eski bir geleneğe sahiptir. Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Türk Hava Kurumu, Türkiye Yardım Sevenler Derneği, Sosyal Hizmetler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Akademisi, Çalışma Bakanlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu sosyal hizmet kurumlarına örnek olarak verilebilmektedir.⁵⁷

Sosyal hizmet; zor koşullarda hayatını devam ettiren insanın insani bir yaşam düzeyinde, toplumsal barış içerisinde yaşamasını ve kişisel olarak korunmasını sağlayan çok yönlü ve önemli bir kavramdır.⁵⁸ Dünyadaki toplumsal sorunların günümüzdeki durumuna bakıldığında açlık, yoksulluk, işsizlik, uyuşturucu batağı, insan kaçakçılığı, ekonomik veya etnik savaşlar, silahlanma gibi birçok sorunla karşılaşmaktadır.⁵⁹ Çocukların hırsız olduğu, dilencilik yaptığı bir toplumda en çok ihtiyaç olan şey yapısal bir sosyal hizmettir. Bu nedenle sosyal hizmet uygulamalarında ailelerin ihtiyaçlarının belirlenip karşılanması ve çocukların ailelerinin yanında güven içinde yaşamaları için çalışmalar yapılması yani sosyal hizmet alanında en belirgin öznenin aile ve çocuk olması gerekmektedir.⁶⁰

Sosyal hizmetler elde edilmiş olan kaynakların rasyonel olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Bu kaynakları kullanırken ihtiyaca göre dağıtım yapıldığı için tasarruf da söz konusudur. Ancak korunmaya ve bakıma muhtaç insanlara yapılan yardımlar, durumlarını kanıtlama zorunlulukları olduğu için psikolojik olarak korunmaya muhtaç olan insanları olumsuz etkilemektedir. Yardım yapılan insanları tembellik yönünde etkilemesi

⁵⁶ Veli Duyan, Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayınları, Ankara 2010, s.9.

⁵⁷ Muammer Sarıkaya, *Sosyal Hizmet Kurumlarında Yönetim*, 1. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2011, s. 21.

⁵⁸ Nazif Öztürk, *Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi*, 1. Baskı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1995, s. 43.

⁵⁹ Aziz Şeker, *Küreselleşen Dünya’da Geleceğin Sosyal Hizmeti*, 1. Baskı, SABEV Yayını, Ankara 2004, s. 11.

⁶⁰ İsmail Galip Yolcuoğlu, “Çocukların İhmal – İstismara Uğramasında Aile ve Çocuklara Yönelik Risk Faktörleri ve Sosyal Hizmet Müdahalesi”, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, Cilt:21, Sayı:1, 2010, s. 81.

de sosyal yardım ve hizmetlerin sakıncalarındandır. Bunu önlemek için ise korunmaya muhtaçlık durumunu en kısa sürede çözüme ulaştırmak gerekmektedir.⁶¹

5. Türkiye’de Çocukların Korunmasına Yönelik Sosyal Politika Anlayışı

Toplumda bulunan çocukların sağlıklı gelişimi, iyi bir eğitim alarak yetişmesi toplumun da gelişmesini sağlamaktadır. Çocuğun korunması ve bu koşulların çocuk için sağlanması gerekmektedir. Korunmaya muhtaç çocuklar için koruma tedbirleri almak ve çocuklara yönelik sosyal politikalar belirlemek öncelikle yapılması gereken sosyal politika uygulamalarındandır.⁶² Uluslararası sosyal politikanın değerleri; sosyal adalet, sosyal barış, eşitlik ve korumadır. Sosyal politikanın değerlerinden olan koruma, herkesin toplumda sağlıklı bir şekilde yer alabilmesi, toplumla bütünleşebilmesi için iş ve gelir güvencesi sağlamaktır.⁶³

Çocuğun ihmal ve istismar edilmesi, ailesindeki veya yakın çevresindeki kişiler tarafından bedensel veya psikolojik gelişimine sürekli zarar verecek faaliyetlerde bulunmaları sonucu oluşmaktadır.⁶⁴ Çocukların her türlü ihmal ve istismara karşı korunması sosyal politika uygulamalarının bu yönde oluşturulması ile sağlanabilmektedir. Çocukların çalışması, sokaklarda yaşamaları yani koşullarının çocukluk çağları için elverişsiz olması ciddi anlamda bir sosyal sorundur.

Çocukların sokakta yaşamak ve çalışmak zorunda olmalarına neden olan çocuk yoksulluğu da çocukların yaşam standartlarını düşürmektedir. Yoksulluk, çocukları savunmasız bırakmakta ve çocukları koruma ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Özellikle aileleri yoksul, hasta, suçlu veya işsiz olan çocukların sokak çocuğu veya çalışarak hayatına devam ettiği bir gerçektir.⁶⁵

Türkiye’de 1950’li yıllarda başlayan sanayileşme ile birlikte aile yapısında çözümler başlamıştır. Toplumda aile yapısının çözülmesi de çocukların sokakta

⁶¹ Nüket Saracel, *Sosyal Yardım ...*, s. 13-15.

⁶² Süreyya Alşan, “Çocuğun Korunması”, *2000’li Yıllara Doğru Sosyal Devletin Gerçekleştirilmesinde Sosyal Hizmetlerin Yeri Ve Önemi*, 1. Baskı, Sosyal Hizmetler Uzmanları Derneği Yayınları, Ankara 1994, s.113.

⁶³ Zeki Erdut, *Küreselleşme Bağlamında Uluslararası Sosyal Politika Ve Türkiye*, 1. Baskı, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir 2002, s.105.

⁶⁴ Kenan Ören, *Sosyal Politika*, s.165.

⁶⁵ Tess Ridge, “Çocuklar”, *Sosyal Politika Uygulamalar ve Kuramlar*, (çev. Osman Tezgel) 1. Baskı, Siyasal Kitabevi Yayınları, Ankara 2011, s. 499.

yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmalarına neden olmuştur. Bir sosyal sorun haline gelen sokak çocukları için de uygun ortam sağlanması ve çocukların aile sevgisi ile yaşayabilmeleri için uzun vadeli sosyal politikalar oluşturulmalıdır.⁶⁶

Çocukların çalıştırılması Sanayi Devrimi ile başlamasa bile Sanayi Devrimi sonrasında yaygın olarak görülmeye başlanmıştır. Çocukların ağır ve tehlikeli işlerde çalışmaları onlar için koruma gereksinimini de beraberinde getirmiştir. Böylelikle çocukların korunmalarına yönelik sosyal politika uygulamalarına başlanmıştır.⁶⁷

Çocuk işçiliği, aile bütçesine katkıda bulunmak veya kendi geçimini sağlayabilmek amacı ile çalışma yaşamında olan çocuklardır.⁶⁸ Türkiye’de çalışan çocuklara yönelik oluşturulan sosyal politikalar bazı kanunlar aracılığı ile düzenlenmiştir.

1982 Anayasası’nın 50. maddesi “Kimse yaşına, cinsiyetine ve gücüne uygun olmayan işlerde çalıştırılmaz. Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.” ifadesi ile çocukların her işte çalışamayacakları hükme bağlanmıştır.⁶⁹

4857 sayılı İş Kanunu’nun 71. maddesine göre 15 yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılmaları yasaktır. 4857 sayılı İş Kanunu’nda çocuk işçileri kapsayan sağlık kontrolleri ve ücretli izin gibi başka düzenlemeler de yer almaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü’nün 1992-1993 yıllarından itibaren başlattığı “Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı” kapsamında Türkiye de 1992 yılından bu yana çeşitli uygulamalar yapmaya başlamıştır. Bu uygulamalar:⁷⁰

-Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde Çocuk İşçiliği Birimi kurularak çocuk işçiliğinin müfettişler aracılığı ile kontrolü yapılmış ve çocuk işçilerin zarar görebileceği durumlar önlenmeye çalışılmıştır.

-İstanbul Pendik Sanayi Sitesi’nde Çalışan Çocuklar Bürosu kurularak Çalışan Çocuklar Bürosu’na Pendik ve çevre sanayi sitelerinde çalışan çocuklara hizmet etme görevi verilmiştir.

⁶⁶ Ali Seyyar, *Değişen Dünya’da...*, s.188.

⁶⁷ Cahit Talas, *Toplumsal Politika*, 5. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1997, s.264.

⁶⁸ Aysen Tokol, *Sosyal Politika*, s.312, 318.

⁶⁹ Ömer Zühtü Altan, *Sosyal Politika*, s. 252.

⁷⁰ Aysen Tokol, *Sosyal Politika*, s.318-322.

-Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu bünyesinde İşyeri Danışma ve denetleme Grubu Sistemi kurularak üyelerine çocuk işçiliği ile mücadele konusunda eğitim verilmiştir. Mersin’de başlatılan Kendi İşini Kur Programı ile ailelerin meslek sahibi olmaları hedeflenmiştir. Ailelerin iş sahibi olmaları ile aile gelirinin artacağı ve çocuklarının çalışmalarını engelleyecekleri düşünülmüştür.

-Ankara Büyükşehir Belediyesi Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi kurulmuş ve kısa dönemli mesleki eğitim kursları vermiştir.

-Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı, deri, metal ve otomotiv sanayisinde çalışan çocuklara sağlık hizmeti vermiştir.

-Ankara’nın bazı üniversitelerinde çocuk işçiliği birimleri kurulmuş ve öğrenciler bu konuda bilinçli ve duyarlı olmaları sağlanmıştır.

-Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Birimi kapasitesini geliştirerek çocuklara yönelik hizmetini daha iyi yapmayı hedeflemiştir.

-Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile İzmir’de 2003 yılı itibari ile seçilen ayakkabıcılık, konfeksiyon, oto tamir ve bakım gibi meslek dallarında Çocuk İşgücünün Sona Erdirilmesi Projesi başlatılarak bu meslek dallarında çalışan 15 yaş altındaki çocukların işten alınmaları ve okula gitmeleri için ve 15-18 yaş arasındaki çalışan çocukların çalışma koşullarını iyileştirmeye yönelik İşyeri İzleme ve Sosyal Destek Sistemi kurulmuştur.

Sokaklarda yaşamlarını sürdüren ve/veya çalışmak zorunda kalan çocukların topluma kazandırılması, koşullarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle Türkiye’de çocukların korunmasına yönelik sosyal politika uygulamalarının devletin ve sivil toplum kuruluşlarının desteği ile yapılması ve toplumun çocuklar konusunda duyarlı olması gerekmektedir.

6. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın kuruluş amacı, Türkiye’de sosyal politikaların belirli bir kurum denetimine alınması olarak belirlenmiştir. Sosyal politika, toplumdaki muhtaç kesimin her türlü sosyal soruna karşı korunması için önlemler almak ve sorunları çözmek amacı ile oluşturulur. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın tarihsel

gelişimi Türkiye’de uygulanan sosyal politikaların da tarihsel gelişimi önemli ölçüde yansıtmaktadır.

6.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de sosyal hizmet ve sosyal yardımların tarihsel gelişiminin temelleri, cumhuriyet öncesine dayanmaktadır. Osmanlı Devleti döneminde vakıflar, loncalar, hayratlar gibi geleneksel kurumlar bulunmaktadır. Bu kurumlar, toplumda bulunan korunmaya ve yardıma muhtaç olan kişilere hizmet etmişlerdir. Özellikle vakıflar, o dönemde sosyal hizmet ve yardım alanlarında önemli rol üstlenmiş ve dul, yetim ve engellilere yönelik yardımlar yapmışlardır. Vakıflar, sosyal hizmet ve yardım konularını kapsamına alan kanunlar çıkarmış ve bu konularla ilgilenen yeni kurumlar açmışlardır.

1868 yılında kurulan Mecruhin ve Mardayı Askeriyeye İmdat ve Muavenet Cemiyeti, savaşta yaralanan askerlere bakım ve yardım hizmeti vermiştir.

1868 yılında Tuna Valisi Mithat Paşa Müslüman ve Gayrimüslim olan korunmaya muhtaç çocuklar için ıslahhaneler açmış, bu çocukları bir araya toplayarak aynı yerde eğitim görmelerini sağlamıştır.⁷¹

1872 yılında Darüşşafaka, Osmanlı Devleti’nde yetim olan Müslüman çocuklara Tanzimat’ın eğitim alanında getirdiği yenilikleri uygulamak ve bu çocuklara sosyal yardım yapmak ve sosyal hizmet sağlamak amacı ile kurulmuştur.⁷²

1893 yılında Teseülün Men'ine Dair Nizamname çıkarılarak dilenci toplama, şehir dışına atma veya zorla Darülacezeye kapatma gibi uygulamalarla⁷³ dilencilik önlenmeye çalışılmıştır.

1915 yılında Darüleytamlar savaşlar dolayısıyla kimsesiz kalan çocukların bakılmaları amacı ile kurulmuştur ve 1338 tarih 2042 sayılı Darüleytamlar Nizamnamesi çıkarılmıştır. Darüleytamlar, günümüzün yetiştirme yurtlarıdır.

⁷¹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2013-2017 Stratejik Planı*, Ankara 2012, s. 14-21. <http://sgb.aile.gov.tr/upload/Node/20076/files/stratejik_plan_2013_2017.pdf> 16.11.2013.

⁷² Muammer Sarıkaya, *Sosyal Hizmet Kurumlarında...*, s. 13.

⁷³ http://www.turkhukuksitesi.com/makale_858.htm, 16.11.2013.

6 Mart 1917 tarihinde İstanbul'da İstanbul Himaye-i Etfal Cemiyeti kurulmuştur. 11 Ağustos 1917 tarihinde İstanbul Himaye-i Etfal Cemiyeti bir tüzük hazırlamış ve görevlerini bu tüzükte açıklamıştır.

Savaş alanlarında bulunan ve savaş nedeni ile ailesini kaybedip kimsesiz kalan çocuklar için 28 Kasım 1917 tarihinde Himaye-i Etfal Cemiyeti, 100 kişi kapasiteli bir çocuk yuvası açmıştır.

30 Haziran 1921 tarihinde Ankara'da da Himaye-i Etfal Cemiyeti kurulmuştur. Bu cemiyet, sosyal hizmet alanında yenilikler yapmış ve özellikle çocuklara birçok alanda hizmet etmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında sosyal politika alanında çocuklara yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Çocuk haklarına dair ilk uluslararası belge niteliğini taşıyan 1924 tarihli Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi Mustafa Kemal Atatürk tarafından 1931 yılında imzalanmıştır.

1928 yılında Himaye-i Etfal Cemiyeti isim değiştirerek Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu olmuştur. 1937 yılında bu kurum, kamu yararına faaliyet gösteren bir kurum durumuna gelmiştir.

Türkiye'de daha sonraki yıllarda sosyal politika alanında şu gelişmeler yaşanmıştır:

-1949 yılında korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili düzenlemeleri kapsayan 5387 sayılı Kanun kabul edilmiştir. Bu kanun kapsamında korunmaya muhtaç çocuk tanımlanmış, bu çocuklara yönelik olarak yapılacak hizmet ve sorumluluk paylaştırılmıştır.

-15.05.1957 tarih ve 6972 sayılı Kanun ile korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili düzenlemeler yenilenmiştir. Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri'ne konu ile ilgili düzenlemeleri yürütme yetkisi verilmiştir.

-15.05.1959 tarihinde 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısı ile Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun kabul edilmiştir.

-1961 yılında Sosyal Hizmetler Akademisi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur ve Türkiye'nin sosyal hizmet eğitimi veren ilk kurumudur.⁷⁴

-1963 yılında 225 sayılı Kanun ile Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

⁷⁴ Muammer Sarıkaya, *Sosyal Hizmet Kurumlarında...*, s. 18.

-Yaşlılarla ilgili hizmetleri planlamak, programlamak, yürütmek doğrudan devlete ait olduğu için 1966 yılında Konya’da ilk huzurevi açılmıştır. İkinci huzurevi ise Eskişehir’de açılmıştır.

-1979 yılında 2653 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun kabul edilmiştir.

-1981 yılında Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu engellilere yönelik hizmetlerin denetim altına alınması ve düzenlenmesi amacı ile oluşturulmuştur.

-1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda aile, çocuk, yaşlı ve engellilere uygulanacak sosyal hizmet ve sosyal yardımlar ayrıntılı olarak yer almıştır.

-24.05.1983 tarihinde 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu çıkarılmıştır ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Böylece sosyal hizmetler, bir çatı altında toplanmıştır.

-1986 yılında 3294 sayılı Kanun ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulmuştur. Amacı, devletin sosyal sorumluluklarını hem kimsesiz, muhtaç, yoksul vatandaşlar için hem de işsiz eğitimsiz vatandaşlar için yerine getirmektir.⁷⁵

-1988 yılında 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’na ek bir kanun olarak çıkarılan 3413 sayılı Kanun ile 2828 sayılı Kanun kapsamına giren çocukların istihdam edilmesi sağlanmıştır.

-29 Aralık 1989 tarihinde 396 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Aile Araştırma Kurumu kurulmuştur. Amacı, aile bütünlüğünü ve aile bütünlüğünün korunmasını sağlamaktır.

- Aile Araştırma Kurumu, 13 Kasım 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5256 sayılı Kanun ile Başbakanlık’a bağlı Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü olarak faaliyetine devam etmiştir.

03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın kurulması sonucu, sosyal hizmet ve sosyal yardım alanında faaliyet gösteren bütün kamu kurumları

⁷⁵ Muammer Sarıkaya, *Sosyal Hizmet Kurumlarında...*, s. 19.

tek bir bakanlığa bağlanmıştır.⁷⁶ Bu nedenle bu alanlarda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar yeni düzenlemelerle değiştirilmiş ya da kapatılmıştır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü kapatılarak, işlevleri yeni kurulan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Kurumun faaliyet alanlarından sadece Gençlik Hizmetleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlanmıştır.

Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı, Bakanlar Kurulu listesinden kaldırılmıştır. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kapatılmıştır. Aile ve Sosyal Araştırmalar Kurumu kapatılmış ve kanunu da kaldırılmıştır. Kurumun görevlerini yerine getirmesi için Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü kapatılmıştır. İşlevleri, yeni kurulan Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.

Özürlüler İdaresi Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı olarak görev yapan Özürlüler ve Yaşlılar Daire Başkanlıkları kapatılmıştır. İşlevleri, yeni kurulan Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu'na bağlı olan Primsiz Ödemeler Genel Müdürlüğü kapatılmıştır. İşlevleri, yeni kurulan Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı olarak Şehit Yakınları ve Gaziler Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.⁷⁷

6.2. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Görevleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın görevleri, 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesinde belirtilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın görevleri genel olarak sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerini planlamak, yürütmek ve bu faaliyetler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktır. Bakanlık, sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerine yönelik ulusal düzeyde politikalar

⁷⁶Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2013-2017 Stratejik Planı*, Ankara 2012, s. 14-21.
<http://sgb.aile.gov.tr/upload/Node/20076/files/stratejik_plan_2013_2017.pdf> (16.11.2013).

⁷⁷ Bedrettin Kesgin, *Kamu Sorumluluğunda Sosyal Hizmet*, 1. Baskı, Açılım Kitap Yayınları, İstanbul 2012, s. 106-107.

oluşturmakta, bu faaliyetleri uygulamakta, faaliyetlerin durumunu izlemekte ve uygulamaları güncellemektedir.

6.2.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Aile Yapısına İlişkin Görevleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, oluşan sosyal sorunlara karşı aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılması amacıyla sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerini planlamak, yürütmek ve bu faaliyetler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktadır.⁷⁸ Bu görevlerini yerine getirebilmek için Bakanlık tarafından çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalar, Aile Eğitim Programı, Evlilik Öncesi Eğitim Projesi, Boşanma Süreci Danışmanlık Hizmetleri, Toplum Merkezleri, Aile Danışma Merkezleri, Özel Aile Danışma Merkezleri, Aile Sosyal Destek Programı, Sosyal Hizmet Merkezi, Afet ve Acil durumlar ile ilgili çalışmalar ile yürütülmektedir.⁷⁹

6.2.2. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Çocuklara İlişkin Görevleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, çocukların sağlıklı gelişimleri için her türlü ihmal ve istismardan korunması amacıyla sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerini planlamak, yürütmek ve bu faaliyetler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktadır.⁸⁰ Bakanlık'ın yapmış olduğu çocuk hizmetleri; Koruyucu ve Önleyici Hizmetler, Aile Yanında Destek Hizmetleri, Eğitim ve Toplumsal Destek Hizmetleri, Bakım Hizmetleri, Sosyal Rehabilitasyon Hizmetleri, Çocuk Hakları Hizmetleri, Araştırma Geliştirme Ve Proje Hizmetleri'dir.⁸¹

Koruyucu ve önleyici hizmetler, çocukların her türlü tehlikeden korunmasını, ihmal ve istismara uğramaması için önlemler alınmasını, haklarında korunma kararı alınmamış çocukları koruma altına alarak onlara en uygun sosyal hizmet yöntemini sağlayan hizmetlerdir.⁸²

⁷⁸ 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, madde 2/b.

⁷⁹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2012 Faaliyet Raporu*, 1. Baskı, Ankara 2012, s.42-56.

⁸⁰ 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, madde 2/c.

⁸¹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2012 Faaliyet Raporu*, 56-74.

⁸² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2012 Faaliyet Raporu*, s.56.

Aile yanında destek hizmetleri, öz ailesi yanında sadece maddi yetersizliği olan çocuklara verilen nakdi ve/veya aynı sosyal yardımlar, koruyucu aile yanında bakım hizmetleri, evlat edinme hizmetleridir. Bu hizmetlerde temel amaç, korunmaya/yardıma muhtaç durumda bulunan çocukların gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde olabilmesi için bir aile yanında bakımının yapılarak aile sevgisi ile büyümesidir. Bakanlık, özellikle son dönemlerde çocuk hizmetleri alanında olumlu gelişmeler göstermiş ve çocuk bakım hizmetleri için yeni düzenlemeler geliştirmiş ve uygulamıştır.⁸³

Bakım hizmetleri, 0-18 yaş arasındaki kurum bakımında olan çocukların korunması, bakımı, eğitimi ve meslek sahibi olmaları için yapılan hizmetlerdir. Bakanlık, kurum bakımında olan çocuklara karşı görevini yerine getirebilmek için 0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları çocuk yuvalarına, 13-18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları yetiştirme yurtlarına yerleştirmektedir. Ayrıca çocukların bakımının daha iyi koşullarda sağlanması için daha az çocuğun bakımının yapıldığı sevgi evleri ve çocuk evleri de bulunmaktadır.⁸⁴

6.2.3. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Kadınlara İlişkin Görevleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, kadınlara karşı ayrımcılığı ortadan kaldırarak toplumsal alanlarda eşitliği sağlamak, kadınların insan haklarını korumak amacıyla sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerini planlamak, yürütmek ve bu faaliyetler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktadır.⁸⁵ Bakanlık, kadınlara yönelik hizmetlerini, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinç düzeyini yükseltme, bu konuda politikalar oluşturup uygulama ve takip etme çalışmaları, kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmaları, kadının ekonomide yer alması çalışması, kadının eğitim ve sağlık gibi gelişimlerinin kontrol edilmesi ve bu konularda bilinçlendirilmesi çalışmaları ile yerine getirmektedir.⁸⁶

⁸³ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2012 Faaliyet Raporu*, s.58-63.

⁸⁴ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2012 Faaliyet Raporu*, s.66-67.

⁸⁵ 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, madde 2/ç.

⁸⁶ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2012 Faaliyet Raporu*, s.78-82.

6.2.4. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Engellilere ve Yaşlılara İlişkin Görevleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, engellilerin ve yaşlıların toplumda ayırım gözetmeksizin yaşamaları için her türlü engel, ihmal ve dışlanmaya karşı korunmaları amacıyla sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerini planlamak, yürütmek ve bu faaliyetler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktadır.⁸⁷ Bakanlık, engellilere ve yaşlılara yönelik yatılı ve gündüzlü hizmetler ile evde bakım hizmetleri vermektedir. Bu hizmetler, evde bakım hizmeti, özel bakım merkezlerinde bakım hizmeti, yatılı ve gündüzlü resmi bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde bakım hizmeti, engelsiz yaşam merkezlerinde bakım hizmeti, geçici ve misafir olarak bakım hizmeti, evde bakıma destek hizmeti, huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde bakım hizmetidir.⁸⁸

6.2.5. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Şehit Yakınlarına ve Gazilere İlişkin Görevleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, şehit yakınları ile gazilerin korunması amacıyla sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerini planlamak, yürütmek ve bu faaliyetler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktadır.⁸⁹ Bakanlık, bu görevini yerine getirmek için şehit yakınları ve gazilere ayni ve/veya nakdi yardımlar yapmaktadır.

6.2.6. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Diğer Görevleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın diğer görevleri şunlardır:⁹⁰

Yoksullukla mücadele etmek,

Aileyi eğitim, danışmanlık ve sosyal yardımlarla güçlendirmek,

⁸⁷ 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, madde 2/d.

⁸⁸ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2012 Faaliyet Raporu*, s.88-92.

⁸⁹ 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, madde 2/e.

⁹⁰ 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, madde 2/f, 2/g, 2/ğ, 2/h, 2/ı, 2/i, 2/j.

Ailenin bütünlüğünü korumak, parçalanmış ailelerin korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç fertleriyle çocuklarına her türlü maddî, manevî ve sosyal destek sağlamak

Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yürütülen sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin ilke, usul ve standartları belirlemek, bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların taşınması zorunlu olan nitelikleri ve bunlara rehberlik edecek programları geliştirmek ve bunların denetimini yapmak,

Sosyal hizmet ve yardım faaliyetleriyle bunlardan yararlananlara ilişkin bilgileri merkezî bir sistemde oluşturulacak veri tabanı aracılığıyla işlemek, kontrol etmek, izlemek ve geliştirilecek politika, strateji ve önlemler bağlamında değerlendirmek,

Sosyal hizmetler ve yardımlar alanındaki uluslararası gelişmeleri ve faaliyetleri izlemek, bunlara katkı vermek ve yürütülecek çalışmalarda yararlanmak üzere değerlendirmek, bu alanda taraf olduğumuz uluslararası sözleşme ve anlaşmaların ulusal düzeyde uygulanmasını sağlamak.

7. Aile, Çocuk ve Korunmaya Muhtaç Çocuk Kavramları

Koruyucu aile uygulamasının açık bir şekilde anlaşılabilmesi ve konunun temelini aile, çocuk ve korunmaya muhtaç çocuk kavramları oluşturduğu için, bu bölümde bu kavramlar ana hatlarıyla açıklanmıştır.

7.1. Aile ve Çocuk Kavramları

Ailede meydana gelen değişimlerden aile üyeleri de etkilendiği için sosyal hizmet uygulamalarının odak noktasını bağımsız bir sistem olan aile oluşturur.⁹¹ Ailelerin özellikleri toplumdan topluma değişebildiği gibi, bir aileden başka bir aileye göre de değişebilmektedir. Aile kurumunun bu değişken yapısı ise toplumların kültürel bağlarını⁹² oluşturmaktadır. Ailenin temel görevleri; ailede yaşayan bireylerin hem fiziksel hem de psikolojik yönden gereksinimlerini sağlayabilmek ve neslin devamını sağlamaktır.⁹³ Bir sosyal çevre olarak aile; görevlerini tam olarak yerine getirmek için bireylerin düzgün bir

⁹¹ Veli Duyan, *Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri*, 1. Baskı, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayınları, Ankara 2010, s. 259.

⁹² Alper Alp, *Yeni Çalışma Biçimleri ve Değişen Aile Yapısı Bağlamında Çalışan Kadınlar*, (Yayınlanmamış Tezsiz Yüksek Lisans Projesi), 2007, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s. 26.

⁹³ Funda Gezek, *Sokakta Yaşayan Gençlerin Aile Yapısı ve Madde Bağımlılığı Arasındaki İlişki*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Marmara Üniversitesi, İstanbul, s. 13.

ortamda yetişmesini, büyümesini ve sosyalleşmesini amaçlamaktadır. Böylece toplumun değerlerini, kurallarını, örf ve adetlerini de aileyi oluşturan bireyler bu küçük sosyal çevre içerisinde öğrenmektedirler.⁹⁴

Aileyi oluşturan bireylerden herhangi birinin herhangi bir sebeple de olsa görevlerini yani ailedeki işlevlerini yerine getiremez duruma gelmesi aile yapısının bozulmasına neden olur. Bunun yanı sıra, ailenin fonksiyonları düşünüldüğünde bu fonksiyonların da olumsuzlaşmasına neden olmaktadır.⁹⁵ Toplumun en küçük birimi olan aile yapısının bozulması sonucu aile fonksiyonlarının da olumsuzlaşması, kentleşme ile birlikte toplum düzeninin de bozulmasına neden olacaktır. Kentleşme her ne kadar sadece kentlerin nüfusunun artması olarak değerlendirilse de ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan toplumu etkilemektedir.⁹⁶ Kentleşmenin sonucu olarak aile yapısında yabancılaşma, güvenilir iş ortamının yok olması ve rekabetin olması, aynı evin içinde aile bireylerinin bireysel olması gibi değişiklikler ortaya çıkmaktadır.⁹⁷

Toplumdaki sosyal oluşumların en önemlisi ve toplumun çekirdeği olan, anne, baba ve çocuklardan oluşan kuruma aile denilmektedir.⁹⁸ Aile, insanın eğitim aldığı, hayata dair bilgi sahibi olduğu ve çok şeyler öğrendiği, insanlık tarihi boyunca değişimler olsa bile varlığını koruyan bir kurumdur.⁹⁹ Toplumun fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşıladıkları birim olan aile¹⁰⁰, aynı zamanda yetiştirdiği çocuklara kimlik kazandıran bir birimdir. Aile ortamında büyüyen çocukların ruh ve beden sağlıklarının korunması toplumsal kalkınmayı sağlamaktadır.¹⁰¹

⁹⁴ Alev Torun, Tükenmişlik, Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 1995, Marmara Üniversitesi, İstanbul, s. 17.

⁹⁵ Funda Gezek, Sokakta Yaşayan ..., s. 14.

⁹⁶ Tuğba Altuner, Kentleşme Bağlamında Göçün Yol Açtığı Toplumsal Sorunlar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, s. 25.

⁹⁷ Tuğba Temür, Kentleşme, Çocuk Suçluluğu ve Eğitim: İstanbul İli Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2012, Marmara Üniversitesi, İstanbul, s. 37.

⁹⁸ Orhan Türkdoğan, *Osmanlı'dan Günümüze Türk Toplum Yapısı*, 1. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul 2008, s. 403.

⁹⁹ Nesrin Koşar, "Sosyal Hizmetler Açısından Aile", *I. Aile Şurası Bildirileri*, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 1990, s. 11.

¹⁰⁰ Binay Bilge Ermiş, "Bir Sosyal Destek Kaynağı Olarak Aile", *V. Aile Şurası "Aile Destek Hizmetleri" Bildirileri*, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 2008, s. 13.

¹⁰¹ Mustafa Ruhi Şirin, Sevgi Usta Sayita, *I. İstanbul Çocuk Kurultayı Kurultay Tutanağı Kitabı*, İstanbul Çocukları Vakıf Yayınları, İstanbul 2000, s. 16.

Doğduğu andan itibaren yardıma ve korunmaya ihtiyacı olan ve bu durumun ortadan kalkma süresi bedensel, psikolojik durumu uygun ve topluma uyum sağlamaya hazır olana kadar değişkenlik gösteren insan haline çocuk denir.¹⁰²

Sosyal bir varlık olan çocuk, hayatını toplumda geçireceği için topluma uyum sağlamak zorundadır ve bu anlamda topluma düşen görev de çocuk refahını sağlamaktır.¹⁰³ Çocuk refahını sağlamak için ise öncelikle çocukların hukuksal durumlarının toplum tarafından bilinmesi gerekmektedir. Bu konudaki en çok bilinmesi gerekenler Çocuk Hakları Beyannamesi'nde bulunmaktadır. Çocuk Hakları Beyannamesi, toplam on ilkeden oluşmaktadır. Çocukların, beyannamede bulunan haklara ayırım gözetmeksizin eşit olarak sahip oldukları, ayrımcılık yapılmaması, herhangi bir durumda çocukların çıkarlarının göz önünde bulundurulması, çocukların doğdukları anda mutlaka adları olması gerektiğini anlatmaktadır. Ayrıca sosyal güvenlik haklarına sahip olmaları, özel durumu olan çocuklar için özel tedavi ve eğitim olanaklarının olması gerekmektedir. Acil ve afet durumlarında ilk müdahale onlara yapılmalıdır ve hiçbir şekilde ticaretin konusu olmamalıdır. Bunlara ek olarak beyannamede geçen bir diğer ilke ise; çocukların anne ve babalarının sorumluluğunda, ahlaki ve maddi bir güvenlik içinde büyümeleri gerektiğini anlatmaktadır.¹⁰⁴

Ailenin işlevlerini anne ya da babadan herhangi birinin aksatması aile bütünlüğünü bozabilmektedir. Aile bütünlüğü bozulan bir ailede de çocuk, korunmaya muhtaç duruma düşebilmektedir.¹⁰⁵

7.2. Korunmaya Muhtaç Çocuk Kavramı ve Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Alınan Tedbirler

Genel olarak korunmaya muhtaç çocuk; ailesi olmayan, annesi ya da babası olmayan, ailesi olup da çocuğa bakacak durumda maddi veya manevi güce sahip olmayan çocuklardır. Hakkında korunma kararı çıkartılan korunmaya muhtaç çocuğa; öz ailesinin yanında bakımının yapılabilmesi için yardım edilebilir. Korunmaya muhtaç çocuk evlat

¹⁰² Sevda Uluğtekin, *Gözetim Mekanizması Destek Hizmetleri: Ankara İli Pilot Projesi Gözetim Görevlileri Eğitim Programı*, 1. Baskı, Dostlar Dayanışma Derneği Ankara Şubesi Yayınları, Ankara 2005, s. 56.

¹⁰³ Kemal Çakmaklı, *Aileler İçin Sosyal Hizmet*, 1. Baskı, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1991, s. 35.

¹⁰⁴ Bilgin Tiryakioğlu, *Çocukların Korunmasına İlişkin Milletlerarası Sözleşmeler ve Türk Hukuku*, 1. Baskı, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara 1991, s. 68-69.

¹⁰⁵ Devlet Planlama Teşkilatı, *Sekizinci Kalkınma Planı Aile ve Çocuk Komisyon Raporu*, Ankara 2001, s. 17.

edinilecek durumda ise evlatlık verilebilir, koruyucu aile yanına yerleştirilebilir. Bunların gerçekleşmediği durumlarda koşullar oluşuna kadar korunmaya muhtaç çocuğa kurum bakımı¹⁰⁶ sağlanabilir.

Davranış sorunları olan korunmaya muhtaç çocuklar için çocukların gelişimine, koruyucu aile yanına yerleştirilmelerinde sürekliliğe ve koruyucu ailelere takip ya da müdahalelerin sağlıklı bir şekilde yapılması gerekmektedir.¹⁰⁷

7.2.1. Korunmaya Muhtaç Çocuk Kavramı

Bir çocuğun dünyaya gelmeden önce ve dünyaya geldikten sonra sağlıklı bir gelişiminin olmadığının, çocuğun dünyaya geldikten sonra tıbbi bakımının, beslenmesinin, giyinmesinin ve barınmasının uygun şekilde yapılamadığının, kişilik olarak olumlu gelişiminin sağlanamadığının, biyolojik, fizyolojik, sosyal, duygusal, ruhsal ve ahlaki olarak yetersiz olduğunun tespit edildiği durumlarda çocuk korunmaya muhtaçtır.¹⁰⁸

Türk hukukunda korunmaya muhtaç çocuk kavramı için en geçerli tanım Medeni Kanun'daki korunmaya muhtaç çocuk tanımıdır.

Medeni Kanun'un 273. maddesine göre; bedensel ve düşünsel gelişimi tehlikede olan veya manen terk edilmiş bulunan çocuklar korunmaya muhtaçtır.¹⁰⁹

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda ise çocuklar; korunma ihtiyacı olan çocuk ve suça itilen çocuk olarak ikiye ayrılmıştır. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 3. maddesine göre korunma ihtiyacı olan çocuklar; bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuklardır.¹¹⁰

¹⁰⁶ Kurum bakımı; korunmaya muhtaç çocukların ailesinden ve evinden çeşitli nedenlerle uzakta yatılı olarak kaldıkları ve tam zamanlı olan bir bakım türüdür.

¹⁰⁷ Sonya J. Leathers, et al., "Use Of A Parent Management Training Intervention With Urban Foster Parents: A Pilot Study", *Children and Youth Services Rewiew*, Vol: 33, 2011, p. 1271, (p. 1270-1279).

¹⁰⁸ Doğan Çağlar, "Türkiye'de Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Eğitimlerine Genel Bir Bakış", s.63, <<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/493/5794.pdf>> (09.12.2011).

¹⁰⁹ Emine Akyüz, *Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*, Milli Eğitim Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2000, s. 449.

¹¹⁰ Bilal Köseoğlu, Gonca Önen, *Aile Hukuku Mevzuatı*, 1. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2006, s. 215.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3. maddesi b fıkrasına göre korunmaya muhtaç çocuk; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olmak koşuluyla;

1. Ana veya babasız, ana ve babasız çocuklar;
2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan çocuklar;
3. Ana veya babası veya her ikisi tarafından terk edilen çocuklar;

4. Ana veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuktur.¹¹¹

Uluslararası düzeyde çocukların korunması için bazı hukuksal düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar, çocukların fuhuşa, ucuz işçi olmalarına, eğitimde istismar edilmelerine, evlilik dışında olanlara ayrımcılık yapılmasına, çocuk ticaretine engel olmak için oluşturulmuş düzenlemelerdir. Daha sonra 1921 yılında Brüksel'de yapılan bir kongre ile Uluslararası Çocukları Koruma Birliği kurulmuştur. 1924 yılında Cenevre'de Uluslararası Çocuklara Yardım Birliği kurulmuş ve çocukların gelişmesi, korunması, eğitilmesi, kardeşlik ve barış ruhu içinde yetiştirilmesi gibi konuları içeren Birlik'in hazırladığı bu belge Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi olarak kabul edilmiştir. İkinci uluslararası düzenleme ise 1959 yılında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir.¹¹²

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde ise korunmaya muhtaç çocuk tanımı yapılmamış, koruyucu önlem ve tedbirlerin ne gibi durumlarda alınacağı belirtilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 19. maddesinde korunmaya muhtaç çocuk için koruyucu önlemler; çocuğun ana- babasının ya da onlardan birinin, kanuni vasi ya da vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırıya, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkar

¹¹¹ Latife Bıyıklı, "Koruyucu Aile Bakımı", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:16, Sayı: 1, 1983, s. 11-15.

¹¹² Emine Akyüz, *Çocuk Hukuku*, 1. Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2010, s.34.

muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye uğraması halinde alınmaktadır.¹¹³

1989 yılında kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, ayrımcılık yasağı, çocuğun yaşama ve gelişme hakkı, çocuğun yüksek yararına öncelik tanınması, çocuğun görüşlerinin dikkate alınması ve katılım hakkı gibi ilkeleri benimsemiştir.¹¹⁴

Çocukların korunmaya muhtaç duruma gelmelerinde ailelerinin etkili olduğu veya olmadığı birçok neden vardır. Bu nedenler arasında; ailenin ekonomik durumu, anne ve babanın medeni durumları, anne ve babanın hayatta olup olmamaları, ailenin çocuğu kötü yola yönlendirme eğilimleri, anne ve babanın çocuk yetiştirme tarzları sayılabilmektedir.¹¹⁵ Çocuklar sosyal uyumsuzluğa ve duygusal yetersizliğe¹¹⁶ karşı tepki gösterdikleri ve ailelerinin yaşantılarındaki her olaydan etkilendikleri için korunmaya muhtaç duruma gelebilmektedirler.

Çocukların korunma altına alınmalarında; kimsesiz ve muhtaç olarak bulunmaları, anne veya babanın ya da her ikisinin ölümü, anne veya babanın ekonomik olarak çocuğa bakamayacak durumda olması, anne veya babadan birinin çocuğu istismar etmesi, ikinci evlilik yapan anne veya babanın eşinin çocuğu istememesi,¹¹⁷ bir toplumun veya ailenin doğal afete uğraması sonucu çocuğun ortada kalması, savaşlar, aile fertlerinden birinin hastalanması, anne ve babanın boşanması, çocuğun evlilik dışı doğumu¹¹⁸ gibi birçok neden sayılabilmektedir.

Dünya genelinde ve Türkiye’de korunmaya muhtaç çocukların sayılarının fazla olması da yukarıda sayılan nedenlerdendir. Özellikle günümüzde yaşanan açlık, işsizlik, savaşlar ve doğal afet olaylarının fazlalığı bu sayının artışında çok etkili olmaktadır. Korunmaya muhtaç durumda olan çocukların topluma tekrar katılımlarını sağlamak ve

¹¹³ T.C. Başbakanlık Çocuk Esirgeme Kurumu, *Ailesiz Büyüyen Çocuklar ve Yaşadıkları Sorunlar*, Ankara (t.y.), s.17.

¹¹⁴ Emine Akyüz, *Çocuk Hukuku*, s.37-41.

¹¹⁵ Davut Elmacı, “Günümüzün Yetim Kalan Kuruluşları: Yetiştirme Yurtları”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 4, 2010, s. 949-970.

¹¹⁶ Aziz Şeker, *Sosyal Çalışma Mesleği (21. Yüzyıl’da Sosyal Adalet Arayışında Sosyal Çalışma Mesleği)*, 1. Baskı, SABEV Yayınları, Ankara 2008, s. 152.

¹¹⁷Devlet Planlama Teşkilatı, *Sekizinci Kalkınma Planı Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara 2001, s. 44.

¹¹⁸ Doğan Çağlar, “Türkiye’de Korunmaya..., s. 64-65.

bunun için gerekli tedbirleri almak için yapılması gerekenleri belirlemek öncelikli görevdir.

7.2.2. Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Alınan Önlemler

Korunmaya muhtaç çocuklar için alınabilecek farklı koruyucu önlemler bulunmaktadır. Türk Medeni Kanunun 347. maddesinde çocukların bakımlarının sağlanması amacı ile bir aile yanına ya da devletin denetiminde olan bir kuruma yerleştirilmesi düzenlenmiştir. Aile mahkemesi hakimi, herhangi bir nedenden dolayı korunmaya muhtaç durumda olan çocuk için tüm önlemleri almakla görevlendirilmiştir. Eğer çocuğun tehlikede olduğu bir durum var ise aile mahkemesi hakimi çocuğu ailesinden alıp bir aile yanına ya da bir kuruma yerleştirebilmektedir.¹¹⁹ Buradan da anlaşılabacağı üzere korunmaya muhtaç çocuklar için farklı önlemler bulunmaktadır. Bu önlemler; öz aile yanında bakım, evlat edinme, kurum bakımı ve koruyucu aile uygulamasıdır.

7.2.2.1. Öz Aile Yanında Bakım

Öz ailesi olmasına karşın ailesi yoksul olduğu için korunmaya ve bakıma muhtaç olan çocuklar için uygulanabilecek en sağlıklı hizmet, aile yanında bakımdır. Eğer aile içinde, barınma, anne ve babanın anlaşmazlıkları veya ayrılmaları, çocukların bakımsızlığı gibi nedenler yoksa uygulanması gereken aile yanında bakım hizmetidir.¹²⁰ Korunmaya muhtaç durumda olan çocukların diğer bakım hizmetleri yerine kendi aileleri yanında bakılması¹²¹ çocukların psikolojik açıdan daha sağlıklı olmalarını sağlamaktadır.

Öz aile yanında bakım hizmeti, yiyecek, giyecek, yakacak, tıbbi araç-gereç gibi mal ve malzeme yardımları¹²² gibi muhtaç durumda olan kişilerin ihtiyacına göre belirlenen aynı yardımlar ile veya başvuru yapan kişilerin ihtiyaçları sonucu belirlenen para yardımı olan nakdi yardım ile sağlanmaktadır”.¹²³

¹¹⁹ Mustafa Şimşek, *Açıklamalı ve İçtihatlı Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Uygulama Usulü*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2007, s. 75.

¹²⁰ Eva Burmeister, *Çocuk Bakımı İle İlgili Olarak Çocuklarla Kişisel Çalışmalar*, (çev. Necdet BEKEN), Ankara 1962, s. 9.

¹²¹ Ali Seyyar, *Manevi Sosyal Hizmetler*, 1. Baskı, Rağbet Yayınları, İstanbul 2008, s. 505.

¹²² İsmail Galip Yolcuoğlu, *Çocukların İhmal ...*, s. 52.

¹²³ Fatma Kahraman, *Türkiye’de Çocuk Refahı Alanında Koruyucu Aile Hizmeti (Sakarya ve Kocaeli Örneği)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, s. 49.

Türkiye’de koruma altına alınmadan aile yanında desteklenen çocuk sayısı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2013 yılı Kasım ayı verilerine göre 41727’dir.¹²⁴

7.2.2.2. Kurum Bakımı

Ülkemizde korunmaya muhtaç çocuklar için yaygın olarak kullanılan hizmet modeli kurum bakımındır. Kurum bakımı, çocukların korunmaya muhtaç durumda olan ve aralarında kan bağıının olmadığı¹²⁵ çocuklarla birlikte barındıkları ve kurum çalışanları tarafından bakıldıkları yuvalarda yaşamlarını sürdürdükleri bir hizmettir.

Bir başka tanıma göre kurum bakımı; korunmaya muhtaç çocukların ailesinden ve evinden çeşitli nedenlerle uzakta yatılı olarak kaldıkları ve tam zamanlı olan bir bakım türüdür.¹²⁶ Yatılı bakım hizmetleri; çocuk yuvası, sevgi evi ve çocuk evidir.¹²⁷

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2013 yılı Kasım ayı verilerine göre yatılı olarak fiilen bakılan; çocuk yuvası ve kız yetiştirme yurtlarında kalan 0-18 yaş arası çocukların sayısı 547, çocuk evlerinde 0-18 yaş arası çocukların sayısı 4835, çocuk yuvasında 0-12 yaş arası çocukların sayısı 1030, sevgi evlerinde kalan 0-18 yaş arası çocukların sayısı ise 3667’dir.¹²⁸

Her çocuğun aile yanında yaşamaya hakkı olduğu düşüncesi ile kurum bakımının yeni hizmet modelleri olan sevgi evleri ve çocuk evleri yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Çocuk yuvalarının fazla çocuk barındırması çocuklar açısından sakıncalı bulunmaktadır. Ülkemizde korunmaya muhtaç çocuk sayısını kesin olarak ifade etmek zor olsa da bütün çocuklara bakabilecek kadar aile bulunamadığı da bir gerçektir. İşte bu nedenle kurum bakımı yerine evlat edinme şartlarına uyan çocuklar bu hizmetten yararlanmalı ve uygun koşullara sahip olmayan çocuklar koruyucu aile hizmetinden yararlanmalıdır. Kurum

¹²⁴ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kasım 2013 Verileri, http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/upload/Node/10542/files/2013_Kasim_Ayi_Istatistikler...pdf, 10.01.2013.

¹²⁵ Sevdâ Demirbilek, “Korunmaya Muhtaç Gençlerin Topluma Kazandırılmasında Yetiştirme Yurtları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:15, Sayı:2, 2000, s. 138.

¹²⁶ İsmail Galip Yolcuoğlu, “Türkiye’de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi”, *Aile ve Toplum Dergisi*, Temmuz – Ağustos – Eylül, 2009, s. 50.

¹²⁷ Elif Gökçearslan Çifci, “Türkiye’de ve Dünyada Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Tarihsel Gelişimi”, *Aile ve Toplum Dergisi*, Ekim – Kasım – Aralık, 2009, s. 63.

¹²⁸ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kasım 2013 Verileri, http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/upload/Node/10542/files/2013_Kasim_Ayi_Istatistikler...pdf, 10.01.2013.

bakımı her ne kadar araştırmalara göre korunmaya muhtaç çocuklar açısından bazı sakıncaları taşısa da çocuklar için bir durak niteliğinde kullanılmalıdır.

7.2.2.3. Evlat Edinme

Evlat edinme, öz ailesi olmayan ve korunmaya muhtaç çocuklar için aile sağlamanın yasal ve sosyal yöntemidir.¹²⁹ Bir başka tanıma göre “evlat edinme, “birbirlerine düzgün soy bağı ile bağlı bulunmayan kimseler arasında, hukukun öngördüğü koşullara göre yapılan bir hukuksal işleme dayanan ve kendine özgü soybağı meydana getiren hukuksal bir kurumdur.”¹³⁰ Kimsesiz çocuklar ve evlilik dışı doğan çocuklar anne veya babaları ya da her ikisi de olmadığı için evlat edinme bakım hizmetine daha uygun olmaktadır.¹³¹

Evlat edinmenin bakıma muhtaç ve kimsesiz çocukları koruması olumlu yönünü oluşturmaktadır. Bir diğer olumlu yönü ise evlilik dışı doğan bir çocuğa sahiplenilme hissi vermesidir.¹³² Aslında evlat edinme bakım hizmetinde amaç her ne kadar korunmaya muhtaç çocuğu bir aile yanına yerleştirmek olsa da evlat edinen aileyi de çocuk sahibi yaptığı için aile açısından da çok yararlı bir yöntem olmaktadır. Çocukları olamayan ailelerin evlat edinmesi hem anne babanın hayatında olumlu bir etkindir hem de evlat edinilen çocuk bir aile ortamına kavuşmaktadır.

Evlat edinme, Türk Medeni Kanunu’nun 305’den 320’ye kadar olan maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanunu’nda evlat edinmenin aile ve çocuk açısından gerekli koşullarının neler olduğu, yapılması gerekenler, aile ve çocuğun sorumlulukları gibi detaylar da yer almaktadır. Türk Medeni Kanunu’na göre evlat edinmenin koşulları şunlardır:¹³³

-Korunmaya muhtaç çocuğun evlat edinen tarafından en az bir yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olması,

¹²⁹ İsmail Galip Yolcuoğlu, *Türkiye’de Çocuk...*, s. 51.

¹³⁰ Emine Akyüz, *Ulusal ve Uluslararası ...*, s. 123.

¹³¹ Birsen Gökçe, *Memleketimizde Cumhuriyet Devrinde Kimsesiz Çocuklar Sorunu İle İlgili Tutumun Sosyolojik Mukayeseli Tahlil ve İzahı*, 1. Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1971, s. 148.

¹³² Cengiz Kaya, *Türk Hukukunda Evlat Edinme*, 1. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul 2009, s. 6.

¹³³ <http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/tr/html/143>, 28.10.2012.

-Evlat edinecek kişi veya kişilerin evlat edinecekleri çocuktan en az on sekiz yaş büyük olması ve aralarında en fazla kırk yaş fark olması,

-Evlat edinilen çocuk ayırt etme gücüne sahip ve evlat edinme konusunda onayının olması,

-Eşlerin en az beş yıldan beri evli olmaları veya her ikisinin de otuz yaşından büyük olmaları gerekmektedir.

Evlat edinmenin koşulları da dikkate alındığında her isteyen ailenin evlat edinemeyeceği veya her korunmaya muhtaç çocuğun evlat edinilemeyeceği açık bir gerçektir. İşte bu nedenle araştırmanın konusunu oluşturan koruyucu aile uygulaması aile yanında bakım hizmetinden sonra en çok kullanılması gereken yöntem olarak değerlendirilmektedir.

7.2.2.4. Koruyucu Aile

Ailesi hayatta olmasına rağmen bedensel, psikolojik veya maddi durumdan dolayı kurum bakımına bıraktığı çocukların aile sevgisi olarak yaşaması ve yaşam kalitelerini arttırması amacıyla bir aile ortamına ihtiyaç duyan korunmaya muhtaç çocuklar için oluşturulan uygulamaya koruyucu aile hizmeti denilmektedir.

Çocukların çoğunun sağlık, evsizlik, alkol ve madde bağımlılığı, okulda karşılaştıkları problemler ve fiziksel veya cinsel istismar nedenleri¹³⁴ ile haklarında koruma kararı alınmakta ve aile sevgisinden uzak yaşamak yerine aile ortamında yaşamaları için koruyucu aile hizmeti oldukça önemli olmaktadır.

Koruyucu aile için en geçerli tanım; 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 22 nci ve 23 üncü maddeleri ile 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (d) bentleri, 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç), (d) ve (ı) bentleri, 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ile 28 inci ve geçici 6 ncı maddelerine dayanılarak¹³⁵ hazırlanan Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 4/h maddesinde yer alan tanımdır. Bu tanıma göre;

¹³⁴ Eileen Mayers Pasztor, et al., "Health And Mental Health Services For Children İn Foster Care: The Central Role Of Foster Parents", *Child Welfare*, Vol. LXXXV, p. 34, (p. 33-57).

¹³⁵ 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, Madde 3.

Yönetmelikte belirlenen esas ve usuller çerçevesinde korunmayı gerektiren duruma göre belirlenen sürede, il veya ilçe müdürlükleri denetiminde, ödeme karşılığı ya da karşılıksız olarak çocuğun bakımını ve yetiştirilmesini üstlenen, aile ortamında yaşamını sağlayan, tercihen (j), (k), (s) bentlerinde tanımlanan eğitimlerden en az birini almış ve (a), (e), (r), (ş) bentlerinde tanımlanan modeller kapsamındaki aileye veya kişiye koruyucu aile denilmektedir.¹³⁶

Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi koruyucu ailelerin korunmaya muhtaç çocuklara; kısa veya uzun süreli olarak, çocuğun bakımı için maddi yardım olarak veya masraflarını üstlenerek, bir aile olarak anne ve baba şeklinde veya sadece annelik ya da sadece babalık yaparak bakabilecekleri anlaşılmaktadır. Bu hizmetin denetiminin de Çocuk Hizmetleri İl Müdürlüğü tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Bu hizmette temel amaç, koruyucu aile olan kişilerin ve koruyucu aileler tarafından bakımı yapılacak korunmaya muhtaç durumda olan çocukların aynı zamanda kurum gözetiminde olmalarıdır.¹³⁷

Koruyucu aile hizmeti, yanına yerleştirilen çocuğun öz ailesi, okulu ve çevresi ile ilişkilerini normal bir şekilde devam ettirmesini sağlayarak ona yardımcı olmak için uygulanmaktadır. Çünkü koruyucu aile hizmeti, öz ailenin yerine geçen bir hizmet türü değildir. Öz ailesi olmayan korunmaya muhtaç çocukların yanı sıra maddi veya manevi nedenlerle çocuklarına bakamayan ailelerin çocuklarına bakılan hizmet türü olarak koruyucu aile, çocukları öz ailelerinden uzaklaştırmadan onlara destek olmaktadır.¹³⁸

Kurum bakımının korunmaya muhtaç çocuklar için olumsuz taraflarının olması nedeniyle, aile problemleri veya sosyal bozuklukları olan çocuklara öz ailelerinin bakamadığı durumlarda koruyucu aile hizmeti uygulanacak en doğru yöntemlerden biridir.¹³⁹

Başka bir tanıma göre koruyucu aile hizmeti, evlat edinmede olan durumdan farklı olarak çocuğun öz ailesinin yanına tekrar dönebilmesi mümkün olan bakım modelidir.¹⁴⁰

¹³⁶ Tanımda belirtilen ve yönetmelikte geçen bentler diğer bölümlerde ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

¹³⁷ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, *Sosyal Hizmetler Rehber Kitapçığı*, Ankara 2011, s. 35.

¹³⁸ Neşe Erol, Zeynep Şimşek, *Koruyucu Aile*, 1. Baskı, Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2007, s. 240.

¹³⁹ Birsan Gökçe, *Memleketimizde Cumhuriyet Devrinde....*, s.150.

¹⁴⁰ Üzeyir Köse, *İslam Hukuku Açısından Kimsesiz Çocukların Korunması ve Bakımı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, s. 73.

Türk toplum yapısı göz önünde bulundurulduğunda, Türk toplumunun aileyi ön planda tutan, önemseyen bir yapısı olduğu görülmektedir. Böyle bir toplumda ailesiz büyüyen korunmaya muhtaç durumda olan çocuklar psiko-sosyal sorunlar yaşamaktadırlar. Özellikle aile odaklı toplumlarda ailesinden uzaklaşmak zorunda kalan çocuklar için koruyucu aile hizmeti kurtarıcı ve tedavi edici bir yöntemdir.¹⁴¹

Koruyucu aile, koruyucu aile oldukları çocukların tamamen hayatlarını değiştirmeye ve iyileştirmeye çalışmak amacı ile koruyucu aile hizmeti vermektedirler.¹⁴²

Koruyucu aile hizmetinin bileşenleri ise, korunmaya muhtaç çocuk, koruyucu aile ve sosyal hizmet uzmanıdır.¹⁴³ Ancak korunmaya muhtaç çocuğun, koruyucu aile hizmeti alması durumunda önemli olan çocuğun refahıdır. Korunmaya muhtaç durumda olan çocuk fuhuş, dilencilik, alkol ve madde bağımlılığı gibi sosyal tehlikelere karşı öz ailesi tarafından korunamamakta ise devlet tarafından hakkında korunma kararı çıkarılarak çocuğa yaşam standartlarını koruyabilmesi için koruyucu aile hizmeti sunulmaktadır.¹⁴⁴

¹⁴¹ Amerikan Çocuk Refahı Birliği, *Koruyucu Aile Bakımı Hizmeti ve Standartları*, (çev. Günseli Kuntbay), 1. Baskı, Gürsoy Basımevi, Ankara 1962, s. 5.

¹⁴² Lily T. Alpert, “Research Review: Parents’ Service Experience- A Missing Element In Research On Foster Care Case Outcomes”, *Child and Family Social Work*, Vol. 10, 2005, p. 365, (p. 361-366).

¹⁴³ Fatma Kahraman, *Türkiye’de Çocuk Refahı...*, s.62.

¹⁴⁴ Nihal Turan, “Koruyucu Aile Uygulamasında Çocuk ve Öz Ailenin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi”, *Koruyucu Aile Projesi Eğitim Programında Sunulan 0 – 12 Yaş Çocuklara İlişkin Bilgi Notları*, T.C. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yayınları, Yayın No:31, Ankara 1996, s.1.

BÖLÜM II

TÜRKİYE’ DE KORUYUCU AİLE HİZMETİ

Türkiye’ de koruyucu aile hizmetinin, 2012 yılında oluşturulan yönetmelik ile önemli ölçüde geliştiği görülmektedir. Koruyucu aile yönetmeliği, 14/12/2012 tarih ve 28497 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu bölümde koruyucu aile hizmetinin gelişimi, koruyucu aile hizmetinin amacı, koruyucu aile modelleri, koruyucu aile hizmetinden yararlanacak çocuğun tespiti, koruyucu ailenin tespiti, koruyucu aile olabilmenin şartları, koruyucu aile eğitimleri, koruyucu ailenin görevleri, koruyucu aile statüsünün iptali, Türkiye genelinde ve Çanakkale ilinde koruyucu aile hizmetinin genel görünümü incelenmiştir.

1. Koruyucu Aile Hizmetinin Gelişimi

Koruyucu aile kavramının Türkiye’de, korunmaya muhtaç çocukların başka aileler yanındaki bakımıyla ilgili olarak ilk önemli yasal düzenlemeleri Cumhuriyet Dönemi’nde yapılmış olup, 1926 yılında yapılan Türk Medeni Kanunu’nun velayet hükümleri çerçevesinde 273. maddesi ile çocuğun bedeni ve fikri gelişimi tehlikede ise “tedbir” olarak başka bir aile yanına veya kuruma konulması hükme bağlanmıştır. Velayet altında değilse çocuğu kollamak üzere vesayet hükümleri çerçevesinde bir vasi tayinini öngörmüştür.¹ Ayrıca, 1930 yılında çıkarılan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu’nda da koruyucu aile hizmetine ilişkin hükümler yer almıştır.² Umumi Hıfzıssıhha Kanunu’nda çocukların bakılmak üzere aileler yanına yerleştirilmesi yetkisi belediyelere verilmiş olup, özel kurumların olmadığı yerlerde belediyeler altı yaşına gelmemiş öksüz çocukları, bir ücret karşılığında bakılmak ve büyütülmek üzere ailelerin yanına yerleştirilebilecekleri de hüküm altına alınmıştır.³ Ancak, hükümlerin uygulama ve denetlemelerdeki eksiklikler

¹ Nesrin G. Koşar, “Türkiye’de Koruyucu Aile Ve Evlat Edinme Sistemlerinin Dünü, Bugünü, Yarını”, *Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı Prof. Dr. Mualla Öztürk Anısına XX. Sempozyum Sunumları*, Ankara 15-16 Şubat 2007, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk/Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Yayınları, 7-16, Ankara 2008, s.10.

² Emine Akyüz, *Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*, 1.Baskı, Milli Eğitim Basımevi Yayınları, Ankara 2000, s.476.

³ Sevgi Usta Sayıta, *Türk Hukukunda Çocuğun Koruyucu Aile (Kişi) Yanına Yerleştirilmesi*, 1. Baskı, Filiz Kitabevi Yayınları, İstanbul 1996, s.28.

nedeniyle, ilk uygulama, 27.05.1949'da kabul edilen mülga 5387 Sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşmiştir.⁴

5387 sayılı kanunun yetersizlikleri nedeniyle 24.05.1957 tarihli mülga 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun çıkarılmış olup, mülga 6972 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra 1958 yılında Adana'da 50 kişilik bir projenin uygulamasına geçilmiş ve diğer illerde zamanla bu hizmeti uygulamaya başlamıştır.⁵

Ardından, Sosyal Hizmetler Enstitüsünce Ankara'da yürütülen koruyucu aile pilot projesi ile ülkemizdeki geleneksel olarak çocuğun başka bir ailede bakılmasının yerini alacak bir sistemin yolu açılmış olup, 1961 yılı Temmuz ayında Ankara'da Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) arasında imzalanan bir protokol ile koruyucu aile pilot projesi Enstitü bünyesinde başlatılmıştır.⁶ Koruyucu aile uygulamasının ikincisi 1964 yılı Aralık ayında İzmir'de başlatılmıştır. Bütün bu uygulamalar genellikle 0-6 yaş grubundaki çocuklar için yapılmıştır.⁷

Koruyucu aile hizmeti, 1975 yılına kadar Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Koruyucu Aile Bürosu tarafından yürütülmüş olup, çocuğun gelişimi ve eğitimi yönünden aile yaşamının olumlu etkileri dikkate alınarak koruyucu aile hizmetinin yürütülmesi, 12.06.1975 tarihli ve 2099 Sayılı Genelge ile Çocuk Bakım Yurtlarına verilmiştir. Koruyucu aile bakımı 24.01.1977 tarihli ve 367 Sayılı Genelge ile ülke çapında yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır.⁸

24.05.1983 tarihinde ise, sosyal hizmetlere ihtiyaç duyan gruplara ulaştırılan sosyal refah hizmetlerini yeniden düzenleyerek daha verimli ve etkili hale getirmek, hizmet standartlarını geliştirmek, hizmet alanlarını çoğu değişen koşullarının ortaya çıkardığı sosyal sorunlara cevap verebilecek bir şekilde genişletmek ve sosyal hizmet alanında işbirliği ve koordinasyon sağlamak amacıyla Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk

⁴ Fatma Özdemir Uluç, *Psiko-Sosyal ve Hukuksal Açıdan Koruyucu Aile Bakımı*, 1. Baskı, Atıla Kitabevi Yayınları, Ankara 1997, s.127.

⁵ Seda Kurtuluş Akbulut, *Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Aracılığıyla Evlat Edinme ve Koruyucu Aile Kurumu*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2011, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.103.

⁶ Nesrin G. Koşar, "Türkiye'de Koruyucu Aile ...", s.11.

⁷ Gökhan Karakayalı, *Velayet Hakkının Kullanılmasına İlişkin Hukuki Sorunlar ve Özellikle Koruyucu Aile Uygulaması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, İstanbul Üniversitesi, s.61.

⁸ Emine Akyüz, *Ulusal ve Uluslararası Hukukta....*, s.477.

Esirgeme Kurumu'nun kurulmasını öngören 2828 Sayılı Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu yürürlüğe girmiştir.⁹

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'na dayanılarak, 01.10.1984 tarihinde ilk Koruyucu Aile Yönetmeliği çıkarılmış ve koruyucu aile uygulamaları 1993 yılına kadar bu yönetmelikte belirtilen esaslara göre yürütülmüştür. 14.10.1993 tarihinde ise, ikinci bir Koruyucu Aile Yönetmeliği çıkarılarak, uygulamada oluşan eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır.¹⁰

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, koruyucu aile bakımını teşvik etmek ve ülke düzeyinde yaygınlaştırmak amacıyla 1992 yılında koruyucu aile projesini hazırlamış olup, proje kapsamında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında bakılan çocuklarla, sırada bekleyen korunma kararlı çocukların kurum bakımı yerine istekli ve gönüllü koruyucu aileler yanına yerleştirilmesi esas alınmıştır. 1993 yılında projenin Ankara, Antalya, İstanbul, Bursa, İzmir, Denizli, Samsun ve Malatya illerinde uygulaması başlamış ve 1996 yılından itibaren başlanarak projenin diğer illere de yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.¹¹

14.10.1993 tarihli Koruyucu Aile Yönetmeliği, 30.12.2006 tarihli ve 31.07.2009 tarihli yönetmeliklerle bir kısım maddelerinde değişiklikler yapılarak yürürlükte kalmaya devam etmiştir.¹²

2011 yılında yayınlanan 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü kapatılarak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Aynı Kanun Hükmünde Kararname'ye göre Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde "Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü" de kurulmuştur. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ise, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu olarak değiştirilmiştir.¹³

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kurulması ile Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan koruyucu aile hizmetinin yönetmelikteki eksik yönleri

⁹ Seda Kurtuluş Akbulut, Sosyal Hizmetler..., s.103.

¹⁰ Emine Akyüz, *Ulusal ve Uluslararası Hukukta...*, s.477.

¹¹ Emine Akyüz, *Ulusal ve Uluslararası Hukukta...*, s. 478.

¹² Seda Kurtuluş Akbulut, Sosyal Hizmetler..., s.104.

¹³ 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname.

görüldüğü için 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan yeni bir Koruyucu Aile Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

2. Koruyucu Aile Hizmetinin Amacı

Koruyucu aile hizmetinin amacı, öz ailesinin çeşitli nedenler ile çocuklarına sağlıklı şekillerde bakamadıkları durumlarda çocuklara yardım etmek ve onlara bu durumu hissettirmemektir. Ailelerin sorunlarına çocukların dahil olmasını engellemek ve çocukların bu dönemlerini zarar görmeden atlatmalarını ve normal hayatlarına devam etmelerini sağlamak, onların öz ailelerinden, okullarından ve çevrelerinden uzaklaşmadan yaşamlarını sürdürmeleri için ortam oluşturmak gibi amaçlarının olması koruyucu aile hizmetini önemli kılmaktadır.¹⁴

Korunmaya muhtaç çocuğa öz ailesi belirli nedenlerden dolayı bakamamaktadır. Böyle durumlarda koruyucu aile çocuğa öz ailesinin veremediği sevgiyi verebilmekte ve aralarındaki iletişim öz ailesi ile olan iletişiminden daha sağlıklı olabilmektedir.¹⁵ Koruyucu aile çocuğa sevgi ve şefkat gösterme, aile ortamı oluşturma ve eğitime devam etmesini sağlamayı amaç edinmelidir.¹⁶ Koruyucu aile hizmeti, koruyucu aile olacak kişinin anne veya babalık görevini en iyi şekilde yerine getirmesini, her çocuk için en uygun bakım modelinin seçilmesini, çocuğun psikolojik durumunun zarar görmesinin engellenmesini, çocuk ve koruyucu ailenin birbirine en uygun şekilde belirlenmesini, çocuğun koruyucu aile yanında kötü alışkanlık ve durumlardan korunmasını ve çocuğun öz ailesinin koşullarının iyileştiği kesinleştiği zaman çocuğun öz ailesinin yanına dönmesini amaçlamaktadır.¹⁷ Bu amaçları yerine getirebilen koruyucu aile sistemi, koruyucu ailenin yanlış seçimi, çocuk ile aile arasında uzlaşmazlıklar gibi risklere karşı da önlem almış olur.¹⁸

¹⁴ Mehmet Işık, *Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Evlat Edinme*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2005, s. 25.

¹⁵ Kristin Bernard, Mary Dozier, “This Is My Baby: Foster Parents’ Feelings Of Commitment And Displays Of Delight”, *Infat Mental Health Journal*, Vol.32(2), 2011, p.255, (p. 251-262).

¹⁶ Emine Akyüz, *Medeni Kanuna Göre Müşterek Hayatın Tatili, Ayrılık ve Boşanmada Çocuğun Korunması*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Yayın No:125, Ankara 1983, s.177.

¹⁷ Amerikan Çocuk Refahı Birliği *Koruyucu Aile Bakımı*..., s.12.

¹⁸ Seval Üstüner, Neşe Erol ve Zeynep Şimşek, “Koruyucu Aile Bakımı Altındaki Çocukların Davranış ve Duygusal Sorunları”, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, Cilt:12, Sayı:3, 2005, s. 136.

Koruyucu aile olmak isteyen bireylerin de koruyucu aile olmak istemelerinin olumlu veya olumsuz gerekçeleri vardır. Olumlu gerekçeler arasında; bir çocuğa annelik veya babalık yapma isteği, çocuklarına arkadaş olması için bir çocuğa bakma isteği, korunmaya muhtaç durumda olan bir çocuğa aile sevgisi verme arzusu sayılabilmektedir. Bu olumlu gerekçelerin yanı sıra bazı olumsuz gerekçeler de; çocuğunu kaybetmiş olan bir ailenin koruyucu aile olarak onu kendi çocukları yerine koymaları, kötü bir anne veya babalık yaşamış kişilerin bu durumu değiştirme arzusu ve maddiyat olabilmektedir.¹⁹

3. Koruyucu Aile Modelleri

Koruyucu aile modelleri, koruyucu ailelerin çeşitlerini ifade etmektedir. Bu modeller, korunmaya muhtaç durumda olan çocukların ne kadar sürede bakıma muhtaç olduklarını ihtiyaçları doğrultusunda belirlemek ve koruyucu aile olacak ailelerin hangi koşullarda, ne şekilde bu hizmeti vermeleri gerektiğini belirtmektedir. Her çocuğun korunmaya muhtaçlık süresi ve yaşam koşulları başka olduğu için koruyucu aile modelleri son derece önem arz etmektedir. Anne veya babası ya da anne ve babası çocuğuna bakamayacak durumda ise çocuğun akrabaları arasından veya yakın çevresi tarafından çocuğa bakmak isteyecek kişilerin belirlenmesi ve bu konuda bilgilendirilmeleri, eğitim almaları gerekmektedir. Bazı durumlarda korunmaya muhtaç duruma düşmüş olan çocukların acil ve kısa süreli olarak bakılmaları gerekebilir. Böyle durumlarda geçici olarak koruyucu aile bakımı gerekmektedir. Bazı durumlarda ise ailesinin yanına kısa süre sonra dönemeyecek olan çocukların da koruyucu aile hizmeti alması gerekmektedir. Hem korunmaya muhtaç durumda olan hem de bakımları sırasında özel zorlukları olan çocuklar için de ayrıca bir koruyucu aile modeli oluşturulması gerekmektedir. Koruyucu aile modelleri, 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan Koruyucu Aile Yönetmeliği’nin tanımlar bölümünden oluşan 4. maddesinde açıklanmıştır.

3.1. Akraba veya Yakın Çevre Koruyucu Aile Modeli

14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği’nin tanımlar bölümünden oluşan 4. Maddesinin a bendinde akraba veya yakın çevre koruyucu aile modeli tanımlanmıştır. Bu tanıma göre;

¹⁹ Fatma Özdemir Uluç, *Psiko-Sosyal ve Hukuksal Açıdan Koruyucu Aile Bakımı*, 1. Baskı, Atila Kitabevi, Ankara 1997, s. 26-27.

Akraba veya Yakın Çevre Koruyucu Aile Modeli: Veli ya da vasi dışında kalan kan bağı bulunan akrabalar ya da çocuğun iletişim içinde olduğu veya tanıdığı bakıcı, komşu gibi yakın çevresinde olan, tercih etmeleri halinde en az temel ana, baba eğitimleri kapsamında eğitim almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımdır.

Çocuğun veli²⁰ ya da vasisi²¹ dışında kalan akrabalarından biri ya da yakın çevrelerinde bulunan komşu, aile dostları gibi aile ya da kişiler bu hizmet modeli kapsamında koruyucu aile olabilmektedirler. Kişilerin çocuk ile yakın olmaları ya da önceden tanışık olmalarının yanında bu ailelerin koruyucu aile olma konusunda istekli ve gönüllü olmaları gerekmektedir. Yani sadece çocuğun akrabası veya yakın çevresindeki aile konumunda olmak koruyucu aile olmaya yetmemektedir.

Koruyucu aile olmaya karar veren kişinin ailesini oluşturan tüm bireylerin de gönüllü olmaları, korunmaya muhtaç çocuğun ailesi olmayı kabul etmeleri gerekmektedir.²² Bu konuda dikkat edilmesi gereken husus, koruyucu aile olmak isteyen akrabaların ya da yakın çevrede bulunan ailelerin çocuk ile iletişimlerinin olumlu olması ve çocuk için en yararlı durumun oluşturulmasıdır. Ayrıca tanımda da belirtildiği gibi koruyucu aile olmak isteyen akrabaların veya yakın çevredeki ailelerin en az temel ana, baba eğitimlerini almış olmaları gerekmektedir.

3.2. Geçici Koruyucu Aile Modeli

14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin tanımlar bölümünden oluşan 4. Maddesinin e bendinde geçici koruyucu aile modeli tanımlanmıştır. Bu tanıma göre;

Geçici Koruyucu Aile Modeli: Acil koruma gereken ya da hakkında hizmet planı oluşturulmamış ve kuruluş bakımına yerleştirilmemiş ya da kendisi için planlanan hizmet modelinden çeşitli nedenlerle henüz yararlandırılamamış çocuklar için, temel ana, baba eğitimleri ve Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimini almış profesyonel kişi ve ailelerin sağladığı birkaç gün ile en fazla bir ay arasında değişen bakımdır.

Geçici koruyucu aile modeli, korunmaya muhtaç durumda olan çocukların bir kuruma yerleştirilmemesi durumunda acil olarak bir aile yanına yerleştirilmelerini

²⁰ Veli: Velayet hakkına sahip bulunan ana ve/veya babaya veli denilmektedir.

²¹ Vasi: Kanunun öngördüğü durumlarda, küçük veya kısıtlı kişilerin haklarını korumak üzere mahkeme tarafından atanan kanuni temsilciye vasi denilmektedir.

²² 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 4/a.

sağlamaktadır. Geçici koruyucu aile hizmeti verecek kişi veya ailelerin temel ana, baba eğitimlerini ve Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimlerini almaları gerekmektedir. Bu eğitimleri almış olan kişi veya aileler kısa süreli olarak koruyucu ailelik yapabilmektedirler.

Geçici koruyucu aile modelinde en önemli husus; koruyucu aile yanına yerleştirilecek çocuğun ne kadar süre ile koruyucu aile hizmetinden yararlandırılması gerektiğidir. Bu süreye bağlı olarak model seçilmekte ve çocuk koruyucu aile hizmetinden yararlanmaktadır. Geçici koruyucu aile modeli, acil durumlarda veya hizmet modellerinden hangisinin çocuğun koşullarına daha uygun olduğu tespit edilmemiş korunmaya muhtaç çocuklar için kullanılmaktadır.

3.3. Süreli Koruyucu Aile Modeli

14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin tanımlar bölümünden oluşan 4. Maddesinin r bendinde süreli koruyucu aile modeli tanımlanmıştır. Bu tanıma göre;

Süreli Koruyucu Aile Modeli: Öz ailesi yanına kısa sürede döndürülme imkânı bulunmayan ya da kalıcı olarak aile yanına yerleştirilemeyen çocuklara, tercihen temel ana-baba eğitimleri ve Koruyucu Aile Birinci Kademe Eğitimini almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımdır.

Öz ailesinin uzun sürede çocuğuna bakabilme olanağı bulunmayan durumlarda geçerli olan koruyucu aile modeli ise süreli koruyucu aile modelidir. Daha önceden belirtildiği gibi çocuklar için en uygun bakım yöntemi, bir aile yanında çocuğa bakılan yöntemlerden biri olmaktadır. Süreli koruyucu aile modeli ise evlat edinme koşulları olmayan çocuklar için oluşturulmuş modeldir. Kurum bakımının bir basamak olması nedeni ile koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk, öz ailesinin bakacak gücünün olmaması sonucu koruyucu aile hizmeti ile bakım altına alınmıştır.

Diğer koruyucu aile modellerinde olduğu gibi bu modelde de kişilerin veya ailelerin temel ana, baba eğitimlerini ve Koruyucu Aile Birinci Kademe Eğitimlerini almaları gerekmektedir. Bu eğitimleri alan kişi ve aileler, korunmaya muhtaç durumda olan çocuk kalıcı olarak bir ailenin yanına yerleştirilemiyorsa ve öz ailesinin çocuğuna

bakabilecek durumu uzun süreli olarak gerçekleştiremediği bir durum söz konusu ise süreli koruyucu aile modelinden yararlandırılmaktadır.²³

3.4. Uzmanlaşmış Koruyucu Aile Modeli

14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin tanımlar bölümünden oluşan 4. maddesinin 5 bendinde uzmanlaşmış koruyucu aile modeli tanımlanmıştır. Bu tanıma göre;

Uzmanlaşmış Koruyucu Aile Modeli: Özel zorlukları ve ihtiyaçları olan çocuklara yardımcı olabilecek lisans eğitimine sahip olan veya eşlerden biri en az ilköğretim düzeyinde olmak üzere temel ana, baba eğitimleri, Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimlerini almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımdır.

Uzmanlaşmış koruyucu aile modeli, özel zorlukları ve ihtiyaçları olan çocuklar için oluşturulmuş bir koruyucu aile modelidir. Burada söz edilen özel zorlukları ve ihtiyaçları bulunan çocuk kavramı da yine bu Yönetmelik'te tanımlanmıştır. Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin tanımlar bölümünden oluşan 4. maddesinin 6 bendinde tanımlanan “Özel zorlukları ve ihtiyaçları bulunan çocuk; “suça sürüklenen veya suçun mağduru olup davranış bozuklukları sergileyen ve özel ilgi, destek ve bakım gerektiren ve mahkeme kararı ile koruma ve bakım altına alınan çocuktur.”

Mahkeme kararı ile koruma ve bakım altına alınan korunmaya muhtaç çocuğun suça sürüklenmemesi ve psikolojik, fizyolojik olarak daha fazla zarar görmemesi için özel bir şekilde ve kontrol altında bakılması gerekmektedir. Bu durumda olan bir çocuğun davranış bozukluğu sorununu çözebilmek amacı ile özenli bir şekilde bakılması ve ilgi, sevgi gösterecek bir ailenin yanında yaşaması ve ailenin ona yardım etmesi gerekmektedir.

Diğer koruyucu aile modellerinden farklı olarak uzmanlaşmış koruyucu aile modelinde bir çocuğun bakımını üstlenecek ailenin eğitim düzeylerinin de önemi bulunmaktadır. Eğitim düzeylerinin yönetmelikte de belirtildiği üzere lisans düzeyinde veya eşlerden en az birinin ilköğretim düzeyinde eğitim almış olması gerekmektedir. Bu koşulları sağlayan kişi veya ailenin çocuğun bakımında gerekli özen ve sabrı göstermeleri önem arz etmekte olup aynı zamanda diğer modellerde olduğu gibi temel ana, baba eğitimlerini ve Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimlerini almaları gerekmektedir.

²³ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 4/r.

4. Koruyucu Aile Hizmetinden Yararlanacak Çocuğun Tespiti ve Yerleştirilmesi

Mahkeme tarafından hakkında korunma kararı verilen çocuk, korunmaya muhtaç çocuktur ve çocuğun koruyucu aile yanına yerleştirilmesi uygun ise çocuk koruyucu aile yanına yerleştirilmektedir.²⁴ Korunmaya muhtaç durumda olan bir çocuk, bakıma muhtaçlık durumu incelenerek onun için en uygun bakım yönteminin ne olduğu belirlenmelidir. Öz ailesi hayatta olan ve kurum bakımında bulunan korunmaya muhtaç çocuk koruyucu aile yanına yerleştirilmektedir.

Koruyucu aile yanına yerleştirilmeden önce çocuğun öz ailesi ile yaşadıkları muhtaçlık durumunun değerlendirilmesi gerekmektedir. Çocuğun koruyucu aile yanına yerleştirilmeden önce hem fiziksel hem de psikolojik kontrollerinin yapılması çocuk için yararlı olacaktır.²⁵ Böylelikle önce çocuğun hangi koruyucu aile modelinden yararlandırılacağı tespit edilmiş olacaktır.

Koruyucu aile hizmetinden yararlanacak çocuğun tespiti; 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 6. ve 7. maddelerinde düzenlenmiştir.

MADDE 6 – (1) Haklarında acil korunma veya bakım tedbiri alınması zorunlu görülen çocuklar öncelikli olarak koruyucu aile yanına yerleştirilir.

(2) Bu Yönetmelik kapsamındaki çocuklardan, her ay koruyucu aileye yerleştirilebilecek olanların fotoğrafları, ad ve soyadı, doğum yeri, doğum tarihi ve korunma veya bakım tedbiri veya acil korunma kararı nedenlerini kapsayan liste ile birlikte sağlık durumu, psiko-sosyal ve fiziksel gelişimlerini gösteren, çocuğun alışkanlıkları, davranış kalıpları ve özel gereksinimlerini içeren durum değerlendirme raporu, kuruluşlar tarafından il veya ilçe müdürlüğüne gönderilir.

(3) Sosyal çalışma görevlisi tarafından koruyucu aile adayının sosyal incelemesi tamamlandıktan sonra, hakkında durum değerlendirme raporları düzenlenmiş çocuklar arasından eşleştirme yapmak üzere ilgili kuruluşa veya birime ziyaret yapılır, dosya bilgileri incelenir, çocuğun tanınması amacıyla ilgili personel ve çocukla gerekli görüşmeler yapılır. Aile ve çocuğun

²⁴ Gökhan Karakayalı, Velayet Hakkının Kullanılmasına İlişkin Hukuki Sorunlar ve Özellikle Koruyucu Aile Uygulaması,(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, s. 70.

²⁵ Sevgi Usta Sayita, *Türk Hukukunda Çocuğun Koruyucu Aile (Kişi) Yanına Yerleştirilmesi*, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1996, s. 69.

özellikleri görülerek yapılan eşleştirme önerisi, yazılı olarak Komisyona sunulur.

MADDE 7 – (1) Çocukların uygun koruyucu aileler ile eşleştirilmesi, koruyucu aile hizmetinin amaçları ve esasları kapsamında il veya ilçe müdürlüğünde oluşturulan komisyonca değerlendirilir.

(2) Çocuk, komisyonca uygun görülen koruyucu aile yanına, koruyucu aile sözleşmesi imzalanarak, mahalli mülki amirin onayı ile yerleştirilir.

Korunmaya muhtaç durumda olan çocukların koruyucu aile yanına yerleştirilmelerinden önce her ay koruyucu aileye yerleştirilme durumunda olan çocukların ayrıntılı bir durum değerlendirme raporunun kuruluşlar tarafından il veya ilçe müdürlüğüne gönderilmesi gerekmektedir. Bu raporda koruyucu aile yanına yerleştirilecek çocuğun fotoğrafları, kişisel bilgileri ve özel durumlarını kapsayan liste ile birlikte sağlık durumu, psiko-sosyal ve fiziksel gelişimlerinin ne durumda olduğunu gösteren belge bulunmaktadır. Bu raporlar il veya ilçe müdürlüklerinde incelendikten sonra acil korunma ve bakım gereksinimi olan çocuklara öncelik verilerek koruyucu aile yanına yerleştirilmeleri gerekmektedir. Daha sonra koruyucu aile adayının sosyal çalışma görevlisi tarafından sosyal incelemesinin yapılması gerekmektedir. Bunun sonucunda ilgili kuruluştaki veya birimde dosya bilgileri incelenerek ilgili personel ve çocukla gerekli görüşmeler yapılmaktadır. Bu görüşmelerde amaç, çocuğun tanınmasıdır. Aile ve çocuğun özellikleri uyumlu durumda ise eşleştirme önerisi yazılı olarak komisyona sunulmaktadır. Çocukların yerleştirilecek aileler ile uyumu il veya ilçe müdürlüklerince oluşturulacak komisyonca değerlendirilmektedir. Genel anlamda ifade edilecek olursa; çocuğun özel durum ve ihtiyaçları göz önüne alınarak koruyucu aile ile çocuk arasındaki uyum komisyonca karara bağlandıktan sonra çocuk, imzalanan koruyucu aile sözleşmesi ile koruyucu aile yanına mahalli mülki amirin onayı ile yerleştirilmektedir.

Koruyucu aile hizmetinden yararlanacak çocuğun yerleştirilmesi ise 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 14. maddesinde (Fıkra 1-15) düzenlenmiştir.

MADDE 14 – (1) Komisyon tarafından eşleştirilmesi uygun bulunan koruyucu aile ile çocuğun tanıştırılmasından önce çocuğun düşüncesi öğrenilerek gerekli mesleki çalışmalar yapılır.

(2) Koruyucu aile sözleşmesi imzalanıncaya kadar çocuk ve ailenin birlikte zaman geçirmeleri, birbirlerini tanımaları ve alışmalarına uygun ortam sağlanması planlanır. Bu süreçte çocuk önce saatlik, daha sonra günlük, haftalık ve iki haftalık gibi

sürelerle, çocuk ile koruyucu ailenin uyumuna göre toplamda iki ayı geçmeyecek şekilde koruyucu aileye izinli verilebilir. Süreçte olumlu kanaat oluşması, çocuğun ve ailenin de istemeleri halinde yerleştirme işlemi başlatılır.

Komisyonun koruyucu aile ile bu hizmetten yararlanacak olan çocuğun eşleştirilmesini uygun bulması durumunda, çocuk aile ile görüşmeden önce çocuğun düşünceleri öğrenilmekte ve gerekli mesleki çalışmalar yapılmaktadır. Koruyucu aile sözleşmesi imzalanıncaya kadar geçen sürede çocuk ve koruyucu aile tanışıp görüşmektedirler. Bu görüşmeler, koruyucu ailenin uyumuna göre ilk önce saatlik, daha sonra günlük, haftalık ve iki haftalık olarak toplamda iki ayı geçmeyecek şekilde yapılmaktadır. Yerleştirme işleminin başlaması için, görüşmelerin hem aile hem de çocuk açısından olumlu geçmesi ve iki tarafında bu hizmetten yararlanmak istemesi, buna tam olarak karar vermiş olması gerekmektedir. Bu durumda çocuğun koruyucu aile yanına yerleştirme işlemi başlatılmaktadır.

(3) Uyum süreci sonunda il veya ilçe müdürlükleri ile yanına çocuk yerleştirilen koruyucu aile arasında sözleşme imzalanır, mahalli mülki amir tarafından onaylanır.

(4) Kuruluştaki bulunan çocuklar sağlık kartı ile birlikte koruyucu aileye verilir ve buna ilişkin tutanak düzenlenir.

(5) Koruyucu aile yerleştirme formu, yerleştirme tarihinden itibaren en geç on gün içinde Genel Müdürlüğe ulaştırılır.

Koruyucu aile sözleşmesi, il veya ilçe müdürlükleri ile yanına çocuk yerleştirilen koruyucu aile arasında imzalanmaktadır. Koruyucu aile ile çocuk arasında uyum sağlanmış ise sözleşme imzalanmakta, mahalli mülki amir tarafından onaylanmaktadır. Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuğun sağlık kartı da koruyucu aileye tutanak ile verilmektedir. Koruyucu aile yerleştirme formu, çocuğun aile yanına yerleştirilme tarihinden itibaren en geç on gün içinde Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne ulaştırılmak durumundadır.

(6) Bir koruyucu aile yanına, çocuklar ve koruyucu aile arasında birebir ilişki kurulması ve çocukların sağlıklı bireysel gelişimlerinin sağlanacağı uygun şartların bulunması halinde ve tercihen aynı anda olmamak üzere en fazla üç çocuk yerleştirilebilir. Çocukların kardeş olması durumunda yapılacak vaka değerlendirmesi sonucuna göre çocuk sayısı sınırlandırılmayabilir. Kardeşlerin aynı aile yanına yerleştirilememesi halinde birbirleriyle görüştürebilecek aileler yanına yerleştirilmeleri esastır.

(7) Koruyucu ailenin kendi çocuğunun da olması halinde, her çocuğun haklarının korunması, sağlıklı iletişim kurmalarının sağlanması ve hizmetten beklenen yararın gerçekleştirilmesi açısından kapsamlı değerlendirme yapılarak, oluşan kanaate uygun özellikte ve sayıda çocuk yerleştirilir.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nde koruyucu aile yanına yerleştirilecek çocuk sayıları ve çocuklar ile ilgili bazı özellikler ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Çocuklar için uygun şartların bulunması ve onların sağlıklarının risk altına alınmaması koşulları sağlandıktan sonra bir koruyucu aile yanına aynı anda olmamak üzere en fazla üç çocuk yerleştirilmektedir. Yerleştirilecek çocukların kardeş olmaları durumunda sayı göz ardı edilebilmektedir. Korunmaya muhtaç durumda olan kardeşlerin aynı aile yanına yerleştirilmeleri göz önünde bulundurulmalıdır aksi bir durum söz konusu olduğunda ise farklı ailelere yerleştirilen kardeşlerin koruyucu ailelerinin birbirleri ile yakın ilişkide olması dikkate alınarak kardeşler koruyucu aile yanına yerleştirilmektelerdir.

Koruyucu aile yanına çocuğun yerleştirilmesi sürecinde dikkat edilmesi gereken bir hususta koruyucu ailenin kendi çocuğunun olması durumunda aile üyelerinin hepsinin çocuk ile uyumudur. Koruyucu ailenin kendi çocuğunun durumu değerlendirildikten sonra yerleştirilecek çocuk sayısı ve çocuk veya çocukların özellikleri belirlenmektedir.

(8) Geçici koruyucu aile yanına aynı anda 0-3 yaş grubu için en fazla iki çocuk, 4 yaş ve üzeri çocuklar için aralarında en fazla üç yaş farkı olmak üzere en çok üç çocuk aynı anda yerleştirilebilir. Kardeş çocuklar için bu kriterler göz önünde bulundurulmaz.

(9) Suça karışan çocukların yerleştirileceği geçici koruyucu aileler yanında aynı anda en fazla iki çocuk bulunur.

(10) Suç mağduru çocuklar ile suça karışan çocukların aynı geçici koruyucu aile yanında bulunmaması esastır.

(11) Özel zorlukları ve ihtiyaçları olan çocuklar ile diğer çocukların aynı geçici koruyucu aile yanında bulunmaması esastır.

(12) Geçici koruyucu aileler yanına yerleştirilecek çocukların birbirlerine zarar vermemeleri açısından da korunma altına alınma nedenleri, yaş ve cinsiyetleri açısından özel bir değerlendirme yapılır.

Geçici koruyucu ailelerin yanına yerleştirilecek çocuklar için çocukların kardeş olmaları durumunda göz ardı edilen bazı kıstaslar vardır. Geçici koruyucu ailelerin yanına yerleştirilecek çocukların, 0-3 yaş grubu için en fazla iki çocuk, 4 yaş ve üzeri çocuklar

için en fazla üç çocuk aynı anda yerleştirilebilmektedir ve 4 yaş ve üzeri çocukların aralarında en fazla üç yaş farkı olması gerekmektedir. Suça karışan çocuklardan ise en fazla iki çocuk aynı anda geçici koruyucu aile yanında bulunmaktadır. Aynı geçici koruyucu aile yanında suç mağduru ve suça karışan çocukların bulunmaması gerekmektedir. Özel zorlukları ve ihtiyaçları olan çocuklar ile diğer çocukların da aynı geçici koruyucu ailede bulunmaması gerekmektedir. Sonuç olarak, geçici koruyucu aile yanına yerleştirilecek çocukların özel bir değerlendirme ve inceleme sonucu koruyucu aile yanına yerleştirilmesi gerekmektedir. Bu çocukların koruma altına alınma nedenleri, yaş ve cinsiyetleri, sağlık ve sabıka durumları gibi birçok özelliğin incelenmesi gerekmektedir.

(13) İl veya ilçe müdürlüğü tarafından geçici koruyucu aileler yanına yerleştirilmesine karar verilen çocuklar doktor raporu alındıktan sonra günün her saatinde yerleştirilebilir. Komisyon kararı yirmi dört saat içinde alınır. Mesai saatleri dışında yapılacak yerleştirmeler, il veya ilçe müdürlüğünce görevlendirilen sosyal çalışma görevlisi tarafından yerine getirilir.

Geçici koruyucu aile yanına yerleştirilmesine karar verilen çocuk, doktor raporu da alındıktan sonra günün her saatinde -mesai saati içinde veya mesai saati dışında- yerleştirilmektedir. Mesai saati dışında yapılan yerleştirmeler görevli sosyal çalışmacı tarafından yapılmaktadır.

(14) Uzmanlaşmış koruyucu aile modelinden yararlandırılacak çocukların tek olarak yerleştirilmesi esastır. Ancak çocuğun yararına uygun şartların oluşması halinde en fazla iki çocuk yerleştirilebilir.

Uzmanlaşmış koruyucu aile yanına yerleştirilecek çocuğun da tek olması daha uygundur ancak çocuğun yararına bir durum söz konusu olduğunda en fazla iki çocuk da yerleştirilebilmektedir.

(15) Yanına çocuk yerleştirilen aileye; standardı Genel Müdürlükçe belirlenen ve üzerinde çocuğun da ismi bulunan fotoğraflı Koruyucu Aile Kimlik Kartı verilir. Bu kartlar il veya ilçe müdürlüklerince düzenlenir. Koruyucu Aile Hizmeti kapsamında işbirliği ya da protokol yapılan yerlerde bu kartın gösterilmesi zorunludur.

Koruyucu aile hizmeti veren aileye, çocuğun yanına yerleşmesi durumunda Koruyucu Aile Kimlik Kartı verilmektedir.

5. Koruyucu Ailenin Tespiti ve Koruyucu Aile Olabilmenin Şartları

Koruyucu ailenin tespit edilmesi, koruyucu aile olabilmek için gereken şartlar ve istenen belgeler Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 8. maddesinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 8. maddesinin 1. fıkrasında koruyucu aile olabilmenin genel şartları açıklanmaktadır. Bu şartları sağlamayan kişiler koruyucu aile hizmeti verememektedirler. Türk vatandaşı olan ve Türkiye'de sürekli ikamet eden, 25-65 yaş aralığında olan, en az ilkokul düzeyinde eğitim almış olan ve düzenli gelire sahip kişi veya aileler koruyucu aile olabilmektedirler.

Koruyucu aile olabilmenin şartları arasında aynı Yönetmelik'in 8. maddesinin 8. fıkrasında bulunan "*Çocuğun anne veya babası ya da vasisi, koruyucu ailesi olamazlar.*" ifadesi koruyucu aile olma şartlarında önemli bir düzenlemedir. Bu maddeye göre, korunmaya muhtaç çocuğun öz ailesi veya vasisinin koruyucu aile olma durumu söz konusu olmamaktadır.

Uzmanlaşmış koruyucu aileler ve geçici koruyucu aileler için aranan şartlar, koruyucu aile yanına yerleştirilecek çocuğun yararını sağlamak amacı ile daha farklı olarak düzenlenmiştir. Bu modellerde koruyucu aile olacak kişi veya ailenin; Türk vatandaşı olması, Türkiye'de sürekli ikamet etmesi, 25-65 yaş aralığında olması ve düzenli gelire sahip olmasına ek olarak eğitim durumlarında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bu modeller kapsamında koruyucu aile yanına yerleştirilecek çocuklara yardımcı olunabilmesi amacı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenen lisans eğitimi almış olması veya eşlerden birinin en az ilköğretim düzeyinde eğitim almış olması gerekmektedir. Ayrıca koruyucu aile eğitimlerinden temel ana-baba eğitimlerini, koruyucu aile birinci ve ikinci kademe eğitimlerini almış olması gerekmektedir.

*Uzmanlaşmış koruyucu aileler ile geçici koruyucu aileler için birinci fıkranın (a), (b) ve (ç) bentlerine ek olarak; bu kapsamdaki çocuklara yardımcı olabilecek Bakanlıkça belirlenen lisans eğitimi almış veya eşlerden biri en az ilköğretim düzeyinde olmak üzere temel ana-baba eğitimleri, koruyucu aile birinci ve ikinci kademe eğitimlerini almış olmak gerekir.*²⁶

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 8. maddesinin 3. fıkrasına göre, koruyucu aile başvurusunda bulunan başvuru sahiplerinin evli olmaları durumunda, yerleşim yerlerindeki il veya ilçe müdürlüklerine eşleri ile birlikte başvurmaları gerekmektedir.

²⁶ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 8/2.

Koruyucu aile olmak isteyen kişi veya ailenin 25-65 yaş aralığında olması gerekmektedir. Başvuru ve çocuğun aile yanına yerleştirildiği tarih itibari ile bu yaş aralığında bulunmayan kişi veya aile koruyucu aile şartlarını sağlamadığı için koruyucu aile olamamaktadır. Ayrıca evli olan koruyucu aileler için bu durumu tespit etmek gerekmektedir. Bu tespit için eşler arasındaki yaş farkının on yaş veya daha az olması durumunda yaşı küçük olan eşin yaşının 25-65 yaş aralığında olup olmadığına bakılmaktadır. Ancak eşler arasındaki yaş farkının on yaştan fazla olması durumunda eşlerin yaş ortalamasının bu yaş aralığında olması gerekmektedir.

*Başvuru ve çocuğun aile yanına yerleştirildiği tarih itibarıyla birinci fıkranın (b) bendindeki yaş aralığında olmak gerekir. Bunun tespitinde, eşler arasındaki yaş farkının on yaş veya daha az olması halinde yaşı küçük olan eşin yaşı, bunun haricindeki durumlarda eşlerin yaş ortalaması esas alınır.*²⁷

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 8. maddesinin 5. fıkrasına göre, koruyucu aile olacak eşlerden yaşı küçük olan ile çocuk arasındaki yaş farkı düzenlenmiştir. Buna göre, "Akraba veya Yakın Çevre Koruyucu Aile Modeli hariç olmak üzere çocuk ile koruyucu aile olacak eşlerden yaşı küçük olan arasındaki yaş farkı on sekiz yaştan az olamaz." Yönetmelik'te de belirtildiği gibi akraba ve yakın çevre koruyucu aile modelinde aile ve çocuk arasında yaş farkının on sekiz yaştan az olması şartı aranmaz. Aynı Yönetmelik'in 8. maddesinin 6. fıkrasında bu durum açıklanmıştır. Korunmaya muhtaç durumda olan çocuk için uygun bakım yönteminin koruyucu aile olması durumunda öncelikle akrabalarına veya yakın çevreden uygun bulunan ailelere koruyucu aile olmaları teklif edilmektedir. Çocuğun akrabalarından veya yakın çevreden bir kişi veya ailenin koruyucu aile olmayı istemesi durumunda, sosyal inceleme yapılarak koruyucu aile olmaya uygunluğu kontrol edilmektedir. Uygun bulunması durumunda ise Komisyon kararı ile bu kişi ve ailenin yaş ve eğitim durumu dikkate alınmamaktadır. Ayrıca değerlendirilmesi gereken bir diğer unsur da koruyucu aile adaylarının aile-çocuk ilişkisini olumlu devam ettirebilecek biçimde yaşam standardının olmasıdır. Koruyucu aile ile çocuk arasında çocuğun yaşına uygun olarak davranışlar sergileyen, onunla ebeveyn-çocuk ilişkisi kurabilecek bir durumun olması gerekmektedir.

(6) Öncelikle akrabalara ya da belli bir süredir devam eden ana-baba-çocuk ilişkisinin kurulduğu yakın çevre ailelerden uygun olanlara koruyucu aile olmaları yönünde teklifte bulunulur. Bu

²⁷ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 8/4.

kişilerin koruyucu aile olmak istemesi durumunda, yapılacak sosyal inceleme sonucuna göre Komisyon tarafından uygun görülmesi halinde yaş ve eğitim şartı aranmaz.

(7) Koruyucu aile adaylarının yaşı değerlendirilirken, çocuğun yaş dönemine uygun davranış gösterebilme becerisi ve çocukla aralarında birebir ebeveyn-çocuk ilişkisi sağlanması esasları göz önünde bulundurulur.²⁸

Koruyucu aile olmak isteyen kişilerin öncelikle il veya ilçe müdürlüklerine başvurmaları gerekmektedir. İlk görüşmede koruyucu aile hizmetinin esasları ve işleyişi anlatılmakta ve koruyucu aile yanına yerleştirilecek çocukların özellikleri hakkında bilgi verilmektedir. Kurum tarafından uygun görülen kişi veya eşler ile ilk görüşme formu doldurulmakta ve yazılı başvuru alınmaktadır. Koruyucu aile olmak için başvuruda bulunan kişi veya ailelerin başvuruları alındıktan en geç bir ay içinde bazı belgeleri tamamlamaları istenmektedir. Bu belgeler, Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 8. maddesinin 9. fıkrasında ayrıntılı olarak açıklanmıştır. İstenen belgeler:

- a) T.C. Kimlik Numarası beyanı.*
- b) Bir adet vesikalık fotoğraf.*
- c) Öğrenim durumunu gösterir belgenin onaylı örneği.*
- ç) İş, gelir ve sosyal güvenlik durumunu gösteren belgenin onaylı örneği.*
- d) Koruyucu aile olacak kişiler ve varsa birlikte yaşadığı kişilerden, çocuğun yüksek yararından hareketle; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile millete ve devlete karşı suçlar, topluma karşı suçlar, kişilere karşı suçlar ile uluslararası suçlardan ve çocuklara yönelik işlenen istismar suçlarından mahkûm olmadığına dair adli sicil belgesi.*
- e) Varsa koruyucu aile birinci kademe, koruyucu aile ikinci kademe veya temel aile eğitimi belgesi veya belgelerinin onaylı örneği.*
- f) Sosyal inceleme sürecinde tespit edilen durumlara ilişkin koruyucu aileyi tanımaya yönelik ihtiyaç duyulacak diğer belgeler.*
- g) Koruyucu aile olacak kişiler ve varsa birlikte yaşadığı kişilerin, çocuğun bakımını, psiko-sosyal gelişimini ve eğitimi etkileyecek ya da çocuğa zarar verecek düzeyde fiziksel engeli, ruhsal rahatsızlığı ve bulaşıcı hastalığının olmadığını gösteren, Devlet ya da üniversite hastanelerinin ilgili bölümlerinden alınan*

²⁸ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 8/6, madde 8/7.

doktor raporu, gerekli görülmesi halinde kişinin sağlığına, devam eden hastalığına veya bağımlılığına ilişkin ayrıntılı rapor.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 8. maddesinin 10, 11, 12, 13, 14 ve 15. fıkralarında koruyucu aile olmak isteyen ve başvuru yapan kişi ya da ailelerin uymaları gereken kurallar açıklanmıştır. Koruyucu aile olmak isteyen başvuru sahibinin evli olması durumunda her iki eş de madde 8/9 da belirtilen belgelerin aynısını hazırlaması gerekmektedir.²⁹

Kimlik paylaşım sisteminden kişilere ait açıklamalı nüfus kayıt örneğinin alınması ve dosyaya eklenmesi gerekmektedir.³⁰

Yönetmeliğin 8. maddesinin 9. fıkrasında belirtilen belgelerden ayrıntılı adli sicil belgesi ve fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak incelemeler sonucu oluşturulan ayrıntılı sağlık raporu, koruyucu aile hizmetinin devam ettiği her iki yılda bir ve koruyucu aileye yeni katılan her aile üyesi için yenilenmektedir. Yenilenen belgeler incelendikten sonra koruyucu aile hizmetine uymayan bir durumun tespit edilmesi sonucu uygun işlem yapılmaktadır.³¹

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 8. maddesinin 13. fıkrasına göre, *“Koruyucu aile dosyası içinde yer alan belgeler, hiçbir şekilde başvurana iade edilmez.”*

“Koruyucu aile başvurusunun yoğun olduğu illerde sıralama oluşturulur. Aileler, oluşturulan sıra esas alınarak koruyucu aile yanına yerleştirilebilecek uygun çocuğu bulunan illere Genel Müdürlükçe yönlendirilir.”³²

“Koruyucu aile olma şartlarını taşımayanlara yazılı olarak bilgi verilir.”³³

Başvurusu kabul edilen koruyucu aileler için sosyal inceleme yapılır. Bu sosyal inceleme, temel mesleki değerlendirme çerçevesinde birçok alanı kapsamaktadır. Koruyucu aile olmak isteyen ve başvurusu kabul edilen kişi veya ailenin; kişilik özellikleri, evliliği, sosyal yaşamdaki ilişki durumu, toplumun kurallarına uygun hareket edip etmediği gibi kişiye özel incelemeler yapılmaktadır. Ayrıca çocuk yetiştirme konusunda ne kadar yeterli olduğu, diğer aile üyelerinin bu konuya bakış açılarının ne olduğu gibi incelemeler

²⁹ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 8/10.

³⁰ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 8/11.

³¹ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 8/12.

³² 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 8/14.

³³ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 8/15.

de yapılmaktadır. Sosyal inceleme sonucunda koruyucu ailenin hangi düzeyde hizmet verebileceği ortaya koyularak hangi koruyucu aile modellerine uygun olduğu belirlenmektedir. Tüm bu aşamalardan sonra başvuru sahibi için bir koruyucu aile dosyası oluşturulmaktadır ve hazırlanan dosya da komisyona sunulmaktadır.³⁴

6. Koruyucu Aile Eğitimleri

Koruyucu aile olmaya karar vermiş, il veya ilçe müdürlüğüne başvuruda bulunmuş ve başvurusu kabul edilmiş kişi ve ailelerin, koruyucu aile olabilmeleri ve bu hizmeti çocuğa verirken en yüksek faydayı çocuğa sağlayabilmesi amacı ile bazı eğitimler alması gerekmektedir. Bu eğitimlerin genel olarak konuları, çocuk gelişimi ve ebeveynliğin etkili yapılmasını sağlamaktır.

Korunmaya muhtaç durumda olan çocukların geçmiş yaşamlarından ne derece etkilendiklerine bağlı olarak koruyucu aile yanına yerleştirilmeden önce özellikleri belirlenmektedir. Böylece özel zorlukları ve ihtiyaçları bulunan çocuklar belirlenmiş olmaktadır. Ayrıca geçmiş yaşamında özel olarak etkilendiği kişiler, olumlu ya da olumsuz davranışlar, sesler, görüntü veya nesneler belirlenmektedir. Çocuğun özellikleri ayrıntılı olarak incelendiğinde ona uygun koruyucu aile bulmak da kolaylaşmaktadır. Böyle hassas ve önemli dönemlerinden çocukların en az zararla kurtulmaları için koruyucu ailelerin çocuklara nasıl davranmaları gerektiğini bilmeleri ve mutlaka eğitim almaları gerekmektedir.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 4. maddesinin s fıkrasına göre; *“Temel Aile Eğitimi: Çocuğun desteklenmesi amacıyla çocuk gelişimi, ihtiyaçları ve etkili ebeveynlik yapılması kapsamında temel ana, baba eğitimini de içeren genel ebeveynlik becerilerinin kazanıldığı eğitimidir.”* Temel Aile Eğitimi, tüm koruyucu aile olmak isteyen ve başvurusu kabul edilip koruyucu aile olmayı bekleyen aileler için şarttır. Burada amaç, her koruyucu ailenin yanına yerleştirilen çocuğa en faydalı şekilde bakabilmesidir.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 4. maddesinin j fıkrasına göre; *“Koruyucu Aile Birinci Kademe Eğitimi: Korunmaya muhtaç çocuğun öz ailesi dışında bir başka aile yanında yetiştirilmesine ilişkin olarak verilen eğitimidir.”* Bu eğitim türü, geçici koruyucu aile modelini, süreli koruyucu aile modelini ve uzmanlaşmış koruyucu aile modelini

³⁴ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 9.

kapsamaktadır ve koruyucu ailenin yeni bir ailesi olan bakıma muhtaç durumda olan çocuğa ne şekilde davranması gerektiği ve yeni aileye uyum için ne yapılması gerektiği gibi konuları kapsayan eğitim verilmektedir.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 4. maddesinin k fıkrasına göre; *“Koruyucu Aile İkinci Kademe Eğitimi: Özel zorlukları ve ihtiyaçları olan korunmaya muhtaç çocuğa hizmet vermek üzere koruyucu aile temel eğitimini almış kişilere verilen uzmanlık eğitimidir.”* Bu eğitim de uzmanlık eğitimi niteliğinde olup, Temel Aile Eğitimi almış kişilere verilmektedir. Geçici koruyucu aile modeli ile uzmanlaşmış koruyucu aile modeli ile koruyucu aile hizmeti verecek ailelere bu eğitim verilmektedir. Bu eğitim ile ilgili düzenleme Yönetmelik'in 10. maddesinin 2. fıkrasında belirtilmiştir. Buna göre;

Korunma altına alınmadan önceki yaşantıları ya da mevcut durumları açısından özel zorlukları veya ihtiyaçları olan çocuklar, Koruyucu Aile İkinci Kademe Eğitimi uygulamasına başlanıncaya kadar mesleki çalışma alanları veya meslek eğitimleri nedeniyle çocuğun özel bakımını sağlayacak düzeyde bilgi ve deneyim sahibi olan koruyucu aileler yanına yerleştirilebilir.

Koruyucu aile eğitim programına sürekli devam etmek ve tamamlamak koşulları ile koruyucu aile adaylarına Koruyucu Aile Eğitimi Katılım Belgesi verilmektedir.³⁵

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 10. maddesinin 6. fıkrasına göre; *“Koruyucu aile adaylarının ve mevcut koruyucu ailelerin bulundukları il veya ilçede aldıkları eğitim, diğer il veya ilçelerde de geçerlidir.”*

7. Koruyucu Ailenin Görev ve Yükümlülükleri

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 15. maddesinin 1. fıkrasında her çeşit koruyucu aile modelini kapsamına alan koruyucu ailelerin görev ve yükümlülükleri açıklanmıştır. Buna göre; koruyucu ailenin görev ve yükümlülüğü üç farklı yükümlülük şeklinde oluşturulmuştur. Koruyucu ailenin sorumluluğu; yanına yerleştirilen çocuk ile ilgili olanlar, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne karşı sorumluluğu ve koruyucu aile hizmetini birlikte verdikleri sosyal çalışma uzmanı ile ilgili olanlar ve çocuk ile çocuğun öz ailesi, akrabaları veya yakın çevresi ile ilgili olanlar çerçevesinde oluşturulmuştur.

³⁵ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 10/3.

Koruyucu ailenin yanına yerleştirilen korunmaya muhtaç durumda bulunan çocuğa karşı görev ve yükümlülükleri, Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 15. maddesinin 1. fıkrasının (a), (b), (d), (h), (i) ve (j) bentlerinde açıklanmıştır:

a) Yanına yerleştirilen çocuğun her yönden sağlıklı gelişimi için gerekli koşulları sağlamak ve uygulamak, Sağlık Bakanlığının belirlediği aralıklarda çocuk izlem protokollerine göre izlemi yaptırmak, varsa tedavi planı ile ilgili yükümlülükleri yerine getirmek, uygulanmasında koruyucu aile birimiyle işbirliği içerisinde olmak.

b) Çocuğun yetenekleri ve becerilerinin el verdiği ölçüde eğitim ve öğretimi veya meslek sahibi edindirilmesi için gerekli çabayı göstermek, çocuğu koruma, eğitme ve yetiştirme dışında hiçbir surette çalıştırmamak.

d) Çocuğun karşılanabilir nitelikteki ihtiyaç, istek ve beklentileri ile çocuğu ilgilendiren kararlarda düşüncesini almak.

h) Çocuğun, il veya ilçe müdürlüğünün uygun görüşü alınmaksızın başka bir kişi veya ailenin yanına bırakarak oturma yerini değiştirmemek.

i) Çocuğun koşullarının değişmesi sonucu il veya ilçe müdürlüğü tarafından hizmet modelinde bir değişikliğe gidilmesinin planlanması halinde, çocuğun yararının gerektirdiği işlemlerin yapılabilmesi için her türlü destekte bulunmak ve çocuğun ayrılık sürecine hazırlanmasında il veya ilçe müdürlüğü ile iş birliği yapmak.

j) Çocuk yerleştirme önerisini geçerli bir mazereti olmaması halinde kabul etmek.

Koruyucu ailenin yanına yerleştirilen korunmaya muhtaç durumda bulunan çocuğun öz ailesine, kan bağı bulunan akrabalarına ve yakın çevresine karşı görev ve yükümlülükleri, Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 15. maddesinin 1. fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinde açıklanmıştır:

c) Görüştürülmesinde koruyucu aile birimince bir sakınca bulunmaması durumunda çocuğun; anne, babası ve diğer yakınları ile koruyucu aile birimince uygun görülen şekil ve zamanda görüşmesini sağlamak.

ç) Çocuğun kan bağı bulunan ya da eski çevresinden kişilerle il veya ilçe müdürlüğünün bilgisi dışında iletişim kurmamak.

Koruyucu ailenin Bakanlık'a bağlı İl veya İlçe Müdürlüğü'ne ve sorumlu sosyal çalışma uzmanına karşı görev ve yükümlülükleri ise Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 15. maddesinin 1. fıkrasının (e), (f), (g), (ğ) ve (i) bentlerinde açıklanmıştır:

e) Çocuğun devam edeceği okul, katılacağı kurs, sünnet gibi hayatını etkileyen, değiştiren konularda sorumlu sosyal çalışma görevlisi ile birlikte karar almak.

f) Hizmet sürecinde çocukla ilgili oluşan her türlü rutin dışı değişiklikleri ve bunlara ilişkin duyumlarını zaman geçirmeksizin sorumlu sosyal çalışma görevlisine bildirmek.

g) Koruyucu aile hizmet sürecine ve yerleştirilen çocuklara ilişkin olarak mesleki çalışmaları yürüten sosyal çalışma görevlilerine gerekli çalışma şartlarını hazırlamak, periyodik izlemeleri ve mesleki yönlendirmeleri kabul etmek, koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının uygulanması için uygulama planı doğrultusunda işbirliği yapmak.

ğ) İl veya ilçe müdürlükleri tarafından koruyucu aile konusunda yapılacak eğitim ve çalışmalara katılmak.

ı) Telefon değişikliği bilgisini hemen, adres bilgilerindeki değişikliklerini acil durumlar dışında değişiklik gerçekleşmeden bulunduğu il veya ilçede en az yirmi gün önce, başka bir il veya ilçeye taşınma durumunda en az bir ay önce il veya ilçe müdürlüğüne bildirmek ve taşınma sonrasında da sürekli yerleşim yerini yirmi gün içinde bildirmek

Geçici koruyucu ailelerin görev ve yükümlülükleri ise Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 15. maddesinin 1. fıkrasına ek olarak aynı maddenin 2. fıkrasında açıklanmıştır:

a) Acil koruma gerektiren ve kuruluş bakımına yerleştirilmemiş olup, il veya ilçe müdürlüğü tarafından yerleştirilmek istenen çocukları, mazeretsiz olarak üç defadan fazla olmamak şartıyla günün her saatinde kabul etmek.

b) İl veya ilçe dışına çıkılması gereken durumlarda önceden il veya ilçe müdürlüğüne bilgi vermek.

c) Ev koşullarını hizmete uygun olarak düzenlemek.

ç) Geçici statüden vazgeçmek istemeleri halinde bu durumu en az bir ay önceden il veya ilçe müdürlüğüne bildirmek.

d) Geçici statüden vazgeçmek için dilekçe ile durumunu bildiren koruyucu aile, il veya ilçe müdürlüğünün uygun bulması halinde yanındaki çocukların kendilerine uygun hizmet modellerine geçişleri sağlanana kadar hizmeti sürdürmek.

Uzmanlaşmış koruyucu ailelerin görev ve yükümlülükleri ise Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 15. maddesinin 1. fıkrasına ve aynı maddenin 2. fıkrasının (a) bendi hariç diğer bentlerine ek olarak aynı maddenin 3. fıkrasında açıklanmıştır:

a) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının uygulanması için ilgili birimlerle işbirliği yapmayı kabul etmek.

b) Varsa verilen denetim tedbiri hakkında ilgili birimlerle işbirliği yapmak.

c) Hazırlanan uygulama planı, varsa tedavi planı, eğitim tedbiri ile ilgili olarak eğitim planındaki yükümlülükleri yerine getirmek, uygulanmasında koruyucu aile birimiyle işbirliği içerisinde çalışmak.

8. Koruyucu Aile Hizmetinin Taraflarının İzlenmesi

Koruyucu aile ve koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk, düzenli olarak izlenmektedir. Çocuğun yararı gözetilerek yapılan bu izleme bazı esaslara göre yapılmaktadır. Çocuğun koruyucu aile hizmetinden yararlanması çocuğun sağlıklı gelişimi açısından olumlu şekilde ilerleyebileceği gibi çocuğun psikolojik, fiziksel olarak olumsuz şekilde de ilerleyebilmektedir. Bu nedenle düzenli olarak izlenmesi gereken koruyucu aile ve çocuk arasında kurulan ilişki olumlu olduğu takdirde devam etmektedir. Aksi halde koruyucu aile hizmeti sonlandırılmaktadır.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 16. maddesinde; koruyucu aile ve çocuğun izlenme esasları, koruyucu aile ve çocuğun izlenme sürecinde yapılması gerekenler, koruyucu aile ve çocuk ile öz ailenin görüştürülme esasları veya akrabaları, yakın çevresi ile yapılan görüşmeleri sürecinde yapılması gerekenler düzenlenmiştir. Aynı maddenin 1. fıkrasında belirtilen koruyucu aile ve yanına yerleştirilen çocuğun düzenli olarak izlenme esasları belirtilmiştir. Aynı maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde belirtildiği üzere,

İzlemelerde tespit edilen durumlar Genel Müdürlükçe belirlenen formlara işlenir. İzleme sürecindeki formlar ve raporlar sosyal çalışma görevlileri tarafından düzenlenir, ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik gerekli mesleki çalışmalar planlanır.

İzlemelerde gözlemlenen ve tespit edilen çocuk veya koruyucu aile açısından olumlu veya olumsuz durumlar o koruyucu ailenin izlenmesinde görevli olan sosyal çalışma görevlisi tarafından Genel Müdürlükçe belirlenen formlarda açıkça belirtilmekte ve raporlanmaktadır. Ortada bir sorun var ise bu soruna çözüm mesleki çalışmalar ile planlanmaktadır.

Koruyucu aile ve yanına yerleştirilen çocukları inceleme görevi sosyal çalışma görevlileri tarafından yapılmaktadır. Bu sosyal çalışma görevlilerinin başka bir hizmet için görevlendirilmesi tercih edilmemesi gereken bir durumdur. Ayrıca bir sosyal çalışma görevlisi aynı anda en fazla yirmi koruyucu aile ile ilgilenmektedir. Burada amaç, koruyucu aile ve yanına yerleştirilen çocuğun izlenmesi sürecinde dikkatli ve özverili

davranılmasını sağlamaktır. Bir sosyal çalışma görevlisine yirmiden fazla koruyucu aileyi izleme görevinin verilmemesi gerektiği Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 16. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde açıklanmıştır. Ayrıca aynı maddenin aynı fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinde sosyal çalışma görevlisinin koruyucu aile hizmetinin sürdürülebilirliğini amaçlayan ve bu amaç için de bazı yardımlar açıklanmıştır:

b) Esas olarak sosyal çalışma görevlileri aynı anda en fazla yirmi vaka ile görevlendirilebilir. Koruyucu aile hizmeti kapsamında görevlendirilen sosyal çalışma görevlilerinin başka bir hizmet alanında görevlendirilmesi tercih edilmez.

c) Koruyucu aile birimine; koruyucu aile hizmetinin etkin ve verimli olarak çocuğun yararına sürdürülebilmesi için hizmetin takibine yönelik süreçlerde ihtiyaç duyulan araç, gereç ve diğer konularda gerekli imkânlar öncelikle sağlanır.

ç) İl veya ilçe müdürlüklerinde gerçekleştirilen izleme görüşmelerinde çocukların koruyucu veya öz ailelerini beklerken zaman geçirebilecekleri ya da kendileriyle de aynı anda görüşme yapılabilecek, kırtasiye, oyuncak gibi malzemelerin bulunduğu görüşme odaları oluşturulur.

Koruyucu aile ve yanına yerleştirilen çocuğun izlenmesi sosyal çalışma görevlisi tarafından düzenli olarak yapılmaktadır. Çocuğun koruyucu aile yanına yerleştirildiği ilk yıl en az her ay bir defa yapılan izleme aksi bir durum oluşmadığı sürece çocuğun koruyucu aile yanında kalmaya devam ettiği ikinci yıl en az yılda dört defadan az olmaması koşulu ile yapılmaktadır. Çocuğun öz ailesine dönmesi, koruyucu aile ve çocuk arasındaki iletişimin olumlu olmaması ve çocuk için başka bir hizmet modelinin uygun görülmesi durumunda çocuk koruyucu aileden alınmaktadır. Bu tür durumların varlığını tespit etmek amacı ile özellikle koruyucu aile hizmetinin ilk haftalarında sosyal çalışma görevlisi izlemeyi daha sık yapmaktadır. Ayrıca geçici ve uzmanlaşmış koruyucu aile modellerinde de izlemeler daha sık yapılmaktadır. Gerekli görülen durumlarda yardım alma amacı ile başka bir sosyal çalışma görevlisi de sosyal çalışma görevlisi ile birlikte izlemelere katılabilmektedir.

İzleme sırasında koruyucu ailenin çocuk ile olan maddi veya manevi ilişkisi incelenmektedir. Aile tarafından çocuğa karşı bir istismar durumunun varlığı, koruyucu ailenin aylık bakım ödemesini çocuk için ne şekilde kullandığı, ailenin varsa diğer üyeleri ile çocuk arasındaki iletişim, çocuğun evde hizmetçi olarak kullanılıp kullanılmadığı gibi durumlar gözlemlenmekte ve rapor olarak dosyalanmaktadır. Sadece koruyucu aile değil, aynı zamanda eğer var ise çocuğun iletişiminin olduğu diğer kurumlar da incelenmektedir.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 16. maddesinin 2. fıkrasında koruyucu aile ve çocuğun izlenmesi sürecinde yapılması gerekenler açıklanmıştır:

a) Koruyucu aile ve yanına yerleştirilen çocuk, görevli sosyal çalışma görevlisi tarafından ilk yıl en az her ay bir defa olmak üzere düzenli olarak izlenir, daha uygun hizmet modeline karar verilmesi amacıyla genel bir durum değerlendirmesi yapılır. Çocuğun koruyucu aile yanında kalmasının uygun görülmesi durumunda ikinci yıldan itibaren izlemeler yılda en az dört defadan az olmamak üzere düzenli olarak yapılır.

b) Koruyucu aile hizmet sürecinin özelliğine göre, yerleştirmeyi takip eden ilk haftalar ile geçici ve uzmanlaşmış koruyucu aile yanında bulunan çocuklar için izlemeler daha sık yapılır.

c) İzlemelere gerektiğinde diğer sosyal çalışma görevlileri iştirak ederek kendi mesleki raporlarını düzenler ve vakadan sorumlu sosyal çalışma görevlileri koordinesinde uygulama planı takip edilir.

ç) Koruyucu aile yanındaki çocuğun öz ailesi yanına döndürülmesi için koruyucu aile ve çocukla mesleki çalışmaların sürdürülmesi sağlanır.

d) Çocukla kurulan iletişim, çocuğun ev ortamındaki kurallar bağlamında rolü ile yeri, çocuğa kazandırılan beceriler, davranışları, kendisine tanınan haklar ve aylık bakım ödemesinin ne kadarının çocuk için kullanıldığını belirlemeye yönelik gözlem ve görüşmeler yapılır, hizmet süreci bütün boyutları ile birlikte değerlendirilir.

e) İzleme çalışmalarında, gizlilik ilkesine uyularak koruyucu ailenin ve çocuğun sosyal çevresinde ve çocuk için risk oluşturacak koşullar dikkate alınıp araştırma yapılır.

f) Çocuğun iletişim halinde olduğu diğer kurumlardaki durumu da takip edilir.

g) Koruyucu aile yanındaki çocuğun bakım tedbiri kararı gereği, uygulama planı ve oluşan değişiklikler hakkında mahkemeye bilgi verilir.

Koruyucu aile hizmetinin asıl amacı aynı zamanda bu hizmeti diğer hizmet türlerinden ayıran asıl nokta, korunmaya muhtaç durumda olan çocuğun öz ailesinin bulunması ve öz ailesinin yanında bakımı için gerekli koşulların sağlanmasıdır. Koruyucu aile hizmetinin uygun görülmesi ve çocuk ile uyumlu bir ailenin bulunması durumunda çocuk, öz ailesinin çocuğuna bakacak durumu olana kadar uygun bir koruyucu aile yanına yerleştirilmektedir. Çocuğun yararının gözetildiği bu hizmet sürecinde koruyucu aile ve çocuğun yanı sıra çocuğun öz ailesi de izlenmektedir. Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 16.

maddesinin 3. fıkrasında koruyucu aile yanında bulunan çocuğun öz ailesinin izlenmesi sürecinde yapılması gerekenler açıklanmıştır:

a) Ailenin yaşam koşulları ve ev ortamı, aile ilişkileri, aile üyelerinin sürekli bir işi ve gelirinin bulunup bulunmadığı, başka bir hizmetten yararlanan çocuklarının olup olmadığı, çocuklarını ziyaret etme ve izinli alma durumları, ziyaret ve izin sonrası çocukta gözlemlenen davranışlar ve psikolojik durumu, koruyucu aile ile il veya ilçe müdürlüğünün bilgisi dışında iletişim kurulmasıyla ilgili sorunlar, çocuğuna bakma istekliliği ve bunun ne kadar gerçekçi olduğu gibi konularda gözlem ve görüşmeler koruyucu aile hizmet modeline göre belirlenen aralıklarda yapılır, kapsamı Genel Müdürlükçe belirlenen ilgili forma işlenir.

b) Öz aileye, koruyucu aile hizmeti hakkında olumlu bakış ve uygun yaklaşım kazandırmak üzere gerekli mesleki çalışmalar kuruluşla koordinasyon sağlanarak yapılır.

c) Öz aile ile çocuğun birlikte yaşamalarını sağlayacak kısa ve uzun dönemde mesleki çalışmalar planlanır, şartların uygun bulunması durumunda çocuğun ailesi yanına dönüşü değerlendirilir.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 16. maddesinin 4. fıkrasında ise koruyucu aile yanında bulunan çocuğun kan bağı bulunan veya önceki çevresinden olan kişiler ile görüşmesi ile ilgili olarak kişiler ve çocuğun izlenme sürecinde yapılması gerekenler açıklanmıştır:

(4) Çocuğun öz ailesi ve geçmiş yaşantısından diğer kişilerle görüşmelerinin izlenmesi sürecinde;

a) Çocuğun kan bağı bulunan ya da önceki çevresinden tanıdığı kişilerle görüşmeleri, vakadan sorumlu sosyal çalışma görevlisi koordinasyonunda planlanır.

b) Planlanan görüşmeler dışında il veya ilçe müdürlüğünün bilgisi olmaksızın görüşme yapılmaması konusunda çocuk, koruyucu aile ve öz aile ile mesleki çalışma yapılır.

c) Görüşmelerde çocuğun olumsuz etkilenmemesi için vakadan sorumlu sosyal çalışma görevlisinin, ihtiyaç halinde başka bir sosyal çalışma görevlisinin de hazır bulunması sağlanır.

ç) Çocuğun kuruluşta bulunan kardeşleri ile görüştürülmesine ilişkin kayıt ve gözlem formları aynı gün doldurularak çocuğun koruyucu aile dosyasına konulmak üzere il veya ilçe müdürlüğüne iki gün içinde gönderilir.

9. Koruyucu Aileye Yapılacak Ödemeler

Koruyucu aile hizmeti, korunmaya muhtaç çocuklara yönelik oluşturulan bir hizmet modelidir. Koruyucu aile olmak isteyen kişi veya aile gönüllü olarak bu hizmeti verebilmektedir. Aynı zamanda koruyucu aile devlet tarafından çocuk için yapılan aylık bakım ödemesi olarak da çocuğun bakım masraflarını giderebilmektedir.

Koruyucu aile hizmetinden yararlanacak çocuğa yapılan aylık bakım ödemesi çocuğun fiziksel, sosyal ve kültürel gelişimi ve eğitimi için önemli bir kaynak olmaktadır. Bu ödeme ailelerin maddi olarak bir sıkıntı çekmeden çocuğa bakabilmelerini sağlamaktadır. Çocuğun, gönüllü olanların dışındaki koruyucu aileye maddi olarak zorluk yaratmaması devletten çocuğun bakımı için maddi destek alması bu hizmetin gelişimini sağlamaktadır. Maddi olarak bir çocuğun bakımını üstlenemeyecek durumda olan aile veya kişi, bu sorunu devletin verdiği aylık bakım ödemesi ile çözmektedir ve sorumluluğu çocuğa en çok gerekli olan sevgiyi yani manevi desteği vermekle sınırlandırılmıştır.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 24, 25, 26 ve 27. maddelerinde koruyucu ailelere yapılacak ödemelerin esasları açıklanmıştır. Yönetmelik'in 24. maddesinin 1. fıkrası genel olarak koruyucu ailelere verilecek olan aylık bakım ödemesinin oranlarını açıklamıştır:

(1) Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların bakım, eğitim ve yetiştirilmelerine ilişkin harcamalara karşılık olmak üzere talepte bulunan koruyucu ailelere her çocuk için, ek gösterge dahil en yüksek Devlet memuru aylığının aşağıda belirtilen yaş aralıklarına göre belirlenen oranları karşılığı tutarı, hiçbir kesinti yapılmaksızın aylık ve net olarak ödenir.

<u>YAŞ</u>	<u>ORANLAR</u>
0-3 yaş	yüzde elli
4-5 yaş	yüzde yetmiş beş
6-14 yaş	yüzde seksen
15-18 yaş	yüzde seksen beş
19+yaş	yüzde doksan

Koruyucu aile ödemeleri, yıldan yıla değişme göstermektedir. Bu ödemelerin hesaplanması, katsayının belirlenmesi işlemleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmektedir. Yönetmelik'te de belirtildiği gibi koruyucu ailelere yapılacak ödemeler yaş aralıklarına göre belirlenen

oranlar ile belirlenmektedir. 2014 yılının birinci yarısı için belirlenen katsayı 0,076998'dir.³⁶

Tablo 2.1. Koruyucu Ailelere Yapılacak Ödemeler (2014 Yılı'nın Birinci Yarısı)

Yaş Okul Durum	%	Aylık Bakım	Gösterge	Aylık Harçlık	Aylık Toplam
0-3 yaş	50	365,74	-	-	365,74
4-5 yaş	75	548,61	-	-	548,61
6-14 yaş (İlköğretim 1-4 ve 5-8 sınıflar)	80	585,18	600	46,20	631,38
			900	69,30	654,48
15-18 yaş (Lise ve Dengi)	85	621,76	1200	92,40	714,16
19+ yaş (Yüksek Öğrenim)	90	658,33	2000	154,00	812,33

2014 yılının birinci yarısı için belirlenen koruyucu ailelere yapılacak aylık bakım ödemeleri Tablo 2.1'de gösterilmektedir. Bu tabloya göre ödemeler incelendiğinde; 0-3 yaş arasındaki çocuklara 365,74 lira, 4-5 yaş arasındakilere 548,61 lira, 6-14 yaş arasındaki çocuklardan ilköğretim 1-4 arası sınıftakilere 631,38 lira, ilköğretim 5-8 arası sınıftakilere 654,48 lira, 15-18 yaş arasındaki çocuklara 714,16 lira ve 19 yaş ve üzeri yaşlar arasındaki çocuklara ise 812,33 lira aylık bakım ödemesi verildiği görülmektedir.

Özel zorlukları veya ihtiyaçları bulunan ya da engelli çocuklar için yapılacak olan aylık bakım ödemesi, çocuğun yaş ve özür durumu da dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuğun eğitim çağında olduğu halde eğitimine devam etmemesi durumunda, çocuğa yaş grubuna göre yapılacak olan bakım ödemesinin yüzde ellisi ödenir. Bu tür veya farklı özelliklerde olan çocuklar için yapılacak ödemelerin miktarları, ödeme günleri gibi durumlar Yönetmelik'in 24. maddesinin diğer fıkralarında şu şekilde belirtilmiştir:

(2) Özel zorlukları veya ihtiyaçları bulunan ya da engelli çocuklar için aylık bakım ücreti özür ve yaş durumu dikkate

³⁶ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2014 Yılı Birinci Yarısı Bakım Ödemeleri <<http://www.koruyucuaille.gov.tr/tr/1777/Koruyucu-Aile-Aylik-Odeme-Miktarlari>> 10.01.2014.

alınarak birinci fıkrada belirtilen miktar yüzde elli artırılarak uygulanır.

(3) Koruyucu aile yanında eğitime veya mesleki eğitim ya da kursa devam etmeyen eğitim yaşındaki çocuklar için ikinci fıkrada belirtilenler hariç aylık bakım ücreti yaş grubuna göre aldığı ücretin yüzde ellisi oranında ödenir.

(4) Aile yanına aynı süreçte kardeş çocuklar hariç ikinci çocuk yerleştirilmesi halinde, ikinci çocuk için birinci fıkrada belirtilen ödemenin yüzde sekseni kadari ödenir. Yerleştirilecek üçüncü ve daha fazla çocuk için yapılacak aylık ödeme ise bu çocukların yaş grupları itibarıyla kendileri için birinci fıkrada belirtilen ödemenin yüzde altmışını geçemez.

(5) Koruyucu aile yanına yerleştirilen her çocuk için giderlerinin karşılanması amacıyla aylık bakım ödemesi her ayın yedisine kadar peşin olarak yapılır. Ayın ilk beşinci gününden sonra yapılan yerleştirmelerde ve çocuğun koruyucu aile ilişkisinin sona erdiği ayda çocuğun koruyucu aile yanında kaldığı gün sayısı ile orantılı olarak ödeme yapılır, varsa fazla ödeme geri alınır.

(6) Koruyucu ailelerden, eşine veya bir yakınına bağlı olmaksızın kendine ait sosyal güvencesi olmayan eşlerden birinin bir asgari ücret tutarı üzerinden Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamında isteğe bağlı sigortasını yaptırmayı ve ödeme belgesinin ibrazı halinde primleri aylık ödemelere ilave edilerek Bakanlıkça gönderilen ödenekten karşılanır.

(7) Talepte bulunan koruyucu ailelere, çocuk başına ödeme, Bakanlıkça gönderilen ödenekten, koruyucu aile ve çocuğun takip edildiği il müdürlüğüne yapılır.

Geçici koruyucu aile modeli, korunmaya muhtaç durumda olan çocukların bir kuruma yerleştirilmemesi durumunda acil olarak bir aile yanına yerleştirilmelerini sağlamaktadır. Çocuğun koruyucu aile yanında birkaç gün ile en fazla bir ay kaldığı bu modelde genel olarak Yönetmelik'in 24. maddesinde belirtilenlerden 5. fıkra hariç olmak üzere ödeme yapılmaktadır. 5. fıkrada koruyucu aile aylık bakım ödemesinin her ayın yedisinde koruyucu ailelere yapılacağı ifadesi yer almaktadır ancak geçici koruyucu ailelere yapılacak ödeme ay sonunda yapılmaktadır. Çocuğun koruyucu aile yanında bir aydan daha az süre ile kalması durumunda çocuğun aile yanında kaldığı gün oranında ödeme yapılmaktadır. Geçici koruyucu ailelere yapılacak ödemeler Yönetmelik'in 25. maddesinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır:

(1) Geçici koruyucu aile ödemesi ay sonunda ve çocuğun aile yanında kaldığı gün oranında yapılır. Yapılacak ödemeler aşağıdaki şekilde gerçekleştirilir:

a) Ailenin yanına yerleştirilecek çocuklar için ödemeler, beşinci fıkrası hariç olmak üzere 24 üncü madde hükümlerine göre yapılır.

b) Ay içinde beş çocuktan fazla yerleştirme yapılması halinde (a) bendinde belirtilen ödemeye ilave olarak ek gösterge dahil en yüksek Devlet memuru aylığının yüzde otuzu eklenerek ödeme yapılır.

c) İhtiyaç halinde çocukların mama, bez, giyim ve okul malzeme masraflarının karşılanması amacıyla kuruluşta kalan çocuklar için ilgili mevzuatta belirlenen yıllık giyim kuşam tablosunda yer alan istihkaklara uygun olarak her çocuk için peşin ödeme yapılır.

Koruyucu aile hizmetinden yararlanacak olan çocuğa aylık bakım ödemesinin haricinde farklı yardımlar da yapılmaktadır. Sadece bakım ödemesinin yeterli olmayacağı düşüncesi ile çocuğun diğer ihtiyaçları da aylık bakım ödemesine ek olmuştur. Eğitimine devam eden çocuklardan tam gün eğitim gören ve evlerinde yemek yeme durumu bulunmayan çocuklara harçlıkları iki kat ödenmektedir. Servis kullanan öğrencilere servis ücreti, otobüs kullanan öğrencilere ise otobüs bilet ücreti verilmektedir. Herhangi bir kursa giden çocuğun kurs ücretleri de karşılanmaktadır. Öğrenim amacı ile başka bir ile gitmesi gereken çocuğa ve ona yardımcı olmak amacı ile onunla birlikte giden koruyucu anne ve koruyucu babasına ulaşım ve konaklama giderleri için ödeme yapılmaktadır. Eylül aylarında okul masrafları için, Şubat ve Ağustos aylarında ise giyim masrafları için ek ödemeler yapılmaktadır. Ayrıca koruyucu aile yanındaki çocuğun sağlık giderleri de kurum bakımındaki çocuklar ile aynı durum uygulanmaktadır.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 26. maddesinde ek olarak yapılacak ödemeler açıklanmaktadır, ayrıca 27. maddesinde sağlık giderleri ile ilgili bilgi verilmiştir:

MADDE 26 – (1) Koruyucu aile hizmeti kapsamındaki, okula devam eden veya öğrenimini sürdürememiş çocuklara, kuruluş bakımındaki çocuklara verilen miktarlar üzerinden harçlık ödenir. Koruyucu aile yanında bakılan çocukların kişisel gelişimleri için gerekli olan harçlık, koruyucu aile tarafından çocuğa verilir. Çocuğa verilen harçlığın, kuruluş bakımındaki çocuklara verilen harçlıkla aynı olması için koruyucu ailelere gerekli yönlendirme yapılır.

(2) Tam gün öğrenim görüp de yemeklerini evde yeme olanağı bulamayan çocuklara, öğrenim süresince harçlıkları iki kat artırılarak ödenir.

(3) Koruyucu aile yanında bakılan çocukların gelişim ve eğitimlerinin desteklenmesi için sorumlu sosyal çalışma görevlisi

rehberliğinde yapılacak değerlendirme sonucunda koruyucu ailelere aşağıdaki ödemeler yapılır.

a) Servis ile okullarına gitmek zorunda olan çocukların okul servis ücretleri ile engelli çocukların servis ücretleri ve 4-5 yaş grubu kreş çağı veya anaokulu çocuklarının servis ücretleri, servis bulunmaması halinde ulaşım giderleri karşılığı otobüs bilet ücreti ödenir.

b) Bir meslek edinmek üzere kamu ya da özel kuruluşlar tarafından açılan kurslara katılacakların ücretsiz kontenjanlardan yararlanma durumları değerlendirilir, bu imkândan yararlanamayanların kurs süresince kurs bedelleri, eğitim ve öğretimlerine ilişkin etüt, kurs, yaz okulu, harç, sınav ve kayıt ücretleri ile bunlara ilişkin her türlü araç gereç ve malzeme giderleri karşılanır. Çocuğun gelişim ve eğitim ihtiyaçları sorumlu sosyal çalışma görevlisi tarafından değerlendirilerek uygun bulunması halinde çocuk bir yıl içinde birden fazla kursa katılabilir.

c) Başka illere öğrenim amacı ile gitmesi gereken çocukların ulaşım giderleri, bir günlük konaklama bedeli ile çocuğun okula kaydı ve kalacağı yere yerleştirilmesi ile ilgili olarak yardımcı olmak üzere giden koruyucu anne ve babanın da ulaşım ve bir günlük konaklama giderleri 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 8 inci maddesine göre memur veya hizmetli olmayanlar için ödenecek tutarı geçmeyecek şekilde ödenir.

(4) Aylık bakım ücreti almayan koruyucu ailelere talepleri halinde birinci ve ikinci fıkrada belirtilen harçlık ile üçüncü fıkrada belirtilen ödemeler yapılabilir.

(5) Koruyucu aile yanında bakılıp okula giden çocuklara her yıl bir defaya mahsus olmak üzere Eylül ayında okul masraflarının karşılanması amacıyla 24 üncü maddeye göre yapılacak ödemeler üç kat olarak uygulanır. Ayrıca, koruyucu aile yanındaki bütün çocuklara yıllık giyim masraflarının karşılanması için Şubat ve Ağustos ayları ödemeleri iki kat tutarında yapılır.

(6) Aylık bakım ücreti almayan koruyucu ailelere de talepleri halinde yanlarındaki çocukların giyim ve eğitim masrafları karşılığı olarak beşinci fıkra hükümlerine göre ödeme yapılır.

(7) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen tutarlar, Bakanlıkça gönderilen ödenekten, talepte bulunan koruyucu ailelere, çocuğun takip edildiği il müdürlüğüne ödenir.

MADDE 27 – (1) Koruyucu ailede bakılan çocukların sağlık harcamaları için kuruluş bakımındaki çocuklarda olduğu gibi 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri uygulanır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2014 yılı birinci yarısı için belirlenen ek ödemeler; servis için 153 TL, meslek

edinme kursu için 1302 TL, SBS için 2448 TL ve üniversite hazırlık için 3814 TL olarak açıklanmıştır.³⁷

10. Koruyucu Aile Hizmetinin Sonlandırılması ve Koruyucu Aile Statüsünün İptali

Koruyucu aile hizmeti, koruyucu aile ile koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk arasındaki olumlu veya olumsuz ilişkinin tespit edilmesi ile devam edebilmekte veya sonlandırılabilir. Olumlu bir ilişkinin koruyucu aile ile çocuk arasında kurulmuş olması hizmetin devamı için en önemli etkidir. Aksinin tespit edilmesi çocuk ile ilgili ihmal, istismar durumunun olması ise koruyucu aile hizmetinin sonlandırılmasına neden olmaktadır. Hizmetin sonlandırılması, koruyucu aile ile çocuk arasında olumsuz bir ilişki olması dışında çocuğun öz ailesinin yanına dönmesi veya çocuk için başka bir hizmet modelinin uygun olmasının tespit edilmesi gibi durumlarda da olabilmektedir. Yani hizmetin sonlandırılmasında; koruyucu aileden kaynaklı nedenler etkili olabileceği gibi, çocuktan kaynaklı nedenler de etkili olabilmektedir.

Çocuğun koruyucu ailesinden geri alınması ve çocuğun geri alınmasından sonraki süreç Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 20. maddesinde düzenlenmiştir. Aynı maddenin 1. fıkrasına göre koruyucu ailenin yanına yerleştirilen çocuğun koruyucu ailesinden geri alınması şu durumların tespitinde olmaktadır:

- a) *Koruyucu ailenin 15. maddede belirtilen yükümlülükleri yerine getirmemesi.*
- b) *Çocukla koruyucu aile arasındaki sağlıklı iletişimin yapılan mesleki çalışmalara rağmen kurulamaması veya devam ettirilememesi.*
- c) *Koruyucu aile tarafından çocuğun istismar edildiğinin tespit edilmesi.*
- ç) *Koruyucu ailenin, çocuğun öz ailesi ile ilişkilerini zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunduğu ve bu doğrultuda ifadeler kullandığının belirlenmesi.*
- d) *Çocuk için hizmetten beklenen yararın gerçekleşmediğinin yapılan izlemelerde tespit edilmesi.*
- e) *Çocuğun koruyucu aileye yerleştirilme nedeninin ortadan kalkması.*

³⁷ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2014 Yılı Birinci Yarısı Bakım Ödemeleri <<http://www.koruyucuaille.gov.tr/tr/1777/Koruyucu-Aile-Aylik-Odeme-Miktarlari>> 10.01.2014.

f) Çocuğun yararlanacağı hizmet modelinin değişmesi veya koruma kararının kaldırılması.

g) Koruyucu ailenin herhangi bir nedenle hizmet vermekten vazgeçmesi.

Çocuğun koruyucu ailesinden geri alınmasından önce çocuk sosyal çalışma görevlisi tarafından ayrılık sürecine hazırlanmaktadır. Çocuğun ayrılık sürecine hazır olduğunun tespit edilmesi halinde çocuk koruyucu aileden geri alınmakta ve durum tutanakla düzenlenmektedir.³⁸

Koruyucu aile sözleşmesi ve Koruyucu Aile Kimlik Kartı'nın geçerliliği çocuğun koruyucu aile yanından geri alındığı tarihten itibaren herhangi bir işlem yapılmaksızın yani kendiliğinden sona ermektedir.³⁹

Çocuğun herhangi bir sebeple koruyucu aileden geri alınmasına karar verilmesi ve çocuğun bu ayrılığa alıştırılmasından sonraki süreçte çocuğun koruyucu aileden geri alındığı tarihten itibaren en geç on gün içinde Koruyucu Aile Sonlandırma Formu, Genel Müdürlüğe ulaştırılmaktadır.⁴⁰

Çocuğun koruyucu aileden geri alınmasının tespit edilmesi ve çocuğun bu duruma hazırlanması sonucunda çocuğun koruyucu aileden geri alınması gerekmektedir. Böyle bir durumda koruyucu ailenin çocuğu geri vermek istememesi söz konusu olabilmektedir. Bu durumda koruyucu aileye yazılı bildirimde bulunmaktadır ve acil durumlar dışında en geç üç gün içinde çocuğu koruyucu aile birimine getirmesi istenmektedir. Herhangi bir acil durum olmadığı halde koruyucu aile çocuğu en geç üç gün içinde koruyucu aile birimine teslim etmez ise gerekirse kolluk yardımına başvurularak çocuk koruyucu aileden geri alınmaktadır.⁴¹

Koruyucu ailenin çocuğa zarar verdiğinin sorumlu sosyal çalışma görevlisi veya çevre tarafından bildirilerek tespit edilmesi durumunda çocuk koruyucu aileden acilen ve zaman geçirilmeksizin geri alınmaktadır.⁴²

³⁸ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 20/2.

³⁹ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 20/3.

⁴⁰ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 20/4.

⁴¹ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 20/5.

⁴² 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 20/6.

Koruyucu ailesinden geri alınan çocuğun yararlanacağı hizmet modelleri aşamalı olarak Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 21. maddesinde açıklanmıştır. Yönetmelik'in aynı maddesinin 1. fıkrasına göre çocuğun öncelikle öz ailesine döndürülmesi düşünülmektedir. Öz ailesinin koşullarının çocuğun bakımına uygun olmadığı belirlenmesi durumunda çocuğun öz ailesine döndürülmesi mümkün değildir. Çocuğun öz ailesine döndürülememesi durumunda Yönetmelik'in 21. maddesinde belirtilen aşamalar yerine getirilmektedir. Buna göre;

(1) Koruyucu aileden geri alınan çocuk, öncelikle öz ailesi yanına döndürülür.

(2) Öz ailesi yanına döndürülemeyen çocuk, öncelikle akraba veya yakın çevre koruyucu aile modeli kapsamında değerlendirilir.

(3) Akraba veya yakın çevre koruyucu aile modeli kapsamında değerlendirilemeyen çocuk, durumuna uygun başka bir koruyucu aile yanına yerleştirilir.

(4) Durumuna uygun bir koruyucu aile bulunamaması halinde çocuk, uygun başka bir hizmet modelinden yararlandırılır.

Koruyucu aile statüsünün iptali bazı durumların tespiti halinde gerçekleşmektedir. Bu durumlar Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 22. maddesinin 1. fıkrasında belirtilmiştir:

a) Çocuğu ihmal ve istismar ettiğinin, kötü muameleye maruz bıraktığının belirlenmesi.

b) Sosyal ilişkileri açısından toplumun norm ve değerlerine aykırı düşen davranışlarının gözlenmesi.

c) Fizik ve ruh sağlığının, çocuğun bakımını etkileyecek derecede bozulmuş olduğunun Devlet ya da üniversite hastanelerince doktor raporu ile belirlenmesi.

ç) 8 inci maddenin dokuzuncu fıkrasının (d) bendine göre sahip olduğu şartı yitirmesi.

d) Mesleki danışmanlık hizmeti ve yönlendirmelere uygun davranmaması.

e) Geçici koruyucu ailenin çocuk yerleştirme önerilerini mazeretsiz olarak üç kereden fazla kabul etmemesi.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 22. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen durumların tespit edilmesi durumunda, sorumlu sosyal çalışma görevlisi bir rapor hazırlayarak vakit kaybetmeden bu raporu Komisyon'a iletmektedir.

Komisyon koruyucu aile statüsünün iptal kararını en fazla on beş gün içinde vermek durumundadır.⁴³ Alınan bu karar Genel Müdürlük ile İl ve İlçe Müdürlükleri'ne en kısa sürede bildirilmektedir.⁴⁴

Koruyucu aile statüsünün Komisyonca iptal edilmesi durumunda statüsü iptal edilen koruyucu ailenin yanına bir daha çocuk yerleştirilmemektedir.⁴⁵

11. Türkiye’de Koruyucu Aile Hizmetinin Genel Görünümü

Türkiye genelinde koruyucu aile hizmeti gelişme sürecinde olan bir bakım hizmetidir. Bu gelişmenin illere göre değerlendirilmesi yapılmadan önce koruyucu aile hizmetinin gelişimini etkileyen unsurları da dikkate almak gerekmektedir. Koruyucu aile hizmetinin gelişimini etkileyen en önemli etkenin nüfus olduğu söylenebilmektedir. Nüfusun fazla olduğu illerde, eğitim seviyesinin diğer illere göre daha yüksek olmasına rağmen korunmaya muhtaç çocukların fazla olduğunu söylemek mümkündür. İş imkanlarının fazla olması ile birlikte köyden kente göç olgusunun artması, yaşam koşullarının farklılaşması, gelir ortalamasının düşmesi korunmaya muhtaç çocukların sayısının artmasına neden olmuştur. Tüm bu etkenler korunmaya muhtaç çocukların sayısını arttırmakta iken koruyucu aile hizmetinin de önemini açıkça ortaya çıkarmaktadır.

Akşit’in verdiği bilgilere göre Türkiye’de 14 bin korunmaya muhtaç çocuk bulunmaktadır. Yurt ve yuvalarda yetişen çocukların koruyucu ailenin yanına verilmesinin kamuoyunda çok fazla bilinmediğini belirten Akşit, bugüne kadar koruyucu aile hizmetinden yararlanmış 5 bin 287 çocuk bulunduğunu bildirmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü, Kaya ise; Çocuk Hakları Sözleşmesi prensibinden hareketle Türkiye’de 0-18 yaş arasında 23,9 milyon çocuk bulunduğunu, ülkedeki 14 milyon aileden 8 milyonunun ise koruyucu aile olabileceğini ancak gerçekleşme oranının çok düşük olduğunu bildirmiştir.⁴⁶

Tablo 2.2’de görüldüğü gibi 2014 Ocak ayı itibariyle İzmir, koruyucu aile hizmetinin en yaygın olarak görüldüğü ildir. İzmir ilinde 292 koruyucu aile mevcuttur. İzmir ilindeki 292 mevcut koruyucu aile toplam 327 çocuğun bakımını üstlenmiştir.

⁴³ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 22/2.

⁴⁴ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 22/4.

⁴⁵ 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği, madde 22/3.

⁴⁶ <http://www.trthaber.com/haber/turkiye/turkiyede-korumaya-muhtac-cocuk-sayisi-55127.html>.

İstanbul ilindeki mevcut koruyucu aile sayısı 263 iken koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk sayısı 283'tür. Ankara ilindeki mevcut koruyucu aile sayısı 150 iken koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk sayısı 167'dir. Koruyucu aile sayıları ile İzmir, İstanbul, Ankara, Kayseri, Hatay, Bursa, Balıkesir, Kahramanmaraş, Mersin ve Adana ilk 10 il olarak görülmektedir. En az koruyucu aile sayısının bulunduğu iller ise sadece bir koruyucu ailenin mevcut olmasından dolayı Iğdır, Bilecik ve Hakkari illeridir. Hiç koruyucu aile bulunmayan iller ise Kars, Nevşehir, Tunceli, Bayburt ve Ardahan illeridir.

Tablo 2.2. 2014 Yılı Ocak Ayı İtibariyle Tüm İllerdeki Koruyucu Aile Sayısı ve Koruyucu Aile Yanındaki Çocuk Sayısı

İl Adı	Mevcut Koruyucu Aile Sayısı	Koruyucu Aile Yanındaki Çocuk Sayısı	Gönül Elçileri Projesi Kapsamında			
			Toplantı Sayısı	Koruyucu Aile Başvuru Sayısı	Koruyucu Aile Sayısı	Koruyucu Aile Yanındaki Çocuk Sayısı
İzmir	292	327	99	95	59	59
İstanbul	263	283	344	485	169	181
Ankara	150	167	48	247	50	56
Kayseri	140	152	13	5	61	65
Hatay	103	120	29	209	36	41
Bursa	102	148	50	246	82	116
Balıkesir	97	120	461	147	60	77
K. Maraş	96	137	7	208	71	103
Mersin	83	94	37	37	34	42
Adana	79	98	50	79	42	55
Samsun	75	103	17	120	51	69
Gaziantep	74	103	9	30	57	80
Kocaeli	66	83	36	10	49	63
Denizli	61	74	36	178	32	39
Antalya	60	73	27	28	35	44
Konya	56	62	5	57	28	33
Isparta	56	66	15	29	27	66
Sakarya	51	59	21	50	26	32
Afyon	44	49	22	105	33	37
Eskişehir	42	49	26	48	18	20
Manisa	39	48	12	119	31	32
Sivas	35	44	9	51	17	19
Çorum	33	41	85	39	23	31
Giresun	33	36	17	49	16	18
Osmaniye	31	40	3	65	30	39
Kırıkkale	30	31	40	74	20	25
Edirne	29	32	30	74	14	16
Tekirdağ	28	35	12	66	24	31
Amasya	28	29	18	18	27	29
Aydın	25	31	32	45	25	31
Çankırı	25	28	29	3	25	28
Muş	24	26	12	3	18	20
Düzce	24	33	30	20	23	32
Erzurum	24	34	58	101	22	32
Muğla	22	30	67	81	16	23
Kastamonu	22	29	30	47	17	22
Malatya	20	26	11	65	8	12
Kütahya	20	22	20	28	12	12
Tokat	19	22	26	33	13	17
Çanakkale	19	25	22	25	19	25
Aksaray	18	21	52	39	7	11
Zonguldak	15	17	16	7	4	6
Kırşehir	15	20	21	8	12	14

Tablo 2.2. 2014 Yılı Ocak Ayı İtibariyle Tüm İllerdeki Koruyucu Aile Sayısı ve Koruyucu Aile Yanındaki Çocuk Sayısı (Devam)

İl Adı	Mevcut Koruyucu Aile Sayısı	Koruyucu Aile Yanındaki Çocuk Sayısı	Gönül Elçileri Projesi Kapsamında			
			Toplantı Sayısı	Koruyucu Aile Başvuru Sayısı	Koruyucu Aile Sayısı	Koruyucu Aile Yanındaki Çocuk Sayısı
Karaman	15	18	11	30	14	17
Uşak	14	19	23	51	7	10
Ordu	14	18	9	23	8	11
Trabzon	13	18	30	26	10	13
Yalova	12	14	608	36	12	14
Siirt	12	13	10	35	10	12
Burdur	11	16	17	20	11	16
Bingöl	11	12	10	4	3	4
Diyarbakır	11	12	24	58	11	12
Artvin	11	20	14	0	0	0
Yozgat	9	12	14	20	7	10
Niğde	9	11	28	6	6	8
Bartın	8	8	21	8	3	3
Şanlıurfa	7	11	41	40	5	11
Rize	7	10	27	32	5	8
Elazığ	7	7	37	14	6	7
Van	7	9	23	45	7	7
Mardin	6	9	20	10	6	9
Karabük	6	6	10	14	6	6
Erzincan	6	9	12	46	2	6
Adıyaman	5	7	19	15	5	7
Ağrı	5	8	35	15	5	8
Sinop	4	11	22	0	4	11
Kilis	4	4	8	5	4	4
Batman	3	5	46	2	2	5
Kırklareli	3	4	15	5	3	4
Bolu	3	4	4	0	2	3
Gümüşhane	3	3	11	7	1	1
Bitlis	2	4	19	9	2	4
Şırnak	2	3	5	9	2	3
Iğdır	1	0	15	29	0	0
Bilecik	1	1	1	7	1	1
Hakkari	1	1	22	6	0	0
Kars	0	0	50	5	0	0
Nevşehir	0	0	9	6	0	0
Tunceli	0	0	1	0	0	0
Bayburt	0	0	6	0	0	0
Ardahan	0	0	1	0	0	0
TOPLAM	2801	3374	3282	4111	1613	2038

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü İllere Göre Koruyucu Aile Sayıları.⁴⁷

⁴⁷ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü İllere Göre Koruyucu Aile Sayıları. <<http://www.koruyucuile.gov.tr/tr/html/22644/>> (10.01.2014).

12. Çanakkale İlindeki Mevcut Koruyucu Aile Hizmetinin Genel Görünümü

Çanakkale ilindeki koruyucu ailelere ilişkin tanıtıcı bilgiler, Çanakkale Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Koruyucu Aile Birimi'nden alınmıştır. Özel ve kişisel bilgiler saklı tutulmuş olup sadece genel özellikler incelenmiştir.

Tablo 2.3. Çanakkale İlindeki Mevcut Koruyucu Ailelerin Tanıtıcı Özellikleri

Cinsiyet	Medeni Durum	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Toplam Gelir	Ev Türü	Koruyucu Aile ile Yakınlığı
1.Anne	Evli	62	Lisans	Emekli	4000	Mülk Sahibi	Akraba
1.Baba	Evli	58	Lisans	Emekli			
2.Anne	Evli	51	İlkokul	Ev Hanımı	2500	Mülk Sahibi	Akraba
2.Baba	Evli	50	Lise	Asker			
3.Anne	Boşanmış	55	İlkokul	Ev Hanımı	900	Mülk Sahibi	Tanımıyor
4.Anne	Evli	49	Lise	İşçi	3700	Mülk Sahibi	Tanımıyor
4.Baba	Evli	55	Lisans	Memur			
5.Anne	Evli	45	Lisans	Esnaf	3500	Mülk Sahibi	Tanımıyor
5.Baba	Evli	47	Lisans	Esnaf			
6.Anne	Evli	50	Lisans	Emekli	3500	Mülk Sahibi	Tanımıyor
6.Baba	Evli	54	Lisans	Emekli			
7.Anne	Dul	46	Lise	Ev Hanımı	1000	Kiracı	Tanımıyor
8.Anne	Bekar	34	Lisans	İşçi	1500	Kiracı	Tanımıyor
9.Anne	Bekar	32	Lise	İşçi	900	Mülk Sahibi	Akraba
10.Anne	Evli	41	Lise	Esnaf	5300	Mülk Sahibi	Tanımıyor
10.Baba	Evli	49	İlköğretim	Emekli			
11.Anne	Evli	31	Lisans	İşçi	3700	Kiracı	Tanımıyor
11.Baba	Evli	32	Lisans	Asker			
12.Anne	Evli	48	İlkokul	İşçi	2400	Mülk Sahibi	Tanımıyor
12.Baba	Evli	50	İlkokul	İşçi			
13.Anne	Evli	57	Lisans	Emekli	2400	Mülk Sahibi	Tanımıyor
13.Baba	Evli	57	Lisans	Emekli			
14.Anne	Evli	41	İlkokul	İşçi	1500	Mülk Sahibi	Akraba
14.Baba	Evli	41	İlkokul	İşçi			
15.Anne	Boşanmış	49	Lisans	Öğretmen	2800	Kiracı	Tanımıyor
16.Anne	Evli	39	Lisans	İşsiz	6000	Mülk Sahibi	Tanımıyor
16.Baba	Evli	40	Lisans	Doktor			
17.Anne	Evli	43	İlkokul	Ev Hanımı	4500	Kiracı	Akraba
17.Baba	Evli	48	Lise	İşçi			

Tablo 2.3'e göre Çanakkale ilinde mevcut olan koruyucu ailelerin medeni durumları incelendiğinde 15 (% 70) ailenin evli olduğu görülmekte iken 2'si (% 12) bekar, 2'si (% 12) boşanmış ve 1'i (% 6) dul olarak çocuğa bakmaktadırlar.

Çanakkale ilinde mevcut olan koruyucu ailelerin yaş ortalaması incelendiğinde koruyucu annelerin yaş ortalamasının 45, koruyucu babaların yaş ortalamasının ise 48 olduğu görülmektedir.

Çanakkale ilinde mevcut olan koruyucu ailelerin eğitim durumları incelendiğinde koruyucu annelerin % 29'unun ilkokul, % 44'ünün lise, % 47'sinin lisans mezunu; koruyucu babaların % 25'nin ilkokul, % 17'sinin lise, % 58'inin lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Çanakkale ilinde mevcut olan koruyucu ailelerin gelir ortalaması incelendiğinde koruyucu ailelerin genel olarak gelir ortalamasının 2947 lira olduğu görülmektedir.

Çanakkale ilinde mevcut olan koruyucu ailelerin oturdukları evin türü incelendiğinde koruyucu ailelerin %71'inin mülk sahibi, % 29'unun kiracı olduğu görülmektedir.

Çanakkale ilinde mevcut olan koruyucu ailelerin çocuk ile olan yakınlığı incelendiğinde % 29'unun çocuğun akrabası olduğu, %71'inin ise çocuğu tanımadığı görülmektedir.

12.1. Çanakkale İlindeki Koruyucu Ailelerin Özellikleri

Tablo 2.4'te Çanakkale ilindeki koruyucu ailelerin medeni durumu, eğitim durumu, meslekleri, aylık toplam gelirleri Tablo 2.3'deki bilgiler özetlenerek verilmiştir.

Tablo 2.4. Çanakkale İlindeki Mevcut Koruyucu Ailelerin Medeni Durum, Eğitim, Meslek ve Gelirlerine İlişkin Özellikleri

Eşi		Eğitim Durumu						Mesleği						Aylık Gelir			
Var	Yok	Cinsiyet	Okur-yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul	Memur	Serbest meslek	Emekli	İşçi	Ev hanımı	Diğer	300-500	501-700	701-1000	1000 den fazla
13	4	Erkek	0	6	0	3	7	1	3	4	7	4	0	0	0	3	14
		Kadın	0	4	0	2	6	2	3	4	4	0	0				

Tablo 2.4'te koruyucu ailelerin tanımlayıcı özellikleri genel olarak değerlendirilmiştir. Medeni durumuna bakıldığında evli olan koruyucu aile sayısı 13 iken boşanmış, dul veya bekar olan koruyucu aile sayısı toplamı 4'tür.

Eğitim durumu cinsiyetlere göre belirlenmiştir. Sadece okur-yazar olan koruyucu aile bulunmamaktadır. İlkokul düzeyinde eğitim almış erkek sayısı 6 iken kadınların sayısı 4'tür. İlköğretim düzeyinde eğitim almış koruyucu aile bulunmazken lise düzeyinde eğitim almış erkek sayısı 3 iken kadın sayısı 2'dir. Yüksekokul düzeyinde eğitim almış erkek sayısı 7 iken kadın sayısı 6'dır.

Çanakkale ilindeki koruyucu ailelerin meslekleri belirli meslek grupları altında toplanarak genel olarak değerlendirilmiştir. Memur olan erkek sayısı 1 iken kadın sayısı 2'dir. Serbest meslek ile geçimini sağlayan erkek sayısı da kadın sayısı da 3'tür. Emekli olan erkek sayısı da kadın sayısı da 4'tür. İşçi olan erkek sayısı 7 iken kadın sayısı 4'tür. Ayrıca bu ailelerde 4 kadın da ev hanımı olarak gösterilmiştir.

Çanakkale ilindeki koruyucu ailelerin gelirleri ailenin toplam geliri dört kategoriye göre belirlenmiştir. 700 TL ve altında geliri olan aile bulunmaz iken 701-1000 TL arasında geliri olan 3 aile bulunmaktadır. 1000 TL'den fazla geliri olan aile sayısı ise 14'tür.

Tablo 2.5. Çanakkale İlindeki Mevcut Koruyucu Ailelerin Koruyucu Aile Olma Süresi, Koruyucu Ailelik Özellikleri

Koruyucu Aile Olma Süreleri		Aynı Anda Kaç Çocuğa Baktığı		Maddi Destek Alma Durumu	
1 yıldan az	9	1	16	Ücretli	17
1-5 yıl arası	4	2	1	Gönüllü	0
6-10 yıl arası	2	3	0	Yan destek alıyor	0
10 yıl üzeri	2				
Toplam Koruyucu Aile Sayısı: 17					

Tablo 2.5'te koruyucu ailelerin koruyucu aile olma süreleri yıl bazında değerlendirilmektedir. 1 yıldan az süre ile koruyucu aile olanların sayısı 9, 1-5 yıl arası

koruyucu aile olanların sayısı 4, 6-10 yıl arası koruyucu aile olanların sayısı 2 ve 10 yıldan fazla süre ile koruyucu aile olanların sayısı 2'dir.

Aynı anda sadece 1 çocuğun koruyucu ailesi olan aile veya kişilerin sayısı 16 iken, 2 çocuğun aynı anda koruyucu ailesi olan aile veya kişilerin sayısı ise 1'dir. 3 çocuğun aynı anda koruyucu ailesi olan aile veya kişi bulunmamaktadır. Çanakkale ilinde bulunan bütün koruyucu aileler maddi destek almaktadırlar. Gönüllü olarak ya da yan destek olarak koruyucu aile hizmeti veren aile bulunmamaktadır.

12.2. Çanakkale İlindeki Koruyucu Aile Yanına Yerleştirilen Çocukların Özellikleri

Çanakkale'deki koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların durumu cinsiyet, yaş grubu, eğitim durumu, sağlık durumu, koruyucu aile ile olan yakınlığı ve kardeşinin olup olmadığı değerlendirilmiştir.

Tablo 2.6. Çanakkale İlindeki Koruyucu Aile Yanına Yerleştirilen Çocukların Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumuna İlişkin Özellikleri

Cinsiyet		Yaş Grubu								Eğitim Durumu				
Kız	Erkek	0-3 yaş	4-5 yaş	6-9 yaş	10-14 yaş	15-18 yaş	19 ve üzeri	Okul öncesi	İlköğretim	Ortaokul	Lise	Yüksekokul	Okumuyor	Özel alt eğitim
12	6	0	4	2	6	4	2	4	2	6	4	2	0	0
Koruyucu Aile Yanındaki Toplam Çocuk Sayısı: 18														

Tablo 2.6'da Çanakkale ilindeki koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların genel değerlendirilmesi yapılmıştır. Çanakkale ilinde koruyucu aile yanına yerleştirilen toplam 18 çocuk bulunmaktadır.

Cinsiyet bakımından kız çocuk sayısının 12 olduğu, erkek çocuğu sayısının ise 6 olduğu görülmektedir. 0-3 yaş aralığında çocuk bulunmazken 4-5 yaş aralığında 4 çocuk, 6-9 yaş aralığında 2 çocuk, 10-14 yaş arası 6 çocuk, 15-18 yaş arası 4 çocuk ve 19 yaş ve üzeri 2 çocuğun koruyucu aile yanında olduğu görülmektedir.

Eğitim durumları açısından okul öncesi dönemde 4 çocuk, ilkokul düzeyinde eğitim gören 2 çocuk, ilköğretim düzeyinde eğitim gören 6 çocuk, lise düzeyinde eğitim gören 4 çocuk ve yüksekokul düzeyinde eğitim gören 2 çocuk olduğu görülmektedir.

Tablo 2.7. Çanakkale İlindeki Koruyucu Aile Yanına Yerleştirilen Çocukların Bazı Özel Durumları

Sağlık Durumu			Koruyucu Aile ile Yakınlığı					Kardeş	
Sağlıklı	%50 özürlü	% 100 özürlü	Akraba	Komşu	Gönüllü anne	Personel	Tanımıyor	Var	Yok
17	1	0	5	0	2	1	10	10	8

Tablo 2.7’de koruyucu aile yanındaki çocukların 17’sinin sağlıklı olduğu, 1 çocuğun %50 özürlü olduğu görülmekte iken %100 özürlü çocuk bulunmamaktadır. Koruyucu aile ile yakınlığı değerlendirilen çocuklardan 5’i akrabalarının yanında iken 2 tanesi gönüllü annelerinin yanında, 1 tanesi sosyal hizmet uzmanının yanında bulunmaktadır. Diğer 10 çocuk ise daha önceki yaşamında tanımadığı koruyucu aile yanına yerleştirilmiştir. Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuklardan 10’unun kardeşi bulunmakta iken 8’inin kardeşi bulunmamaktadır.

Tablo 2.8’de ise koruyucu aileye yerleştirilen çocukların öz aile durumları gösterilmiştir. Öz ailelerin medeni durumları açısından boşanmış ve ayrı yaşayan ailelerin ön plana çıkması dikkat çekicidir.

Tablo 2.8. Çanakkale İlindeki Koruyucu Aile Yanına Yerleştirilen Çocukların Öz Aile Durumları

Öz Aile Durumu				Çocuğun Kardeş Durumu	
	Medeni Durum	Özel Durum	Öz Aile İle Görüşme	Kardeş Sayısı	Özel Durum
1.Anne	Dul	Zihinsel engelli	Evet	3	Çalışıyorlar
1.Baba	Ölmüş	Ölmüş			
2.Anne	Ayrı yaşıyor	Zihinsel engelli	Evet	1	Çalışıyor ve koruyucu aile ile yaşıyor
2.Baba	Ayrı yaşıyor	Görüşme yasak			
3.Anne	Boşanmış		Evet	Yok	
3.Baba	Boşanmış				
4.Anne	Ayrı yaşıyor	Hasta	Evet	1	Koruyucu aile ile yaşıyor
4.Baba	Ayrı yaşıyor	Kayıp			
5.Anne	Ayrı yaşıyor	Hasta	Evet	1	Koruyucu aile ile yaşıyor
5.Baba	Ayrı yaşıyor	Kayıp			
6.Anne	Evli		Evet	2	Kurum bakımında
6.Baba	Evli				
7.Anne	Bilinmiyor	Kayıp	Hayır	1	Koruyucu aile ile yaşıyor
7.Baba	Bilinmiyor	Kayıp			
8.Anne	Boşanmış		Hayır	Yok	
8.Baba	Boşanmış				
9.Anne	Boşanmış		Hayır	Yok	
9.Baba	Boşanmış				
10.Anne	Boşanmış		Evet	1	Koruyucu aile ile yaşıyor
10.Baba	Boşanmış				
11.Anne	Boşanmış		Evet	1	Koruyucu aile ile yaşıyor
11.Baba	Boşanmış				
12.Anne	Ayrı yaşıyor		Hayır	Yok	
12.Baba	Ayrı yaşıyor				
13.Anne	Boşanmış		Hayır	Yok	
13.Baba	Boşanmış				
14.Anne	Evli	Zihinsel engelli	Evet	Yok	
14.Baba	Evli				
15.Anne	Boşanmış		Hayır	2	Kurum bakımında
15.Baba	Boşanmış				
16.Anne	Ayrı yaşıyor	Kayıp	Evet	3	1 kardeş kurum bakımında 2 kardeş öz babanın yanında
16.Baba	Ayrı yaşıyor				
17.Anne	Evli		Evet	1	Kurum bakımında
17.Baba	Evli				

13. Korunmaya Muhtaç Çocuk ve Toplumsal Farkındalık

Farkındalık, insanların kendisi dışında meydana gelen olaylara karşı duyarlı ve bilinçli olmasıdır. Bilinç, farkında olma, çevredeki nesne ve olayları algılama halidir.⁴⁸ İnsanların içinde bulundukları zamanda kendileri veya başkaları ile ilgili olayların bütününe odaklanmak ve bunların bilincinde olmak ve bireylerin yaşamlarını olduğu gibi algılayabilmesi durumu farkındalıktır. Daha sağlıklı düşünebilmek, çevrede oluşan olayları veya bu olaylar sonucu ortaya çıkan sorunları anlamak ve bireysel olarak insanın kendini geliştirebilmesi, olaylara karşı çözüm oluşturabilmesi ve yeni bir şeyler öğrenebileceğini düşünmesi farkındalık olarak ifade edilebilir.⁴⁹

Toplumsal farkındalık, toplumdaki sosyal sorunlara karşı duyarsız olmama, çözüm bulabilmek için sosyal sorunları araştırıp öğrenme ve bireysel olarak toplumu oluşturan her kesime karşı duyarlı olabilmektir. Sadece bireysel olaylara karşı bilinçli olmak yerine her kesime karşı sorumluluk hissetme, olayları algılama ve bilinçli olma durumu toplumsal farkındalık göstergesidir. Etrafında engelli bir kişi olmayan bir insanın da engelli insanların yaşantılarındaki sorunlara duyarlı olması, bilinçli olması topluma karşı farkındalığının olduğunu göstermektedir. Ailesinde şiddet gören bir kadın olmadığı için kadına yönelik şiddete karşı umursamaz olan bir toplumda farkındalık olgusu gelişmemiş demektir.

Toplumlar bireylerden oluştuğu için toplumsal farkındalığın temelinde birey olarak insanların olaylara karşı farkında olması gerekmektedir.⁵⁰ Toplumda meydana gelen her tür soruna yönelik önlem alınması, duyarlı ve bilinçli olunması ve farkındalık yaratılması gerekmektedir. Eğer kimsesiz veya yardıma/korunmaya muhtaç bir vatandaş toplum tarafından korunamıyor veya sahiplenemiyorsa toplumsal sorunlar farkındalık yaratılmadığı için artış gösterebilmektedir. Toplumsal farkındalık oluşturabilmek ise olayları yorumlayabilme, benimseme, sorunlara odaklanabilme ile mümkün olabilmektedir. Toplumda farkındalık yaratmak için yapılacak olan çalışmaların en önemli aracı medyadır. Gazeteler, televizyonlar ve sosyal medya aracılığı ile sosyal sorunlara, toplumda meydana gelen risk faktörlerine karşı çalışmalar yapmak ve toplumu bilgilendirmek toplumsal farkındalık oluşturmak gerekmektedir. Bunun dışında toplumsal farkındalık oluşturmak için toplumdaki tüm insanlara yönelik eğitimler, seminerler veya

⁴⁸ Sevgi Şahin, Muhteşem Farkındalık, 1. Baskı, Cinius Yayınları, İstanbul 2009, s.26.

⁴⁹ Günsu Başer, *Farkında Mısınız*, 1. Baskı, Lik Yayınları, Ankara 2008, s.113.

⁵⁰ Günsu Başer, *Farkında Mısınız*, s.118.

konferanslar düzenlenmeli ve herkesin katılımı için çalışmalar yapılmalıdır. Bu şekilde göz ardı edilen sosyal sorunların toplum tarafından farkına varılması sağlanacaktır ve çözümler toplum tarafından uygulanacaktır.

Sokakta yaşayan, ağır şartlarda çalışan veya kimsesiz, yardıma/ korunmaya muhtaç çocuklara karşı toplumun bilinçlendirilmesi, duyarlı olması ve bu çocukların topluma tekrar kazandırılması için çalışmalar yapılması gerekmekte bu da ancak toplumsal farkındalık ile mümkün olabilmektedir. Korunmaya muhtaç çocukların daha önce belirttiğimiz gibi sayıları oldukça fazladır. Bu sayıyı azaltmak hatta bu sorunu yok etmek için toplumda farkındalık oluşturmak çok önemlidir. Korunmaya muhtaç çocukların, sokak çocuklarının bir aile yanında bakımı çocuğun topluma tekrar kazandırılabilmesi için en geçerli yoldur. Bu nedenle çeşitli nedenlerle öz ailesi tarafından bakılamayan çocuklar için oluşturulan koruyucu aile hizmeti açısından toplumsal farkındalık oluşturmak oldukça önemsenmesi gereken bir konudur.

Değişik nedenlerle öz ailesi yanında bakımı yapılamayan çocuklar ile çocuk sahibi olmak isteyen veya bir çocuğa bakmak, ona yardım etmek, onu korumak isteyen aile veya kişilerin birlikte yaşamalarını sağlamak için toplumda bilinç yaratılmalıdır. Bu düşüncede olan aile ve/veya kişilerin koruyucu aile hizmeti hakkında bilgisi olması gerekmekte ve bu düşüncede olmayan aile ve/veya kişilerin ise bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bunun için ise bilinci arttırma çalışmaları yapılmalı ve toplumda bu konu ile ilgili farkındalık oluşturulmalıdır.

Yakın çevresinde veya akrabalarında yardıma/korunmaya muhtaç çocukların var olmasına rağmen insanlar koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi sahibi değildir. Bu da Çevrelerinde koruyucu aile örneği olmaması nedeniyle koruyucu aile hizmetinin yaygınlaşmadığını düşünenler vardır. Bu nedenle bu hizmetin yaygınlaşabilmesi için koruyucu ailelerin medya aracılığı ile toplum tarafından görülmesi ve koruyucu aile hizmetinin ne anlama geldiğinin topluma anlatılması gerekmektedir. Yakın çevresinde veya akrabalarında maddi veya manevi yardıma muhtaç olan, öz ailesi tarafından ihmal edilen, şiddete maruz kalan veya çalışmaya zorlanan korunmaya muhtaç çocuğun var olmasına rağmen koruyucu aile hizmeti hakkında toplumun bilgi düzeyi düşük ise bu durum koruyucu aile hizmetine yönelik toplumsal farkındalığın tam anlamıyla oluşmadığının bir göstergesidir.

Türkiye’de koruyucu aile hizmetinin yaygınlaştırılması, farkındalığın artırılması amacıyla 10 Eylül 2012 tarihinde “Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygınlaştırılması ve Toplumsal Farkındalık Kazandırılması” konulu çalıştayda bu konuda bazı öneriler geliştirilmiştir.⁵¹ Toplumsal farkındalığın oluşturulması için yapılması gerekenler ana hatlarıyla şu şekilde belirtilmiştir:

- Aile ortamından uzak olan korunmaya muhtaç çocukların bir aile ortamında yetişmesi, koruyucu aile hizmetinin yaygınlaştırılması için toplumun her kesimine yönelik toplumsal farkındalık çalışmalarının yapılması, dini inanışları nedeniyle koruyucu aile hizmetine karşı olan kişilerin bilinçlendirilmesi,
- Koruyucu aile sayısının artırılması amacı ile sosyal hizmet uzmanlarının, sivil toplum kuruluşlarının, medyanın (reklam, kamu spotu, kısa metrajlı film), üniversitelerin, gönüllülerin ve toplumun tüm kesiminin birlikte hareket etmesi ve bilinçlendirilmesi,
- Koruyucu ailelere verilecek eğitimlere yönelik rehber kitapçıkların ve eğitim materyallerinin hazırlanması,
- Koruyucu aile sayısını ve talebini arttırmak için başarılı koruyucu aileler ödüllendirilmesi,
- Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal farkındalık oluşturma anlamında çok önemli bir yeri olduğundan hareketle koruyucu aile konusunda faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının sayısının artmasına yönelik çalışmaların yapılması,

Koruyucu aile uygulamasının bir devlet politikası haline getirilerek koruyucu aile hizmetinin daha kurumsal bir hal alması ve toplum tarafından daha güvenilir bir uygulama olarak görülmesi, ayrıca kurum çalışanlarının belli aralıklarla eğitim almalarının ve koruyucu aile desteği alacak çocukların kendi aile bütünlüğüne özen gösterilerek hizmet almalarının sağlanmasının gerekliliği Çalıştay’da üzerinde durulan diğer konulardır.

14.12.2012 tarihinde çıkarılan Koruyucu Aile Yönetmeliği koruyucu aile hizmetinin yaygınlaştırılmasında önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Çıkarılan bu yeni Yönetmelik’te koruyucu aile hizmetinin yaygınlaşmasını engelleyen birçok karışıklık hukuki açıdan kurallara bağlandığı için koruyucu aile hizmetindeki engeller ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

⁵¹ http://www.akparti.org.tr/upload/documents/calistay_sonuc_bildirgesi.doc, 14.12.2012.

Koruyucu aile yönetmeliği yürürlüğe girmeden önce koruyucu aile hizmetinin yaygınlaştırılması açısından bazı önemli sorunlarla karşılaşmıştır. Nitekim koruyucu aile yanında olan çocukların aile ile uyuşmaması veya ailenin vazgeçmesi, çocuğu artık istememesi gibi durumlarda kurum bakımına geri döndürülmekteydiler ve çocukların sağlığı açısından oldukça olumsuz bir durum oluşturmaktaydı. Ancak yeni Yönetmelik'te çocuk koruyucu ailenin yanına yerleştirilmeden önce geçirilen zaman ve uygulanan prosedürler sonucu çocuk ve aile arasında sıcak ilişkiler oluşturulmaya çalışılmaktadır.⁵²

Kurum bakımında bulunan korumaya muhtaç çocukların bazılarının özel gereksinimleri ve/veya bakımlarında bazı zorlukları olabilmektedir. Bu durumda yapılması gereken koruyucu aile yanına yerleştirilince eğitilmiş koruyucu aileler tarafından bakılmasıdır. Bu nedenle özel zorlukları ve gereksinimleri olan çocukların bakımını sağlayacak koruyucu ailelere önceden bir eğitim verilmezken yeni Yönetmelik ile koruyucu ailelere eğitim şartı getirilmiştir. Bu eğitime ilk kez 10-14 Aralık 2013 tarihleri arasında Antalya'da 2. Kademe Koruyucu Aile Eğitici Eğitimi olarak sosyal hizmet çalışanlarına bilgi vermek amacı ile başlanmıştır.⁵³

Koruyucu aile hizmetinin yaygınlaştırılması için yapılan çalışmalardan en önemlisi 14.12.2012 tarihinde çıkarılan Koruyucu Aile Yönetmeliği'dir. Çıkarılan bu yeni Yönetmelik'te koruyucu aile hizmetinin yaygınlaşmasını engelleyen birçok karışıklık hukuki açıdan kurallara bağlandığı için koruyucu aile hizmetindeki engeller ortadan kaldırılmıştır.

Koruyucu aile hizmetine yönelik yapılan bir diğer çalışma ise koruyucu aile hizmetinin toplum tarafından öğrenilmesi amacıyla yapılmakta olan Gönül Elçileri Projesi'dir. Bu proje, koruyucu aile tanıtımı yapma görevini üstlenen gönül elçileri tarafından hayata geçirilmiştir.⁵⁴ Toplumsal farkındalık yaratmak ve koruyucu aile hizmetini yaygınlaştırmak için toplumun koruyucu aile hizmetinin ne demek olduğunu bilmesi ve nasıl koruyucu aile olunabileceğini öğrenmesi gerekmektedir.

Koruyucu Aile Hizmeti Bilgilendirme Toplantısı, İl Müdürlükleri'nde evlat edinme sırasında beklemekte olan yaklaşık 400 kişiye koruyucu aile hizmetinin ayrıntılı olarak

⁵²www.akparti.org.tr/upload/.../koruyucu_calis_tay_raporu.rtf, 14.12.2012.

⁵³<http://www.koruyucuaille.gov.tr/tr/26185/Koruyucu-Aile-Ikinci-Kademe-Egitici-Egitimi-Antalya-daYapildi>, 18.12.2013.

⁵⁴Koruyucu Aile Resmi İnternet Sitesi, <http://www.koruyucuaille.gov.tr/tr/1785/Gonul-Elcileri-Projesi-Hayata-Gecirildi>, 19.12.2012.

anlatılması için yapılmıştır.⁵⁵ Aynı amaçla Koruyucu Aile Tanıtım Programı da yapılmıştır.⁵⁶

15-16 Haziran 2013 tarihinde Bursa’da yapılan 4. Koruyucu Aile Şenliği’ne 20 ilden koruyucu aileler ve meslek elemanları katılmıştır.⁵⁷

Türkiye’de koruyucu aile hizmeti tanıtım toplantıları, seminerler, gönül elçileri projesi gibi yapılan çalışmalar ile gün geçtikçe gelişmektedir. Ancak koruyucu aile sayısı ile korunmaya muhtaç çocuk sayısı düşünüldüğünde; koruyucu aile sayısının hala yetersiz olduğu ve toplum tarafından hala yeteri kadar bilinmediği söylenebilir.

⁵⁵ Koruyucu Aile Resmi İnternet Sitesi, <http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/1826/Koruyucu-Aile-Sistemi-Bilgilendirme-Toplantisi>, 21.12.2012.

⁵⁶ Koruyucu Aile Resmi İnternet Sitesi, <http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/23958/Koruyucu-Aile-Tanitim-Programi>, 07.05.2013.

⁵⁷ Koruyucu Aile Resmi İnternet Sitesi, <http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/24254/4-Koruyucu-Aile-Senligi>, 17.06.2013.

BÖLÜM III

ÇANAKKALE İLİ ÖRNEĞİNDE KORUYUCU AİLE HİZMETİNİN FARKINDALIĞINA İLİŞKİN BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Koruyucu aile hizmeti, korunmaya muhtaç çocuklar için oluşturulan bir bakım yöntemidir. Korunmaya muhtaç çocuklar için oluşturulan bu bakım yöntemi Ülkemizde gün geçtikçe gelişme gösterse de koruyucu aile hizmetinin anlaşılması ve yaygınlaşabilmesi için bu alandaki çalışmalara ihtiyaç bulunduğu ifade edilebilir. Çalışmanın bu bölümünde, koruyucu aile hizmetine ilişkin kamuoyu farkındalığının ve bakış açısının Çanakkale ili örneğinde incelendiği bir alan araştırmasına yer verilmiştir. Alan araştırması, Çanakkale il merkezinde 10 Temmuz 2013 – 10 Ekim 2013 tarihleri arasında yapılan anket çalışması ile gerçekleştirilmiştir.

1. Araştırmanın Amacı

Türkiye’de korunmaya muhtaç çocuklar sorunu, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Korunmaya muhtaç durumda olan çocuklar için oluşturulan bakım yöntemlerinden en yaygın olanı ise kurum bakımıdır. Kurum bakımı, korunmaya muhtaç çocukların kötü yaşam koşullarını ortadan kaldırmak amacı ile korunma, barınma ve beslenme ihtiyaçlarını sağlamaktadır. Çeşitli nedenlerle öz ailesi tarafından bakılamayan çocukların sokaklarda yaşamalarını engelleyecek, onlara yeni bir aile bulana kadar bakılmalarını sağlayacak bakım yöntemi kurum bakımıdır. Kurum bakımı bu yönden mutlaka korunmaya muhtaç çocuklar için uygulanması gereken bir modeldir. Türkiye’de çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarının sorunları arasında, yetersiz kurumsallaşma, meslek elemanlarının ve bu kurumlara ayrılan bütçenin yetersizliği gösterilebilir. Bu sorunların yanında en önemli sorun ise bu kurumlarda yaşayan çocukların aile sevgisi olarak büyümeleri gerektiği gerçeğidir.

Bu çerçevede korunmaya muhtaç çocuklar için çok daha sağlıklı bir yöntem olan; koruyucu aile yanında bakımın yaygınlaştırılması, koruyucu aile hizmetinin geliştirilip kamuoyuna tanıtılması, varsa yanlış algıların düzeltilmesi gerekliliği ileri sürülebilir.

Kurum bakımının korunmaya muhtaç durumda olan çocuklar için sadece bir basamak olması gerekmektedir. Bakım yöntemlerinden kurum bakımı oldukça yaygın iken evlat edinme şartları sınırlandırılmıştır. Bu durumda koruyucu aile hizmetinin tanıtılması

ve yaygınlaştırılmasının gerekliliği açıkça ortaya çıkmaktadır. Öz ailesi bulunan korunmaya muhtaç çocukların evlatlık olarak bir aile yanına yerleştirilememesi nedeniyle koruyucu aile yanında bakım korunmaya muhtaç çocuklar için çok daha olumlu sonuçlar vermektedir.

Yukarıda belirtilen gerekçelerden hareketle alan araştırmasının amacı; korunmaya muhtaç çocukların aile sevgisi ile büyümesini ve her türlü gelişimini aile ortamında sağlamasını hedefleyen koruyucu aile hizmetine ilişkin kamuoyu farkındalığının ve bakış açısının Çanakkale ili örneğinde incelenmesidir.

2. Araştırmanın Kapsamı

Çanakkale halkının koruyucu aile hizmetine ilişkin farkındalığı ve bakış açısını belirlemek için Çanakkale İl merkezine 10 Temmuz 2013 – 10 Ekim 2013 tarihleri arasında anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmasının evrenini Çanakkale İl merkezinde yaşayan kişiler (halk) oluşturmaktadır. Çanakkale halkı, araştırmada 18 yaş ve üstü ile 65 yaş ve altı ile sınırlandırılmıştır. Bu kısıtlar içinde anket formu basit tesadüfi örnekleme ile 1000 kişiye ulaştırılmış ancak 650 anket formu geri dönmüştür. Bu çerçevede basit tesadüfi örnekleme ile ulaşılan 650 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak soru kağıdı/anket formu kullanılmıştır. Anketi sorularını cevaplandırmayı kabul eden kişilere çalışma hakkında genel olarak bilgi verilerek anket sorularının cevaplandırılması istenmiştir. Yapılan literatür çalışmaları, ilgili kurumlarla yapılan görüşme ve mülakatlardan elde edilen bilgiler ve araştırmanın sınırlılıkları sonucunda örneklemin tanıtıcı özelliklerini, yaşam standartlarını, evli ise eş ve çocuk ile ilgili bilgilerini, yakın çevresinde korunmaya muhtaç çocukların varlığını, devletin yardıma ve korunmaya muhtaç çocuklara yönelik sorumluluklarını yerine getirebilme algısını ve koruyucu aile hizmetine ilişkin bakışını araştıran sorular geliştirilmiştir.

Anket formunda tanıtıcı değişkenler, dikotomik veriler ve likert tipi soru/sorular yer almaktadır. Araştırmada ölçme aracı olarak anket formu kullanıldığından dolayı ve anket

formundaki soruların tek boyutlu olabileceği gerekçesinden hareketle (ölçme aracının standart bir ölçek olmaması) güvenilirlik analizi yapılmamıştır.

Örnekleme ilişkin veriler grafik, yüzde ve frekanslar ile betimlenmiştir. Profil betimlemesinin yanı sıra bazı nedensellik analizleri de %5 hata payı ve önem düzeyi ile incelenmiştir. Bu analizlerde yöntem olarak ki-kare ilişkiler analizi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS (Statistical Package For Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılmıştır.

4. Örneklem Grubuna İlişkin Bulgular

Alan araştırmasından elde edilen bulgular örneklem grubunun soru kağıdı/ anket formuna verdiği cevaplara göre oluşturulmuş olup; “ tanıtıcı, yardıma ve korunmaya muhtaç çocukların varlığına, devletin yardıma ve korunmaya muhtaç çocuklara yönelik sorumluluklarını yerine getirebilme algısına ve koruyucu aile hizmetine ilişkin bulgular” başlıkları altında incelenmiştir.

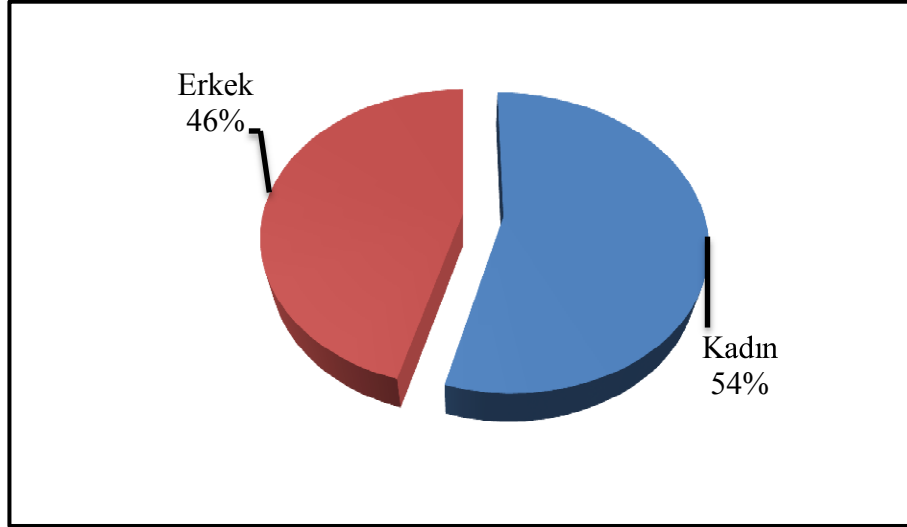
4.1. Tanıtıcı Bulgular

Örneklemin tanıtıcı nitelikleri başta olmak üzere sosyal, ekonomik arka planına ilişkin verilerin elde edilmesi amacıyla bazı sorular yöneltilmiştir. Bu kapsamda; “cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir durumu, aile büyüklüğü, konut mülkiyeti, gazete okuma alışkanlığı, yurt içi ve yurt dışı seyahat, televizyon izleme, eş ile yemeğe çıkma, çocuk sahibi olma, ileride çocuk sahibi olma düşüncesi” değişkenlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1. Cinsiyet

650 kişiden oluşan örneklem grubunun cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde (Grafik 3.1); araştırmaya katılanların 354’ünün (% 54) kadın, 296’sının (% 46) erkek olduğu tespit edilmiştir.

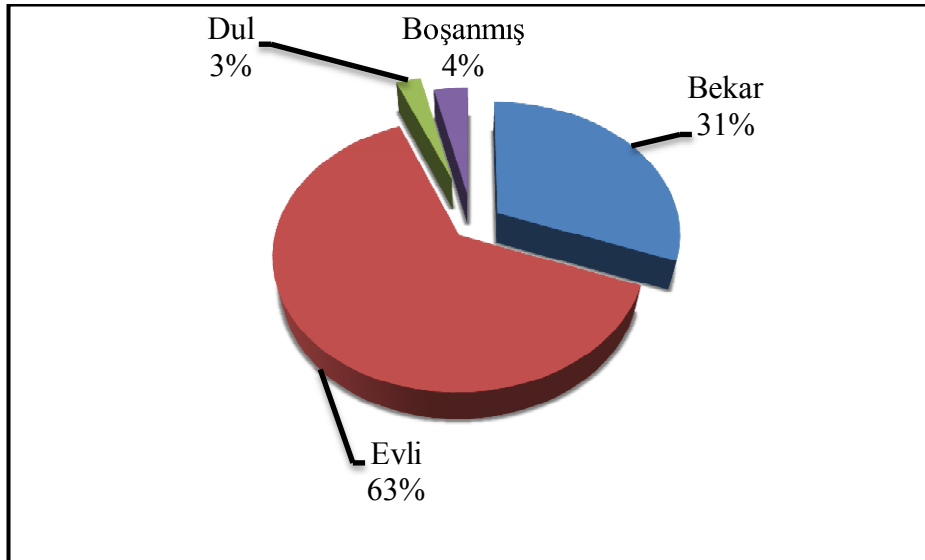
Grafik 3.1. Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Frekans Dağılımı

4.1.2. Medeni Durum

Örneklem grubunun medeni durumlarına göre dağılımı Grafik 3.2’de gösterilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 200’ünün (% 31) bekar, 410’unun (% 63) evli, 17’sinin (% 3) dul ve 23’ünün (% 4) boşanmış olduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 3.2. Örneklem Grubunun Medeni Durumlarına Göre Frekans Dağılımı

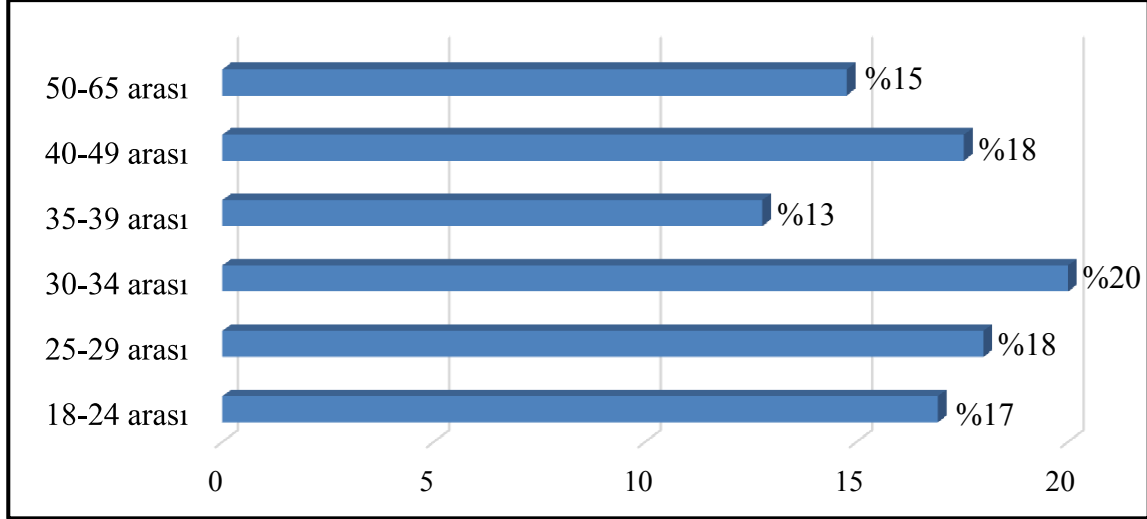

4.1.3. Yaş

Çanakkale halkı, araştırmada 18 yaş ve üstü ile 65 yaş ve altı ile sınırlandırılmıştır. Grafik 3.3’de örneklem grubunun yaş kümelerine göre dağılımı verilmiştir. Buna göre; araştırmaya katılanların 110’unun (% 17) 18-24 yaş, 117’sinin (% 18) 25-29 yaş, 130’unun

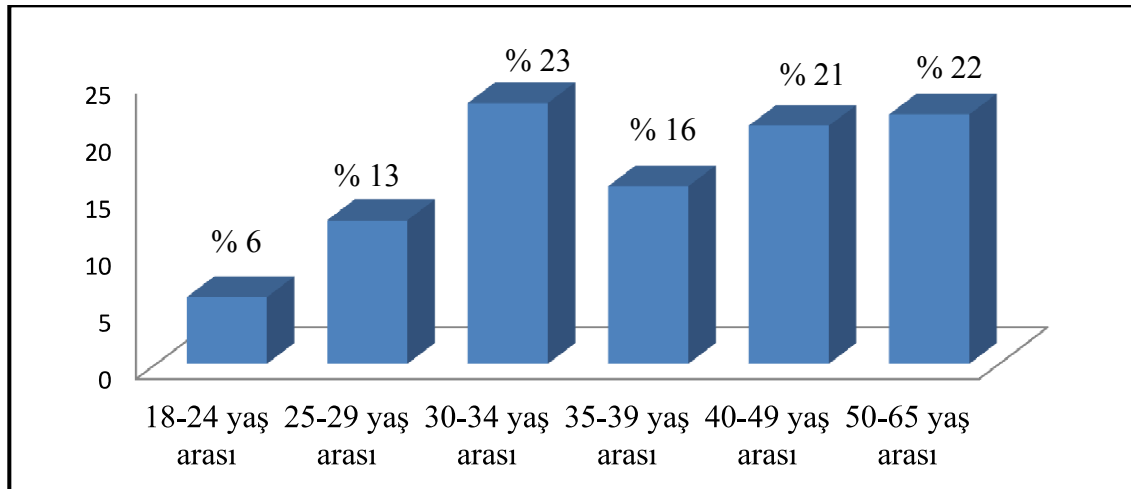
(% 20) 30-34 yaş, 83'ünün (% 13) 35-39 yaş, 114'ünün (% 18) 40-49 yaş, 96'sının (% 15) 50-65 yaş aralığında olduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 3.3. Örneklem Grubunun Yaş Kümelerine Göre Frekans Dağılımı

Araştırmada anket sorularını cevaplandıranlardan evli olanlara, eşleri ile ilgili yaş, eğitim düzeyi, meslek ve gelir gibi birtakım sorular yöneltilmiştir. Anket sorularını cevaplandıran kişilerin 410'u medeni durumunu evli olarak belirtmiştir ve bu kişilerin eşlerinin yaşlarına göre dağılımı Grafik 3.4'te gösterilmiştir. Elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılanlardan evli olanların eşlerinin 24'ünün (% 6) 18-24 yaş, 52'sinin (% 13) 25-29 yaş, 94'ünün (% 23) 30-34 yaş, 64'ünün (% 16) 35-39 yaş, 86'sının (% 21) 40-49 yaş, 90'ının (% 22) 50-65 yaş aralığında bulunduğu anlaşılmaktadır.

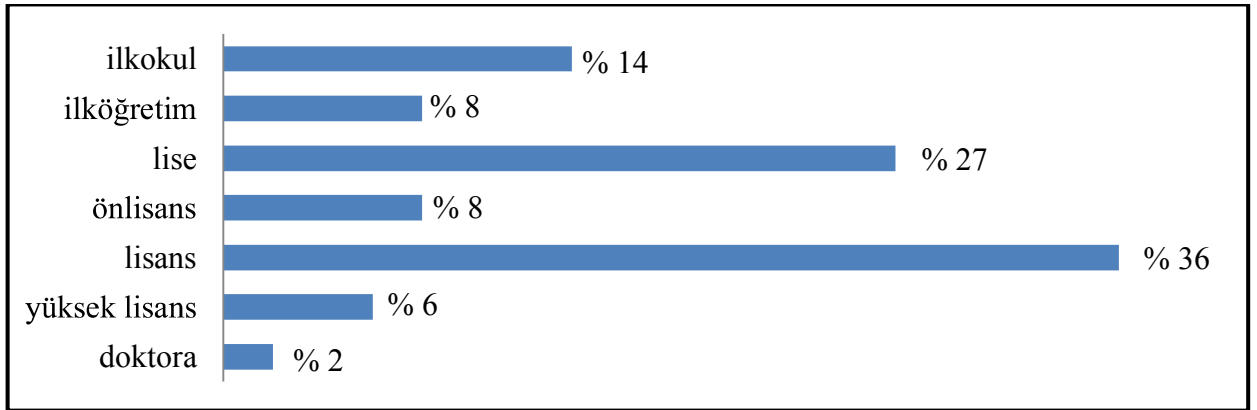
Grafik 3.4. Eşlerin Yaşlarına Göre Frekans Dağılımı

4.1.4. Eğitim Düzeyi

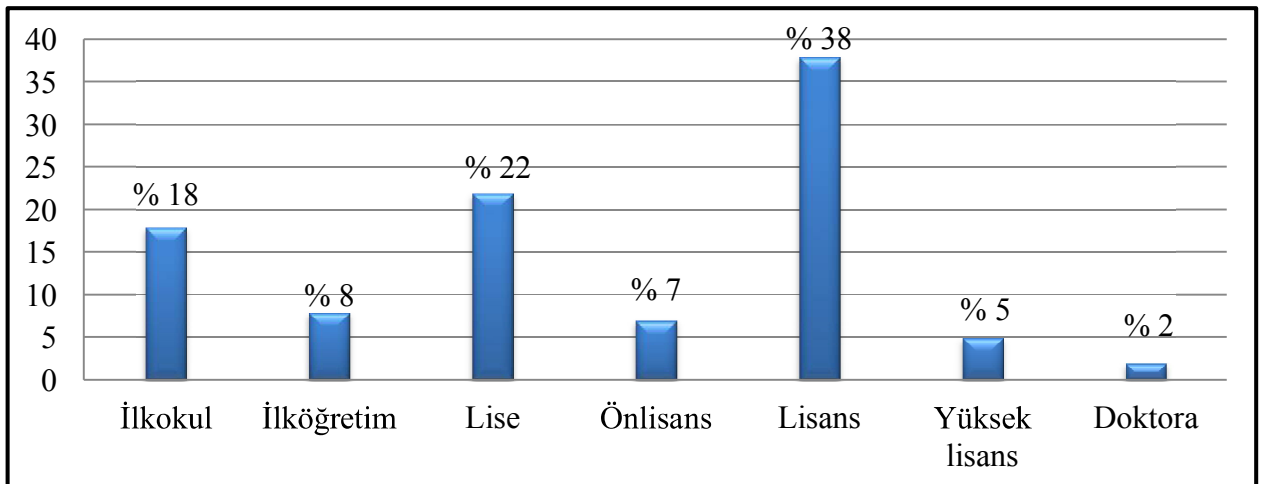
Araştırmada örneklem grubunun eğitim düzeyinin tespit edilmesi amacıyla örneklem grubuna soru kağıdında açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevapların dağılımı Grafik 3.5'te gösterilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 92'si (%14) ilkokul, 49'u (%8) ilköğretim, 176'sı (%27) lise, 52'si (%8) önlisans, 233'ü (%36) lisans, 38'i (%6) yüksek lisans, 10'u (%2) doktora mezunudur. Araştırmaya katılanların, en fazla % 36 oranı ile lisans mezunu olduğu görülürken en az % 2 oranı ile doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3.5. Örneklem Grubunun Eğitim Düzeyine Göre Frekans Dağılımı

Örneklem grubu içinde medeni durumu evli olan kişilerin eşlerinin eğitim düzeylerine göre dağılımı (Grafik 3.6) incelenmiş olup araştırmaya katılanların eşlerinin 7'sinin (% 2) doktora, 73'ünün (% 18) ilkokul, 40'ının (% 8) ilköğretim (ortaöğretim dahil), 155'inin (% 38) lisans, 87'sinin (% 22) lise, 28'inin (% 7) önlisans, 20'sinin (% 5) yüksek lisans mezunu olduğu görülmüştür.

Grafik 3.6. Eşlerin Eğitim Düzeyine Göre Frekans Dağılımı

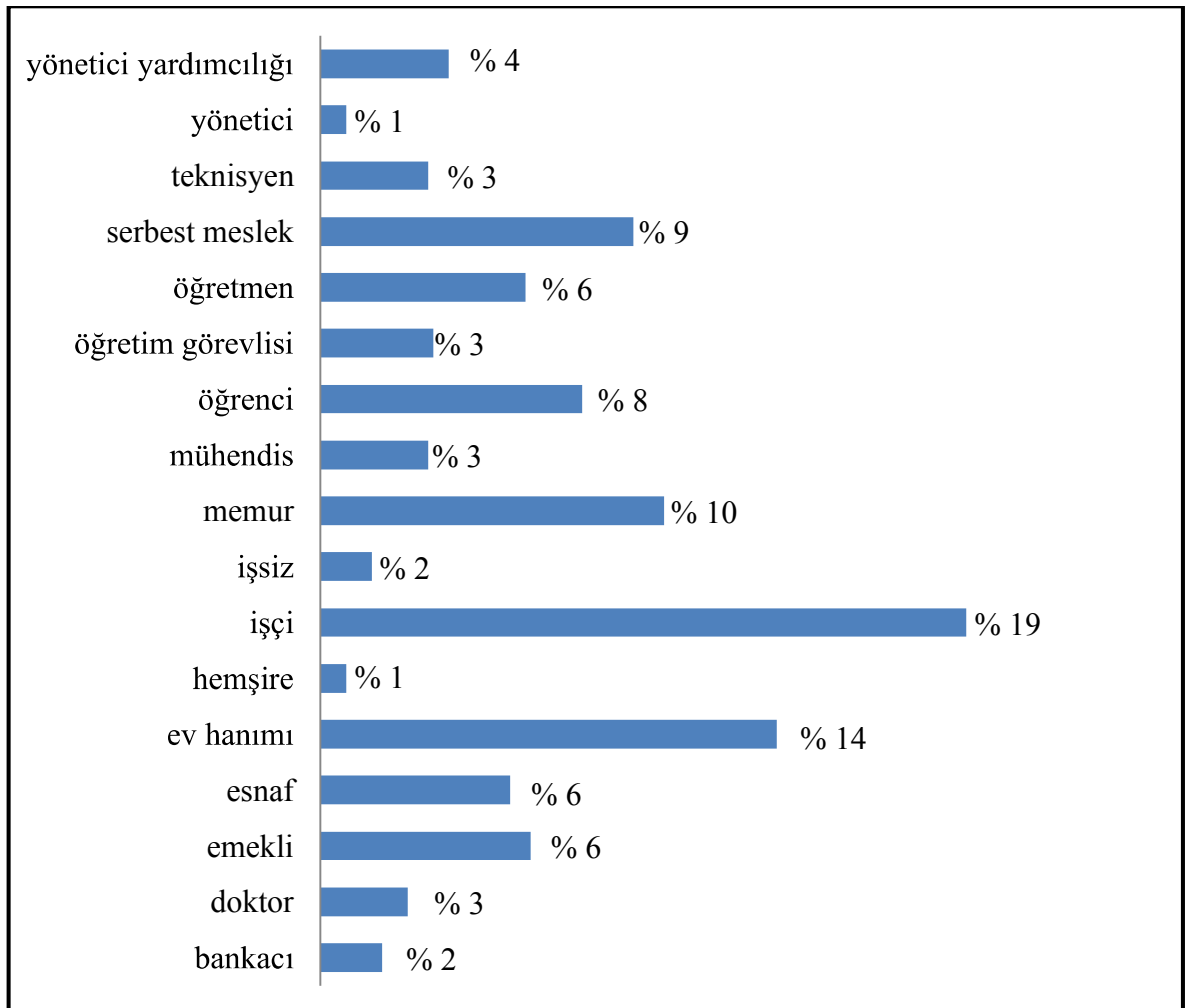

Anket sorularını cevaplandıran medeni durumu evli olan kişilerin eğitim düzeyleri ile eşlerinin eğitim düzeyleri karşılaştırıldığında, genel anlamda eğitim düzeylerinin birbirlerine yakın olduğu ifade edilebilir.

4.1.5. Meslek

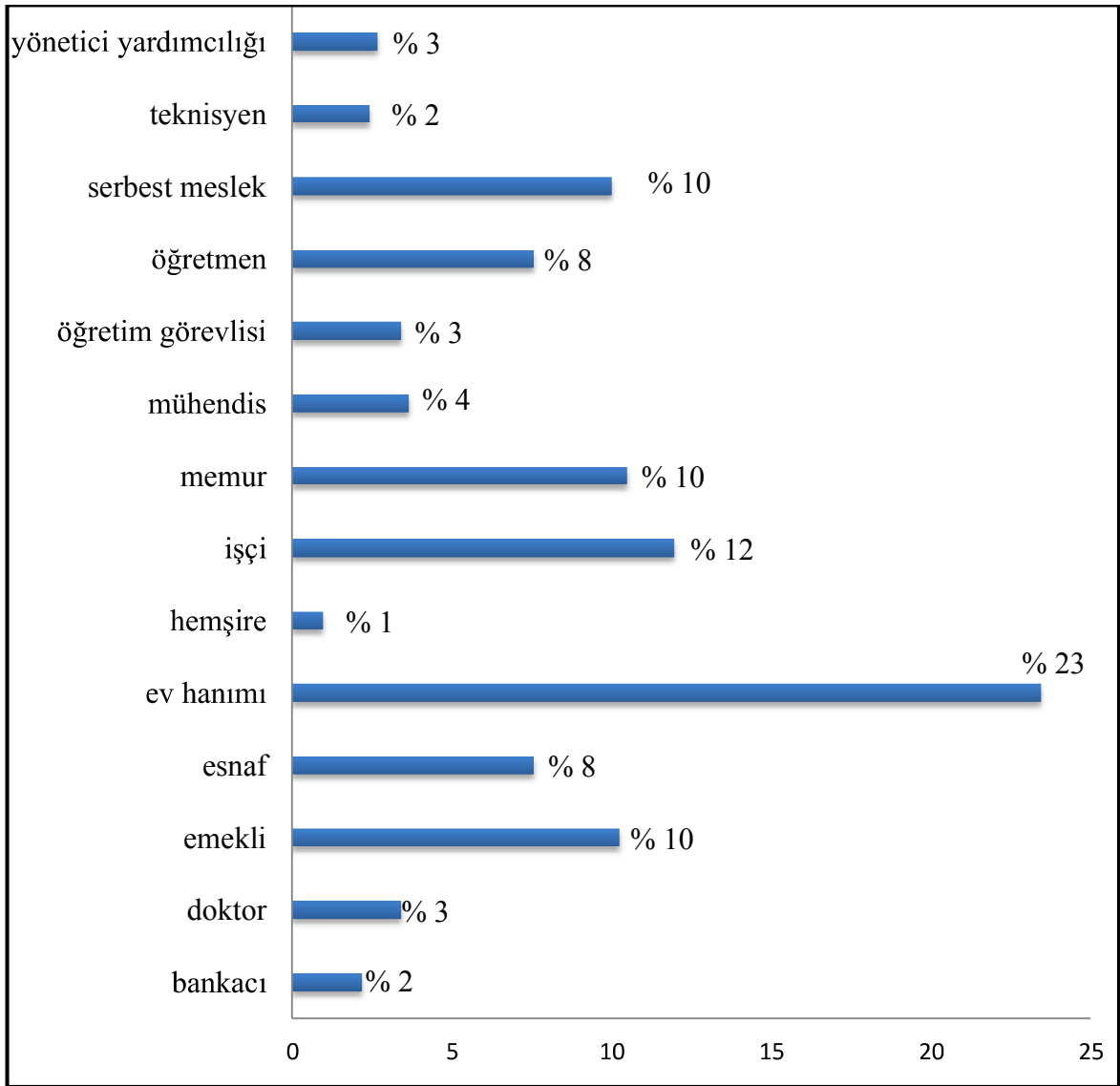
Anket sorularını cevaplandıran kişilerin mesleklerine göre frekans dağılımı Grafik 3.7’de gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 25’i (% 4) yönetici yardımcısı, 5’i (% 1) yönetici, 21’i (% 3) teknisyen, 61’i (% 9) serbest meslek, 40’ı (% 6) öğretmen, 22’si (% 3) öğretim görevlisi, 51’i (% 8) öğrenci, 21’i (% 3) mühendis, 67’si (% 10) memur, 10’u (% 2) işsiz, 126’sı (% 19) işçi, 5’i (% 1) hemşire, 89’u (% 14) ev hanımı, 37’si (% 6) esnaf, 41’i (% 6) emekli, 17’si (% 3) doktor, 12’si (% 2) bankacıdır. Araştırmaya katılanların meslekleri incelendiğinde en fazla, işçi (% 19), en az yönetici (%1) ve hemşire (%1) meslek grubunun olduğu görülmüştür.

Grafik 3.7. Örneklem Grubunun Mesleklerine Göre Frekans Dağılımı

Araştırmaya katılan evli kişilerin eşlerinin mesleklerine göre frekans dağılımı Grafik 3.8’de gösterilmiştir. Medeni durumu evli olan kişilerin eşlerinin 11’i (% 3) yönetici yardımcısı, 10’u (% 2) teknisyen, 41’i (% 10) serbest meslek, 31’i (% 8) öğretmen, 14’ü (% 3) öğretim görevlisi, 15’i (% 4) mühendis, 43’ü (% 10) memur, 49’u (% 12) işçi, 4’ü (% 1) hemşire, 96’sı (% 23) ev hanımı, 31’i (% 8) esnaf, 42’si (% 10) emekli, 14’ü (% 3) doktor, 9’u (% 2) bankacıdır. Araştırmaya katılan evli kişilerin eşlerinin meslek grupları içinde en fazla, ev hanımı (% 23), en az hemşire (%1) olduğu görülmüştür.

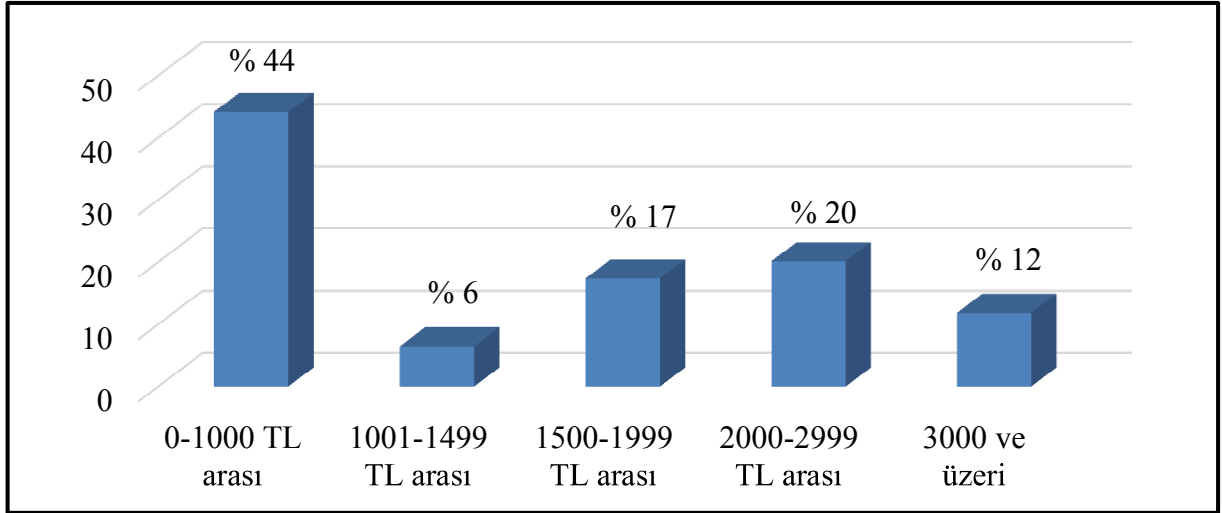
Grafik 3.8. Eşlerin Mesleklerine Göre Frekans Dağılımı

4.1.6. Gelir Durumu

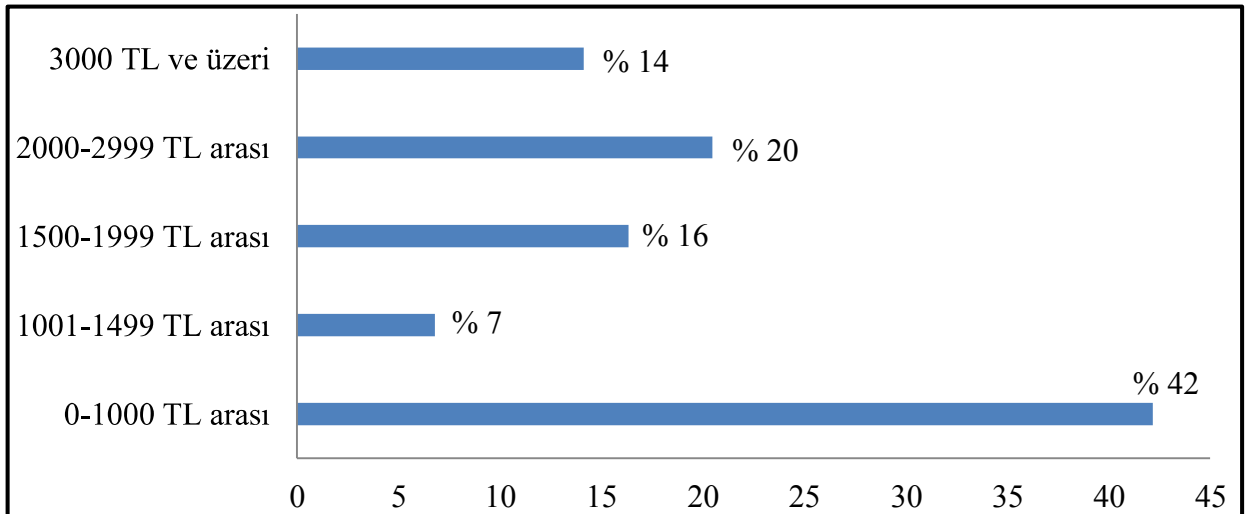
Örneklem grubunun gelir durumuna göre dağılımı Grafik 3.9’da gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 287’si (% 44) 0-1000 TL arası, 42’si (% 6) 1001-1499 TL arası, 113’ü (% 17) 1500-1999 TL arası, 131’i (% 20) 2000-2999 TL arası, 77’si (% 12) 3000 TL ve üzeri gelire sahip olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3.9. Örneklem Grubunun Gelir Durumuna Göre Frekans Dağılımı

Grafik 3.10’da ise örneklem grubunun eşlerinin gelirlerine göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların eşlerinin 173’ünün (% 42) 0-1000 TL arası, 28’inin (%7) 1001-1499 TL arası, 67’sinin (% 16) 1500-1999 TL arası, 84’ünün (% 20) 2000-2999 TL arası, 58’inin (% 14) 3000 TL ve üzeri geliri olduğu anlaşılmaktadır.

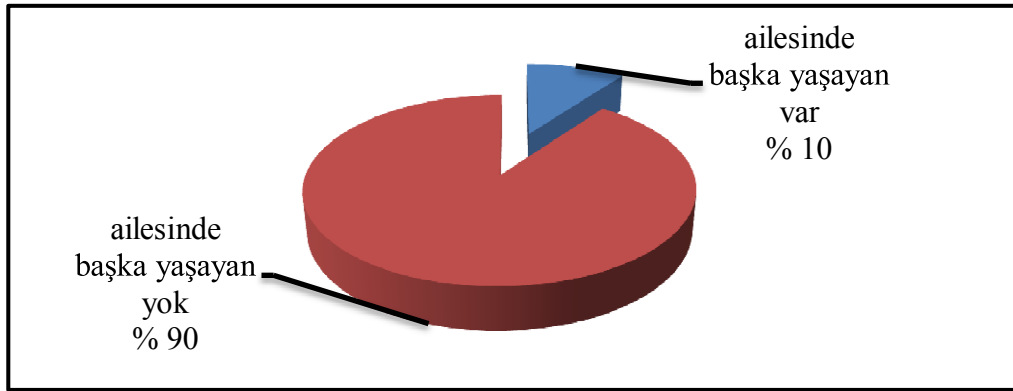
Grafik 3.10. Eşlerin Gelirlerine Göre Frekans Dağılımı

4.1.7. Aile Büyüklüğü

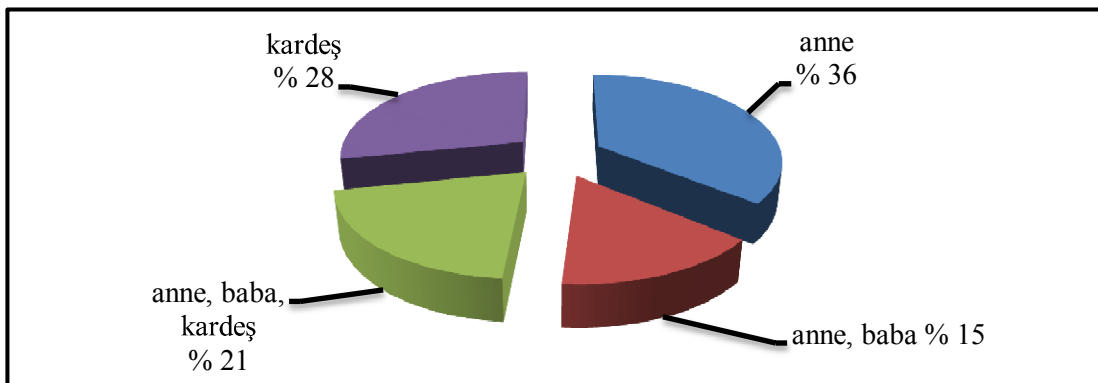
Araştırmada; anne, baba ve çocukların dışında ailede yaşayanların varlığı aile büyüklüğü değişkeni ile incelenmiştir. Grafik 3.11’de örneklem grubunun (650 kişiden oluşan örneklem grubunun 410’u evli olduğu için bu soruya 410 kişi cevap vermiştir) aile büyüklüğüne göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; medeni durumu evli olanların 39’u (% 10) ailesinde eşi ve çocukları dışında başka yaşayanların olduğunu belirtirken 371’i (% 90) ailesinde eşi ve çocukları dışında başka yaşayanların olmadığını belirtmiştir. Bu oranlar incelendiğinde; araştırmaya katılan ve medeni durumu evli olanların genel anlamda çekirdek aile yapısına sahip oldukları ifade edilebilir.

Grafik 3.11. Örneklem Grubunun Aile Büyüklüğüne Göre Frekans Dağılımı

Eş ve çocuklar dışında aile ile birlikte yaşayanların kimler olduğu incelendiğinde (Grafik 3.12), ailesinde eşi ve çocukları dışında başka yaşayan olduğunu belirten 39 kişinin 14’ünün (% 36) annesi ile birlikte, 11’inin (% 28) kardeşi ile birlikte, 6’sının (% 15) annesi ve babası ile birlikte, 8’inin (% 21) hem anne hem baba hem de kardeşi ile birlikte aynı evde yaşadıkları anlaşılmaktadır.

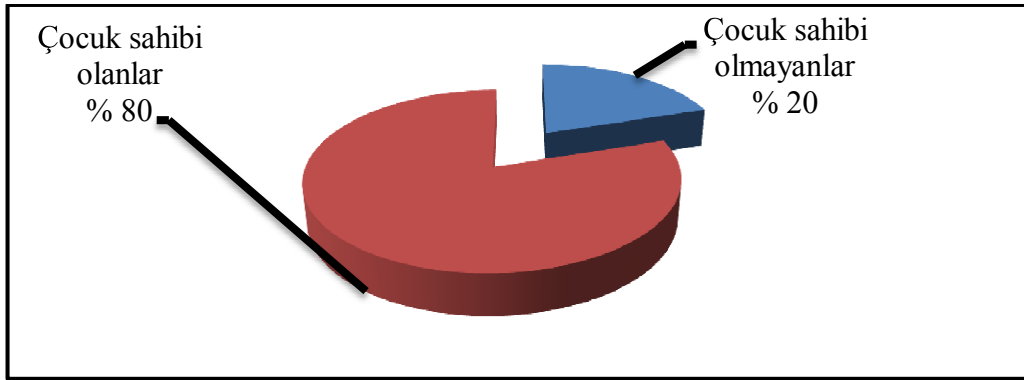
Grafik 3.12. Örneklem Grubunun Aile Üyeleri Dışındakilere Göre Frekans Dağılımı

4.1.8. Çocuk Sahibi Olma

Grafik 3.13'te örneklem grubunun (bu soruya bekarlar dışında kalan 450 kişi cevap vermiştir) çocuk sahibi olma durumuna göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; araştırmaya katılanların evli, dul veya boşanmış olanlarının 362'sinin (% 80) çocuğu varken 88'i (% 20) çocuk sahibi değildir.

Grafik 3.13. Örneklem Grubunun Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Frekans Dağılımı

Araştırmada, çocuk sahibi olanların hangi özellikleri taşıdıklarının belirlenmesi amacıyla; çocuk sahibi olma değişkeni ile medeni durum, yaş, eğitim düzeyi ve gelir durumu değişkenleri arasındaki ilişkilerin varlığı araştırılmıştır.

Çocuk sahibi olma ile medeni durum değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında; (Tablo 3.1) sözü edilen değişkenler arasındaki anlamlılık değerinin $p=0,010$ olduğu ve bu değerin $p<0,05$ şartını karşıladığından çocuk sahibi olma ile medeni durum değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.1. Medeni Durum ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	9,294	2	,010
Olabilirlik Oranı	7,818	2	,020
Doğrusal İlişki	5,932	1	,015
Geçerli Örneklem Sayısı	450		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için medeni durum ve çocuk sahibi olma değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.2); evli olanların 334'ü, dul olanların 15'i ve boşanmış olanların 13'ü çocuk sahibi olduklarını belirtmiştir. Ayrıca evli olanların 76'sı, dul olanların 2'si ve boşanmış olanların 10'u çocuk sahibi olmadıklarını belirtmiştir. Evlilik süresi, yaş gibi bazı faktörler göz ardı edildiğinde medeni

durumu ‘boşanmış’ olan kişilerin ‘evli’ ve ‘dul’ olan kişilere göre anlamlı derecede çocuk sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 3.2. Medeni Durum ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Çocuk Sahibi Olma		Toplam
			Hayır	Evet	
Medeni durum	Evli	Frekans	76	334	410
		Yüzde (%) Medeni Durum	18,5	81,5	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	86,4	92,3	91,1
	Dul	Frekans	2	15	17
		Yüzde (%) Medeni Durum	11,8	88,2	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	2,3	4,1	3,8
	Boşanmış	Frekans	10	13	23
		Yüzde (%) Medeni Durum	43,5	56,5	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	11,4	3,6	5,1
Toplam		Frekans	88	362	450
		Yüzde (%) Medeni Durum	19,6	80,4	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	100,0	100,0	100,0

Çocuk sahibi olma ile yaş değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı (Tablo 3.3) araştırıldığında; anlamlılık değerinin $p=0,000$ olduğu ve bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından çocuk sahibi olma ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.3. Yaş ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	132,427	5	,000
Olabilirlik Oranı	112,561	5	,000
Doğrusal İlişki	91,661	1	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	450		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için yaş ve çocuk sahibi olma değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.4); 18-24 yaş arasında olanların 12’si, 25-29 yaş arasında olanların 37’si, 30-34 yaş arasında olanların 19’u, 35-39 yaş arasında olanların 7’si, 40-49 yaş arasında olanların 8’i, 50-65 yaş arasında olanların 5’i çocuk sahibi olmadıklarını belirtmiştir. Ayrıca 18-24 yaş arasında olanların 5’i, 25-29 yaş arasında olanların 19’u, 30-34 yaş arasında olanların 81’i, 35-39 yaş arasında olanların 66’sı, 40-49 yaş arasında olanların 104’ü, 50-65 yaş arasında olanların 87’si çocuk sahibi olduklarını belirtmiştir. Buna göre, 18-24 ve 25-29 yaş aralığında

olanların çocuk sahibi olma oranı düşüktür. Tespit edilen ilişki beklenebilecek bir niteliktedir.

Tablo 3.4. Yaş ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Çocuk Sahibi Olma		Toplam
			Hayır	Evet	
Yaş	18-24 yaş	Frekans	12	5	17
		Yüzde (%) Yaş	70,6	29,4	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	13,6	1,4	3,8
	25-29 yaş	Frekans	37	19	56
		Yüzde (%) Yaş	66,1	33,9	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	42,0	5,2	12,4
	30-34 yaş	Frekans	19	81	100
		Yüzde (%) Yaş	19,0	81,0	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	21,6	22,4	22,2
	35-39 yaş	Frekans	7	66	73
		Yüzde (%) Yaş	9,6	90,4	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	8,0	18,2	16,2
	40-49 yaş	Frekans	8	104	112
		Yüzde (%) Yaş	7,1	92,9	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	9,1	28,7	24,9
	50-65 yaş	Frekans	5	87	92
		Yüzde (%) Yaş	5,4	94,6	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	5,7	24,0	20,4
Toplam		Frekans	88	362	450
		Yüzde (%) Yaş	19,6	80,4	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	100,0	100,0	100,0

Eğitim düzeyi ile çocuk sahibi olma değişkenleri arasında bir ilişkin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.5); anlamlılık değerinin $p=0,000$ olduğu ve bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından çocuk sahibi olma ile eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.5. Eğitim Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	42,357	6	,000
Olabilirlik Oranı	39,833	6	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	450		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için çocuk sahibi olma ile eğitim düzeyi değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.6.); araştırmaya katılan ilköğretim mezunlarının 78'inin, ilköğretim (ortaöğretim dahil) mezunlarının 37'sinin, lise mezunlarının 91'inin, önlisans mezunlarının 25'inin, lisans mezunlarının 115'inin,

yüksek lisans mezunlarının 14'ünün, doktora mezunlarının 2'sinin çocuk sahibi olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan ilkokul mezunlarının 6'sının, ilköğretim (ortaöğretim dahil) mezunlarının 2'sinin, lise mezunlarının 19'unun, önlisans mezunlarının 11'inin, lisans mezunlarının 33'ünün, yüksek lisans mezunlarının 11'inin, doktora mezunlarının 6'sının çocuk sahibi olmadığı görülmüştür. Bu verilere göre; ailelerin çocuk sahibi olmasını etkileyebilecek diğer değişkenler (yaş, sağlık, istek, gelir vb. gibi) dikkate alınmadığında eğitim seviyesinin arttıkça çocuk sahibi olma durumunun azaldığı söylenebilir.

Tablo 3.6. Eğitim Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Çocuk Sahibi Olma		Toplam
			Hayır	Evet	
Eğitim Düzeyi	İlkokul	Frekans	6	78	84
		Yüzde (%) Eğitim	7,1	92,9	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	6,8	21,5	18,7
	İlköğretim	Frekans	2	37	39
		Yüzde (%) Eğitim	5,1	94,9	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	2,3	10,2	8,7
	Lise	Frekans	19	91	110
		Yüzde (%) Eğitim	17,3	82,7	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	21,6	25,1	24,4
	Önlisans	Frekans	11	25	36
		Yüzde (%) Eğitim	30,6	69,4	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	12,5	6,9	8,0
	Lisans	Frekans	33	115	148
		Yüzde (%) Eğitim	22,3	77,7	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	37,5	31,8	32,9
	Yüksek lisans	Frekans	11	14	25
		Yüzde (%) Eğitim	44,0	56,0	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	12,5	3,9	5,6
	Doktora	Frekans	6	2	8
		Yüzde (%) Eğitim	75,0	25,0	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	6,8	,6	1,8
Toplam		Frekans	88	362	450
		Yüzde (%) Eğitim	19,6	80,4	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	100,0	100,0	100,0

Çocuk sahibi olma ile gelir düzeyi değişkenleri arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığı araştırıldığında (Tablo 3.7); anlamlılık değerinin $p=0,000$ olduğu ve bu

değerin $p < 0,05$ şartını karşıladığından çocuk sahibi olma değişkeni ile gelir durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.7. Gelir Durumu ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	23,695	4	,000
Olabilirlik Oranı	22,844	4	,000
Doğrusal İlişki	3,991	1	,046
Geçerli Örneklem Sayısı	450		

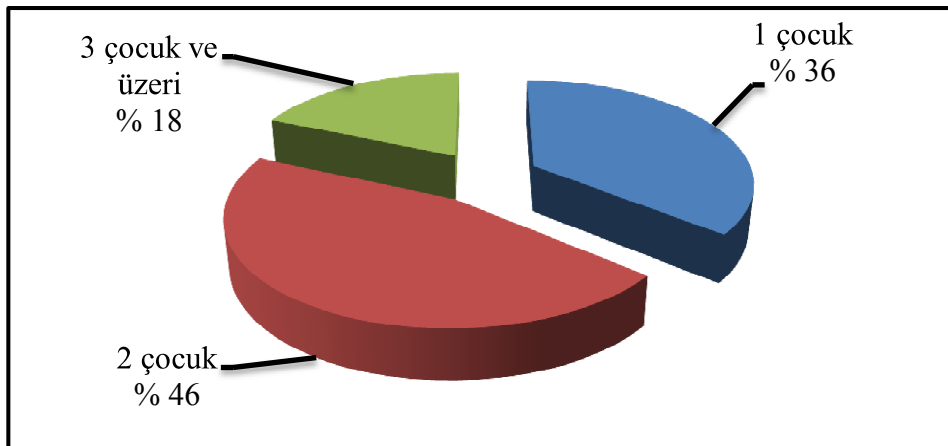
Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için çocuk sahibi olma ile gelir düzeyi değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.8); araştırmaya katılanların geliri 0-1000 TL arası olanların 156'sı, 1001-1499 TL arası olanların 16'sı, 1500-1999 TL arası olanların 59'u, 2000-2999 TL arası olanların 74'ü, 3000 TL ve üzeri olanların 57'si çocuk sahibi olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan geliri 0-1000 TL arası olanların 20'si, 1001-1499 TL arası olanların 11'i, 1500-1999 TL arası olanların 17'si, 2000-2999 TL arası olanların 31'i, 3000 TL ve üzeri olanların 9'u çocuk sahibi olmadığını belirtmiştir. Sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımına göre; gelir seviyesi 0-1000 TL arasında olan kişilerin diğer gelir gruplarındaki kişilere oranla daha yüksek oranda çocuk sahibi olduğu, diğer bir ifadeyle gelir düzeyi arttıkça çocuk sahibi olma durumunun azaldığı söylenebilir.

Tablo 3.8. Gelir Durumu ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Çocuk Sahibi Olma		Toplam
			Hayır	Evet	
Gelir durumu	0-1000 TL	Frekans	20	156	176
		Yüzde (%) Gelir	11,4	88,6	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	22,7	43,1	39,1
	1001-1499 TL	Frekans	11	16	27
		Yüzde (%) Gelir	40,7	59,3	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	12,5	4,4	6,0
	1500-1999 TL	Frekans	17	59	76
		Yüzde (%) Gelir	22,4	77,6	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	19,3	16,3	16,9
	2000-2999 TL	Frekans	31	74	105
		Yüzde (%) Gelir	29,5	70,5	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	35,2	20,4	23,3
	3000 TL ve üzeri	Frekans	9	57	66
		Yüzde (%) Gelir	13,6	86,4	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	10,2	15,7	14,7
Toplam		Frekans	88	362	450
		Yüzde (%) Gelir	19,6	80,4	100,0
		Yüzde (%) Çocuk	100,0	100,0	100,0

Grafik 3.14'te sahip olunan çocuk sayısına ilişkin frekans dağılımı gösterilmiştir. Grafiğin incelenmesinden de anlaşılabacağı gibi, çocuğu bulunan (araştırmaya katılanların evli, dul veya boşanmış olanlarının 362'sinin çocuğu vardır) 362 kişinin 130'u (% 36) 1 çocuk sahibi, 165'i (% 46) 2 çocuk sahibi, 67'si (% 18) 3 ve daha fazla çocuk sahibidir.

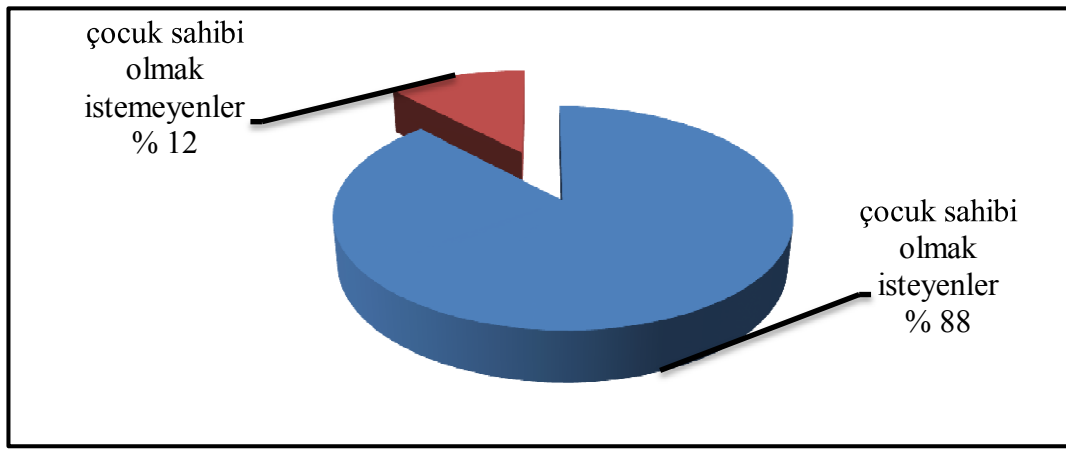
Grafik 3.14. Sahip Olunan Çocuk Sayısına İlişkin Frekans Dağılımı

4.1.9. İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi

Araştırmaya katılanlara, eğer çocuk sahibi değil iseler ileride çocuk sahibi olmayı isteyip istemediklerine ilişkin bir soru yöneltilmiştir. Grafik 3.15'te örneklem grubunun ileride çocuk sahibi olma düşüncesine göre dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılan ve çocuk sahibi olmayan 288 kişinin 36'sı (% 12) çocuk sahibi olmayı düşündüğünü, 252'si (% 88) ise çocuk sahibi olmayı düşünmediğini belirtmiştir.

Grafik 3.15. Örneklem Grubunun İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesine Göre Frekans Dağılımı

Medeni durum ile ileride çocuk sahibi olma düşüncesi değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.9.); anlamlılık değerinin $p=0,000$ olduğu ve bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından ileride çocuk sahibi olmayı isteme durumu ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.9. İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	23,350	3	,000
Olabilirlik Oranı	15,975	3	,001
Doğrusal İlişki	3,628	1	,057
Geçerli Örneklem Sayısı	288		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.10); araştırmaya katılan bekarların 25'i ve evlilerin 5'i, dul olanların 2'si ve boşanmış olanların 4'ü ileride çocuk sahibi olmak istemediklerini belirtmiştir. Diğer taraftan araştırmaya katılan bekarların 175'i ve evlilerin 71'i ve boşanmış olanların 6'sı ileride çocuk sahibi olmak istediklerini belirtmiştir.

Dul olan kişilerin ileride çocuk sahibi olmayı istemedikleri anlaşılmaktadır. Elde edilen bu bulgu beklenebilecek bir niteliktedir. Nitekim eşleri hayatta olmadığı ve eş olmadan bir çocuğun sorumluluğunun alınamayacağı düşüncesi veya başka faktörler (yaş, sağlık, cinsiyet, gelir kaybı vb.) nedeniyle dul olan kişilerin çocuk sahibi olmayı istememeleri beklenebilir.

Ayrıca evli ve çocuk sahibi olmayan kişilerin, medeni durumu bekar, dul ve boşanmış olan kişilere göre çocuk sahibi olmayı daha fazla istedikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca boşanmış olan kişilerin ileride çocuk sahibi olma isteğinin, evli ve bekar kişilere göre düşük oluşu dikkat çekicidir. Evli kişilerin eşleri ile birlikte bir çocuğun sorumluluğunu üstlenebilecekleri düzenli hayatları olduğu için çocuk sahibi olmayı daha fazla istemeleri ise beklenebilecek bir bulgudur. Sonuç olarak araştırmaya katılan kişilerin medeni durumlarının ileride çocuk sahibi olma isteğini etkilediği söylenebilir.

Tablo 3.10. İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

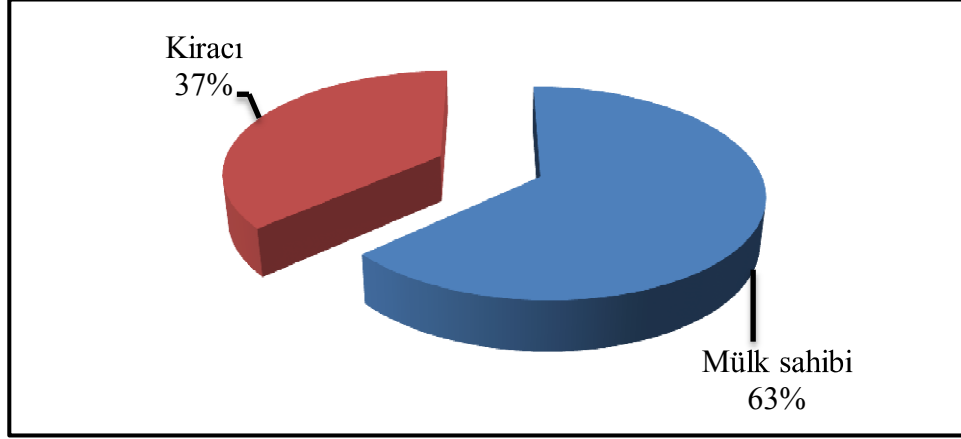
			Medeni durum				Toplam
			Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	
İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi	Hayır	Frekans	25	5	2	4	36
		Yüzde (%) İsteme	69,4	13,9	5,6	11,1	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	12,5	6,6	100,0	40,0	12,5
	Evet	Frekans	175	71	0	6	252
		Yüzde (%) İsteme	69,4	28,2	,0	2,4	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	87,5	93,4	,0	60,0	87,5
Toplam		Frekans	200	76	2	10	288
		Yüzde (%) İsteme	69,4	26,4	,7	3,5	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4.1.10. Konut Mülkiyeti

Konut mülkiyeti, alan araştırmasında örneklem grubunun sosyo-ekonomik arka planını tanıtıcı bir değişken olarak düşünülmüştür. Bu nedenle anket formunda araştırmaya katılanların ikamet ettikleri konutun mülkiyeti veya ikamet edilen konuta kira ödenip ödenmemesine ilişkin bir soruya yer verilmiştir.

Grafik 3.16’da örneklem grubunun konut mülkiyetine ilişkin verdiği cevapların dağılımı gösterilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 412’si (% 63) kira ödememektedir veya mülk sahibidir, 238’i (%37) ise kiracıdır.

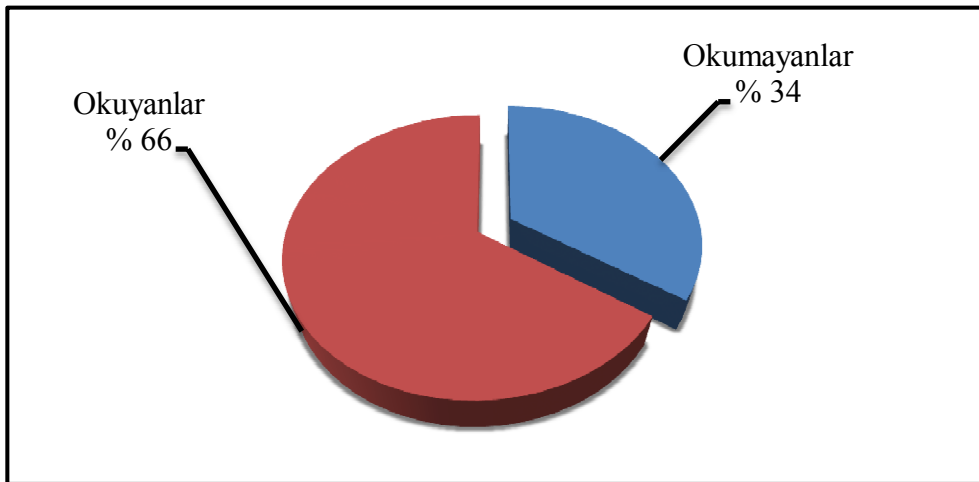
Grafik 3.16. Örneklem Grubunun Konut Mülkiyetine İlişkin Frekans Dağılımı

4.1.11. Gazete Okuma Aışkanlığı

Günlük olarak gazete okuma alışkanlığının, alan araştırmasında örneklem grubunun korunmaya muhtaç çocuklar ile koruyucu aile hizmetinin farkındalığı açısından bir değişken olabileceği düşünülmüştür. Bu nedenle, araştırmada bu değişkene yer verilmiştir. Grafik 3.17’de örneklem grubunun günlük gazete okuma alışkanlığına ilişkin verdiği cevapların dağılımı gösterilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılanların 427’si (% 66) günlük gazete okumakta iken 223’ü (% 34) günlük olarak gazete okumamaktadır.

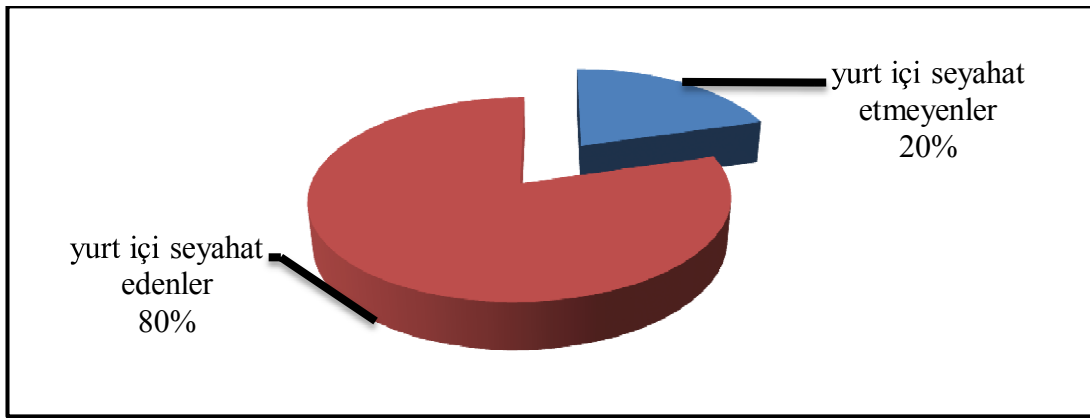
Grafik 3.17. Örneklem Grubunun Gazete Okuma Aışkanlığına İlişkin Frekans Dağılımı

4.1.12. Yurt İçi ve Yurt Dışı Seyahat

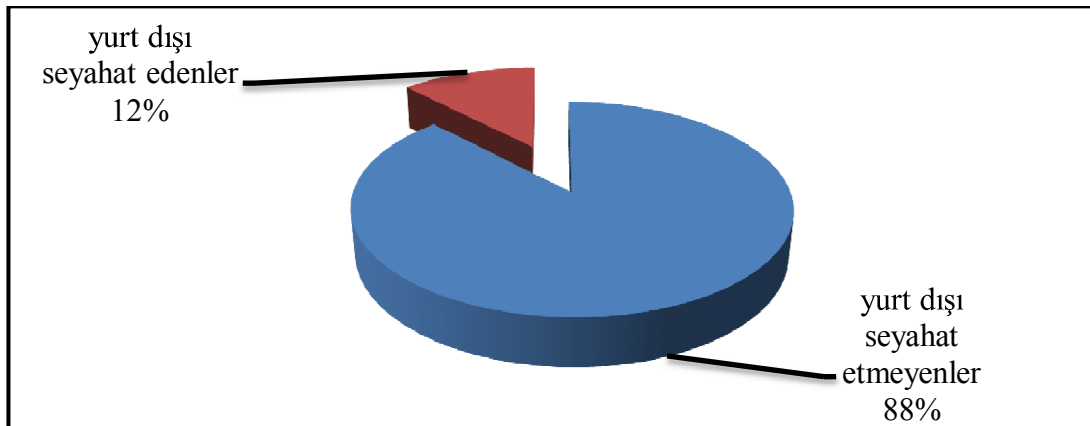
Anket formunda örneklem grubuna turistik amaçlı ve iş dışında bir yılda ortalama kaç defa yurt içi seyahat ettikleri sorulmuştur. Grafik 3.18’de örneklem grubunun iş dışında ve tatil yapmak amacıyla yurt içi seyahatlerine ilişkin frekans dağılımı gösterilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 133’ü (% 20) bir yılda iş dışında hiç yurt içinde seyahat etmezlerken 517’si (% 80) bir yılda iş dışında en az bir kez seyahat etmektedirler.

Grafik 3.18. Örneklem Grubunun Yurt İçi Seyahate İlişkin Frekans Dağılımı

Aynı şekilde yurt içi seyahatte olduğu gibi yurt dışı seyahatte de iş dışında sadece gezme ve tatil yapma amaçlı bir yılda ortalama kaç defa yurt dışı seyahat yaptıkları sorusu örneklem grubuna yöneltilmiştir. Örneklem grubunun yurt dışı seyahatine ilişkin verdiği cevapların frekans dağılımı (Grafik 3.19) incelendiğinde; araştırmaya katılanların 571’i (% 88) bir yılda iş dışında yurt dışına hiç seyahat etmediğini, 79’u (% 12) ise bir yılda iş dışında en az bir kere yurt dışına seyahat etmekte olduğunu belirtmiştir.

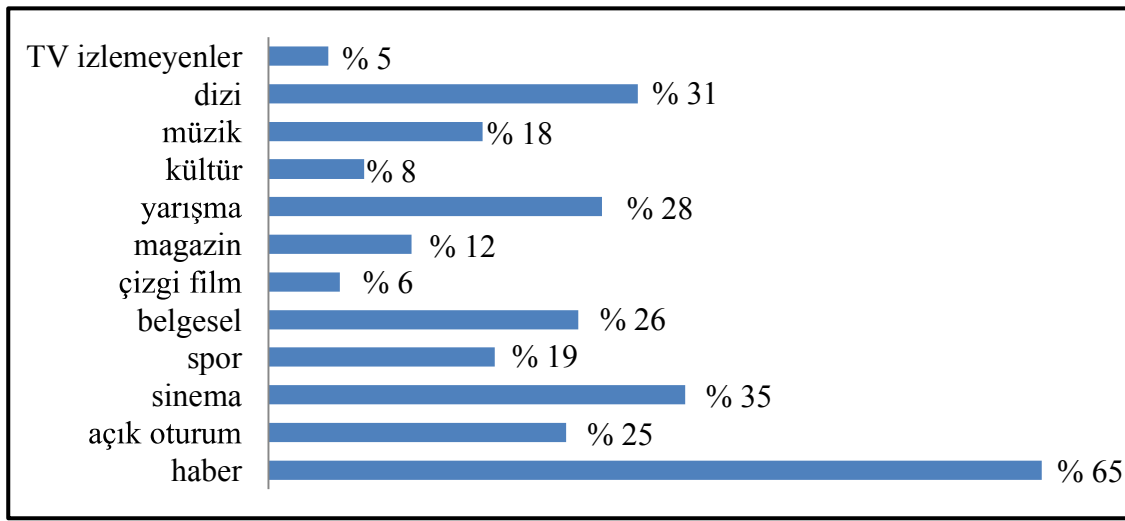
Grafik 3.19. Örneklem Grubunun Yurt Dışı Seyahate İlişkin Frekans Dağılımı

4.1.13. Televizyon İzleme

Örneklem grubunun televizyon izleme durumuna ilişkin frekans dağılımı (Grafik 3.20) incelendiğinde, araştırmaya katılanların 31'i (% 5) televizyon programlarından hiçbirini izlemediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların 423'ü (% 65) haber, 165'i (%25) açık oturum, 225'i (% 35) sinema, 126'sı (% 19) spor, 172'si (% 26) belgesel, 37'si (% 6) çizgi film, 75'i (% 12) magazin, 179'u (% 28) yarışma, 55'i (% 8) kültür, 119'u (%18) müzik, 202'si (% 31) dizi programlarını izlediklerini belirtmiştir.

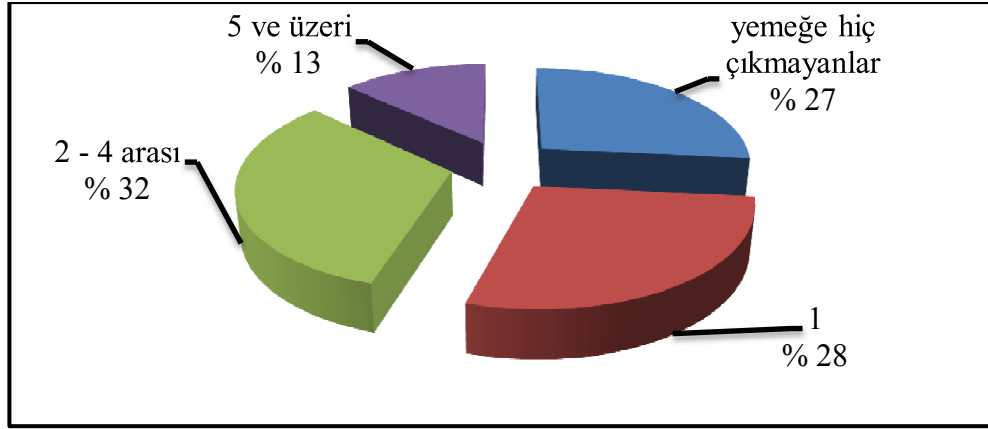
Grafik 3.20. Örneklem Grubunun Televizyon İzleme Durumuna İlişkin Frekans Dağılımı

4.1.14. Eş İle Yemeğe Çıkma

Araştırmaya katılanların sadece medeni durumu evli olanlarına eşleri ile ayda kaç defa yemeğe çıktıkları sorulmuştur. Medeni durumu evli olanların eşleri ile yemeğe çıkma durumlarına ilişkin frekans dağılımı (Grafik 3.21) incelendiğinde evli olan kişilerin 109'u (%27) eşleri ile hiç yemeğe çıkmazlarken, 115'inin (% 28) ayda 1 defa, 132'sinin (% 32) ayda 2-4 arası, 54'ünün (% 13) ayda 5 defa ve daha fazla eşleri ile yemeğe çıktıkları görülmüştür.

Grafik 3.21. Örneklem Grubunun Eşleri İle Yemeğe Çıkma Durumuna İlişkin Frekans Dağılımı

4.2. Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuk Varlığına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kişilerin yakın çevresinde veya akrabalarının arasında yardıma ve korunmaya muhtaç çocuk olup olmadığının tespit edilebilmesi amacı ile anket formunda “Yetiştirme yurdunda kalan, maddi ve/veya manevi yardıma ihtiyacı olan, ailesi tarafından ihmal edilen, şiddete maruz kalan veya çalışmaya zorlanan, ailesinin hastalığı nedeni ile veya ailesinin engelli olması nedeniyle yardıma muhtaç durumda olan çocuk var mı?” şeklinde sorular sorulmuştur. Ayrıca örneklem grubunun yakın çevrelerinde yardıma ve korunmaya muhtaç çocuğun varlığının araştırılması, hem toplumsal farkındalık hem de; kişilerin koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyleri, devletin korunmaya muhtaç çocuklara ilişkin sorumluluklarını yerine getirebilme algısı ve koruyucu aile olma isteği üzerinde nedensellik ilişkisinin incelenmesi açısından önem taşımaktadır.

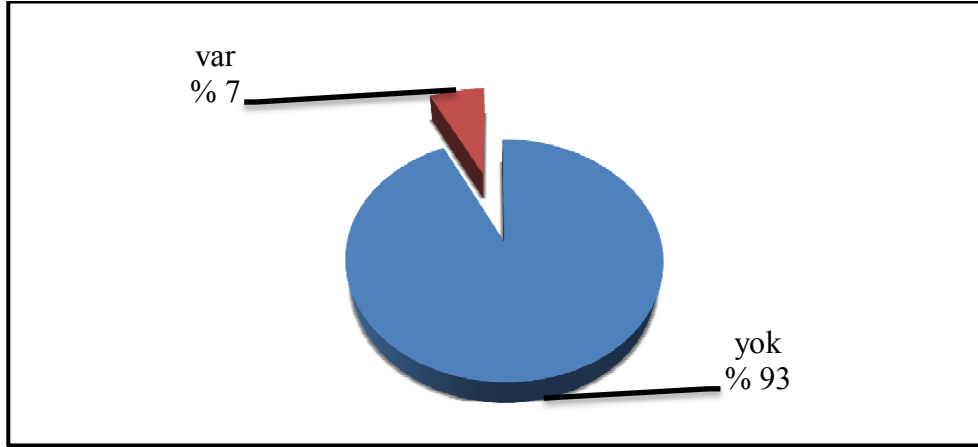
Örneklem grubunun yakın çevresinde yardıma ve korunmaya muhtaç çocuk varlığına ilişkin bulgular; yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan, maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan, anne ve/veya babası engelli olup çalışamadığı için yardıma ihtiyacı olan, anne ve/veya babası hasta olup çalışamadığı için yardıma ihtiyacı olan, öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan, öz ailesi tarafından ihmal edilen öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk varlığı değişkenleri incelenerek açıklanmaya çalışılmıştır.

4.2.1. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk

Anket sorularını cevaplandıran toplam 650 kişinin yakın çevresinde veya akrabaları arasında yetiştirme yurdunda kalan çocuk değişkenine ilişkin frekans dağılımı Grafik

3.22’de gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 604’ünün (% 93) yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuk bulunmazken 46’sının (% 7) yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuk bulunmaktadır.

Grafik 3.22. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocukların Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı

Yetiştirme yurdunda kalan çocuk ile medeni durum değişkenleri arasında ilişki olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.11.); sözü edilen değişkenler arasındaki anlamlılık değerinin $p=0,018$ olduğu ve bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuk ile medeni durum değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.11. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	10,039	3	,018
Olabilirlik Oranı	7,653	3	,054
Doğrusal İlişki	,005	1	,943
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuk ile medeni durum değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.12); araştırmaya katılan bekarların 18’i, evlilerin 22’si, dul olanların 4’ü ve boşanmış olanların 2’si yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuk olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan bekarların 182’si ve evlilerin 388’i, dul olanların 13’ü ve boşanmış olanların 21’i yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuk olmadığını belirtmiştir. Bu bulgulara göre; dul veya boşanmış olanların, evli ve

bekar olanlara göre yakın çevrelerinde yetiştirme yurdunda kalan çocuğun daha az olduğu söylenebilir.

Tablo 3.12. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Medeni durum				Toplam
			Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	
Yetiştirme yurdunda kalan çocuk	Yok	Frekans	182	388	13	21	604
		Yüzde (%) Yetiştirme yurdunda kalan	30,1	64,2	2,2	3,5	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	91,0	94,6	76,5	91,3	92,9
	Var	Frekans	18	22	4	2	46
		Yüzde (%) Yetiştirme yurdunda kalan	39,1	47,8	8,7	4,3	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	9,0	5,4	23,5	8,7	7,1
Toplam		Frekans	200	410	17	23	650
		Yüzde (%) Yetiştirme yurdunda kalan	30,8	63,1	2,6	3,5	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Yetiştirme yurdunda kalan çocuk ile gelir durumu değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.13); anlamlılık değerinin $p=0,009$ olduğu ve bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuk ile gelir durumu değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.13. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	13,635	4	,009
Olabilirlik Oranı	17,411	4	,002
Doğrusal İlişki	,449	1	,503
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi amacı ile yetiştirme yurdunda kalan çocuk ile gelir durumu değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.14); araştırmaya katılanların geliri 0-1000 TL arası olanların 18'i, 1001-1499 TL arası olanların 7'si, 1500-1999 TL arası olanların 8'i ve 2000-2999 TL arası olanların 13'ü yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuk olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya

katılan geliri 0-1000 TL arası olanların 269'u, 1001-1499 TL arası olanların 35'i, 1500-1999 TL arası olanların 105'i, 2000-2999 TL arası olanların 118'i, 3000 TL ve üzeri olanların 77'si yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuk olmadığını belirtmiştir. Gelir seviyesi 3000 TL ve daha fazla olan kişilerin yakın çevresinde hiç yetiştirme yurdunda kalan çocuğun olmaması dikkat çekici bir bulgudur.

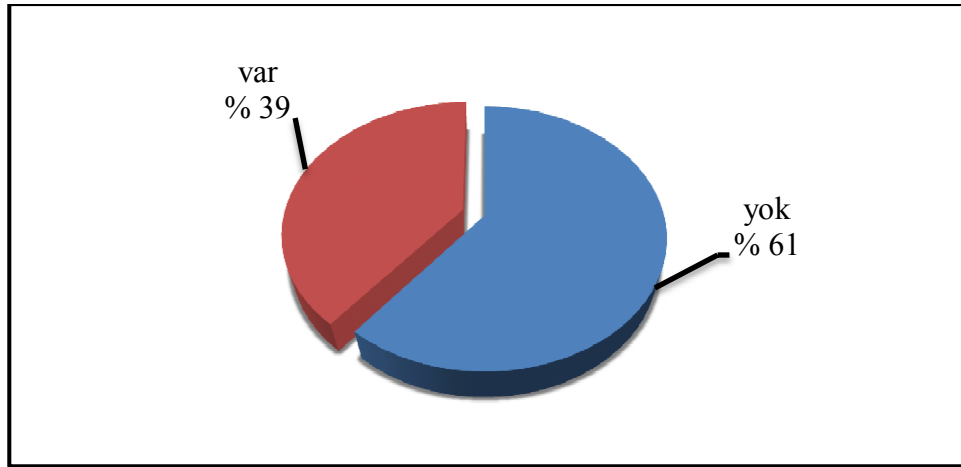
Tablo 3.14. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Gelir Durumu					Toplam
			0-1000 TL	1001-1499 TL	1500-1999 TL	2000-2999 TL	3000 TL ve üzeri	
Yetiştirme yurdunda kalan çocuk	Yok	Frekans	269	35	105	118	77	604
		Yüzde (%) Yetiştirme	44,5%	5,8%	17,4%	19,5%	12,7%	100,0%
	Var	Yüzde (%) Gelir	93,7%	83,3%	92,9%	90,1%	100,0%	92,9%
		Frekans	18	7	8	13	0	46
		Yüzde (%) Yetiştirme	39,1%	15,2%	17,4%	28,3%	,0%	100,0%
		Yüzde (%) Gelir	6,3%	16,7%	7,1%	9,9%	,0%	7,1%
Toplam		Frekans	287	42	113	131	77	650
		Yüzde (%) Yetiştirme	44,2%	6,5%	17,4%	20,2%	11,8%	100,0%
		Yüzde (%) Gelir	100,0 %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

4.2.2. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk

“Yakın çevrenizde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk var mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Grafik 3.23’te gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 395’inin (% 61) yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunmazken 255’i (% 39) yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olduğunu belirtmiştir.

Grafik 3.23. Maddi Veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı

Maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk ile medeni durum değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.15.); anlamlılık değerinin $p=0,028$ olduğu ve bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk varlığı değişkeni ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.15. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	9,112	3	,028
Olabilirlik Oranı	9,013	3	,029
Doğrusal İlişki	,271	1	,603
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk ile medeni durum değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.16); araştırmaya katılan bekarların 91'i, evlilerin 144'ü, dul olanların 7'si ve boşanmış olanların 13'ü yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan bekarların 109'u ve evlilerin 266'sı, dul olanların 10'u ve boşanmış olanların 10'u yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olmadığını belirtmiştir. İlişkinin niteliği incelendiğinde boşanmış olan kişilerin çevrelerinde daha fazla maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olduğu sonucuna varılabilir. Ayrıca medeni durumu evli olanların yaklaşık %65'nin

yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuğun bulunmadığını belirtmiş olması dikkat çekicidir.

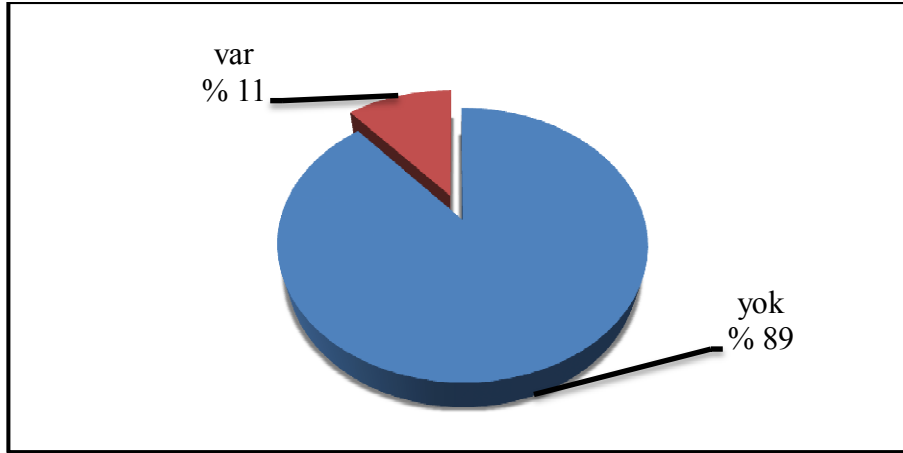
Tablo 3.16. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Medeni Durum				Toplam
			Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	
Maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk	Yok	Frekans	109	266	10	10	395
		Yüzde (%) Maddi/ manevi	27,6	67,3	2,5	2,5	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	54,5	64,9	58,8	43,5	60,8
	Var	Frekans	91	144	7	13	255
		Yüzde (%) Maddi/ manevi	35,7	56,5	2,7	5,1	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	45,5	35,1	41,2	56,5	39,2
Toplam		Frekans	200	410	17	23	650
		Yüzde (%) Maddi/ manevi	30,8	63,1	2,6	3,5	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4.2.3. Anne ve/veya Babasının Engelli Olması Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk

Grafik 3.24'te örneklem grubunun yakın çevresinde anne ve/veya babası engelli olması nedeniyle yardıma ihtiyacı olan çocuk değişkenine ilişkin frekans dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 577'sinin (% 89) yakın çevresinde anne ve/veya babası engelli olup çalışmadığı için yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunmazken, 73'ünün (% 11) yakın çevresinde anne ve/veya babası engelli olup çalışmadığı için yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunmaktadır.

Grafik 3.24. Anne ve/veya Babası Engelli Olması Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocukların Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı

Yakın çevresinde anne ve/veya babası engelli olan çocuk ile medeni durum değişkenleri arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığı araştırıldığında (Tablo 3.17); anlamlılık değerinin $p=0,009$ olduğu ve bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından anne ve/veya babası engelli olan çocuk varlığı değişkeni ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.17. Anne ve/veya Babanın Engelli Olması Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	11,548	3	,009
Olabilirlik Oranı	10,035	3	,018
Doğrusal İlişki	,467	1	,494
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk ile medeni durum değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.18); araştırmaya katılan bekarların 30'u, evlilerin 35'i, dul olanların 5'i ve boşanmış olanların 3'ü yakın çevresinde anne ve/veya babası engelli olan çocuk olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan bekarların 170'i ve evlilerin 375'i, dul olanların 12'si ve boşanmış olanların 20'si yakın çevresinde anne ve/veya babası engelli olan çocuk olmadığını belirtmiştir. Evli olanların yakın çevrelerinde diğer kişilere göre daha az anne ve/veya babası engelli olan çocuk olduğu söylenebilir.

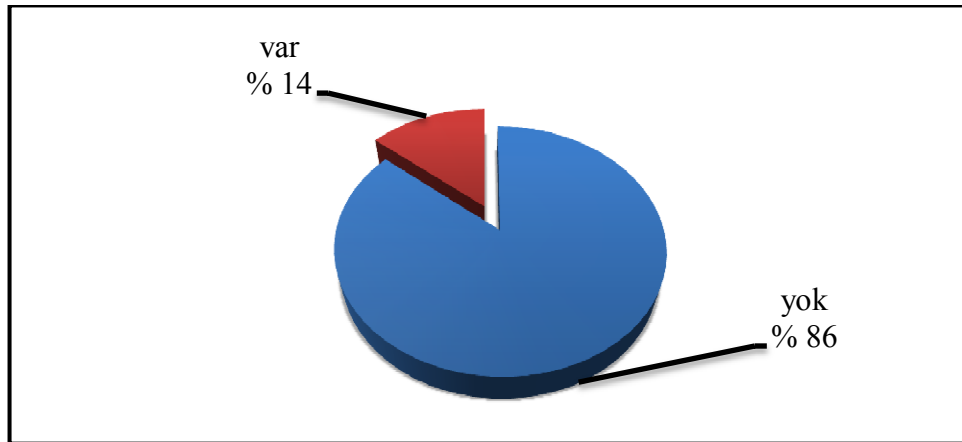
Tablo 3.18. Anne ve/veya Babanın Engelli Olması Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Medeni durum				Toplam
			Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	
Anne ve/veya Babanın Engelli Olması Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk	Yok	Frekans	170	375	12	20	577
		Yüzde (%) Engelli	29,5	65,0	2,1	3,5	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	85,0	91,5	70,6	87,0	88,8
	Var	Frekans	30	35	5	3	73
		Yüzde (%) Engelli	41,1	47,9	6,8	4,1	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	15,0	8,5	29,4	13,0	11,2
Toplam		Frekans	200	410	17	23	650
		Yüzde (%) Engelli	30,8	63,1	2,6	3,5	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4.2.4. Anne ve/veya Babasının Hastalığı Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk

Grafik 3.25'te örneklem grubunun yakın çevresinde anne ve/veya babası hastalığı nedeniyle yardıma ihtiyacı olan çocuğun varlığına ilişkin yöneltilen soruya verilen cevapların dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 560'nın (% 86) yakın çevresinde anne ve/veya babası hasta olup çalışmadığı için yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunmazken 46'sının (% 14) yakın çevresinde anne ve/veya babası hasta olup çalışmadığı için yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunmaktadır.

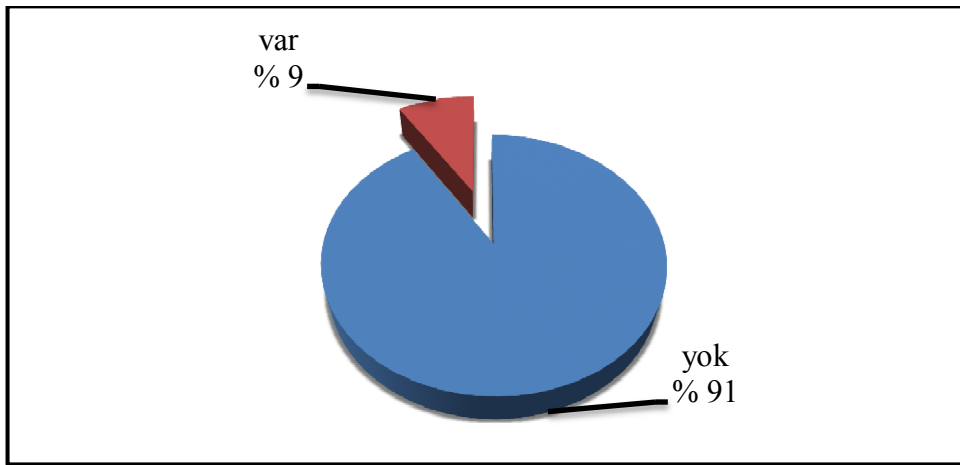
Grafik 3.25. Anne ve/veya Babası Hastalığı Nedeniyle Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı

4.2.5. Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk

Grafik 3.26'da örneklem grubunun yakın çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk varlığına ilişkin frekans dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 592'sinin (% 91) yakın çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk bulunmazken, 58'inin (% 9) yakın çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk bulunmaktadır.

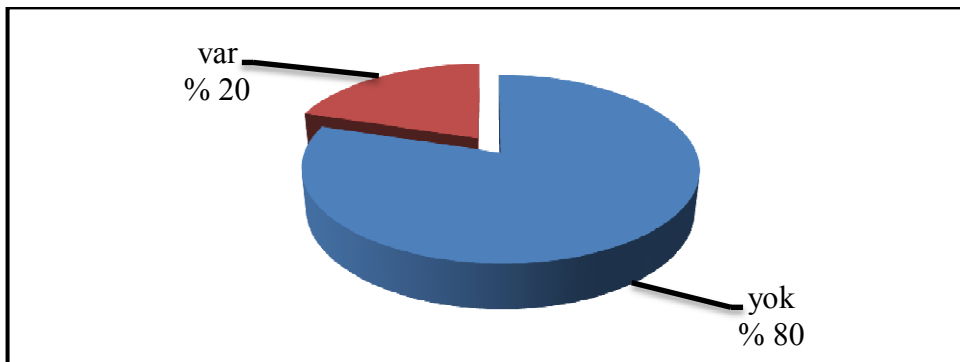
Grafik 3.26. Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı

4.2.6. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk

Grafik 3.27'de örneklem grubunun yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuğun varlığına ilişkin frekans dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 519'unun (% 80) yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk bulunmazken 131'inin (% 20) yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk bulunmaktadır.

Grafik 3.27. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı

Öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk ile medeni durum değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.19); anlamlılık değerinin $p=0,000$ olduğu ve bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk varlığı ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.19. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	28,339	3	,000
Olabilirlik Oranı	27,242	3	,000
Doğrusal İlişki	10,133	1	,001
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk ile medeni durum değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.20); araştırmaya katılan bekarların 64'ü, evlilerin 57'si, dul olanların 5'i ve boşanmış olanların 5'i yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan bekarların 136'sı ve evlilerin 353'ü, dul olanların 12'si ve boşanmış olanların 18'i yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olmadığını belirtmiştir. Bu bulgulara göre; evli olanların yakın çevrelerinde bekar, dul ve boşanmış kişilere göre daha az öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olduğu söylenebilir.

Tablo 3.20. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Medeni durum				Toplam
			Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	
Ailesi tarafından ihmal edilen çocuk	Yok	Frekans	136	353	12	18	519
		Yüzde (%) ihmal edilen	26,2	68,0	2,3	3,5	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	68,0	86,1	70,6	78,3	79,8
	Var	Frekans	64	57	5	5	131
		Yüzde (%) ihmal edilen	48,9	43,5	3,8	3,8	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	32,0	13,9	29,4	21,7	20,2
Toplam		Frekans	200	410	17	23	650
		Yüzde (%) ihmal edilen	30,8	63,1	2,6	3,5	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk ile gelir değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.21); anlamlılık değerinin $p=0,021$ olduğu ve bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk varlığı değişkeni ile gelir değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.21. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	11,524	4	,021
Olabilirlik Oranı	12,287	4	,015
Doğrusal İlişki	,292	1	,589
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk ile gelir durumu değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.22); araştırmaya katılanların geliri 0-1000 TL arası olanların 18'i, 1001-1499 TL arası olanların 7'si, 1500-1999 TL arası olanların 8'i ve 2000-2999 TL arası olanların 13'ü yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan geliri 0-1000 TL arası olanların 269'u, 1001-1499 TL arası olanların 35'i, 1500-1999 TL arası olanların 105'i, 2000-2999 TL arası olanların 118'i, 3000 TL ve üzeri olanların 77'si yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olmadığını belirtmiştir. Gelir seviyesi 3000 TL ve daha fazla olan kişilerin diğer gelir gruplarına sahip kişilere göre yakın çevresinde daha az öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuğun olduğu anlaşılmaktadır.

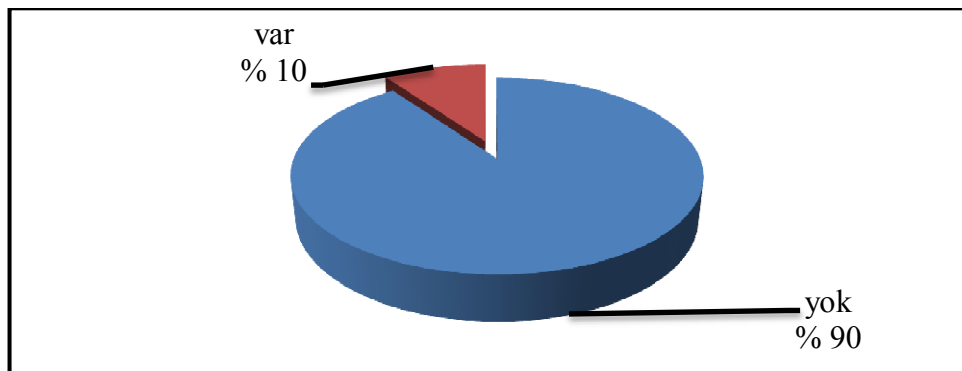
Tablo 3.22. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Gelir Durumu					Toplam
			0-1000 TL	1001-1499 TL	1500-1999 TL	2000-2999 TL	3000 ve üzeri	
Öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk	Yok	Frekans	234	29	85	101	70	519
		Yüzde (%) ihmal edilen	45,1	5,6	16,4	19,5	13,5	100,0
		Yüzde (%) Gelir	81,5	69,0	75,2	77,1	90,9	79,8
	Var	Frekans	53	13	28	30	7	131
		Yüzde (%) ihmal edilen	40,5	9,9	21,4	22,9	5,3	100,0
		Yüzde (%) Gelir	18,5	31,0	24,8	22,9	9,1	20,2
Toplam		Frekans	287	42	113	131	77	650
		Yüzde (%) ihmal edilen	44,2	6,5	17,4	20,2	11,8	100,0
		Yüzde (%) Gelir	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4.2.7. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk

Örneklem grubunun yakın çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuğun varlığına ilişkin frekans dağılımı (Grafik 3.28) incelendiğinde; araştırmaya katılanların 586'sının (% 90) yakın çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk bulunmazken 64'ünün (% 10) yakın çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk bulunmaktadır.

Grafik 3.28. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı

Öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk ile medeni durum değişkenleri arasında bir ilişki olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.23); anlamlılık değerinin $p=0,018$ olduğu ve bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk varlığı ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.23. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	10,080	3	,018
Olabilirlik Oranı	9,581	3	,022
Doğrusal İlişki	,495	1	,482
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

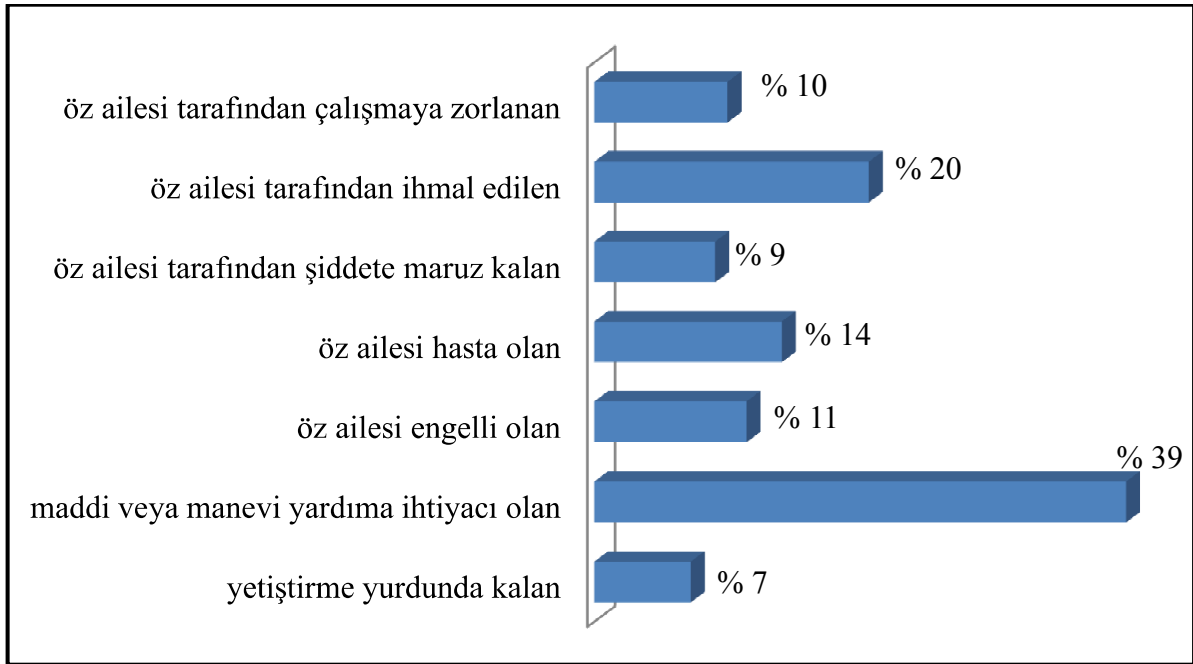
Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk varlığı ile medeni durum değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.24); araştırmaya katılan bekarların 28'i, evlilerin 29'u, dul olanların 3'ü ve boşanmış olanların 4'ü yakın çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan bekarların 172'si ve evlilerin 381'i dul olanların 14'ü ve boşanmış olanların 19'u yakın çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk olmadığını belirtmiştir. Evli olanların yakın çevrelerinde bekar, dul ve boşanmış kişilere göre daha az öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk olduğu söylenebilir.

Tablo 3.24. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Medeni durum				Toplam
			Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	
Öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan	Yok	Frekans	172	381	14	19	586
		Yüzde (%) Çalışmaya zorlanan	29,4	65,0	2,4	3,2	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	86,0	92,9	82,4	82,6	90,2
	Var	Frekans	28	29	3	4	64
		Yüzde (%) Çalışmaya zorlanan	43,8	45,3	4,7	6,3	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	14,0	7,1	17,6	17,4	9,8
Toplam		Frekans	200	410	17	23	650
		Yüzde (%) Çalışmaya zorlanan	30,8	63,1	2,6	3,5	100,0
		Yüzde (%) Medeni durum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Grafik 3.29’da örneklem grubunun yakın çevresinde korunmaya muhtaç çocukların varlığına ilişkin olarak yöneltilen sorulardan elde edilen bulguların özeti yer almaktadır. Araştırmaya katılanların 46’sının (%7) yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan, 255’inin (% 39) yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan, 46’sının (% 11) yakın çevresinde anne ve/veya babası engelli olup çalışamadığı için yardıma ihtiyacı olan, 73’ünün (% 14) yakın çevresinde anne ve/veya babası hasta olup çalışamadığı için yardıma ihtiyacı olan, 90’ının (% 9) yakın çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan, 131’inin (% 20) yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen, 64’ünün (% 10) yakın çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk bulunmaktadır. Buna göre örneklem grubunun yakın çevresinde en çok maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunmakta iken en az yetiştirme yurdunda kalan çocuk bulunmaktadır. Ayrıca öz ailesi tarafından ihmal edildiği düşünülen çocukların varlığı da dikkat çekicidir.

Grafik 3.29. Örneklem Grubunun Yakın Çevresinde Korunmaya Muhtaç Çocuk Varlığının Örneklem Grubunda Dağılımı

4.3. Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Sorumluluklarını Yerine Getirebilme Algısına İlişkin Bulgular

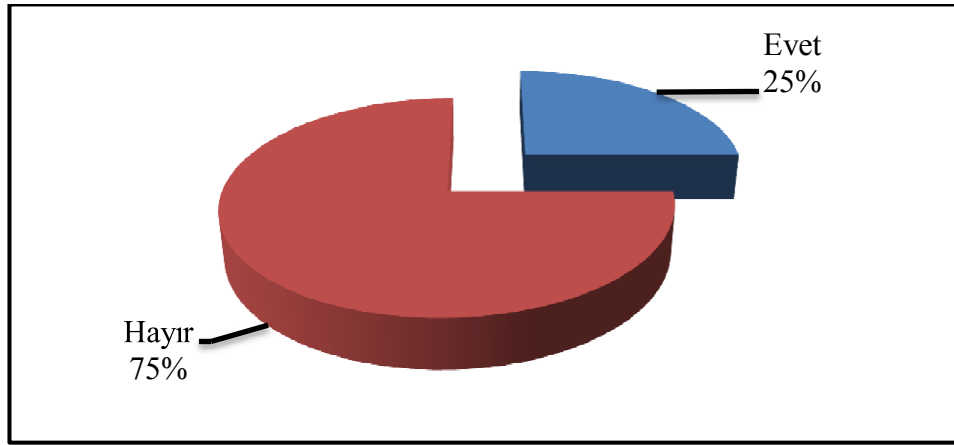
Devletin yardıma ve korunmaya muhtaç çocuklara yönelik sorumluluklarını yerine getirebilme algısına ilişkin bulgular, devletin yardıma muhtaç çocuklara bakabilme algısı, devletin çocuklara yönelik sosyal hizmet uygulamalarının yeterliliği algısı, devletin

yetiştirme yurtlarındaki çocuklara bakabilme algısı şeklinde üç değişken ile açıklanmaya çalışılmıştır.

4.3.1. Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı

“Ülkemizde devlet yardımı/korunmaya muhtaç çocuklara bakabiliyor mu?” sorusuna verilen cevaplar devletin yardıma ve korunmaya muhtaç çocuklara bakabilme algısını açıklayabilecek bir değişken olarak düşünülmüştür. Araştırmaya katılanların 162’si bu soruya (% 25) evet, 488’i (% 75) hayır cevabını vermiştir.

Grafik 3.30. Devletin Yardıma Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısına İlişkin Frekans Dağılımı

Devletin yardıma ve korunmaya muhtaç çocuklara bakabilme algısı üzerinde örneklem grubunun yakın çevresinde korunmaya muhtaç çocuk varlığının her hangi bir etkisinin(nedensellik) olup olmadığının araştırılmasının önem taşıdığı düşünülmüştür. Bu bağlamda, devletin yardıma ve korunmaya muhtaç çocuklara bakabilme algısı ile korunmaya muhtaç çocuk varlığı değişkenleri arasında anlamlı ilişkilerin olup olmadığı sınanmıştır. Bu analizler sonucunda yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan, öz ailesi tarafından ihmal edilen ve öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan korunmaya muhtaç çocuk varlığı ile devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu ile yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.25); anlamlılık değerinin $p=0,022$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan

çocuğun varlığı ile devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.25. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	7,672	2	,022
Olabilirlik Oranı	7,833	2	,020
Doğrusal İlişki	3,432	1	,064
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.26); araştırmaya katılanların çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olanların 49'u, maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olmayanların 113'ü devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakabildiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olanlarının 206'sı, maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olmayanların 282'si devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını belirtmiştir. Yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunduğunu belirtenlerin, aksi düşüncede olanlara göre devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını daha fazla düşündüğü söylenebilir.

Tablo 3.26. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Devletin Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı		Toplam
			Hayır	Evet	
Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk	Yok	Frekans	282	113	395
		Yüzde (%) Maddi	71,4	28,6	100,0
		Yüzde (%) İsteme	57,8	69,8	60,8
	Var	Frekans	206	49	255
		Yüzde (%) Maddi	80,8	19,2	100,0
		Yüzde (%) İsteme	42,2	30,2	39,2
Toplam		Frekans	488	162	650
		Yüzde (%) Maddi	61,5	24,9	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu ile yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk değişkenleri arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığı araştırıldığında (Tablo 3.27); anlamlılık değerinin $p=0,004$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yakın öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuğun varlığı ile devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.27. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	8,175	1	,004
Olabilirlik Oranı	8,870	1	,003
Doğrusal İlişki	8,163	1	,004
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.28); araştırmaya katılanların çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olanların 20'si, öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olmayanların 142'si devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakabildiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olanlarının 111'i, öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olmayanların 377'si devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını belirtmiştir. Yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olduğunu belirtenlerin, aksi düşüncede olanlara göre daha fazla oranda devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını düşündüğü sonucuna varılabilir.

Tablo 3.28. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı		Toplam
			Hayır	Evet	
Ailesi tarafından ihmal edilen çocuk	Yok	Frekans	377	142	519
		Yüzde (%) İhmal edilen	72,6	27,4	100,0
		Yüzde (%) Devlet bakımı	77,3	87,7	79,8
	Var	Frekans	111	20	131
		Yüzde (%) İhmal edilen	84,7	15,3	100,0
		Yüzde (%) Devlet bakımı	22,7	12,3	20,2
Toplam		Frekans	488	162	650
		Yüzde (%) İhmal edilen	75,1	24,9	100,0
		Yüzde (%) Devlet bakımı	100,0	100,0	100,0

Devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu ile yakın çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.29); anlamlılık değerinin $p=0,016$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yakın çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk ile devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.29. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	5,855	1	,016
Olabilirlik Oranı	6,679	1	,010
Doğrusal İlişki	5,846	1	,016
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.30); araştırmaya katılanların çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk olanların 8'i, öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk olmayanların 154'ü devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakabildiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk olanlarının 56'sı, çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk olmayanların 432'si devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını belirtmiştir. Yakın çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya

zorlanan çocuk olduğunu belirtenlerin, aksi düşüncede olanlara göre daha fazla oranda devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını düşündüğü söylenebilir.

Tablo 3.30. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı		Toplam
			Hayır	Evet	
Ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk	Yok	Frekans	432	154	586
		Yüzde (%) Çalışmaya zorlanan	73,7	26,3	100,0
		Yüzde (%) Devlet	88,5	95,1	90,2
	Var	Frekans	56	8	64
		Yüzde (%) Çalışmaya zorlanan	87,5	12,5	100,0
		Yüzde (%) Devlet	11,5	4,9	9,8
Toplam		Frekans	488	162	650
		Yüzde (%) Çalışmaya zorlanan	75,1	75,1	24,9
		Yüzde (%) Devlet	100,0	100,0	100,0

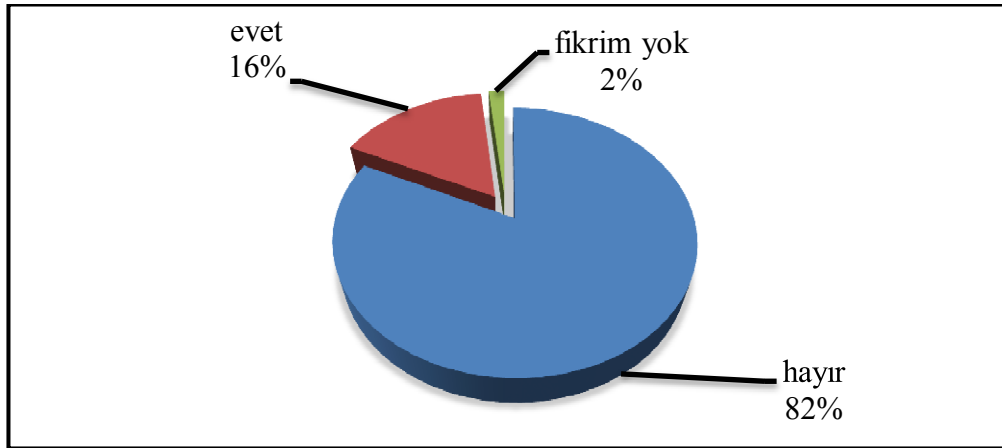
Bu ilişki analizlerinden yola çıkarak yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan ve/veya öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan, ihmal edilen çocuk olduğunu belirtenlerin devletin korunmaya muhtaç çocuklara bakabilme algısının nispeten daha olumsuz yönde olduğu sonucuna varılabilir. Ancak tespit edilen bu bulgu doğrusal bir ilişki içinde de değerlendirilebilir. Diğer bir ifade ile devlet sorumluluklarını yerine getiremediği için korunmaya ve yardıma ihtiyacı olan çocuk var şeklinde de değerlendirilebilir.

4.3.2. Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliği Algısı

Grafik 3.31’de örneklem grubunun çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmalarının yeterliliğine ilişkin verdiği cevapların dağılımı gösterilmiştir. “Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmaları yeterli düzeyde yapılıyor mu?” sorusuna araştırmaya

katılanların 105'i (% 16) evet, 534'ü (% 82) hayır ve 11'i (% 2) fikrim yok cevabını vermiştir.

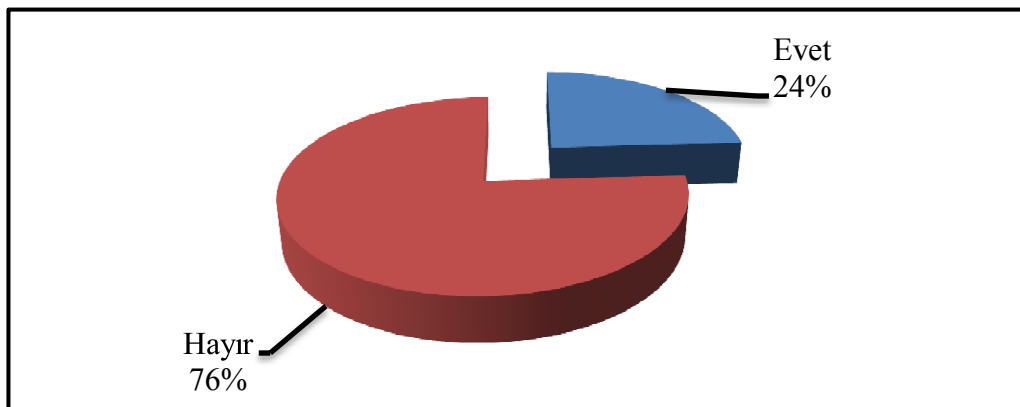
Grafik 3.31. Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliğine İlişkin Frekans Dağılımı

4.3.3. Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı

Grafik 3.32'de örneklem grubunun yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakılabilmesine ilişkin verdiği cevapların dağılımı gösterilmiştir. “Yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bir şekilde bakılıyor mu?” sorusuna araştırmaya katılanların 153'ü (% 24) evet, 497'si (% 76) hayır cevabını vermiştir.

Grafik 3.32. Örneklem Grubunun Yetiştirme Yurtlarında Çocuklara Sağlıklı Bakım Durumuna Göre Frekans Dağılımı

Devletin yetiştirme yurtlarındaki çocuklara sağlıklı bakabilme algısı üzerinde örneklem grubunun yakın çevresinde korunmaya muhtaç çocuk varlığının her hangi bir etkisinin(nedensellik) olup olmadığının araştırılmasının önem taşıdığı düşünülmüştür. Bu bağlamda, Devletin yetiştirme yurtlarındaki çocuklara sağlıklı bakabilme algısı ile

korunmaya muhtaç çocuk varlığı değişkenleri arasında anlamlı ilişkilerin olup olmadığı sınanmıştır.

Öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan korunmaya muhtaç çocuk ile yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakma durumu değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.31.); anlamlılık değerinin $p=0,005$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yakın çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuğun varlığı ile yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakma durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.31. Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk ile Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	7,874	1	,005
Olabilirlik Oranı	9,541	1	,002
Doğrusal İlişki	7,862	1	,005
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.32); araştırmaya katılanların çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olanların 5'i, öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olmayanların 148'i yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakılabildiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olanlarının 53'ü, çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olmayanların 444'ü yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakılamadığını belirtmiştir. Yakın çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olmadığını belirtenlerin, daha fazla oranda yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakıldığını düşündüğü sonucuna varılabilir.

Tablo 3.32. Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk ile Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı		Toplam
			Hayır	Evet	
Ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk	Yok	Frekans	444	148	592
		Yüzde (%) Şiddet	75,0	25,0	100,0
		Yüzde (%) Yetiştirme	89,3	96,7	91,1
	Var	Frekans	53	5	58
		Yüzde (%) Şiddet	91,4	8,6	100,0
		Yüzde (%) Yetiştirme	10,7	3,3	8,9
Toplam		Frekans	497	153	650
		Yüzde (%) Şiddet	76,5	23,5	100,0
		Yüzde (%) Yetiştirme	100,0	100,0	100,0

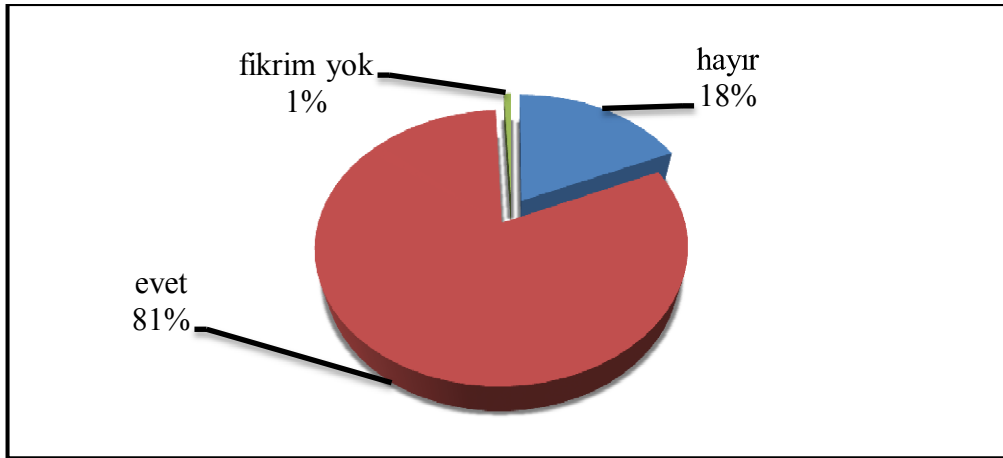
4.4. Koruyucu Aile Hizmetine İlişkin Bulgular

Koruyucu aile hizmetine ilişkin bulgular; ‘korunmaya muhtaç bir çocuğa başka bir ailenin bakması, koruyucu aileye mali devlet desteği verilmesi, koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi, koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi kaynağı, koruyucu aile olma isteği, koruyucu aile olmayı istememe nedenleri, koruyucu ailesi olunacak çocuğun cinsiyeti, koruyucu ailesi olunacak çocuğun yaşı, koruyucu aile hizmetinin yaygınlığı ve koruyucu ailesi hizmetinin yaygın olmama nedenleri’ değişkenleri incelenerek açıklanmaya çalışılmıştır.

4.4.1. Korunmaya Muhtaç Bir Çocuğa Başka Bir Ailenin Bakması

Örneklem grubunun, korunmaya muhtaç bir çocuğa başka bir ailenin bakması hakkındaki görüşleri önemsendiği için anket formunda bu değişkene yer verilmiştir. Grafik 3.33’te korunmaya muhtaç bir çocuğa başka bir ailenin bakması değişkenine ilişkin frekans dağılımı gösterilmiştir. “Öz ailesinin çeşitli nedenlerle bakamadığı bir çocuğa başka bir aile bakmalı mı?” sorusuna araştırmaya katılanların 526’sı (% 81) evet, 119’u (% 18) hayır ve 5’i (% 1) fikrim yok cevabını vermiştir.

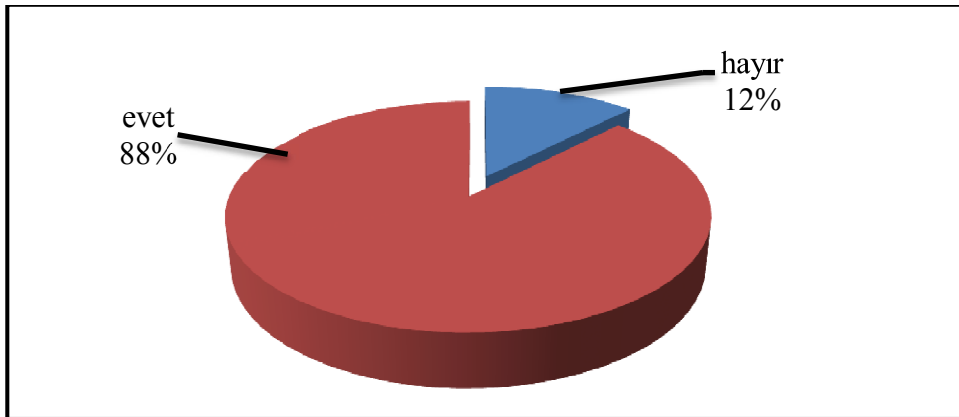
Grafik 3.33. Korunmaya Muhtaç Bir Çocuğa Başka Bir Ailenin Bakma Durumuna İlişkin Frekans Dağılımı

4.4.2. Koruyucu Aileye Mali Devlet Desteği Verilmesi

Grafik 3.34’te koruyucu aileye mali devlet desteği verilmesi değişkenine ilişkin frekans dağılımı gösterilmiştir. “Öz ailesinin çeşitli nedenlerle bakamadığı bir çocuğa bakacak olan aileye devlet maddi destek vermeli mi?” sorusuna araştırmaya katılanların 570’i (% 88) evet, 80’i (% 12) hayır cevabını vermiştir.

Grafik 3.34. Koruyucu Aileye Mali Devlet Desteği Verilmesine İlişkin Frekans Dağılımı

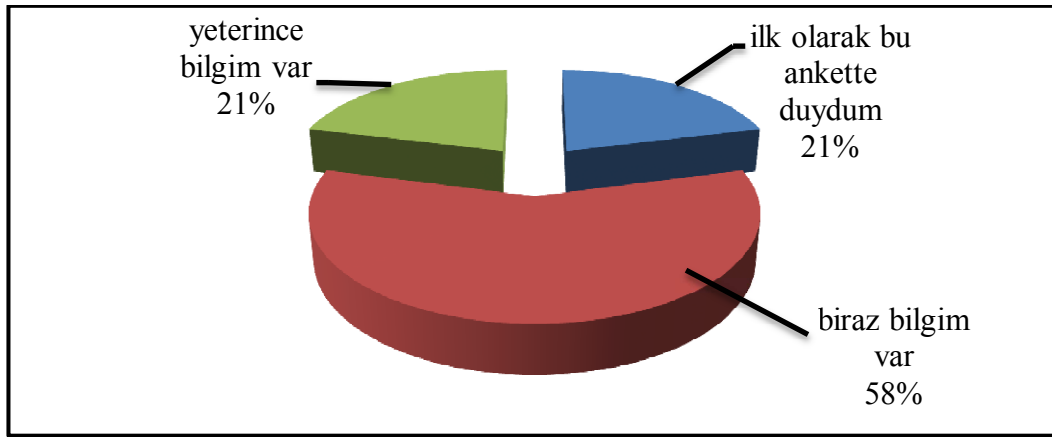
4.4.3. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi

Koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi düzeyi değişkeni, örneklem grubunun koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeylerini belirlediği için araştırmada oldukça önemli bir yer tutmakta ve önemsenmektedir. Örneklem grubunun koruyucu hizmeti hakkında bilgi düzeyi, aynı zamanda örneklem grubunun bu konu ile ilgili farkındalığını da

ortaya koyabilmektedir. Bu nedenlerden dolayı koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek, gelir, yurt içi ve yurt dışı seyahat, konut mülkiyeti, korunmaya muhtaç çocukların varlığı gibi değişkenler ile ilişkisi araştırılmıştır.

Grafik 3.35’de örneklem grubunun koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyine ilişkin frekans dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 137’si (% 21) koruyucu aile hizmetini ilk olarak bu ankette duydum cevabını verirken 375’i (% 58) biraz bilgim var ve 139’u (% 21) yeterince bilgim var cevaplarını vermiştir.

Grafik 3.35. Örneklem Grubunun Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyine İlişkin Frekans Dağılımı

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile cinsiyet değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.33); anlamlılık değerinin $p=0,54$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından cinsiyet ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı söylenebilir. Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyinin cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği sonucuna varılabilir.

Tablo 3.33. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Cinsiyet Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	1,234	2	0,54
Olabilirlik Oranı	1,231	2	0,54
Doğrusal İlişki	0,51	1	0,475
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile medeni durum arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.34); anlamlılık değeri $p=0,005$ olduğu için ve bu değer $p < 0,05$ şartını karşıladığından medeni durum ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.34. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	18,619	6	0,005
Olabilirlik Oranı	18,455	6	0,005
Doğrusal İlişki	2,037	1	0,153
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.35); araştırmaya katılan bekarların 38'i ve evlilerin 84'ü, dul olanların 10'u ve boşanmış olanların 5'i koruyucu aile hizmeti hakkında ilk kez anketten duymuştur. Araştırmaya katılan bekarların 114'ü ve evlilerin 242'si, dul olanların 7'si ve boşanmış olanların 11'i koruyucu aile hizmeti hakkında bilgiyi biraz bilgisi olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan bekarların 48'i ve evlilerin 84'ü, dul olanların hiçbirisi ve boşanmış olanların 7'si koruyucu aile hizmeti hakkında yeterince bilgisi olduğunu belirtmiştir.

Medeni durumunu dul olarak belirtenlerin bekar, evli veya boşanmış olarak belirtenlere oranla koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi sahibi olmadıkları söylenebilir. Koruyucu aile hizmeti hakkında biraz bilgi sahibi olanların da çoğunlukla evliler olduğu görülmektedir.

Tablo 3.35. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgim var	Yeterince bilgim var	
Medeni durum	Bekar	Frekans	38	114	48	200
		Yüzde (%) Medeni durum	19,0	57,0	24,0	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	27,7	30,5	34,5	30,8
	Evli	Frekans	84	242	84	410
		Yüzde (%) Medeni durum	20,5	59,0	20,5	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	61,3	64,7	60,4	63,1
	Dul	Frekans	10	7	0	17
		Yüzde (%) Medeni durum	58,8	41,2	,0	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	7,3	1,9	,0	2,6
	Boşanmış	Frekans	5	11	7	23
		Yüzde (%) Medeni durum	21,7	47,8	30,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	3,6	2,9	5,0	3,5
Toplam		Frekans	137	374	139	650
		Yüzde (%) Medeni durum	21,1	57,5	21,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	100,0	100,0	100,0	100,0

Eğitim düzeyi ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.36); anlamlılık değerinin $p=0,000$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p< 0,05$ şartını karşıladığından eğitim durumu ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.36. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Eğitim Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	106,820	12	,000
Olabilirlik Oranı	96,883	12	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.37); araştırmaya katılan ilköğretim mezunlarının 53'ünün, ilköğretim mezunlarının 11'inin, lise mezunlarının 34'ünün, önlisans mezunlarının 4'ünün, lisans mezunlarının 33'ünün, yüksek lisans mezunlarının 2'sinin koruyucu aile hizmetini ilk olarak ankette duyduğu ve ilköğretim mezunlarının 33'ünün, ilköğretim mezunlarının 30'unun, lise mezunlarının 109'unun, önlisans

mezunlarının 36'sının, lisans mezunlarının 138'inin, yüksek lisans mezunlarının 20'sinin ve doktora mezunlarının 8'inin koruyucu aile hizmeti hakkında biraz bilgileri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ilkokul mezunlarının 6'sının, ilköğretim mezunlarının 8'inin, lise mezunlarının 33'ünün, önlisans mezunlarının 12'sinin, lisans mezunlarının 62'sinin, yüksek lisans mezunlarının 16'sının ve doktora mezunlarının 2'sinin koruyucu aile hizmeti hakkında yeterince bilgileri olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.37. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Eğitim Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgim var	Yeterince bilgim var	
Eğitim Durumu	İlkokul	Frekans	53	33	6	92
		Yüzde (%) Eğitim	57,6	35,9	6,5	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	38,7	8,8	4,3	14,2
	İlköğretim	Frekans	11	30	8	49
		Yüzde (%) Eğitim	22,4	61,2	16,3	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	8,0	8,0	5,8	7,5
	Lise	Frekans	34	109	33	176
		Yüzde (%) Eğitim	19,3	61,9	18,8	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	24,8	29,1	23,7	27,1
	Önlisans	Frekans	4	36	12	52
		Yüzde (%) Eğitim	7,7	69,2	23,1	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	2,9	9,6	8,6	8,0
	Lisans	Frekans	33	138	62	233
		Yüzde (%) Eğitim	14,2	59,2	26,6	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	24,1	36,9	44,6	35,8
	Yüksek lisans	Frekans	2	20	16	38
		Yüzde (%) Eğitim	5,3	52,6	42,1	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	1,5	5,3	11,5	5,8
	Doktora	Frekans	0	8	2	10
		Yüzde (%) Eğitim	,0	80,0	20,0	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	,0	2,1	1,4	1,5
Toplam		Frekans	137	374	139	650
		Yüzde (%) Eğitim	21,1	57,5	21,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	100,0	100,0	100,0	100,0

Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyinin eğitim durumlarına göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Araştırmaya katılanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi incelendiğinde ilkokul mezunlarının çoğunluğunun bu hizmeti ilk kez anketten duyduğu ortaya çıkmıştır.

“Yeterince bilgim var” cevabını verenlerin çoğunluğunun lisans mezunu olduğu görülmüştür. Eğitim seviyesi arttıkça koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi düzeyi de artış gösterdiği söylenebilir.

Meslek ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.38); anlamlılık değerinin $p=0,001$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından meslek ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.38. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Meslek Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	64,888	32	,001
Olabilirlik Oranı	71,279	32	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile meslek değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.39); araştırmaya katılan bankacıların 2’si, emeklilerin 10’u, esnafların 15’i, ev hanımlarının 30’u, işçilerin 27’si, işsizlerin 1’i, memurların 9’u, mühendislerin 3’ü, öğrencilerin 16’sı, öğretim görevlilerinin 1’i, öğretmenlerin 3’ü, serbest meslek sahiplerinin 13’ü, teknisyenlerin 3’ü, yönetici yardımcılarının 4’ü koruyucu aile hizmetini ilk olarak ankette duyduklarını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan bankacıların 5’i, doktorların 10’u, emeklilerin 25’i, esnafların 18’i, ev hanımlarının 46’sı, hemşirelerin 3’ü, işçilerin 75’i, işsizlerin 7’si, memurların 35’i, mühendislerin 13’ü, öğrencilerin 28’i, öğretim görevlilerinin 13’ü, öğretmenlerin 25’i, serbest meslek sahiplerinin 32’si, teknisyenlerin 17’si, yöneticilerin 5’i, yönetici yardımcılarının 13’ü koruyucu aile hizmeti hakkında biraz bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan bankacıların 5’i, doktorların 3’ü, emeklilerin 6’sı, esnafların 4’ü, ev hanımlarının 13’ü, hemşirelerin 2’si, işçilerin 24’ü, işsizlerin 2’si, memurların 23’ü, mühendislerin 5’i, öğrencilerin 7’si, öğretim görevlilerinin 8’i, öğretmenlerin 12’si, serbest meslek sahiplerinin 16’sı, teknisyenlerin 1’i, yönetici yardımcılarının 8’i koruyucu aile hizmeti hakkında yeterince bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir.

Esnafların çoğunluğunun bu hizmeti ilk kez anketten duymuş olması dikkat çekici bir bulgu olarak değerlendirilebilir. “Yeterince bilgin var.” cevabını verenlerin çoğunluğunun bankacı olduğu görülmekte iken “Biraz bilgin var.” cevabını verenlerin çoğunluğunun doktor olduğu görülmüştür.

Ayrıca araştırmaya katılan doktor, hemşire ve yöneticilerin çoğunun bu hizmet hakkında bilgi sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.39. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Meslek Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgin var	Yeterince bilgin var	
Meslek	Öğrenci	Frekans	16	28	7	51
		Yüzde (%) Meslek	31,4	54,9	13,7	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	11,7	7,5	5,0	7,8
	Öğretim görevlisi	Frekans	1	13	8	22
		Yüzde (%) Meslek	4,5	59,1	36,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	,7	3,5	5,8	3,4
	Öğretmen	Frekans	3	25	12	40
		Yüzde (%) Meslek	7,5	62,5	30,0	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	2,2	6,7	8,6	6,2
	Serbest meslek	Frekans	13	32	16	61
		Yüzde (%) Meslek	21,3	52,5	26,2	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	9,5	8,6	11,5	9,4
	Teknisyen	Frekans	3	17	1	21
		Yüzde (%) Meslek	14,3	81,0	4,8	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	2,2	4,5	,7	3,2
	Yönetici	Frekans	0	5	0	5
		Yüzde (%) Meslek	,0	100,0	,0	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	,0	1,3	,0	,8
	Yönetici yardımcısı	Frekans	4	13	8	25
		Yüzde (%) Meslek	16,0	52,0	32,0	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	2,9	3,5	5,8	3,8
	Mühendis	Frekans	3	13	5	21
		Yüzde (%) Meslek	14,3	61,9	23,8	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	2,2	3,5	3,6	3,2

Tablo 3.39. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Meslek Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı (Devam)

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgim var	Yeterince bilgim var	
Meslek	Bankacı	Frekans	2	5	5	12
		Yüzde (%) Meslek	16,7	41,7	41,7	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	1,5	1,3	3,6	1,8
	Doktor	Frekans	0	14	3	17
		Yüzde (%) Meslek	,0	82,4	17,6	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	,0	3,7	2,2	2,6
	Emekli	Frekans	10	25	6	41
		Yüzde (%) Meslek	24,4	61,0	14,6	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	7,3	6,7	4,3	6,3
	Esnaf	Frekans	15	18	4	37
		Yüzde (%) Meslek	40,5	48,6	10,8	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	10,9	4,8	2,9	5,7
	Ev hanımı	Frekans	30	46	13	89
		Yüzde (%) Meslek	33,7	51,7	14,6	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	21,9	12,3	9,4	13,7
	Hemşire	Frekans	0	3	2	5
		Yüzde (%) Meslek	,0	60,0	40,0	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	,0	,8	1,4	,8
	İşçi	Frekans	27	75	24	126
		Yüzde (%) Meslek	21,4	59,5	19,0	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	19,7	20,1	17,3	19,4
	İşsiz	Frekans	1	7	2	10
		Yüzde (%) Meslek	10,0	70,0	20,0	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	,7	1,9	1,4	1,5
	Memur	Frekans	9	35	23	67
		Yüzde (%) Meslek	13,4	52,2	34,3	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	6,6	9,4	16,5	10,3
Toplam		Frekans	137	374	139	650
		Yüzde (%) Meslek	21,1	57,5	21,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	100,0	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi düzeyi ile gelir düzeyi değişkenleri arasındaki ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.40); anlamlılık değerinin $p=0,002$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından gelir ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.40. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Gelir Durumu
Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	24,332	8	,002
Olabilirlik Oranı	24,470	8	,002
Doğrusal İlişki	15,469	1	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile gelir durumu değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.41); araştırmaya katılanların geliri 0-1000 TL arası olanların 78'i, 1001-1499 TL arası olanların 7'si, 1500-1999 TL arası olanların 25'i, 2000-2999 TL arası olanların 18'i, 3000 TL ve üzeri olanların 9'u koruyucu aile hizmetini ilk olarak anketten duyduklarını belirtmiştir. Araştırmaya katılan geliri 0-1000 TL arası olanların 154'ü, 1001-1499 TL arası olanların 30'u, 1500-1999 TL arası olanların 68'i, 2000-2999 TL arası olanların 80'i, 3000 TL ve üzeri olanların 42'si koruyucu aile hizmetini hakkında biraz bilgileri olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan geliri 0-1000 TL arası olanların 55'i, 1001-1499 TL arası olanların 5'i, 1500-1999 TL arası olanların 20'si, 2000-2999 TL arası olanların 33'ü, 3000 TL ve üzeri olanların 26'sı koruyucu aile hizmetini hakkında yeterince bilgileri olduğunu belirtmiştir.

Gelir düzeyi açısından, gelirleri 0-1000 TL arasında olanların örneklem grubu içinde bu hizmeti ilk kez anketten duyduğunu belirtenler arasındaki oranı dikkat çekicidir. “Yeterince bilgim var.” cevabını verenlerin çoğunluğunun 3000 ve üzeri arasında geliri olduğu görülmekte iken “Biraz bilgim var.” cevabını verenlerin çoğunluğunun 1001-1499 TL arasında geliri olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyinin gelirlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna varılabilir. Doğrusal bir ilişki olmamakla birlikte araştırmaya katılanların gelir düzeyi arttıkça koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi durumunun da artış gösterebileceği söylenebilir.

Tablo 3.41. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Gelir Durumu
Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgim var	Yeterince bilgim var	
Gelir	0-1000 TL arası	Frekans	78	154	55	287
		Yüzde (%) Gelir	27,2	53,7	19,2	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	56,9	41,2	39,6	44,2
	1001-1499 TL arası	Frekans	7	30	5	42
		Yüzde (%) Gelir	16,7	71,4	11,9	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	5,1	8,0	3,6	6,5
	1500-1999 TL arası	Frekans	25	68	20	113
		Yüzde (%) Gelir	22,1	60,2	17,7	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	18,2	18,2	14,4	17,4
	2000-2999 TL arası	Frekans	18	80	33	131
		Yüzde (%) Gelir	13,7	61,1	25,2	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	13,1	21,4	23,7	20,2
	3000 ve üzeri	Frekans	9	42	26	77
		Yüzde (%) Gelir	11,7	54,5	33,8	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	6,6	11,2	18,7	11,8
Toplam		Frekans	137	374	139	650
		Yüzde (%) Gelir	21,1	57,5	21,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	100,0	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile çocuk sahibi olma değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.42); anlamlılık değerinin $p=0,014$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından çocuk sahibi olma durumu ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.42. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olma

Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	8,558	2	,014
Olabilirlik Oranı	9,296	2	,010
Doğrusal İlişki	8,093	1	,004
Geçerli Örneklem Sayısı	450		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.43); araştırmaya katılanların çocuk sahibi olanlarının 89'u, çocuk sahibi olmayanlarının 10'u koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgiyi ilk olarak anketten duyduklarını belirttikleri görülmüştür. Araştırmaya katılanların çocuk sahibi olanlarının 206'sı, çocuk sahibi olmayanlarının 54'ü koruyucu aile hizmeti hakkında biraz bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çocuk sahibi olanlarının 67'si, çocuk sahibi olmayanlarının 24'ü koruyucu aile hizmeti hakkında yeterince bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir. Çocuk sahibi olmayanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeylerinin çocuk sahibi olanlara kıyasla daha çok olması dikkat çekici bir bulgudur.

Tablo 3.43. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olma Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgim var	Yeterince bilgim var	
Çocuk Sahibi Olma	Hayır	Frekans	10	54	24	88
		Yüzde (%) Çocuk	11,4	61,4	27,3	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	10,1	20,8	26,4	19,6
	Evet	Frekans	89	206	67	362
		Yüzde (%) Çocuk	24,6	56,9	18,5	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	89,9	79,2	73,6	80,4
Toplam		Frekans	99	260	91	450
		Yüzde (%) Çocuk	22,0	57,8	20,2	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	100,0	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile yurt içi seyahat değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.44); anlamlılık değerinin $p=0,001$ olduğu görülmektedir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yurt içi seyahat ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyinin yurt içi seyahate göre farklılık gösterdiği sonucuna varılabilir.

Tablo 3.44. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Yurt İçi Seyahat

Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	15,078	2	,001
Olabilirlik Oranı	14,064	2	,001
Doğrusal İlişki	12,181	1	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.45); araştırmaya katılanların bir yılda hiç yurt içi seyahat yapmayanlarının 44'ü, en az 1 kere yurt içi seyahat yapanların 93'ü koruyucu aile hizmeti hakkında bilgiyi ilk olarak anketten duyduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanların bir yılda hiç yurt içi seyahat yapmayanlarının 68'i, en az 1 kere yurt içi seyahat yapanların 306'sı koruyucu aile hizmeti hakkında biraz bilgisi olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanların bir yılda hiç yurt içi seyahat yapmayanlarının 21'i, en az 1 kere yurt içi seyahat yapanların 118'i koruyucu aile hizmeti hakkında yeterince bilgisi olduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılanların (iş dışında) yurt içi seyahat yapanların koruyucu aile hakkında daha çok bilgi sahibi olduğu görülmüştür.

Tablo 3.45. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Yurt İçi Seyahat

Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgim var	Yeterince bilgim var	
Yurt İçi Seyahat	Hiç	Frekans	44	68	21	133
		Yüzde (%) Yurt içi seyahat	33,1	51,1	15,8	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	32,1	18,2	15,1	20,5
	1 ve daha fazla	Frekans	93	306	118	517
		Yüzde (%) Yurt içi seyahat	18	59,2	22,8	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	67,9	81,8	84,9	79,5
Toplam		Frekans	137	374	139	650
		Yüzde (%) Yurt içi seyahat	21,1	57,5	21,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	100,0	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile yurt dışı seyahat değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.46); anlamlılık değerinin $p=0,056$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından yurt dışı seyahat ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir. Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyinin yurt dışı seyahate göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 3.46. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Yurt Dışı Seyahat

Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	5,653	2	,059
Olabilirlik Oranı	5,212	2	,074
Doğrusal İlişki	3,921	1	,048
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile konut mülkiyeti değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.47); anlamlılık değerinin $p=0,028$ olduğu görülmektedir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından konut mülkiyeti ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.47. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Konut Mülkiyeti

Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	7,179	2	,028
Olabilirlik Oranı	7,413	2	,025
Doğrusal İlişki	5,787	1	,016
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.48); araştırmaya katılanların mülk sahibi olanlarının 100'ü, kirada oturanların 37'si koruyucu aile hizmeti hakkında bilgiyi ilk olarak anketten duyduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanların mülk sahibi olanlarının 230'u, kirada oturanların 144'ü koruyucu aile hizmeti hakkında biraz bilgisi olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanların mülk sahibi olanlarının 82'si, kirada oturanların 57'si koruyucu aile hizmeti hakkında yeterince bilgisi olduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılanların mülk sahibi olanlarının koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi düzeyinin daha az oluşu dikkat çekici bir bulgudur. Konut sahibi olma gelir artırıcı

bir değişken olarak kabul edildiğinde, tespit edilen bu bulgu, gelir düzeyi ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi düzeyi arasında tespit edilen ilişkiye göre çelişkili görülebilir. Bu durumda ayrıca konut sahibi olanların tanımlayıcı özelliklerinin araştırılması gerekir.

Tablo 3.48. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Konut Mülkiyeti Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgim var	Yeterince bilgim var	
Konut Mülkiyeti	Mülk sahibi	Frekans	100	230	82	412
		Yüzde (%) Ev türü	24,3	55,8	19,9	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	73,0	61,5	59,0	63,4
	Kiracı	Frekans	37	144	57	238
		Yüzde (%) Ev türü	15,5	60,5	23,9	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	27,0	38,5	41,0	36,6
Toplam		Frekans	137	374	139	650
		Yüzde (%) Ev türü	21,1	57,5	21,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	100,0	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile gazete okuma alışkanlığı değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.49); anlamlılık değerinin $p=0,002$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından günlük olarak gazete okuma ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.49. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Gazete Okuma Alışkanlığı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	12,870	2	,002
Olabilirlik Oranı	12,734	2	,002
Doğrusal İlişki	12,304	1	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.50); araştırmaya katılanların günlük olarak gazete okuyanlarının 74'ü, günlük olarak gazete okumayanlarının 63'ü koruyucu aile hizmeti hakkında bilgiyi ilk olarak anketten duyduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanların günlük olarak gazete okuyanlarının 250'si, günlük olarak gazete okumayanlarının 124'ü koruyucu aile hizmeti hakkında biraz bilgisi olduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılanların günlük olarak gazete okuyanlarının 103'ü, günlük olarak gazete okumayanlarının 36'sı koruyucu aile hizmeti hakkında yeterince bilgisi olduğunu belirtmiştir.

Günlük gazete okuyanların koruyucu aile hizmeti hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğu söylenebilir.

Tablo 3.50. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Gazete Okuma Alışkanlığı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgim var	Yeterince bilgim var	
Gazete okuma alışkanlığı	Hayır	Frekans	63	124	36	223
		Yüzde (%) Gazete	28,3	55,6	16,1	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	46,0	33,2	25,9	34,3
	Evet	Frekans	74	250	103	427
		Yüzde (%) Günlük gazete okuma	17,3	58,5	24,1	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	54,0	66,8	74,1	65,7
Toplam		Frekans	137	374	139	650
		Yüzde (%) Günlük gazete okuma	21,1	57,5	21,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	100,0	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile yetiştirme yurdunda kalan çocuk değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.51); anlamlılık değerinin $p=0,385$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuğun varlığı ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.51. Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	1,910	2	,385
Olabilirlik Oranı	1,897	2	,387
Doğrusal İlişki	1,888	1	,169
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo

3.52); anlamlılık değerinin $p=0,041$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuğun varlığı ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.52. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	6,395	2	,041
Olabilirlik Oranı	6,371	2	,041
Doğrusal İlişki	6,201	1	,013
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.53); araştırmaya katılanların çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olanların 45'i, maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olmayanların 92'si koruyucu aile hizmeti hakkında bilgiyi ilk olarak anketten duyduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olanlarının 144'ü, maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olmayanların 230'u koruyucu aile hizmeti hakkında biraz bilgisi olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olanlarının 66'sı, maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olmayanların 73'ü koruyucu aile hizmeti hakkında yeterince bilgisi olduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyinin çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuğun varlığına göre farklılık gösterdiği sonucuna varılabilir. Çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunmayanların koruyucu aile hizmeti hakkında daha az bilgi sahibi olduğu söylenebilir.

Tablo 3.53. Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgim var	Yeterince bilgim var	
Maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk	Yok	Frekans	92	230	73	395
		Yüzde (%) Maddi	23,3	58,2	18,5	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	67,2	61,5	52,5	60,8
	Var	Frekans	45	144	66	255
		Yüzde (%) Maddi	17,6	56,5	25,9	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	32,8	38,5	47,5	39,2
Toplam		Frekans	137	374	139	650
		Yüzde (%) Maddi	21,1	57,5	21,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	100,0	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.54); anlamlılık değerinin $p=0,701$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuğun varlığı ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.54. Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	,710	2	,701
Olabilirlik Oranı	,708	2	,702
Doğrusal İlişki	,704	1	,401
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.55); anlamlılık değerinin $p=0,436$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuğun varlığı ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.55. Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	1,661	2	,436
Olabilirlik Oranı	1,737	2	,420
Doğrusal İlişki	1,565	1	,211
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile devletin korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.56); anlamlılık değerinin $p=0,586$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından devletin korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.56. Devletin Yardıma Ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	2,837	4	,586
Olabilirlik Oranı	3,217	4	,522
Doğrusal İlişki	,029	1	,865
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmalarının yeterli olma durumu değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.57); anlamlılık değerinin $p=0,434$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmalarının yeterli olma durumu ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.57. Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliği Algısı ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	3,800	4	,434
Olabilirlik Oranı	5,987	4	,200
Doğrusal İlişki	,827	1	,363
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakımın olma durumu değişkenleri arasında bir ilişki olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.58); anlamlılık değerinin $p=0,003$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakımın olma durumu ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.58. Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	16,236	4	,003
Olabilirlik Oranı	17,381	4	,002
Doğrusal İlişki	,486	1	,486
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.59); araştırmaya katılanların yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakıldığını düşünenlerin 44'ü, bakılmadığını düşünenlerin 91'i ve herhangi bir fikri olmayanların 2'si koruyucu aile hizmeti hakkında bilgiyi ilk olarak anketten duyduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanların yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakıldığını düşünenlerin 75'i, bakılmadığını düşünenlerin 270'i ve herhangi bir fikri olmayanların 29'u koruyucu aile hizmeti hakkında biraz bilgisi olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanların yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakıldığını düşünenlerin 34'ü, bakılmadığını düşünenlerin 101'i ve herhangi bir fikri olmayanların 4'ü koruyucu aile hizmeti hakkında yeterince bilgisi olduğunu belirtmiştir.

Koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi seviyesi daha yüksek olanların, yetiştirme yurtlarında kalan çocuklara sağlıklı bakılmadığını düşündüğü söylenebilir.

Tablo 3.59. Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi			Toplam
			İlk olarak bu ankette duydum	Biraz bilgim var	Yeterince bilgim var	
Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı	Hayır	Frekans	91	270	101	462
		Yüzde (%) Yetiştirme	19,7	58,4	21,9	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	66,4	72,2	72,7	71,1
	Evet	Frekans	44	75	34	153
		Yüzde (%) Yetiştirme	28,8	49,0	22,2	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	32,1	20,1	24,5	23,5
	Fikrim yok	Frekans	2	29	4	35
		Yüzde (%) Yetiştirme	5,7	82,9	11,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	1,5	7,8	2,9	5,4
Toplam		Frekans	137	374	139	650
		Yüzde (%) Yetiştirme	21,1	57,5	21,4	100,0
		Yüzde (%) Bilgi	100,0	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi ile Türkiye’de koruyucu aile hizmetinin yaygınlık durumu değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.60); anlamlılık değerinin $p=0,411$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından Türkiye’de koruyucu aile hizmetinin yaygınlık durumu ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı söylenebilir.

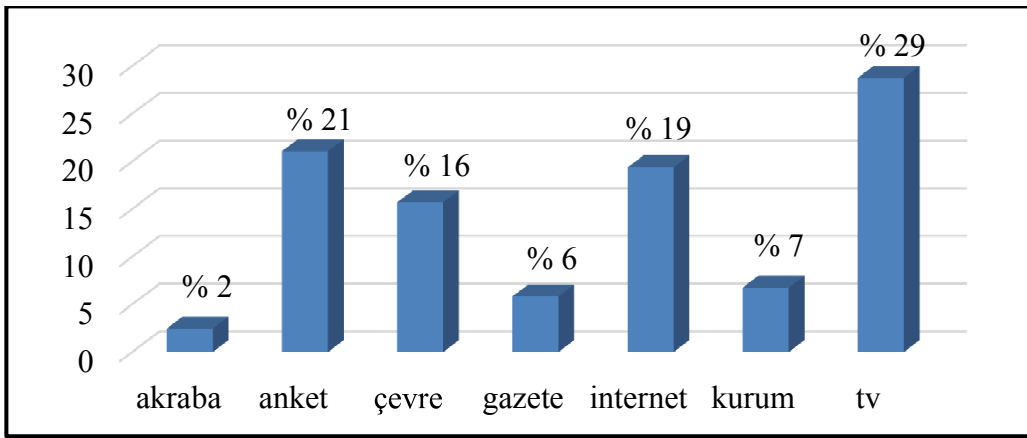
Tablo 3.60. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygınlığı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	1,776	2	,411
Olabilirlik Oranı	1,693	2	,429
Doğrusal İlişki	,507	1	,477
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

4.4.4. Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Kaynağı

Anket sorularını cevaplandıran toplam 650 kişinin koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi kaynağına ilişkin verdiği cevapların frekans dağılımı Grafik 3.36’da gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 16’sı (% 2) akraba, 137’si (% 21) anket, 102’si (% 16) çevre, 38’i (% 6) gazete, 126’sı (%19) internet, 44’ü (% 7) kurum, 187’si (% 29) televizyon aracılığı ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi edinmiştir. Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi kaynağı en çok % 29 oranında televizyon olarak tespit edilmiştir.

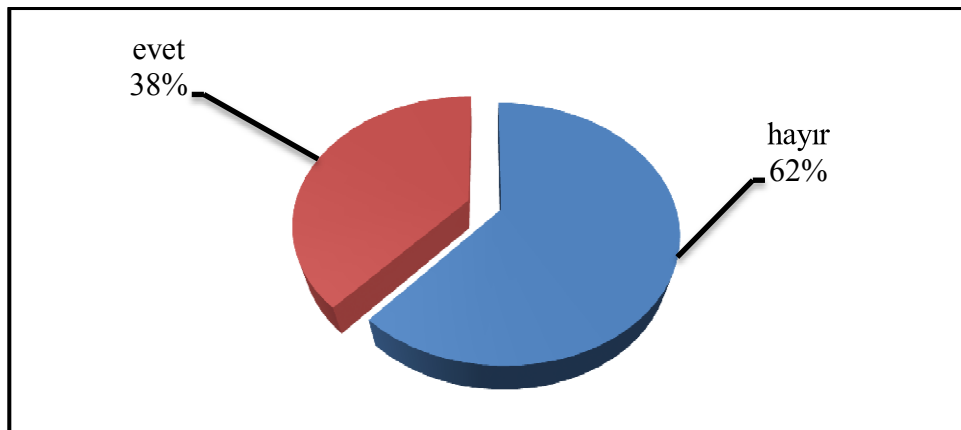
Grafik 3.36. Örneklem Grubunun Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Kaynağı

4.4.5. Koruyucu Aile Olma İsteği

Grafik 3.37’de örneklem grubunun koruyucu aile olma isteğine ilişkin frekans dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 250’si (% 38) koruyucu aile olmak isterken 400’ü (% 62) koruyucu aile olmak istememektedir.

Grafik 3.37. Örneklem Grubunun Koruyucu Aile Olma İsteğine İlişkin Frekans Dağılımı

Araştırmada önemsenen bir değişken olduğu için koruyucu aile olma isteği değişkeni ile cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim düzeyi, gelir durumu, yurt içi ve yurt dışı seyahat, konut mülkiyeti, sahip olunan çocuk sayısı, koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi, yakın çevrede korunmaya muhtaç çocukların varlığı gibi birçok değişken arasındaki ilişkinin anlamlılığı incelenmiştir.

Koruyucu aile olma isteği ile cinsiyet değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.61); anlamlılık değerinin $p=0,010$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından cinsiyet ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.61. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Cinsiyet Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	6,581	1	,010
Olabilirlik Oranı	6,614	1	,010
Doğrusal İlişki	6,571	1	,010
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için koruyucu aile olma isteği ile cinsiyet değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.62); araştırmaya katılan kadınların 152'si koruyucu aile olmak isterken 202'si koruyucu aile olmak istememektedir. Araştırmaya katılan erkeklerin 98'i koruyucu aile olmak isterken 198'i koruyucu aile olmak istememektedir.

Koruyucu aile olma isteği ile cinsiyet değişkeni arasındaki anlamlılık “kadınların erkeklere oranla koruyucu aile olmayı daha fazla istedikleri” şeklinde ifade edilebilir.

Tablo 3.62. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Cinsiyet Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Cinsiyet	Kadın	Frekans	202	152	354
		Yüzde (%) Cinsiyet	57,1	42,9	100,0
		Yüzde (%) İsteme	50,5	60,8	54,5
	Erkek	Frekans	198	98	296
		Yüzde (%) Cinsiyet	66,9	33,1	100,0
		Yüzde (%) İsteme	49,5	39,2	45,5
Toplam		Frekans	400	250	650
		Yüzde (%) Cinsiyet	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile olma isteği ile medeni durum değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.63); anlamlılık değerinin $p=0,000$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından medeni durum ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.63. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	17,924	3	,000
Olabilirlik Oranı	18,743	3	,000
Doğrusal İlişki	14,761	1	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için koruyucu aile olma isteği ile medeni durum değişkenleri arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.64); araştırmaya katılan bekarların 98'i, evli olanların 144'ü, dul olanların 2'si, boşanmış olanların 6'sı koruyucu aile olmak istemektedir. Araştırmaya katılan bekarların 102'si, evli olanların 266'sı, dul olanların 15'i, boşanmış olanların 17'si koruyucu aile olmak istememektedir.

Tespit edilen ilişkinin niteliği incelendiğinde ise medeni durumu dul ve boşanmış olan katılımcıların daha fazla oranda koruyucu aile olmak istemedikleri görülürken evli veya bekar olanların diğerlerine oranla koruyucu aile olmayı daha fazla istedikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca bekar olanların ileride kocası aile olmayı isteme oranının diğer medeni durum gruplarından yüksek oluşu da dikkat çekicidir.

Tablo 3.64. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Medeni Durum Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Medeni durum	Bekar	Frekans	102	98	200
		Yüzde (%) Medeni durum	51,0	49,0	100,0
		Yüzde (%) İsteme	25,5	39,2	30,8
	Evli	Frekans	266	144	410
		Yüzde (%) Medeni durum	64,9	35,1	100,0
		Yüzde (%) İsteme	66,5	57,6	63,1
	Dul	Frekans	15	2	17
		Yüzde (%) Medeni durum	88,2	11,8	100,0
		Yüzde (%) İsteme	3,8	,8	2,6
	Boşanmış	Frekans	17	6	23
		Yüzde (%) Medeni durum	73,9	26,1	100,0
		Yüzde (%) İsteme	4,3	2,4	3,5
Toplam		Frekans	400	250	650
		Yüzde (%) Medeni durum	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Yaş ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.65); anlamlılık değerinin $p=0,001$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yaş ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.65. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yaş Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	21,712	5	,001
Olabilirlik Oranı	22,037	5	,001
Doğrusal İlişki	21,303	1	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.66); araştırmaya katılan 18-24 yaş arasındakilerin 55'i, 25-29 yaş arasındakilerin 56'sı, 30-34 yaş arasındakilerin 51'i, 35-39 yaş arasındakilerin 30'u, 40-49 yaş arasındakilerin 34'ü, 50-65 yaş arasındakilerin 24'ü koruyucu aile olmak istemektedir. Araştırmaya katılan 18-24 yaş arasındakilerin 55'i, 25-29 yaş arasındakilerin 61'i, 30-34 yaş arasındakilerin 79'u, 35-39 yaş arasındakilerin 53'ü,

40-49 yaş arasındakilerin 80'i, 50-65 yaş arasındakilerin 72'si koruyucu aile olmak istememektedir.

Tablo 3.66. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yaş Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Yaş	18-24 arası	Frekans	55	55	110
		Yüzde (%) Yaş	50,0	50,0	100,0
		Yüzde (%) İsteme	13,8	22,0	16,9
	25-29 arası	Frekans	61	56	117
		Yüzde (%) Yaş	52,1	47,9	100,0
		Yüzde (%) İsteme	15,3	22,4	18,0
	30-34 arası	Frekans	79	51	130
		Yüzde (%) Yaş	60,8	39,2	100,0
		Yüzde (%) İsteme	19,8	20,4	20,0
	35-39 arası	Frekans	53	30	83
		Yüzde (%) Yaş	63,9	36,1	100,0
		Yüzde (%) İsteme	13,3	12,0	12,8
	40-49 arası	Frekans	80	34	114
		Yüzde (%) Yaş	70,2	29,8	100,0
		Yüzde (%) İsteme	20,0	13,6	17,5
	50-65 arası	Frekans	72	24	96
		Yüzde (%) Yaş	75,0	25,0	100,0
		Yüzde (%) İsteme	18,0	9,6	14,8
Toplam		Frekans	400	250	650
		Yüzde (%) Yaş	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Tespit edilen ilişki beklenebilir bir niteliktedir. Nitekim araştırmaya katılanların koruyucu aile olma isteği azaldıkça araştırmaya katılanların yaş ortalaması artmaktadır.

Eğitim düzeyi ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.67); anlamlılık değerinin $p=0,000$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından eğitim durumu ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.67. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Eğitim Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	24,340	6	,000
Olabilirlik Oranı	24,602	6	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.68); araştırmaya katılan ilkokul mezunlarının 24'ü, ilköğretim (ortaöğretim dahil) mezunlarının 15'i, lise mezunlarının 53'ü, önlisans mezunlarının 23'ü, lisans mezunlarının 113'ü, yüksek lisans mezunlarının 18'i, doktora mezunlarının 4'ü koruyucu aile olmak istemektedir. Araştırmaya katılan ilkokul mezunlarının 68'i, ilköğretim (ortaöğretim dahil) mezunlarının 34'ü, lise mezunlarının 123'ü, önlisans mezunlarının 29'u, lisans mezunlarının 120'si, yüksek lisans mezunlarının 20'si, doktora mezunlarının 6'sı koruyucu aile olmak istememektedir.

Tespit edilen ilişkinin niteliği ilişkin olarak, araştırmaya katılanların eğitim seviyesi arttıkça koruyucu aile olmak isteme oranlarının da artacağı söylenebilir.

Tablo 3.68. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Eğitim Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Eğitim Durumu	İlkokul	Frekans	68	24	92
		Yüzde (%) Eğitim	73,9	26,1	100,0
		Yüzde (%) İsteme	17,0	9,6	14,2
	İlköğretim	Frekans	34	15	49
		Yüzde (%) Eğitim	69,4	30,6	100,0
		Yüzde (%) İsteme	8,5	6,0	7,5
	Lise	Frekans	123	53	176
		Yüzde (%) Eğitim	69,9	30,1	100,0
		Yüzde (%) İsteme	30,8	21,2	27,1
	Önlisans	Frekans	29	23	52
		Yüzde (%) Eğitim	55,8	44,2	100,0
		Yüzde (%) İsteme	7,3	9,2	8,0
	Lisans	Frekans	120	113	233
		Yüzde (%) Eğitim	51,5	48,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	30,0	45,2	35,8
	Yüksek lisans	Frekans	20	18	38
		Yüzde (%) Eğitim	52,6	47,4	100,0
		Yüzde (%) İsteme	5,0	7,2	5,8
	Doktora	Frekans	6	4	10
		Yüzde (%) Eğitim	60,0	40,0	100,0
		Yüzde (%) İsteme	1,5	1,6	1,5
Toplam		Frekans	400	250	650
		Yüzde (%) Eğitim	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Gelir düzeyi ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.69); anlamlılık değerinin $p=0,625$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından gelir durumu ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı söylenebilir. Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılanların koruyucu aile olma isteği gelir durumuna göre farklılık göstermediği söylenebilir.

Tablo 3.69. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p değeri)
Pearson Ki-Kare	2,612	4	,625
Olabilirlik Oranı	2,677	4	,613
Doğrusal İlişki	,591	1	,442
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Yurt içi seyahat ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.70); anlamlılık değerinin $p=0,002$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yurt içi seyahat ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir. Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılanların koruyucu aile olma isteğinin yurt içi seyahate göre farklılık gösterdiği söylenebilir.

Tablo 3.70. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yurt İçi Seyahat Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	12,871	2	,002
Olabilirlik Oranı	13,356	2	,001
Doğrusal İlişki	12,193	1	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.64); araştırmaya katılanların bir yılda ortalama (iş dışında) hiç yurt içi seyahat etmeyenlerinin 34'ü, en az 1 ve daha fazla yurt içi seyahat edenlerin 216'sı, koruyucu aile olmak istemektedir. Araştırmaya katılanların bir yılda ortalama (iş dışında) hiç yurt içi seyahat etmeyenlerinin 99'u, en az 1 ve daha fazla yurt içi seyahat edenlerin 301'i koruyucu aile olmak istememektedir.

Buna göre; yurt içi seyahat yapmayanların, yurt içi seyahat yapanlara kıyasla daha fazla oranda koruyucu aile olmayı istemediği ifade edilebilir.

Tablo 3.71. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yurt İçi Seyahat Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Yurt içi seyahat	0	Frekans	99	34	133
		Yüzde (%) Yurt içi	74,4	25,6	100,0
		Yüzde (%) İsteme	24,8	13,6	20,5
	1 ve daha fazla	Frekans	301	216	517
		Yüzde (%) Yurt içi	58,2	41,8	100,0
		Yüzde (%) İsteme	75,3	86,4	79,5
Toplam		Frekans	400	250	650
		Yüzde (%) Yurt içi	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Yurt dışı seyahat ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.72); anlamlılık değerinin $p=0,158$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından yurt dışı seyahat ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı söylenebilir. Bu bulgulardan araştırmaya katılanların koruyucu aile olma isteğinin yurt dışı seyahate göre farklılık göstermediği sonucuna varılabilir.

Tablo 3.72. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yurt Dışı Seyahat Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	3,684	2	,158
Olabilirlik Oranı	3,589	2	,166
Doğrusal İlişki	2,281	1	,131
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Konut mülkiyeti ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.73); anlamlılık değerinin $p=0,054$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından konut mülkiyeti ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı söylenebilir. Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılanların koruyucu aile olma isteğinin konut mülkiyetine göre farklılık göstermediği sonucuna varılabilir.

Tablo 3.73. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Konut Mülkiyeti Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	5,820	2	,054
Olabilirlik Oranı	5,827	2	,054
Doğrusal İlişki	4,995	1	,025
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Çocuk sayısı ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.74); anlamlılık değerinin $p=0,006$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından sahip oldukları çocuk sayısı ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.74. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Çocuk Sayısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	10,166	2	,006
Olabilirlik Oranı	10,367	2	,006
Doğrusal İlişki	10,098	1	,001
Geçerli Örneklem Sayısı	362		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.75); araştırmaya katılanların 1 çocuk sahibi olanlarının 53'ü, 2 çocuk sahibi olanlarının 48'i, 3 çocuk ve daha fazla çocuk sahibi olanlarının 13'ü koruyucu aile olmak istemektedir. Araştırmaya katılanların 1 çocuk sahibi olanlarının 77'si, 2 çocuk sahibi olanlarının 117'si, 3 çocuk ve daha fazla çocuk sahibi olanlarının 54'ü koruyucu aile olmak istememektedir.

Araştırmaya katılanların "2" veya daha fazla çocuk sahibi olanların koruyucu aile olmak istemedikleri, "1" çocuk sahibi olanların koruyucu aile olmak istedikleri görülmektedir. Yani "1" çocuk sahibi olanların bir çocuğa daha bakabileceği düşüncesine sahip olabilecekleri söylenebilir. "2" veya daha fazla çocuğa sahip olanlar ise daha fazla çocuğun sorumluluğunu almak istemedikleri için koruyucu aile olmayı istemedikleri şeklinde bir değerlendirme yapılabilir. Sonuç olarak araştırmaya katılanların çocuk sayıları koruyucu aile olma isteklerini etkilemektedir.

Tablo 3.75. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Çocuk Sayısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Çocuk sayısı	1 çocuk	Frekans	77	53	130
		Yüzde (%) Sahip olunan çocuk sayısı	59,2	40,8	100,0
		Yüzde (%) İsteme	31,0	46,5	35,9
	2 çocuk	Frekans	117	48	165
		Yüzde (%) Sahip olunan çocuk sayısı	70,9	29,1	100,0
		Yüzde (%) İsteme	47,2	42,1	45,6
	3 çocuk ve üzeri	Frekans	54	13	67
		Yüzde (%) Sahip olunan çocuk sayısı	80,6	19,4	100,0
		Yüzde (%) İsteme	21,8	11,4	18,5
Toplam		Frekans	248	114	362
		Yüzde (%) Sahip olunan çocuk sayısı	68,5	31,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile olma isteği ile koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.76); anlamlılık değerinin $p=0,043$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi düzeyi ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.76. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	6,281	2	,043
Olabilirlik Oranı	6,294	2	,043
Doğrusal İlişki	6,256	1	,012
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.77); araştırmaya katılanların koruyucu aile hakkındaki bilgiyi ilk olarak ankette duyanlarının 43'ü, koruyucu aile hakkında biraz

bilgisi olanların 143'ü, koruyucu aile hakkında yeterince bilgisi olanların 64'ü koruyucu aile olmak istemektedir. Araştırmaya katılanların koruyucu aile hakkındaki bilgiyi ilk olarak ankette duyanlarının 94'ü, koruyucu aile hakkında biraz bilgisi olanların 231'i, koruyucu aile hakkında yeterince bilgisi olanların 143'ü koruyucu aile olmak istememektedir.

Araştırmaya katılanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgiyi ilk olarak ankette duydukları halde koruyucu aile olmayı istedikleri görülse de bilenlere oranla koruyucu aile olmak isteme oranları daha düşüktür. Koruyucu aile hizmeti hakkında toplumda farkındalığın önemi bu verilerden de açıkça görülmektedir. Koruyucu aile hizmeti hakkındaki farkındalığı artırma çalışmaları yapılması sonucu koruyucu aile olmak isteme oranının da artış göstermesi beklenen bir durum olacaktır.

Tablo 3.77. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Koruyucu Aile Hizmeti Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi	İlk olarak bu ankette duydum	Frekans	94	43	137
		Yüzde (%) Bilgi	68,6	31,4	100,0
		Yüzde (%) İsteme	23,5	17,2	21,1
	Biraz bilgim var	Frekans	231	143	374
		Yüzde (%) Bilgi	61,8	38,2	100,0
		Yüzde (%) İsteme	57,8	57,2	57,5
	Yeterince bilgim var	Frekans	75	64	139
		Yüzde (%) Bilgi	54,0	46,0	100,0
		Yüzde (%) İsteme	18,8	25,6	21,4
	Toplam		400	250	650
		Yüzde (%) Bilgi	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile olma isteği ile yakın çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuk değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.78); anlamlılık değerinin $p=0,923$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından çevresinde yetiştirme yurdunda kalan çocuğun varlığı ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 3.78. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	,009	1	,923
Olabilirlik Oranı	,009	1	,923
Doğrusal İlişki	,009	1	,923
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Koruyucu aile olma isteği ile maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.79); anlamlılık değerinin $p=0,049$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.79. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	3,876	1	,049
Olabilirlik Oranı	3,861	1	,049
Doğrusal İlişki	3,870	1	,049
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.80); araştırmaya katılanların yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olanlarının 110'u, maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olmayanların 140'ı koruyucu aile olmak istediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olanlarının 145'i, maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olmayanların 255'i koruyucu aile olmak istemediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk olanların koruyucu aile olmak isteklerinin kısmen daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 3.80. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Maddi veya Manevi Yardıma İhtiyacı Olan Çocuk	Yok	Frekans	255	140	395
		Yüzde (%) Maddi	64,6	35,4	100,0
		Yüzde (%) İsteme	63,8	56,0	60,8
	Var	Frekans	145	110	255
		Yüzde (%) Maddi	56,9	43,1	100,0
		Yüzde (%) İsteme	36,3	44,0	39,2
Toplam		Frekans	400	250	650
		Yüzde (%) Maddi	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile olma isteği ile çevrede öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuğun varlığı değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.81); anlamlılık değerinin $p=0,030$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.81. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	4,733	1	,030
Olabilirlik Oranı	4,607	1	,032
Doğrusal İlişki	4,725	1	,030
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.82); araştırmaya katılanların çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olanlarının 30'u, öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olmayanların 220'si koruyucu aile olmak istediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olanlarının 28'i, öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olmayanların 372'si koruyucu aile olmak istemediğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılanların çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olmayanların koruyucu aile olmak isteklerinin daha fazla olduğu ifade edilebilir.

Tablo 3.82. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Ailesi Tarafından Şiddete Maruz Kalan Çocuk	Yok	Frekans	372	220	592
		Yüzde (%) Şiddet	62,8	37,2	100,0
		Yüzde (%) İsteme	93,0	88,0	91,1
	Var	Frekans	28	30	58
		Yüzde (%) Şiddet	48,3	51,7	100,0
		Yüzde (%) İsteme	7,0	12,0	8,9
Toplam		Frekans	400	250	650
		Yüzde (%) Şiddet	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Ailesi tarafından ihmal edilen çocuk ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.83); anlamlılık değerinin $p=0,259$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuğun varlığı ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 3.83. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Ailesi Tarafından İhmal Edilen Çocuk Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	1,274	1	,259
Olabilirlik Oranı	1,262	1	,261
Doğrusal İlişki	1,272	1	,259
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk ile koruyucu aile olma isteği değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.84); anlamlılık değerinin $p=0,328$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuğun varlığı ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 3.84. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Ailesi Tarafından Çalışmaya Zorlanan Çocuk Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	,957	1	,328
Olabilirlik Oranı	,975	1	,323
Doğrusal İlişki	,956	1	,328
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Koruyucu aile olma isteği ile devletin yardıma ve korunmaya muhtaç çocuklara bakabilme algısı değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.85); anlamlılık değerinin $p=0,001$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından devletin korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.85. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	10,406	1	,001
Olabilirlik Oranı	9,813	1	,002
Doğrusal İlişki	10,738	1	,001
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.86); koruyucu aile olma isteği ile devletin korunmaya muhtaç çocuklara bakma durumu değişkenleri incelenmiş ve araştırmaya katılanların devletin korunmaya muhtaç çocuklara bakabildiğini düşünenlerin 45'i, devletin korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını düşünenlerin 205'i koruyucu aile olmak istediğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılanların devletin korunmaya muhtaç çocuklara bakabildiğini düşünenlerin 117'si, devletin korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını düşünenlerin 283'ü koruyucu aile olmak istemediğini belirtmiştir. Bu bulgulardan hareketle ülkemizde devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını düşünenlerin koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 3.86. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Yardıma ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Devletin Yardıma Ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Bakabilme Algısı	Hayır	Frekans	283	205	488
		Yüzde (%) Devlet	58,0	42,0	100,0
		Yüzde (%) İsteme	70,8	82,0	75,1
	Evet	Frekans	117	45	162
		Yüzde (%) Devlet	72,2	27,8	100,0
		Yüzde (%) İsteme	29,3	18,0	24,9
Toplam		Frekans	400	250	650
		Yüzde (%) Devlet	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile olma isteği ile devletin çocuklara yönelik sosyal hizmet uygulamalarının yeterliliği algısı değişkenleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırıldığında (Tablo 3.87); anlamlılık değerinin $p=0,042$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmalarının yeterli olma durumu ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.87. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliği Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	6,220	1	,013
Olabilirlik Oranı	5,686	1	,017
Doğrusal İlişki	6,458	1	,011
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.88); koruyucu aile olma isteği ile Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmalarının yeterli olma durumu değişkenleri incelenmiş ve araştırmaya katılanların Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmalarının yeterli olduğunu düşünenlerin 29’u, yeterli olmadığını düşünenlerin 221’i koruyucu aile olmak istediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmalarının yeterli olduğunu düşünenlerin 76’sı, yeterli olmadığını düşünenlerin 324’ü koruyucu aile olmak istemediğini belirtmiştir.

Bu bulgulardan hareketle Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmalarının yeterli olmadığını düşünenlerin koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 3.88. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliği Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Devletin Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeterliliği Algısı	Hayır	Frekans	324	221	545
		Yüzde (%)Sosyal Hizmet	59,4	40,6	100,0
		Yüzde (%) İsteme	81,0	88,4	83,8
	Evet	Frekans	76	29	105
		Yüzde (%)Sosyal Hizmet	72,4	27,6	100,0
		Yüzde (%) İsteme	19,0	11,6	16,2
Toplam		Frekans	400	250	650
		Yüzde (%)Sosyal Hizmet	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile olma isteği ile devletin yetiştirme yurtlarındaki çocuklara sağlıklı bakabilme algısı değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.89); anlamlılık değerinin $p=0,001$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakımın olma durumu ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.89. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	14,167	2	,001
Olabilirlik Oranı	14,620	2	,001
Doğrusal İlişki	1,860	1	,173
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.90); araştırmaya katılanların yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakıldığını düşünenlerin 40’ı, bakılmadığını düşünenlerin 192’si koruyucu aile olmak istediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakıldığını düşünenlerin 113’ü, bakılmadığını düşünenlerin 270’i koruyucu aile olmak istemediğini belirtmiştir. Bu bulgulardan hareketle yetiştirme

yurtlarında çocuklara sağlıklı bakılmadığını düşünenlerin koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 3.90. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Devletin Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklara Sağlıklı Bakabilme Algısı	Hayır	Frekans	270	192	462
		Yüzde (%) Yetiştirme	58,4	41,6	100,0
		Yüzde (%) İsteme	67,5	76,8	71,1
	Evet	Frekans	113	40	153
		Yüzde (%) Yetiştirme	73,9	26,1	100,0
		Yüzde (%) İsteme	28,3	16,0	23,5
	Fikri m yok	Frekans	17	18	35
		Yüzde (%) Yetiştirme	48,6	51,4	100,0
		Yüzde (%) İsteme	4,3	7,2	5,4
	Toplam		400	250	650
		Yüzde (%) Yetiştirme	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Koruyucu aile olma isteği ile korunmaya muhtaç bir çocuğa başka bir ailenin bakması değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.91); anlamlılık değerinin $p=0,000$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından öz ailenin çeşitli nedenlerle bakamadığı bir çocuğa başka bir ailenin bakma durumu ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.91. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Korunmaya Muhtaç Bir Çocuğa Başka Bir Ailenin Bakması Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	16,342	2	,000
Olabilirlik Oranı	17,356	2	,000
Doğrusal İlişki	12,918	1	,000
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.92); araştırmaya katılanların öz ailenin çeşitli nedenlerle bakamadığı bir çocuğa başka bir ailenin bakması gerektiğini düşünenlerin 222'si, bakmaması gerektiğini düşünenlerin 27'si koruyucu aile olmak istediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların öz ailenin çeşitli nedenlerle bakamadığı bir çocuğa

başka bir ailenin bakması gerektiğini düşünenlerin 304'ü, bakmaması gerektiğini düşünenlerin 92'si koruyucu aile olmak istemediğini belirtmiştir.

Tablo 3.92. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Korunmaya Muhtaç Bir Çocuğa Başka Bir Ailenin Bakması Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
Korunmaya Muhtaç Bir Çocuğa Başka Bir Ailenin Bakması	Hayır	Frekans	92	27	119
		Yüzde (%) Başka Aile	77,3	22,7	100,0
		Yüzde (%) İsteme	23,0	10,8	18,3
	Evet	Frekans	304	222	526
		Yüzde (%) Başka Aile	57,8	42,2	100,0
		Yüzde (%) İsteme	76,0	88,8	80,9
	Fikrim yok	Frekans	4	1	5
		Yüzde (%) Başka Aile	80,0	20,0	100,0
		Yüzde (%) İsteme	1,0	,4	,8
Toplam		Frekans	400	250	650
		Yüzde (%) Başka Aile	61,5	38,5	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

Bu bulgulardan hareketle öz ailenin çeşitli nedenlerle bakamadığı bir çocuğa başka bir ailenin bakması gerektiğini düşünenlerin koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Koruyucu aile olma isteği ile koruyucu aileye mali devlet desteği verilmesi değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.93); anlamlılık değerinin $p=0,763$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşılamadığından öz ailenin çeşitli nedenlerle bakamadığı bir çocuğa başka bir ailenin bakması durumunda devletin çocuğa bakacak olan aileye maddi destek verme durumu ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.93. Koruyucu Aile Olma İsteği ile Koruyucu Aileye Mali Devlet Desteği Verilmesi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	,091	1	,763
Olabilirlik Oranı	,091	1	,763
Doğrusal İlişki	,091	1	,763
Geçerli Örneklem Sayısı	650		

Koruyucu aile olma isteği ile ileride çocuk sahibi olma düşüncesi değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırıldığında (Tablo 3.94); anlamlılık değerinin $p=0,001$ olduğu görülmüştür. Bu değer $p<0,05$ şartını karşıladığından çocuk sahibi değilse ileride sahip olmayı isteme durumu ile koruyucu aile olma isteği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.94. Koruyucu Aile Olma İsteği ile İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi Değişkenleri Arasındaki Ki-Kare Testi

	Değer	Bağımsızlık Derecesi	Anlamlılık (p testi)
Pearson Ki-Kare	10,318	1	,001
Olabilirlik Oranı	10,942	1	,001
Doğrusal İlişki	10,282	1	,001
Geçerli Örneklem Sayısı	288		

Tespit edilen ilişkinin niteliğinin belirlenmesi için sözü edilen değişkenler arasındaki frekans dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.95); araştırmaya katılanların çocuk sahibi değilse ileride sahip olmayı düşünenlerin 128'i, düşünmeyenlerin 8'i koruyucu aile olmak istediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların çocuk sahibi değilse ileride sahip olmayı düşünenlerin 124'ü, düşünmeyenlerin 28'i koruyucu aile olmak istemediğini belirtmiştir.

Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılanların çocuk sahibi olmayıp ileride çocuk sahibi olmayı düşünenlerin koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

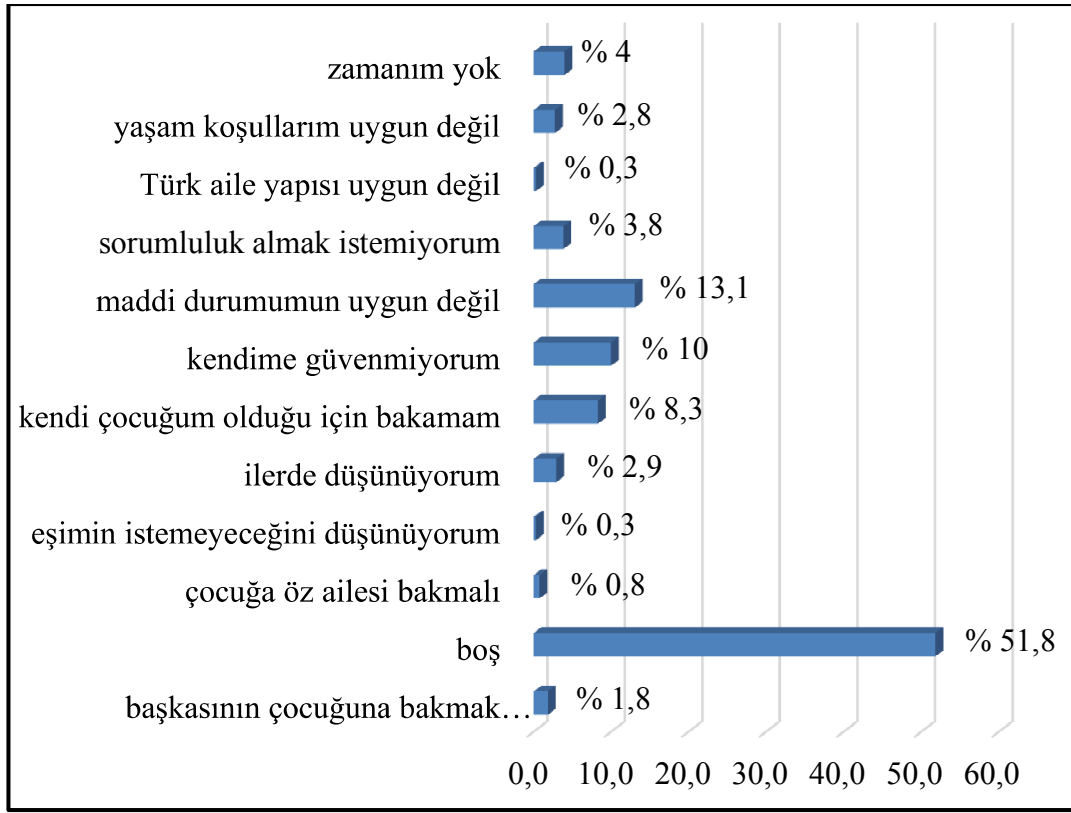
Tablo 3.95. Koruyucu Aile Olma İsteği ile İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi
Değişkenleri Arasındaki Frekans Dağılımı

			Koruyucu Aile Olma İsteği		Toplam
			Hayır	Evet	
İleride Çocuk Sahibi Olma Düşüncesi	Hayır	Frekans	28	8	36
		Yüzde (%) Çocuk İsteme Durumu	77,8	22,2	100,0
		Yüzde (%) İsteme	18,4	5,9	12,5
	Evet	Frekans	124	128	252
		Yüzde (%) Çocuk İsteme Durumu	49,2	50,8	100,0
		Yüzde (%) İsteme	81,6	94,1	87,5
Toplam		Frekans	152	136	288
		Yüzde (%) Çocuk İsteme Durumu	52,8	47,2	100,0
		Yüzde (%) İsteme	100,0	100,0	100,0

4.4.6. Koruyucu Aile Olmayı İstememe Nedenleri

Grafik 3.38’de örneklem grubunun koruyucu aile olmayı istememe nedenlerine göre frekans dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 26’sı (% 4) zamanım yok, 18’i (% 2,8) yaşam koşullarım uygun değil, 2’si (% 0,3) Türk aile yapısı uygun değil, 25’i (% 3,8) sorumluluk almak istemiyorum, 85’i (% 13,1) maddi durumum uygun değil, 65’i (% 10) kendime güvenmiyorum, 54’ü (% 8,3) kendi çocuğum olduğu için bakamam, 19’u (% 2,9) ileride düşünüyorum, 2’si (% 0,3) eşimin istemeyeceğini düşünüyorum, 5’i (% 0,8) çocuğa öz ailesi bakmalı, 12’si (% 1,8) başkasının çocuğuna bakmak istemiyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Araştırmaya katılanların 337’si (% 51,8) de bu soruya cevap vermemiştir. Koruyucu aile olmayı istememe nedenleri incelendiğinde; ön plana çıkan ilk üç neden, gelir düzeyinin yetersizliği, kendine güven ve ailede kendi çocuğunun bulunması şeklindedir. Özellikle koruyucu aile olma isteği ile gelir düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken bu soruda gelir düzeyi yetersizliğinin ilk sırada yer alması dikkat çekicidir.

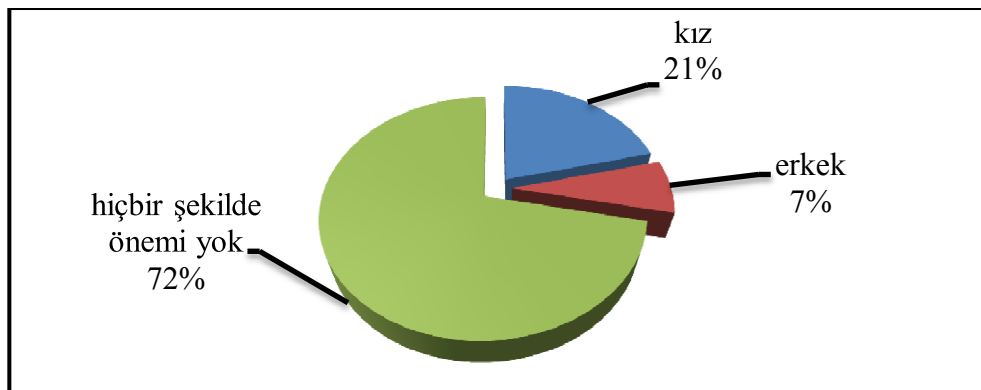
Grafik 3.38. Örneklem Grubunun Koruyucu Aile Olmak İstememe Nedenlerine İlişkin Frekans Dağılımı

4.4.7. Koruyucu Ailesi Olunacak Çocuğun Cinsiyeti

Grafik 3.39'da örneklem grubunun koruyucu aile olmayı isteme durumunda koruyucu ailesi olunacak çocuğun cinsiyetine ilişkin tercihleri gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 137'si (% 21) çocuğun cinsiyetinin kız olmasını isterlerken 47'si (% 7) çocuğun cinsiyetinin erkek olmasını istemiştirler. Ayrıca araştırmaya katılanların 466'sı (% 72) da çocuğun cinsiyetinin hiçbir şekilde önemi olmadığını belirtmiştir.

Grafik 3.39. Koruyucu Ailesi Olunacak Çocuğun Cinsiyetine İlişkin Frekans Dağılımı

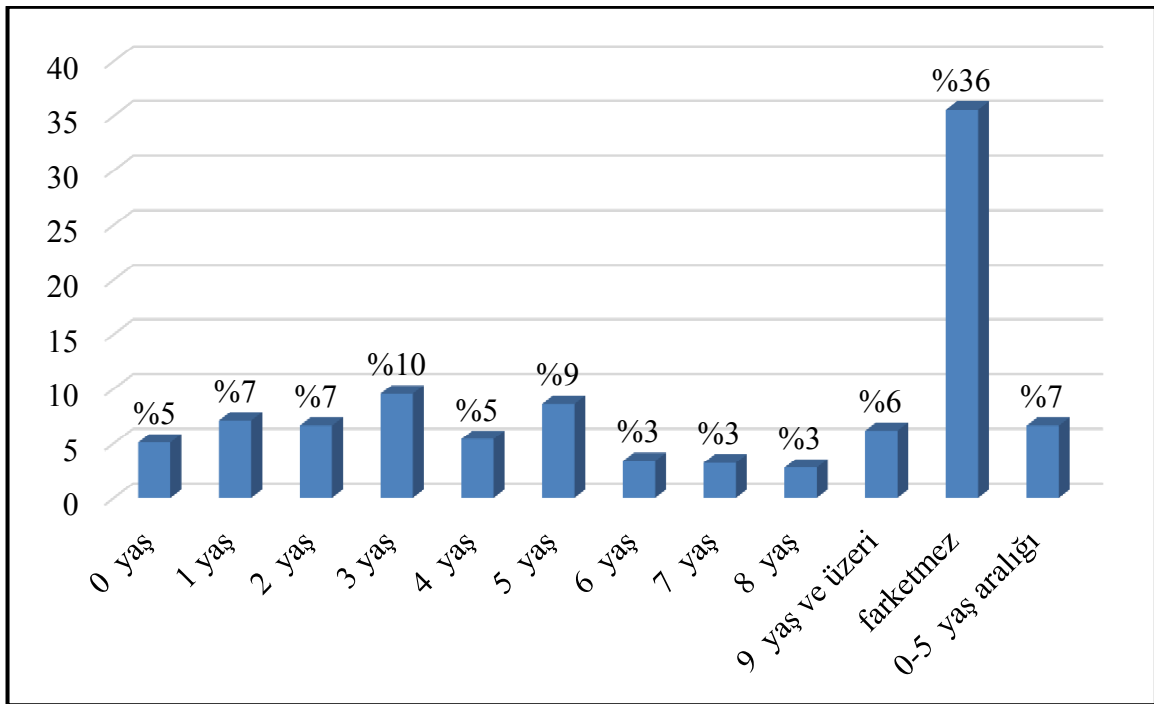

4.4.8. Koruyucu Ailesi Olunacak Çocuğun Yaşı

Grafik 3.40'ta örneklem grubunun koruyucu aile olmayı isteme durumunda, koruyucu ailesi olunacak çocuğun yaşına ilişkin vermiş olduğu cevapların dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 33'ü (% 5) 0 yaşındaki, 46'sı (% 7) 1 yaşındaki, 43'ü (% 7) 2 yaşındaki, 62'si (% 10) 3 yaşındaki, 35'i (% 5) 4 yaşındaki, 56'sı (% 9) 5 yaşındaki, 22'si (% 3) 6 yaşındaki, 21'i (% 3) 7 yaşındaki, 18'i (% 3) 8 yaşındaki, 40'ı (% 6) 9 yaş ve üzerindeki ve 43'ü (% 7) 0-5 yaş aralığındaki çocuğun koruyucu ailesi olmayı istemektedirler.

Ayrıca araştırmaya katılanların 231'i (% 36) da çocuğun yaşının hiçbir şekilde önemi olmadığını belirtmiştir. Ayrıca koruyucu aile olunacak çocuğun yaş aralıklarının daha genel bir ortalamaya göre değerlendirmesi yapılacak olursa araştırmaya katılanların % 29'unun 0-3 yaş, % 21'inin 4-5 yaş, % 15'inin 6 ve üzeri yaş aralığındaki bir çocuğa bakmak istedikleri söylenebilir. Araştırmaya katılanların her ne kadar çocuğun yaşını önemsemediği (% 36) görülse de genellikle 0-5 yaş aralığında (% 50) yani okul öncesi dönemde olan çocukların koruyucu ailesi olmayı düşündükleri ifade edilebilir.

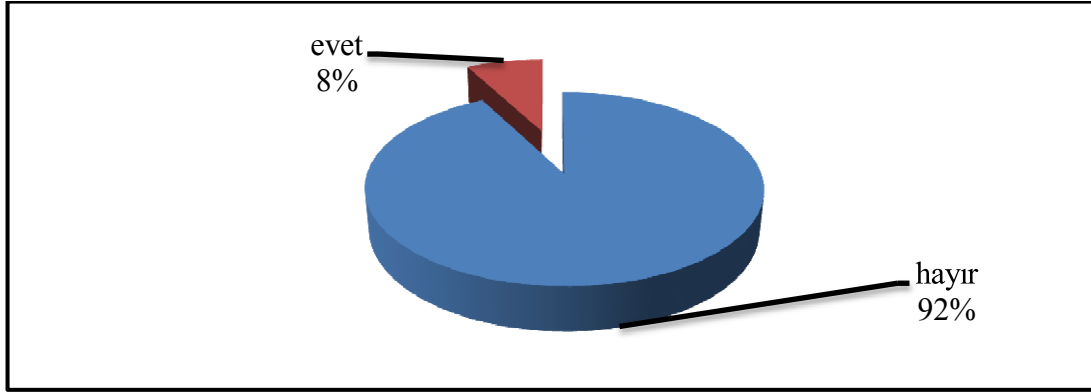
Grafik 3.40. Koruyucu Ailesi Olunacak Çocuğun Yaşına İlişkin Frekans Dağılımı

4.4.9. Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygınlığı

Grafik 3.41’de örneklem grubunun koruyucu aile hizmetinin yaygın olmasına göre dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 600’ü (%92) koruyucu aile hizmetinin Türkiye’de yaygın olmadığını, 50’si (%8) yaygın olduğunu belirtmiştir.

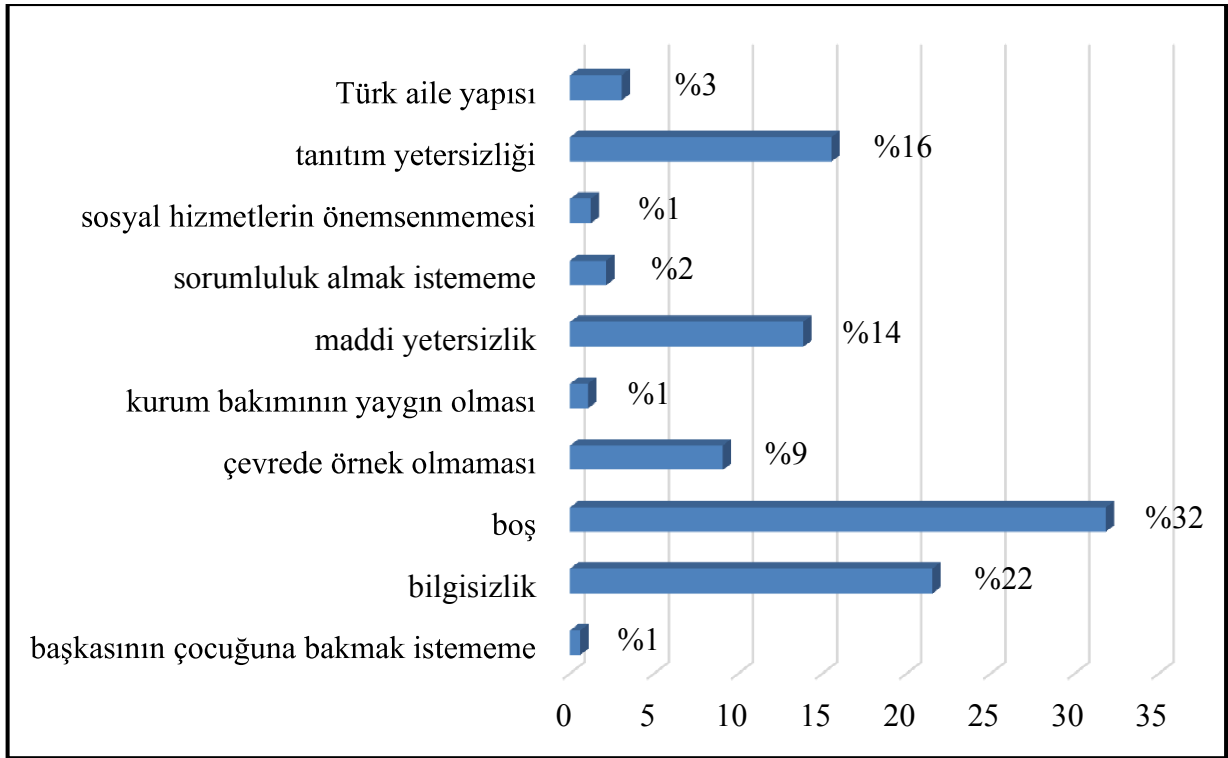
Grafik 3.41. Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygınlığına İlişkin Frekans Dağılımı

4.4.10. Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygın Olmama Nedenleri

Grafik 3.42’de örneklem grubunun koruyucu aile hizmetinin yaygın olmama nedenlerine göre dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların 20’si (%3) Türk aile yapısını, 101’i (%16) tanıtım yetersizliğini, 8’i (%1) sosyal hizmetlerin önemsenmemesini, 14’ü (%2) sorumluluk almak istememeyi, 90’ı (%14) maddi yetersizliği, 7’si (%1) kurum bakımının yaygın olmasını, 59’u (%9) çevrede örnek olmamasını, 140’ı (%22) bilgisizliği, 4’ü (%1) başkasının çocuğuna bakmak istememeyi Türkiye’de koruyucu aile hizmetinin yaygın olmama nedeni olarak belirtmiştir. Ayrıca araştırmaya katılanların 207’si (%32) Türkiye’de koruyucu aile hizmetinin yaygın olmadığını belirttiği halde bu soruya cevap vermemiştir.

Grafik 3.42. Koruyucu Aile Hizmetinin Yaygın Olmama Nedenlerine İlişkin Frekans Dağılımı

Araştırmaya katılanlara göre; Türkiye’de koruyucu aile hizmetinin yaygın olmama nedenlerinden en önemlisi bilgisizliktir. Tanıtım yetersizliğinin de bir diğer önemli neden olduğunu söylemek yanlış olmaz. Türkiye’de koruyucu aile hizmeti toplum tarafından bilinmediği için yaygınlaşamadığı ve koruyucu aile hizmetine yönelik toplumsal farkındalığın yeterince oluşturulamadığı ifade edilebilir.

SONUÇ

Korunmaya muhtaç çocuk; ailesi olmayan, annesi ya da babası olmayan, ailesi olup da çocuğa bakacak durumda maddi veya manevi güce sahip olmayan çocuklardır. Hakkında korunma kararı çıkartılan korunmaya muhtaç çocuğa; öz ailesinin yanında bakımının yapılabilmesi için yardım edilebilir. Korunmaya muhtaç çocuk evlat edinilecek durumda ise evlatlık verilebilir, koruyucu aile yanına yerleştirilebilir. Bunların gerçekleşmediği durumlarda koşullar oluşuna kadar korunmaya muhtaç çocuğa kurum bakımı sağlanabilir.

Çocukların korunmaya muhtaç duruma gelmelerinde ailelerinin etkili olduğu veya olmadığı birçok neden vardır. Bu nedenler arasında; ailenin ekonomik durumu, anne ve babanın medeni durumları, anne ve babanın hayatta olup olmamaları, ailenin çocuğu kötü yola yönlendirme eğilimleri, anne ve babanın çocuk yetiştirme tarzları gösterilebilir.

Çocukların korunma altına alınmalarında ise; kimsesiz ve muhtaç durumda olmaları, anne veya babanın ya da her ikisinin ölümü, anne veya babanın ekonomik olarak çocuğa bakamayacak durumda olması, anne veya babadan birinin çocuğu istismar etmesi, ikinci evlilik yapan anne veya babanın eşinin çocuğu istememesi, bir toplumun veya ailenin doğal afete uğraması sonucu çocuğun ortada kalması, savaşlar, aile fertlerinden birinin hastalanması, anne ve babanın boşanması, çocuğun evlilik dışı doğumu gibi birçok neden söz konusudur.

Dünya genelinde ve Türkiye’de korunmaya muhtaç çocukların bulunması toplumsal yaşamın bir acı bir gerçeğidir. Bu noktada, devletlerin öncelikli sorumluluklarından biri de korunmaya muhtaç durumda olan çocukların topluma kazandırılması sağlamak için gerekli tedbirleri almak ve uygulamaktır.

Çocukların çoğunun sağlık, evsizlik, alkol ve madde bağımlılığı, okulda karşılaştıkları problemler ve fiziksel veya cinsel istismar nedenleri ile haklarında koruma kararı alınmakta ve aile sevgisinden uzak yaşamak yerine aile ortamında yaşamaları için koruyucu aile hizmeti sunulmaktadır.

Ailesi hayatta olmasına rağmen bedensel, psikolojik veya maddi durumdan dolayı kurum bakımına bıraktığı çocukların aile sevgisi alarak yaşaması ve yaşam kalitelerini arttırması amacıyla bir aile ortamına ihtiyaç duyan korunmaya muhtaç çocuklar için oluşturulan uygulamaya koruyucu aile hizmeti denilmektedir.

Türk toplum yapısı göz önünde bulundurulduğunda, Türk toplumunun aileyi ön planda tutan, önemseyen bir yapısı olduğu görülmektedir. Böyle bir toplumda ailesiz büyüyen korunmaya muhtaç durumda olan çocuklar psiko-sosyal sorunlar yaşamaktadırlar. Özellikle aile odaklı toplumlarda ailesinden uzaklaşmak zorunda kalan çocuklar için koruyucu aile hizmeti kurtarıcı ve tedavi edici bir yöntem olarak görülebilir.

Koruyucu aile hizmetinin bileşenleri ise, korunmaya muhtaç çocuk, koruyucu aile ve sosyal hizmet uzmanıdır. Ancak korunmaya muhtaç çocuğun, koruyucu aile hizmeti alması durumunda önemli olan çocuğun refahıdır. Korunmaya muhtaç durumda olan çocuk fuhuş, dilencilik, alkol ve madde bağımlılığı gibi sosyal tehlikelere karşı öz ailesi tarafından korunamamakta ise devlet tarafından hakkında korunma kararı çıkarılarak çocuğa yaşam standartlarını koruyabilmesi için koruyucu aile hizmeti sunulmaktadır.

Türkiye’ de koruyucu aile hizmetinin, 2012 yılında oluşturulan yönetmelik ile önemli ölçüde geliştiği görülmektedir. Ailelerin sorunlarına çocukların dahil olmasını engellemek ve çocukların bu dönemlerini zarar görmeden atlatmalarını ve normal hayatlarına devam etmelerini sağlamak, onların öz ailelerinden, okullarından ve çevrelerinden uzaklaşmadan yaşamlarını sürdürmeleri için ortam oluşturmak gibi amaçlarının olması koruyucu aile hizmetini önemli kılmaktadır.

Her çocuğun korunmaya muhtaçlık süresi ve yaşam koşulları başka olduğu için koruyucu aile modelleri son derece önem arz etmektedir. Koruyucu aile modelleri, koruyucu ailelerin çeşitlerini ifade etmektedir. Bu modeller, korunmaya muhtaç durumda olan çocukların ne kadar sürede bakıma muhtaç olduklarını ihtiyaçları doğrultusunda belirlemek ve koruyucu aile olacak ailelerin hangi koşullarda, ne şekilde bu hizmeti vermeleri gerektiğini belirtmektedir.

Anne veya babası ya da anne ve babası çocuğuna bakamayacak durumda ise çocuğun akrabaları arasından veya yakın çevresi tarafından çocuğa bakmak isteyen kişilerin belirlenmesi ve bu konuda bilgilendirilmeleri, eğitim almaları gerekmektedir. Bazı durumlarda korunmaya muhtaç duruma düşmüş olan çocukların acil ve kısa süreli olarak bakılmaları gerekebilir. Böyle durumlarda geçici olarak koruyucu aile bakımı gerekmektedir. Bazı durumlarda ise ailesinin yanına kısa süre sonra dönemeyecek olan çocukların da koruyucu aile hizmeti alması gerekmektedir. Hem korunmaya muhtaç durumda olan hem de bakımları sırasında özel zorlukları olan çocuklar için de ayrıca bir koruyucu aile modeli oluşturulması gerekmektedir.

Türk vatandaşı olan ve Türkiye’de sürekli ikamet eden, 25-65 yaş aralığında olan, en az ilkokul düzeyinde eğitim almış olan ve düzenli gelire sahip kişi veya aileler koruyucu aile olabilmektedirler. Koruyucu aile olmaya karar vermiş, il veya ilçe müdürlüğüne başvuruda bulunmuş ve başvurusu kabul edilmiş kişi ve ailelerin, koruyucu aile olabilmeleri ve bu hizmeti çocuğa verirken en yüksek faydayı çocuğa sağlayabilmesi amacı ile bazı eğitimler alması gerekmektedir.

Korunmaya muhtaç durumda olan çocukların geçmiş yaşamlarından ne derece etkilendiklerine bağlı olarak koruyucu aile yanına yerleştirilmeden önce özellikleri belirlenmektedir. Böylece özel zorlukları ve ihtiyaçları bulunan çocuklar belirlenmiş olmaktadır.

Koruyucu aile olmak isteyen kişi veya aile gönüllü olarak bu hizmeti verebileceği gibi devlet tarafından koruyucu aileye verilen aylık bakım ödemesi ile çocuğun bakım masrafları üstlenilmektedir. Koruyucu aile hizmetinden yararlanacak çocuğa yapılan aylık bakım ödemesi çocuğun fiziksel, sosyal ve kültürel gelişimi ve eğitimi için önemli bir kaynak olmaktadır. Bu ödeme ailelerin maddi olarak bir sıkıntı çekmeden çocuğa bakabilmelerini sağlamaktadır.

Çocuğun bakımı için devletten tarafından maddi destek sağlanması bu hizmetin gelişiminde önemli katkılar sağlamıştır. Maddi olarak bir çocuğun bakımını üstlenemeyecek durumda olan aile veya kişi, bu sorunu devletin verdiği aylık bakım ödemesi ile çözebilirken, aile veya kişilerin sorumluluğu ise, çocuğa en çok gerekli olan sevgiyi ve desteği vermekle sınırlandırılmıştır.

Koruyucu aile hizmeti, koruyucu aile ile koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk arasındaki olumlu veya olumsuz ilişkinin tespit edilmesi ile devam edebilmekte veya sonlandırılabilir. Olumlu bir ilişkinin koruyucu aile ile çocuk arasında kurulmuş olması hizmetin devamı için en önemli etkidir. Aksinin tespit edilmesi çocuk ile ilgili ihmal, istismar durumunun olması ise koruyucu aile hizmetinin sonlandırılmasına neden olmaktadır. Hizmetin sonlandırılması, koruyucu aile ile çocuk arasında olumsuz bir ilişki olması dışında çocuğun öz ailesinin yanına dönmesi veya çocuk için başka bir hizmet modelinin uygun olmasının tespit edilmesi gibi durumlarda da olabilmektedir.

Türkiye’de bu hizmetin yaygınlığı açısından bir değerlendirme yapıldığında, koruyucu aile hizmeti gelişme sürecinde olan bir bakım hizmetidir. Bu bağlamda, koruyucu aile hizmetinin gelişimini etkileyen unsurların dikkate alınması gerekir.

Koruyucu aile hizmetinin gelişimini etkileyen en önemli nedenler arasında; nüfus yoğunluğu, eğitim seviyesi, işsizlik, yaşam koşulları, sosyal bağların gevşemesi ve düzensiz göç yer almaktadır. Tüm bu etkenler korunmaya muhtaç çocukların sayısını arttırmakta iken koruyucu aile hizmetinin de önemini açıkça ortaya çıkarmaktadır.

Toplumda farkındalık yaratmak için yapılacak olan çalışmaların en önemli aracı medyadır. Gazeteler, televizyonlar ve sosyal medya aracılığı ile Bunun dışında toplumsal farkındalık oluşturmak için toplumdaki tüm insanlara yönelik eğitimler, seminerler veya konferanslar düzenlenmeli ve herkesin katılımı için çalışmalar yapılmalıdır. Bu şekilde göz ardı edilen sosyal sorunların toplum tarafından farkına varılması sağlanacaktır ve çözümler toplum tarafından uygulanacaktır.

Sokakta yaşayan, ağır şartlarda çalışan veya kimsesiz, yardıma/ korunmaya muhtaç çocuklara karşı toplumun bilinçlendirilmesi, duyarlı olması ve bu çocukların topluma tekrar kazandırılması için çalışmalar yapılması gerekmekte bu da ancak toplumsal farkındalık ile mümkün olabilmektedir. Korunmaya muhtaç çocukların daha önce belirttiğimiz gibi sayıları oldukça fazladır. Bu sayıyı azaltmak hatta bu sorunu yok etmek için toplumda farkındalık oluşturmak çok önemlidir. Korunmaya muhtaç çocukların, sokak çocuklarının bir aile yanında bakımı çocuğun topluma tekrar kazandırılabilmesi için en geçerli yoldur. Bu nedenle çeşitli nedenlerle öz ailesi tarafından bakılamayan çocuklar için oluşturulan koruyucu aile hizmeti açısından toplumsal farkındalık oluşturmak oldukça önemsenmesi gereken bir konudur. Toplumsal farkındalık oluşturabilmek olayları yorumlayabilme, benimseme, sorunlara odaklanabilme ile mümkün olabilmektedir. Sosyal sorunlara, toplumda meydana gelen risk faktörlerine karşı çalışmalar yapmak ve toplumu bilgilendirmek toplumsal farkındalığın oluşturulması açısından önemlidir.

Türkiye’de koruyucu aile hizmeti 2014 Ocak verilerine göre İller bazında incelendiğinde; İzmir, koruyucu aile hizmetinin en yaygın olarak görüldüğü ildir. İzmir ilinde 292 koruyucu aile mevcuttur. İzmir ilindeki 292 mevcut koruyucu aile toplam 327 çocuğun bakımını üstlenmiştir. İstanbul ilindeki mevcut koruyucu aile sayısı 263 iken koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk sayısı 283’tür. Ankara ilindeki mevcut koruyucu aile sayısı 150 iken koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk sayısı 167’dir. Koruyucu aile sayısı açısından ilk on İl şu şekilde sıralanabilir; İzmir, İstanbul, Ankara, Kayseri, Hatay, Bursa, Balıkesir, Kahramanmaraş, Mersin ve Adana. En az koruyucu aile sayısının bulunduğu iller ise; sadece bir koruyucu ailenin mevcut olmasından dolayı Iğdır, Bilecik

ve Hakkari illeridir. Hiç koruyucu aile bulunmayan iller ise Kars, Nevşehir, Tunceli, Bayburt ve Ardahan illeridir.

Alan araştırmasının yapıldığı Çanakkale ilinde koruyucu aile sayısı 17 ve koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk sayısı ise 18'dir. Medeni durum açısından; evli olan koruyucu aile sayısı 13 iken boşanmış, dul veya bekar olan koruyucu aile sayısı toplamı 4'tür. Koruyucu ailelerin yaş ortalaması incelendiğinde; koruyucu annelerin yaş ortalamasının 45, koruyucu babaların yaş ortalamasının ise 48 olduğu görülmektedir. Koruyucu ailelerin eğitim durumlarına bakıldığında; koruyucu annelerin % 29'unun ilkokul, % 44'ünün lise, % 47'sinin lisans mezunu; koruyucu babaların % 25'nin ilkokul, % 17'sinin lise, % 58'inin lisans mezunu olduğu anlaşılmaktadır.

Çanakkale ilindeki koruyucu ailelerin meslekleri incelendiğinde; memur olan erkek sayısı 1 iken kadın sayısı 2'dir. Serbest meslek ile geçimini sağlayan erkek sayısı da kadın sayısı da 3'tür. Emekli olan erkek sayısı da kadın sayısı da 4'tür. İşçi olan erkek sayısı 7 iken kadın sayısı 4'tür. Çanakkale ilindeki koruyucu ailelerin ve çocukların diğer özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

- Koruyucu ailelerin %71'i mülk sahibi, % 29'u ise kiracıdır
- 700 TL ve altında geliri olan aile bulunmaz iken 701-1000 TL arasında geliri olan 3 aile bulunmaktadır. 1000 TL'den fazla geliri olan aile sayısı ise 14'tür.
- 1 yıldan az süre ile koruyucu aile olanların sayısı 9, 1-5 yıl arası koruyucu aile olanların sayısı 4, 6-10 yıl arası koruyucu aile olanların sayısı 2 ve 10 yıldan fazla süre ile koruyucu aile olanların sayısı 2'dir.
- Aynı anda sadece 1 çocuğun koruyucu ailesi olan aile veya kişilerin sayısı 16 iken, 2 çocuğun aynı anda koruyucu ailesi olan aile veya kişilerin sayısı ise 1'dir.
- Bütün koruyucu aileler maddi destek almaktadırlar. Gönüllü olarak ya da yan destek olarak koruyucu aile hizmeti veren aile bulunmamaktadır.
- Cinsiyet bakımından kız çocuk sayısı 12, erkek çocuğu sayısı ise 6'dır. 0-3 yaş aralığında çocuk bulunmazken 4-5 yaş aralığında 4 çocuk, 6-9 yaş aralığında 2 çocuk, 10-14 yaş arası 6 çocuk, 15-18 yaş arası 4 çocuk ve 19 yaş ve üzeri 2 çocuğun koruyucu aile yanında olduğu görülmektedir.
- Eğitim durumları açısından okul öncesi dönemde 4 çocuk, ilkokul düzeyinde eğitim gören 2 çocuk, ilköğretim düzeyinde eğitim gören 6 çocuk, lise düzeyinde

eğitim gören 4 çocuk ve yüksekokul düzeyinde eğitim gören 2 çocuk bulunmaktadır.

- Öz ailelerin medeni durumları açısından boşanmış ve ayrı yaşayan ailelerin ön plana çıkması dikkat çekicidir.
- Koruyucu aile yanındaki çocukların 17'si sağlıklı iken 1 çocuk engellidir.

Koruyucu aile hizmeti, korunmaya muhtaç çocuklar için oluşturulan bir bakım yöntemidir. Korunmaya muhtaç çocuklar için oluşturulan bu bakım yöntemi Ülkemizde gün geçtikçe gelişme gösterse de koruyucu aile hizmetinin anlaşılması ve yaygınlaşabilmesi için bu alandaki çalışmalara ihtiyaç bulunduğu ifade edilebilir. Bu çerçevede çalışmada, koruyucu aile hizmetine ilişkin kamuoyu farkındalığının ve bakış açısının Çanakkale ili örneğinde incelendiği bir alan araştırmasına yer verilmiştir. Alan araştırması, Çanakkale il merkezinde yapılan anket çalışması ile gerçekleştirilmiştir.

Çanakkale il merkezinde yapılan alan araştırmasında örneklemin tanıtıcı özellikleri, yakın çevresinde korunmaya muhtaç çocukların varlığı, devletin yardıma ve korunmaya muhtaç çocuklara yönelik sorumluluklarını yerine getirebilme algısı ve koruyucu aile hizmetine karşı bakışı incelenmiştir.

Araştırma kapsamında yardıma ve korunmaya muhtaç çocuklara ilişkin yapılan analizler sonucunda bazı bulgular tespit edilmiştir. Bu bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- Dul veya boşanmış olanların, evli ve bekar olanlara göre yakın çevrelerinde yetiştirme yurdunda kalan çocuğun daha az olduğu,
- Gelir seviyesi 3000 TL ve daha fazla olan kişilerin yakın çevresinde hiç yetiştirme yurdunda kalan çocuğun olmadığı,
- Boşanmış olan kişilerin çevrelerinde daha fazla maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunduğu,
- Evli olanların yakın çevrelerinde diğer kişilere göre daha az anne ve/veya babası engelli olan çocuk olduğu,
- Evli olanların yakın çevrelerinde bekar, dul ve boşanmış kişilere göre daha az öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olduğu,
- Gelir seviyesi 3000 TL ve daha fazla olan kişilerin diğer gelir gruplarına sahip kişilere göre yakın çevresinde daha az öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuğun olduğu,

- Evli olanların yakın çevrelerinde bekar, dul ve boşanmış kişilere göre daha az öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk olduğu,
- Örneklem grubunun yakın çevresinde en çok maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunmakta iken en az yetiştirme yurdunda kalan çocuk bulunduğu,
- Yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunduğunu belirtenlerin, aksi düşüncede olanlara göre devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını daha fazla düşündüğü,
- Yakın çevresinde öz ailesi tarafından ihmal edilen çocuk olduğunu belirtenlerin, aksi düşüncede olanlara göre daha fazla oranda devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını düşündüğü,
- Yakın çevresinde öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan çocuk olduğunu belirtenlerin, aksi düşüncede olanlara göre daha fazla oranda devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara bakamadığını düşündüğü,
- Yakın çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk olmadığını belirtenlerin, daha fazla oranda yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakıldığını düşündüğüdür.

Örneklem grubunun koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyine ilişkin bulgular dikkat çekicidir. Araştırmaya katılanların % 21'i koruyucu aile hizmetini ilk olarak bu ankette duydum cevabını verirken % 58'i biraz bilgim var ve % 21'i yeterince bilgim var cevaplarını vermiştir.

Örneklem grubunun koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi kaynağı değişkenine ilişkin frekans dağılımı incelendiğinde araştırmaya katılanların % 2'sinin akraba, % 21'inin anket, % 16'sının çevre, % 6'sının gazete, % 19'unun internet, % 7'sinin kurum, % 29'unun televizyon aracılığı ile koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi edindikleri anlaşılmıştır. Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi kaynağının en çok % 29 oranında televizyon olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile diğer değişkenler arasındaki ilişki; koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi sahibi olan kişilerin özelliklerini belirleyebilmek amacı ile araştırılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

- Medeni durumunu dul olarak belirtenlerin bekar, evli veya boşanmış olarak belirtenlere oranla koruyucu aile hizmeti hakkında daha az bilgi sahibi oldukları,

- Koruyucu aile hizmeti hakkında biraz bilgi sahibi olanların da çoğunlukla evliler olduğu,
- İlkokul mezunlarının çoğunluğunun bu hizmeti ilk kez anketten duyduğu,
- Eğitim seviyesi arttıkça koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi düzeyinin de artış gösterdiği,
- Araştırmaya katılan doktor, hemşire ve yöneticilerin çoğunun bu hizmet hakkında bilgi sahibi olduğu,
- Esnafların çoğunluğunun bu hizmeti ilk kez anketten duymuş olduğu,
- Doğrusal bir ilişki olmamakla birlikte araştırmaya katılanların gelir düzeyi arttıkça koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi durumunun da artış gösterebileceği,
- Çocuk sahibi olmayanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeylerinin çocuk sahibi olanlara kıyasla daha fazla olduğu,
- Yurt içi seyahat yapanların koruyucu aile hakkında daha çok bilgi sahibi olduğu,
- Koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyinin yurt dışı seyahate göre farklılık göstermediği,
- Konut sahibi olanların veya kira ödemeyenlerin koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi düzeyinin daha az olduğu,
- Günlük gazete okuyanların koruyucu aile hizmeti hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğu,
- Çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunmayanların koruyucu aile hizmeti hakkında daha az bilgi sahibi olduğu,
- Koruyucu aile hizmeti hakkında bilgi seviyesi daha yüksek olanların, yetiştirme yurtlarında kalan çocuklara sağlıklı bakılmadığını düşündüğüdür.

Örneklem grubunun koruyucu aile olma isteğine ilişkin frekans dağılımı incelenmiş ve araştırmaya katılanların % 38'i koruyucu aile olmak isterken, % 62'sinin koruyucu aile olmak istemediği görülmüştür.

Örneklem grubunun koruyucu aile olmak istememe nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde; araştırmaya katılanların % 4'ü zamanım yok, % 2,8'i yaşam koşullarım uygun değil, % 0,3'ü Türk aile yapısı uygun değil, % 3,8'i sorumluluk almak istemiyorum, % 13,1'i maddi durumum uygun değil, % 10'u kendime güvenmiyorum, % 8,3'ü kendi çocuğum olduğu için bakamam, % 2,9'u ilerde düşünüyorum, % 0,3'ü eşimin istemeyeceğini düşünüyorum, % 0,8'i çocuğa öz ailesi bakmalı, % 1,8'i başkasının

çocuğuna bakmak istemiyorum şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılanların % 51,8'i de koruyucu aile olmak istememelerine rağmen bu soruya cevap vermemiştir.

Araştırmada önemsenen bir değişken olduğu için koruyucu aile olma isteği değişkeni ile cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim düzeyi, gelir durumu, yurt içi ve yurt dışı seyahat, konut mülkiyeti, sahip olunan çocuk sayısı, koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgi düzeyi, yakın çevrede korunmaya muhtaç çocukların varlığı gibi birçok değişken arasındaki ilişkinin anlamlılığı incelenmiştir. Elde edilen bulgular şunlardır:

- Kadınların erkeklere oranla koruyucu aile olmayı daha fazla istedikleri
- Medeni durumu dul ve boşanmış olan katılımcıların daha fazla oranda koruyucu aile olmayı istemedikleri görülürken evli veya bekar olanların diğerlerine oranla koruyucu aile olmayı daha fazla istedikleri,
- Bekar olanların ileride koyucu aile olmayı isteme oranının diğer medeni durum gruplarından yüksek olduğu,
- Koruyucu aile olma isteği azaldıkça araştırmaya katılanların yaş ortalamasının arttığı,
- Eğitim seviyesi arttıkça koruyucu aile olmak isteme oranlarının da artacağı,
- Yurt içi seyahat yapmayanların, yurt içi seyahat yapanlara kıyasla daha fazla oranda koruyucu aile olmayı istemediği,
- Koruyucu aile olma isteğinin yurt dışı seyahate göre farklılık göstermediği,
- Koruyucu aile olma isteğinin konut mülkiyetine göre farklılık göstermediği,
- Araştırmaya katılanların çocuk sayıları koruyucu aile olma isteklerini etkilemediği,
- Çocuk sahibi olmayıp ileride çocuk sahibi olmayı düşünenlerin koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu,
- Yakın çevresinde maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan çocuk bulunanların koruyucu aile olmak isteklerinin kısmen daha fazla olduğu,
- Yakın çevresinde öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan çocuk bulunmayanların koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu,
- Ülkemizde devletin yardıma/korunmaya muhtaç çocuklara tam anlamıyla bakmadığını düşünenlerin koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu,
- Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmalarının yeterli olmadığını düşünenlerin koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu,

- Yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bakılmadığını düşünenlerin koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu,
- Öz ailenin çeşitli nedenlerle bakamadığı bir çocuğa başka bir ailenin bakması gerektiğini düşünenlerin koruyucu aile olma isteklerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca araştırmaya katılanların koruyucu aile hizmeti hakkındaki bilgiyi ilk olarak ankette duydukları halde koruyucu aile olmayı istedikleri görülsede bilenlere oranla koruyucu aile olmak isteme oranları daha düşüktür. Koruyucu aile hizmeti hakkında toplumda farkındalığın önemi bu verilerden de açıkça görülmektedir. Koruyucu aile hizmeti hakkındaki farkındalığı artırma çalışmaları yapılması sonucu koruyucu aile olmak isteme oranının da artış göstermesi beklenen bir durum olacaktır.

Örneklem grubunun koruyucu aile hizmetinin yaygın olmasına göre dağılımı incelendiğinde; araştırmaya katılanların % 92'si koruyucu aile hizmetinin Türkiye'de yaygın olmadığını, % 8'i yaygın olduğunu belirtmiştir.

Koruyucu aile hizmetinin yaygın olmama nedenleri incelendiğinde; araştırmaya katılanların % 3'ü Türk aile yapısını, % 16'sı tanıtım yetersizliğini, % 1'i sosyal hizmetlerin önemsenmemesini, % 2'si sorumluluk almak istememeyi, % 14'ü maddi yetersizliği, % 1'i kurum bakımının yaygın olmasını, % 9'u çevrede örnek olmamasını, % 22'si bilgisizliği, % 1'i başkasının çocuğuna bakmak istememeyi Türkiye'de koruyucu aile hizmetinin yaygın olmama nedeni olarak belirtmiştir.

Türkiye'de koruyucu aile hizmetinin yaygın olmama nedenlerinden en önemlisi araştırmaya katılanlara göre bilgisizliktir. Tanıtım yetersizliğinin de bir diğer önemli neden olduğunu söylemek yanlış olmaz. Sonuç olarak koruyucu aile hizmetinin yaygınlaşmasına etki eden nedenler incelendiğinde; Türkiye'de koruyucu aile hizmeti toplum tarafından tam anlamıyla bilinmediği için yaygınlaşamadığı ifade edilebilir. Araştırmaya katılanlar her ne kadar koruyucu aile hizmeti hakkında bilgileri olduğunu söyleseler de koruyucu aile hizmetine yönelik toplumsal farkındalık henüz gelişmemiştir.

Yapılan araştırma sonucu ortaya çıkan tüm bu bulgular göstermektedir ki Türkiye'de koruyucu aile hizmeti çok fazla bilinmemekte ve yaygın bir şekilde işlevini yerine getirememektedir. Bu nedenle asıl araştırılması ve önlem alınması gereken durum Türkiye'de koruyucu aile hizmetini yaygınlaştırmak için ne gibi çalışmalar yapılabileceği

yönündedir. Bu bağlamda koruyucu aile hizmetinin yaygınlaştırılması için kamusal alanda sürekli ve sistemli olarak tanıtımın yapılması gerekliliğine dikkat çekilebilir.

Türkiye’de koruyucu aile hizmetini yaygınlaştırmak ve Türk halkının bu hizmet hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilmesi için yapılması gerekenler şu şekilde ifade edilebilir:

- Televizyon programlarında koruyucu ailelik yapan kişi veya ailelere yer vermek,
- Gazetelerde sık sık koruyucu aile hizmeti hakkında yazılar yayınlamak,
- Koruyucu aile yanındaki çocuklara özel okullarda, dershanelerde kontenjanlar açmak ve koruyucu aile yanındaki çocukların indirimli okumalarını sağlamak,
- İnsanların sosyal sorumluluk sahibi olabilmesine yönelik faaliyetler düzenlemek,
- Koruyucu aile hizmetinde yapılan ödemelerin aileleri çocuğun bakımı için teşvik edici olmasını sağlamak,
- Tanıtım konusunda medyayı sürekli ve sistemli olarak kullanmak,
- Toplumun bilinçlenmesi için sık sık seminer, konferans ve eğitim olanaklarını arttırmak,
- Koruyucu aile hizmeti alanında çalışabilecek meslek elemanlarının sayısını arttırmak,
- Okullarda koruyucu aile hizmetini tanıtmak,
- Tanıtım ve bilinçlendirme kampanyaları başlatmak.

KAYNAKÇA

- Abay, Ali Rıza; Harun, Ceylan. “Sosyal Hizmet Kurumlarının Tarihsel Gelişimi”, Sosyal Hizmet Kurumlarında Yönetim, (der. Muammer Sarıkaya), 1. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2011.
- Akbulut, Seda Kurtuluş. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Aracılığıyla Evlat Edinme ve Koruyucu Aile Kurumu, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2011, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akço, Seda; Selma Özsoy. Sosyal Hizmetlerin Yerel Yönetimlere Devri Hakkında Yasa Tasarısı, 1. Baskı, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 2007.
- Akyüz, Emine. Çocuk Hukuku, 1. Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2010.
- Akyüz, Emine. Medeni Kanuna Göre Müşterek Hayatın Tatili, Ayrılık ve Boşanmada Çocuğun Korunması, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Yayın No:125, Ankara 1983.
- Akyüz, Emine. Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, 1. Baskı, Milli Eğitim Basımevi Yayınları, Ankara 2000.
- Alımanoğlu Yemişçi, Derya. İşletmelerin Sorumluluğu: Sosyal Politika ve Sosyal Sorumluluk Kavramları Işığında Bir Değerlendirme, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2010, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Alp, Alper. Yeni Çalışma Biçimleri ve Değişen Aile Yapısı Bağlamında Çalışan Kadınlar, (Yayınlanmamış Tezsiz Yüksek Lisans Projesi), 2007, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Alpert, Lily T. “Research Review: Parents’ Service Experience- A Missing Element In Research On Foster Care Case Outcomes”, Child and Family Social Work, Vol. 10, 2005.
- Alşan, Süreyya. “Çocuğun Korunması”, 2000’li Yıllara Doğru Sosyal Devletin Gerçekleştirilmesinde Sosyal Hizmetlerin Yeri ve Önemi, 1. Baskı, Sosyal Hizmetler Uzmanları Derneği Yayınları, Ankara 1994.
- Altan, Ömer Zühtü. Sosyal Politika Dersleri, 2. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2006.

- Altan, Ömer Zühtü. Sosyal Politika, 5. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2011.
- Altuner, Tuğba. Kentleşme Bağlamında Göçün Yol Açtığı Toplumsal Sorunlar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Amerikan Çocuk Refahı Birliği, Koruyucu Aile Bakımı Hizmeti ve Standartları, (çev. Günseli Kuntbay), 1. Baskı, Gürsoy Basımevi, Ankara 1962.
- Aydoğdu, Murat. Çağdaş Hukuki Gelişmeler Işığında Evlat Edinme, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.
- Ayman, Hale. Koruyucu Ailede Sosyal Grup Çalışması, Sosyal Hizmetler Akademisi Yayınları, Ankara 1973.
- Başer, Günsu. Farkında Mısınız, 1. Baskı, Lık Yayınları, Ankara 2008.
- Bedir, Eyüp ve diğerleri. Sosyal Politika, 1. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2012.
- Bernard, Kristin; Mary Dozier. “This Is My Baby: Foster Parents’ Feelings Of Commitment And Displays Of Delight”, Infat Mental Health Journal, Vol.32(2), 2011.
- Bıyıklı, Latife. “Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve S.O.S. Çocuk Köyleri”, Özel Eğitim Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, 1995.
- Bıyıklı, Latife. “Koruyucu Aile Bakımı”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:16, Sayı: 1, 1983.
- Burmeister, Eva. Çocuk Bakımı İle İlgili Olarak Çocuklarla Kişisel Çalışmalar, 1. Baskı, (çev. Necdet BEKEN), Ankara 1962.
- Can, Yücel. Koruyucu Aile Uygulaması: Ankara Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2000, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çağlar, Doğan. “Türkiye’de Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Eğitimlerine Genel Bir Bakış”, <<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/493/5794.pBağımsızlık Derecesi>> (09.12.2011).
- Çakmaklı, Kemal. Aileler İçin Sosyal Hizmet, 1. Baskı, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1991.

- Çifci, Elif Gökçearsan. “Türkiye’de ve Dünyada Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Tarihsel Gelişimi”, Aile ve Toplum Dergisi, Ekim – Kasım – Aralık, 2009.
- Çubuk, Ali. Sosyal Politika ve Sosyal Güvenlik, Gazi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, Ankara 1986.
- Demirbilek, Sevdâ. “Korunmaya Muhtaç Gençlerin Topluma Kazandırılmasında Yetiştirme Yurtları”, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:15, Sayı:2, 2000.
- Derya Alımanoğlu Yemişçi, İşletmelerin Sorumluluğu: Sosyal Politika ve Sosyal Sorumluluk Kavramları Işığında Bir Değerlendirme, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2010, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Devlet Planlama Teşkilatı, Sekizinci Kalkınma Planı Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara 2001.
- Duyan, Veli. Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri, 1. Baskı, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayınları, Ankara 2010.
- Elmacı, Davut. “Günümüzün Yetim Kalan Kuruluşları: Yetiştirme Yurtları”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 4, 2010.
- Erdut, Zeki. Küreselleşme Bağlamında Uluslararası Sosyal Politika Ve Türkiye, 1. Baskı, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir 2002.
- Ermış, Binay Bilge. “Bir Sosyal Destek Kaynağı Olarak Aile”, V. Aile Şurası “Aile Destek Hizmetleri” Bildirileri, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 2008.
- Erol, Neşe; Zeynep Şimşek. Koruyucu Aile, 1. Baskı, Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2007.
- Gezek, Funda. Sokakta Yaşayan Gençlerin Aile Yapısı ve Madde Bağımlılığı Arasındaki İlişki, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gökçe, Birsen. Memleketimizde Cumhuriyet Devrinde Kimsesiz Çocuklar Sorunu İle İlgili Tutumun Sosyolojik Mukayeseli Tahlil ve İzahı, 1. Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1971.

- Güneş, Sadık. Sosyal Yardım Algısı ve Yoksulluk Kültürü, 1. Baskı, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2010.
- Gürel, Deniz. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Politika Üzerindeki Etkisi: İstanbul Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Gürsoy, Seyran. Sosyal Politikada Dönüşüm ve Sosyal Yardımlar: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2011, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Güven, Sami. Sosyal Politikanın Temelleri, 3. Baskı, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 2001.
- Güven, Sami. Sosyal Politikanın Temelleri, 4. Baskı, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 2009.
- Hacımahmutoğlu, Hande. Türkiye’deki Sosyal Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi, 1. Baskı, DPT Yayınları, Ankara 2009.
- Hukuk Merceği, Koruyucu Aile, Ankara Barosu Çocuk Hakları Kurulu, Ankara 2007.
- Işık, Mehmet. Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Evlat Edinme, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2005.
- İnan, Ali Naim. “Çocuk Hukuku, Tarihsel Gelişimi ve Hukuk Sistemimizde Çocuğun ve Çocuk Haklarının Korunması”, Gözetim Mekanizması Destek Hizmetleri: Ankara İli Pilot Projesi Gözetim Görevlileri Eğitim Programı (der. Sevdâ Uluğtekin ve diğerleri), Dostlar Dayanışma Derneği Ankara Şubesi Yayınları, Yayın No:2, Ankara 2005.
- Kahraman, Fatma. Türkiye’de Çocuk Refahı Alanında Koruyucu Aile Hizmeti (Sakarya ve Kocaeli Örneği), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Karakayalı, Gökhan. Velayet Hakkının Kullanılmasına İlişkin Hukuki Sorunlar ve Özellikle Koruyucu Aile Uygulaması, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Karataş, Kasım. “Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme”, Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, Cilt:18, Sayı:2, 2007.

- Kaya, Cengiz. Türk Hukukunda Evlat Edinme, 1. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul 2009.
- Kaya, Ersin. Yoksullukla Mücadelede Avrupa'nın ve Türkiye'nin Sosyal Yardım Modeli, 1. Baskı, SYDGM Yayınları, Ankara 2009.
- Kesgin, Bedrettin. Kamu Sorumluluğunda Sosyal Hizmet, 1. Baskı, Açılım Kitap Yayınları, İstanbul 2012.
- Kongar, Emre. Sosyal Çalışmaya Giriş, SABEV Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2007.
- Koray, Meryem. Sosyal Politika, 3. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2008.
- Koşar, Nesrin G. "Türkiye'de Koruyucu Aile Ve Evlat Edinme Sistemlerinin Dünyü, Bugünü, Yarını", Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı Prof. Dr. Mualla Öztürk Anısına XX. Sempozyum Sunumları, Ankara 15-16 Şubat 2007, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk/Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Yayınları, 7-16, Ankara 2008.
- Koşar, Nesrin. "Sosyal Hizmetler Açısından Aile", I. Aile Şurası Bildirileri, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 1990.
- Köse, Üzeyir. İslam Hukuku Açısından Kimsesiz Çocukların Korunması ve Bakımı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Köseoğlu, Bilal; Gonca Önen. Aile Hukuku Mevzuatı, 1. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2006.
- Kurtuluş Akbulut, Seda. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Aracılığıyla Evlat Edinme ve Koruyucu Aile Kurumu, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2011, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Küçükkaraca, Nilgün. "Çocuk Hakları ve Güçlendirme Yaklaşımı Bağlamında Afet ve Çocuk", Türkiye'de Çocuk Hakları, (der. Hakan Acar, Arzu İçağasioğlu Çoban), 1. Baskı, Maya Akademi Yayınevi, Ankara 2010.
- Leathers, Sonya J. et al., "Use Of A Parent Management Training İntervention With Urban Foster Parents: A Pilot Study", Children and Youth Services Rewiew, Vol: 33, 2011.

- Nüket Saracel, Sosyal Yardım ve Hizmet Kuruluşlarının Sosyal Politikası ve Türkiye Yardım Sevenler Derneği Uygulaması, 1. Baskı, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon 1997.
- Ören, Kenan. Sosyal Politika, 1. Baskı, Pelikan Yayınları, Ankara t. y.
- Özbesler, Cengiz. “Koruyucu Aile Hizmetlerinde Değerlendirme Süreci”, Aile ve Toplum Dergisi, Ocak – Şubat – Mart, 2009.
- Özdemir Uluç, Fatma. Psiko-Sosyal ve Hukuksal Açıdan Koruyucu Aile Bakımı, 1. Baskı, Atila Kitabevi, Ankara 1997.
- Özdemir, İsmail Mansur. Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Sosyal Devlet ve Sosyal Hizmetler, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Özkara, Suna. Toplumun Koruyucu Aile Uygulamasına İlişkin Bilgi Görüş ve Değerlendirilmeleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2005, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özsoy, Petek. Avrupa Birliği Sosyal Politikasının Oluşumu ve Türkiye, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Özsöz, Melih. Sosyal Politika, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2010.
- Öztürk, Nazif. Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi, 1. Baskı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1995.
- Özüğür, Ali İhsan. Türk Medeni Kanununun Değişen Yeni Düzenlemeleri İle Açıklamalı – İçtihatlı, Velayet – Vesayet – Soybağı – Evlat Edinme Hukuku Diğer Eşin Rıza ve Onamına Bağlı İşlemler, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.
- Pasztor, Eileen Mayers et al., “Health And Mental Health Services For Children İn Foster Care: The Central Role Of Foster Parents”, Child Welfare, Vol. LXXXV.
- Ridge, Tess. “Çocuklar”, Sosyal Politika Uygulamalar ve Kuramlar, (çev. Osman Tezgel) 1. Baskı, Siyasal Kitabevi Yayınları, Ankara 2011.
- Saracel, Nüket. Sosyal Yardım ve Hizmet Kuruluşlarının Sosyal Politikası ve Türkiye Yardım Sevenler Derneği Uygulaması, 1. Baskı, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon 1997.

- Sarıkaya, Muammer. Sosyal Hizmet Kurumlarında Yönetim, 1. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2011.
- Sayıta, Sevgi Usta. Türk Hukukunda Çocuğun Koruyucu Aile (Kişi) Yanına Yerleştirilmesi, 1. Baskı, Filiz Kitabevi Yayınları, İstanbul 1996.
- Sekizinci Kalkınma Planı, Aile ve Çocuk Komisyon Raporu, Yayın No: DPT:2562 – ÖİK:578, Ankara 2001.
- Sekizinci Kalkınma Planı, Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Yayın No: DPT:2573- ÖİK:586, Ankara 2001.
- Sekizinci Kalkınma Planı, Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel İhtisas Komisyon Raporu, Yayın No: DPT:2593 – ÖİK:605, Ankara 2001.
- Seyyar, Ali. Değişen Dünyada ve Türkiye’de Sosyal Politikalar, 1. Baskı, Değişim Yayınları, İstanbul 2006.
- Seyyar, Ali. Manevi Sosyal Hizmetler, 1. Baskı, Rağbet Yayınları, İstanbul 2008.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler Rehber Kitapçığı, 1. Baskı, Ankara 2011.
- Şahin, Sevgi. Muhteşem Farkındalık, 1. Baskı, Cinius Yayınları, İstanbul 2009.
- Şakar, Müjdat. İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku, 5. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2013.
- Şeker, Aziz. Küreselleşen Dünya’da Geleceğin Sosyal Hizmeti, 1. Baskı, SABEV Yayını, Ankara 2004.
- Şeker, Aziz. Sosyal Çalışma Mesleği (21. Yüzyıl’da Sosyal Adalet Arayışında Sosyal Çalışma Mesleği), 1. Baskı, SABEV Yayınları, Ankara 2008.
- Şeker, Aziz. Sosyal Hizmete Giriş, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, Eskişehir 2012.
- Şenkal, Abdülkadir. Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika, 3. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul 2011.
- Şimşek, Mustafa. Açıklamalı ve İçtihatlı Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Uygulama Usulü, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2007.

- Şimşek, Zeynep ve diğerleri. “Kurum Bakımındaki Çocuk ve Ergenlerde Davranış ve Duygusal Sorunların Epidemiyolojisi; Ulusal Örneklemde Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, Türk Psikiyatri Dergisi, Cilt:19, Sayı:3, 2008.
- Şimşek, Zeynep; Neşe Erol. “Kurum Bakımı ve Çocuk Ruh Sağlığı: Öğretmenlerden Alınan Bilgilere Göre Kurum Bakımı Altındaki Çocukların Davranış Sorunlarını Yordayan Faktörler”, Sosyal Hizmet Sempozyumu 2004: Türkiye’de Sosyal Hizmet Uygulamaları İhtiyaçlar ve Sorunlar, (der. Arzu İçağasioğlu Çoban, Halit Koray Arslanoğlu), Alanya 4 – 5 Kasım 2004.
- Şirin, Mustafa Ruhi, Sevgi Usta Sayıta. I. İstanbul Çocuk Kurultayı Kurultay Tutanağı Kitabı, İstanbul Çocukları Vakıf Yayınları, İstanbul 2000.
- Şirin, Mustafa Ruhi; Sevgi Usta Sayıta. 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı, İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2000.
- T.C. Başbakanlık Çocuk Esirgeme Kurumu, Ailesiz Büyüyen Çocuklar ve Yaşadıkları Sorunlar, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara (t.y.).
- Talas, Cahit, Toplumsal Politika, 1. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1990.
- Talas, Cahit. Sosyal Politika, 3. Baskı, (y.y.), Ankara 1967.
- Talas, Cahit. Toplumsal Politika, 5. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1997.
- Talas, Cahit. Türkiye’nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi, 1. Baskı, Bilgi Yayınları, Ankara 1992.
- Taşçı, Faruk. 1980 Sonrası Türkiye’de Sosyal Yardımların Analizi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Temür, Tuğba. Kentleşme, Çocuk Suçluluğu ve Eğitim: İstanbul İli Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2012, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tiryakioğlu, Bilgin. Çocukların Korunmasına İlişkin Milletlerarası Sözleşmeler ve Türk Hukuku, 1. Baskı, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara 1991.
- Tok, Özlem. Koruyucu Aile Hizmeti, Standartları ve Ülkemizdeki Durumu, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1996, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tokol, Aysen. Sosyal Politika, 1. Baskı, Dora Yayınları, Bursa 2011.

- Tokol, Aysen. Uluslararası Sosyal Politika, Ezgi Kitabevi Yayınları, 1. Baskı, Bursa 1995.
- Torun, Alev. Tükenmişlik, Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 1995, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Turan, Nihal. “Koruyucu Aile Uygulamasında Çocuk ve Öz Ailenin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi”, Koruyucu Aile Projesi Eğitim Programında Sunulan 0 – 12 Yaş Çocuklara İlişkin Bilgi Notları, T.C. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yayınları, Yayın No:31, Ankara 1996.
- Türkdoğan, Orhan. Osmanlı’dan Günümüze Türk Toplum Yapısı, 1. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul 2008.
- Uğur, Suat. Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri, 1. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2011.
- Uluç, Fatma Özdemir. Psiko-Sosyal ve Hukuksal Açıdan Koruyucu Aile Bakımı, 1. Baskı, Atila Kitabevi Yayınları, Ankara 1997.
- Uluğtekin, Sevda. Gözetim Mekanizması Destek Hizmetleri: Ankara İli Pilot Projesi Gözetim Görevlileri Eğitim Programı, 1. Baskı, Dostlar Dayanışma Derneği Ankara Şubesi Yayınları, Ankara 2005.
- Usta Sayita, Sevgi. Türk Hukukunda Çocuğun Koruyucu Aile (Kişi) Yanına Yerleştirilmesi, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1996.
- Üstüner, Seval; Neşe Erol ve Zeynep Şimşek. “Koruyucu Aile Bakımı Altındaki Çocukların Davranış ve Duygusal Sorunları”, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, Cilt:12, Sayı:3, 2005.
- Yolcuoğlu, İsmail Galip. “Çocukların İhmal – İstismara Uğramasında Aile ve Çocuklara Yönelik Risk Faktörleri ve Sosyal Hizmet Müdahalesi”, Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, Cilt:21, Sayı:1, 2010.
- Yolcuoğlu, İsmail Galip. “Türkiye’de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi”, Aile ve Toplum Dergisi, Temmuz – Ağustos – Eylül, 2009.
- Yörükoğlu, Atalay. Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, 6. Baskı, Özgür Yayınları, İstanbul 2000.

03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.

14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kasım 2013 Verileri,

http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/upload/Node/10542/files/2013_Kasim_Ayi_Istatistikler...pBağımsızlık Derecesi, 10.01.2013.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

<<http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/1777/Koruyucu-Aile-Aylik-Odeme-Miktarlari>>

10.01.2014.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

<<http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/html/22644/>> 10.01.2014.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2013-2017 Stratejik Planı, Ankara 2012,

<http://sgb.aile.gov.tr/upload/Node/20076/files/stratejik_plan_2013_2017.pBağımsızlık Derecesi> 16.11.2013.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012 Faaliyet Raporu, 1. Baskı, Ankara 2012.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2014 Yılı Birinci

Yarısı Bakım Ödemeleri <<http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/1777/Koruyucu-Aile-Aylik-Odeme-Miktarlari>> 10.01.2014.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü İllere Göre

Koruyucu Aile Sayıları. <<http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/html/22644/>> 10.01.2014.

http://www.akparti.org.tr/upload/documents/calistay_sonuc_bildirgesi.doc, 14.12.2012.

<http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/tr/html/143>, 28.10.2012.

<http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/tr/html/143>, 28.10.2012.

<http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/26185/Koruyucu-Aile-Ikinci-Kademe-Egitici-Egitimi-Antalya-daYapildi>, 18.12.2013.

<http://www.trthaber.com/haber/turkiye/turkiyede-korumaya-muhtac-cocuk-sayisi-55127.html>, 25.01.2014.

<http://www.trthaber.com/haber/turkiye/turkiyede-korumaya-muhtac-cocuk-sayisi-55127.html>, 25.01.2014.

http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_858.htm, 16.11.2013.

Koruyucu Aile Resmi İnternet Sitesi, <http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/1785/Gonul-Elcileri-Projesi-Hayata-Gecirildi>, 19.12.2012.

Koruyucu Aile Resmi İnternet Sitesi, <http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/1826/Koruyucu-Aile-Sistemi-Bilgilendirme-Toplantisi>, 21.12.2012.

Koruyucu Aile Resmi İnternet Sitesi, <http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/23958/Koruyucu-Aile-Tanitim-Programi>, 07.05.2013.

Koruyucu Aile Resmi İnternet Sitesi, <http://www.koruyucuaile.gov.tr/tr/24254/4-Koruyucu-Aile-Senligi>, 17.06.2013.

www.akparti.org.tr/upload/.../koruyucu_çalıştay_raporu.rtf, 14.12.2012.

EK**ANKET FORMU**

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalında Yüksek Lisans tez projesi çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Verdiğiniz bilgiler tamamen bilimsel etik ilkeler dahilinde değerlendirilecek olup kesinlikle üçüncü kişilerle paylaşılmayacak ve saklı tutulacaktır.

Anketimize zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Sabiha KUŞ

1. Cinsiyetiniz

☐ Kadın

☐ Erkek

2. Medeni Durumunuz

☐ Bekar

☐ Evli

☐ Dul

☐ Boşanmış

3. Yaşınız

4. Eğitim Durumunuz

5. Mesleğiniz

6. Geliriniz

7. Bir yılda ortalama (iş dışında) kaç defa seyahat edersiniz?

8. Bir yılda ortalama (iş dışında) kaç defa yurtdışı seyahati yaparsınız?

9. Oturduğunuz evin türü nedir?

☐ Mülk Sahibiym/Kira Ödemiyorum.

☐ Kiracıyım

10. Günlük olarak gazete okur musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

11. En çok hangi tür TV programlarını seyredersiniz? (En çok seyrettiğiniz 3 program türünü işaretleyiniz.)

- ☐ Haber ☐ Magazin – Eğlence
☐ Açık oturum – Tartışma ☐ Yarışma
☐ Sinema ☐ Kültür – Sanat
☐ Spor ☐ Müzik
☐ Belgesel ☐ Dizi
☐ Çizgi Film ☐ TV izlemiyorum.

Evli iseniz lütfen aşağıdaki 8 soruyu yanıtlayınız. Evli değilseniz lütfen 20. soruya geçiniz.

12. Eşinizin Yaşı

13. Eşinizin Eğitim Durumu

14. Eşinizin Mesleği

15. Eşinizin Geliri

16. Eşiniz ile ne sıklıkla yemeğe çıkarsınız?

17. Ailenizde siz, eşiniz ve eğer çocuklarınız var ise çocuklarınızdan başka yaşayan aile büyükleri ya da diğer akrabalarınızdan birileri var mı?

- ☐ Yok
☐ Var (Kimler olduğunu belirtiniz.)

18. Çocuğunuz var mı?

☐ Evet

☐ Hayır

19. Çocuğunuz var ise lütfen tablodaki bilgileri doldurunuz. Yok ise lütfen boş bırakınız.

Çocuklarınız	Cinsiyetleri	Yaşları
1.Çocuğunuz	☐ Kız ☐ Erkek	
2.Çocuğunuz	☐ Kız ☐ Erkek	
3.Çocuğunuz	☐ Kız ☐ Erkek	
4.Çocuğunuz	☐ Kız ☐ Erkek	
5.Çocuğunuz	☐ Kız ☐ Erkek	
6.Çocuğunuz	☐ Kız ☐ Erkek	
7.Çocuğunuz	☐ Kız ☐ Erkek	

20. Çocuğunuz yok ise ilerde çocuk sahibi olmayı düşünüyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

Yakın çevrenizde aşağıdaki durumlarda olan çocuklar (Ulusal yasalarca daha erken yaşta reşit sayılma hariç olmak üzere 0–18 yaş aralığındaki her insan çocuk sayılmaktadır.) var mı?	VAR	YOK
21. Yetiştirme yurdunda kalan	☐	☐
22. Maddi veya manevi yardıma ihtiyacı olan	☐	☐
23. Anne ve/veya babası engelli olup çalışamadığı için yardıma ihtiyacı olan	☐	☐
24. Anne ve/veya babası hasta olup çalışamadığı için yardıma ihtiyacı olan	☐	☐
25. Öz ailesi tarafından şiddete maruz kalan	☐	☐
26. Öz ailesi tarafından ihmal edilen	☐	☐
27. Öz ailesi tarafından çalışmaya zorlanan	☐	☐

28. Sizce ülkemizde devlet yardımı/korunmaya muhtaç çocuklara bakabiliyor mu?
- ☐ Evet ☐ Hayır
29. Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal hizmet çalışmaları yeterli düzeyde yapılıyor mu?
- ☐ Evet ☐ Hayır
30. Yetiştirme yurtlarında çocuklara sağlıklı bir şekilde bakılıyor mu?
- ☐ Evet ☐ Hayır
31. Öz ailesinin çeşitli nedenlerle bakamadığı bir çocuğa başka bir aile bakmalı mı?
- ☐ Evet ☐ Hayır
32. Öz ailesinin çeşitli nedenlerle bakamadığı bir çocuğa bakacak olan aileye devlet maddi destek vermeli mi?
- ☐ Evet ☐ Hayır

Koruyucu aile, çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakımları bir süre için sağlanamayan çocukların eğitim, bakım ve yetiştirilme sorumluluğunu kısa veya uzun süreli olarak, ücretli veya gönüllü statüde devlet denetiminde paylaşan uygun aile ya da kişilerdir.

33. Koruyucu aile uygulaması hakkında bilginiz var mı?

- ☐ İlk olarak bu ankette duydum.
- ☐ Biraz bilgim var.
- ☐ Yeterince bilgim var.

34. Koruyucu aile uygulaması ile ilgili bilgiyi nereden edindiniz?

.....

35. Koruyucu aile olmak ister misiniz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

Koruyucu aile olmak istemiyorsanız lütfen nedenini belirtiniz.

36. Koruyucu aile olsanız çocuğun cinsiyetinin ne olmasını istersiniz?

☐ Kız

☐ Erkek

☐ Hiçbir şekilde önemi yok.

37. Koruyucu aile olsanız çocuğun yaşının ne olmasını istersiniz?

38. Koruyucu aile uygulamasının Türkiye’de yaygın olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

Cevabınız “**Hayır**” ise nedenini açıklayabilir misiniz?